

Møte torsdag den 17. juni 2010 kl. 10

President: Per-Kristian Foss

Dagsorden (nr. 98):

1. Innstilling fra næringskomiteen om Norsk Hydro ASA – statlig deltakelse i kapitalforhøyelse (Innst. 370 S (2009–2010), jf. Prop. 131 S (2009–2010))
2. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Svein Flåtten og Trine Skei Grande om utarbeidelse av en stortingsmelding om statens eierskap (Innst. 369 S (2009–2010), jf. Dokument 8:135 S (2009–2010))
3. Forslag fra stortingsrepresentant Per Roar Bredvold på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti fremsatt i Stortingets møte 4. juni 2010 (jf. Innst. 248 L):
«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag om tilleggsbevilgninger til politiet som følge av ekstrakostnader med hensyn til håndhevelse av det nye regelverket.»
4. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om samarbeidet med Russland om atomvirksomhet og miljø i nordområdene (Innst. 346 S (2009–2010), jf. Meld. St. 11 (2009–2010))
5. Interpellasjon fra representanten Jan Arild Ellingsen til utenriksministeren:
«De siste årene har fokuset mot nordområdene økt betraktelig, ikke minst fra russisk side. Også fra andre nasjoner som USA, Canada, Danmark/Grønland er det en stadig økende interesse. Dette skyldes de muligheter nordområdene har med hensyn til ulike ressurser som tidligere var dekket av is, samt det faktum at dette åpner for nye handelskorridorer. Likevel vil et økt fokus på dette området også gi nye utfordringer. Økt skipstransport, herunder stadig større cruiseskip med til dels svært mange mennesker om bord, vil dersom en ulykke skulle oppstå, kreve redningsaksjoner av store dimensjoner. Siden områdene er spredt befolket, vil slike aksjoner måtte skje gjennom samarbeid fra mange land.
Hvordan ser utenriksministeren for seg at Norges rolle vil endre seg som følge av dette, og på hvilken måte vil vi påvirkes av internasjonale avtaler som SOLAR- og SAR-konvensjonene?»
6. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om samtykke til ratifikasjon av Den internasjonale kaffiavtalen av 28. september 2007 (Innst. 371 S (2009–2010), jf. Prop. 143 S (2009–2010))
7. Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i Regulativ for tillegg mv. til utskrivne vernepliktige mannskap (Innst. 372 S (2009–2010), jf. Prop. 144 S (2009–2010))
8. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om sak om oppfølging av Stortingets vedtak om kryptering av helseregistre (Innst. 338 S (2009–2010))
9. Innstilling fra finanskomiteen om forvaltning av Statens pensjonsfond i 2009 (Innst. 373 S (2009–2010), jf. Meld. St. 10 (2009–2010))
10. Innstilling fra finanskomiteen om finansmarknadsmeldinga 2009 (Innst. 374 S (2009–2010), jf. Meld. St. 12 (2009–2010))
11. Innstilling fra finanskomiteen om statsrekneskapen 2009 (Innst. 367 S (2009–2010), jf. Meld. St. 3 (2009–2010))
12. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om trygdeoppgjøret 2010 (Innst. 357 S (2009–2010), jf. Prop. 137 LS (2009–2010))
13. Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Røe Isaksen, Bente Stein Mathisen, Svein Flåtten og Gunnar Gundersen om praktisering av gradert sykmelding i små og mellomstore bedrifter (Innst. 336 S (2009–2010), jf. Dokument 8:104 S (2009–2010))
14. Forslag fra stortingsrepresentant Robert Eriksson på vegne av Fremskrittspartiet fremsatt i Stortingets møte 27. mai 2010 (jf. Innst. 251 L):
«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige endringer slik at pensjonspoeng som er opptjent før 2010 skal regnes om til pensjon etter gamle regler, og at besteårsreglen ikke fravikes.»
15. Forslag fra stortingsrepresentant Robert Eriksson på vegne av Fremskrittspartiet fremsatt i Stortingets møte 27. mai 2010 (jf. Innst. 251 L):
«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at reglene for fremgangsmåten ved beregning av levealdersjustering skal fastsettes i loven slik at eventuelle endringer må besluttes av Stortinget.»
16. Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om pensjonar frå statskassa (Innst. 334 S (2009–2010), jf. Prop. 96 S (2009–2010))
17. Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Oskar Jarle Grimstad, Tord Lien, Per Roar Bredvold og Torgeir Trældal om å tillate økt fangst av kongekrabbe (Innst. 333 S (2009–2010), jf. Dokument 8:130 S (2009–2010))
18. Innstilling fra Stortingets presidentskap om godtgjørelser for stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer (Innst. 368 S (2009–2010))
19. Stortingets vedtak til lov om endring i legemiddeloven (Lovvedtak 68 (2009–2010), jf. Innst. 295 L (2009–2010) og Prop. 111 L (2009–2010))
20. Stortingets vedtak til lov om infrastruktur for geografisk informasjon (geodataloven)

- (Lovvedtak 69 (2009–2010), jf. Innst. 354 L (2009–2010) og Prop. 121 L (2009–2010))
21. Stortingets vedtak til lov om endringer i regnskapsloven og enkelte andre lover (Lovvedtak 70 (2009–2010), jf. Innst. 343 L (2009–2010) og Prop. 117 L (2009–2010))
 22. Stortingets vedtak til lov om endringer i merverdiavgiftsloven mv. (Lovvedtak 71 (2009–2010), jf. Innst. 344 L (2009–2010) og Prop. 119 LS (2009–2010))
 23. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumforekomster m.v. (Lovvedtak 72 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))
 24. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift (Lovvedtak 73 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))
 25. Stortingets vedtak til lov om endring i lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) (Lovvedtak 74 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))
 26. Stortingets vedtak til lov om endring i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) (Lovvedtak 75 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))
 27. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) (Lovvedtak 76 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))
 28. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 12. desember 2003 nr. 108 om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv. (Lovvedtak 77 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))
 29. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven) (Lovvedtak 78 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))
 30. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 14. desember 2007 nr. 107 om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) (Lovvedtak 79 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))
 31. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven) (Lovvedtak 80 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))
 32. Stortingets vedtak til lov om endring i lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevande marine ressursar (havressurslova) (Lovvedtak 81 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))
 33. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) (Lovvedtak 82 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))
 34. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerende stønad til personar med kort butid i Noreg (auke av stønadssatsane) (Lovvedtak 83 (2009–2010), jf. Innst. 356 L (2009–2010) og Prop. 137 LS (2009–2010))
 35. Stortingets vedtak til lov om endringer i arbeidsmiljøloven (midlertidig ansettelse mv.) (Lovvedtak 84 (2009–2010), jf. Innst. 337 L (2009–2010) og Prop. 104 L (2009–2010))
 36. Stortingets vedtak til lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse (Lovvedtak 85 (2009–2010), jf. Innst. 360 L (2009–2010) og Prop. 107 L (2009–2010))
 37. Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om Statens Pensjonskasse, lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser og i enkelte andre lover (oppfølging av avtale om tjenstepensjon og AFP i offentlig sektor i tariffoppgjøret 2009) (Lovvedtak 86 (2009–2010), jf. Innst. 360 L (2009–2010) og Prop. 107 L (2009–2010))
 38. Referat
- Dessuten forelå følgende tilleggsdagsorden (nr. 99):
1. Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bente Thorsen, Dagrun Eriksen, Trine Skei Grande og Svein Harberg om konsekvenser av Høyesteretts dom i favør av Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon i saken om Opplysningsvesenets fond (Dokument 8:164 S (2009–2010))
- Presidenten:** Representanten Ingebjørg *Godskesen*, som har vært permittert, har igjen tatt sete.
- Det foreligger flere permisjonssøknader:
- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Lise *Christoffersen* fredag 18. juni for å delta i møte i Sosialistinternasjonalens kvinner i Andorra
 - fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Jorodd *Asphjell* fredag 18. juni for å representere Norges idrettsforbund under fotball-VM i Sør-Afrika
 - fra henholdsvis representantene Sonja Irene *Sjøli*, Trond *Helleland*, Ingalill *Olsen*, Karin *Andersen*, Øyvind *Halleraker*, Geir-Ketil *Hansen*, Solveig *Horne* og Linda C. Hofstad *Helleland* om velferdspolispermisjon fredag 18. juni.
- Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget.
- Det anses vedtatt.
- Fra første vararepresentant for Hedmark fylke, Frøydis Elisabeth *Sund*, foreligger søknad om å bli fritatt for å møte i Stortinget under representanten Karin *Andersen*s permisjon, på grunn av sykdom.
- Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:
1. Søknaden behandles straks og innvilges.
 2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:

For Akershus fylke: Bente Stein *Mathisen*
 For Buskerud fylke: Elizabeth *Skogrand* og Kjell Børre *Hansen*
 For Finnmark fylke: Willy *Pedersen*
 For Hedmark fylke: Torbjørn *Dybsand*
 For Hordaland fylke: Eivind *Nævdal-Bolstad*
 For Nordland fylke: Liv *Hauknes*
 For Rogaland fylke: Terje *Halleland*
 For Sør-Trøndelag fylke: Knut *Gravråk* og Lars Bjarne *Tvete*

Presidenten: Representanten Ketil Solvik-Olsen vil fremsette to representantforslag.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [10:03:18]: På vegne av representantene Henning Skumsvoll, Oskar Jarle Grimstad og meg selv vil jeg framsette forslag om en helhetlig plan for CO₂-håndtering.

På vegne av representantene Henning Skumsvoll, Oskar Jarle Grimstad og meg selv vil jeg sette fram forslag om å gjøre støtteordning for energieffektiviseringstiltak teknologinøytral.

Presidenten: Representanten Tord Lien vil fremsette et representantforslag.

Tord Lien (FrP) [10:03:50]: På vegne av representantene Bente Thorsen, Mette Hanekamhaug, Ketil Solvik-Olsen og meg selv vil jeg framsette et representantforslag om å styrke realfagene i hele utdanningsløpet.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før vi da går videre, vil presidenten meddele følgende: Representantene må minnes om at det i løpet av sommeren skal installeres ny teknologi på representantplassene, altså her i salen. Det er et omfattende prosjekt, som fordrer at alle pulter og stoler demonteres og tas ut av salen.

Det er derfor nødvendig at alle skuffer tømmes innen vi avslutter møtet i morgen, slik at en ikke risikerer at uerstattelige eiendeler går tapt.

Presidenten håper på velvillig medvirkning fra representantene på dette punkt.

Presidenten vil foreslå at Stortinget behandler tilleggsdagsordenen etter den ordinære dagsordenen.

– Ingen innvendinger er kommet mot dette forslaget. Det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [10:05:11]

Innstilling fra næringskomiteen om Norsk Hydro ASA – statlig deltakelse i kapitalforhøyelse (Innst. 370 S (2009–2010), jf. Prop. 131 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og

fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på takerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Terje Aasland (A) [10:05:58] (komiteens leder og ordfører for saken): Når Stortinget nå skal behandle en sak om statlig deltakelse på 4,4 mrd. kr i en kapitalforhøyelse i Norsk Hydro ASA, er det også noe langt mer Stortinget er invitert til å behandle.

Bakgrunnen for selskapets behov for kapitalforhøyelse ble utløst gjennom en avtale om oppkjøp av Vale. Det er samtidig en strategisk disposisjon i Hydro som styret anbefaler sine eiere å delta i. Dette er en særdeles viktig og muligens helt avgjørende posisjonering av selskapet for framtidige vekstmuligheter. Det er derfor en stor og særdeles viktig industriell beslutning Stortinget nå er invitert med på.

Jeg er derfor glad for at komiteen er samstemt i hovedelementene i en så viktig beslutning som vi nå skal foreta.

Hydro har vært et sentralt industriselskap gjennom industrialiseringen av Norge og har gjennom dette også en sterk nasjonal betydning. Hydro er for mange selve symbolet på industrinasjonen Norge. Selskapet inviterer nå sine eiere med på en aktiv ekspansjonsstrategi innenfor produksjon av aluminium. Det hevdes av mange at aluminium er framtidens metall. Jeg har også stor tro på det.

En av Hydros utfordringer fram til nå har vært at de ikke har en tilfredsstillende kontroll over råvaresituasjonen. En uavklart råvaresituasjon i tiden framover ville gjort ekspansjonsstrategien og vekstmulighetene langt mindre og ikke minst langt mer krevende og risikobetont enn det som nå blir tilfellet. Oppkjøpet gir etter selskapets vurderinger en tilfredsstillende råvaresituasjon. Det vil være helt avgjørende for selskapets framtid.

Gjennom komiteens behandling av denne saken er det enighet om å gi tilslutning til selskapets strategi gjennom oppkjøpet. Det er allikevel blitt et sentralt element i komiteens innstilling at selskapet i fortsettelsen må legge vekt på fornyelse og utvikling av produksjonslinjer også nasjonalt, ikke minst på bakgrunn av selskapets tradisjonsrike betydning i Norge. Den energien selskapet vil legge igjen nasjonalt, vil ha stor betydning for selskapets naturlige tilknytning over tid. Jeg skal vokte meg vel for å bli nasjonalromantisk i denne saken, men det er en samlet komité som forventer at selskapet vektlegger akkurat denne betydningen i sin tilnærming til fastsatt strategi.

Til slutt noen få betraktninger på de områder der komiteen er uenig. Høyre og Fremskrittspartiet ønsker ikke å gi fullmakt til at staten over tid kan øke statens eierandeler til 39,9 pst. Det beklager jeg. Tar man i betraktning finansieringen av dette oppkjøpet, er det en industriell kompo-

sisjon av betydning. Årsaken til at komposisjonen framstår som et industrielt musikkstykk, hvor musikaliteten er av høy kvalitet, henger sammen med den rettede emisjonen som gir vel 22 pst. av aksjene i Hydro, men hvor på staten samtidig sikrer seg negativt flertall på om lag 34,4 pst. Komiteen er samlet enig om at staten må bevare et negativt flertall i selskapet, ja komiteen understreker sågar dette. Når da Fremskrittspartiet og Høyre ikke vil la staten kjøpe seg opp igjen til 39,9 pst. av aksjene, blokkeres noen strategiske Eiermuligheter for fremtiden. En tilsvarende industriell komposisjon som vi nå gjennomfører, ville da altså bli umulig – umulig av den grunn at de transaksjoner som ligger til grunn for finansieringen av oppkjøpet som vi nå behandler, ville redusert statens eierskap til under 30 pst. En slik framtidig komposisjon ville hatt en dårligere musikalsk klang og ville, slik et samstemt storting faktisk gir uttrykk for, ikke kunne aksepteres. Jeg vil derfor igjen beklage at det ikke er en samlet komité som vil utvide handlingsrommet i fremtiden gjennom et framtidig oppkjøp. En eierandel utover 34,4 pst. gir økt handlingsrom for staten i en eventuell tilsvarende sak i fremtiden. I tillegg er det slett ikke dumt å plassere mye penger der pengene gir god avkastning, noe jeg tror Hydro vil sørge for i årene framover.

Jeg skal helt til slutt være så ærlig å erkjenne at jeg er særdeles glad for at man gjennom denne innstillingen så tydelig står sammen om en stor industriell begivenhet. Så kan jeg jo bare håpe på at mindretallet revurderer sin holdning til at staten igjen kan kjøpe seg opp i selskapet, slik at vi også i fremtiden kan gjennomføre store industrielle komposisjoner med en musikalitet av dimensjoner.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:11:11]: Nå skal jeg være forsiktig med og vokte meg vel for å kommentere musikaliteten til komiteens leder, og jeg skal heller ikke bruke ordet «beklage» overfor andres standpunkter i denne saken. Jeg har stor respekt for hvorfor den enkelte inntar sine standpunkter.

Bakgrunnen for at man går imot IV og V, er jo nettopp den manglende sammenhengen mellom det som står her, og det vi bl.a. skal behandle i neste sak i denne sal. Flertallet mener at man allerede nå skal gi en fullmakt og si at vi skal opp til 39,9 pst. Hvorfor 39,9 pst.? Hvorfor ikke 40 pst., 40,1 pst. eller 40,2 pst.? Dette er slike ting som man må ha en viss langsiktighet på og en viss form for strategi bak. Det er fullt mulig for statsråden å komme tilbake på et senere tidspunkt hvis man har – og ser – gode strategier.

Komiteens leder var også inne på at dette gir penger tilbake. Ja, la oss håpe det – og jeg tror også det. Jeg tror dette oppkjøpet rett og slett er en god investering. Men jeg tror det er litt viktig at vi fra denne talerstolen ikke er så skråsikre i vår sak – jeg sier «tror», for de vurderingene som er foretatt, er gjort av andre. Vi har sett de siste årene, og det tror jeg også komiteens leder bør ta inn over seg, at resultatutviklingen i dette selskapet – de resultatene som det har vært vist til – ikke akkurat har vært oppløftende, for å si det mildt. Men jeg tror at dette oppkjøpet som når skjer, er et steg i riktig retning for å få mer kontroll over

råvarene i aluminiumsproduksjonen, og det er jo det denne saken dreier seg om. Jeg skal ikke dvele mer ved det.

Jeg synes det er en fornuftig sak, at man selger seg ned og gjør denne handelen og denne utvekslingen på eiersiden, men det må være mer enn tilstrekkelig at man har 34,5 pst. i dette selskapet. Så får heller statsråden komme tilbake – han har selv varslet at han skal komme tilbake til denne sal med en ny eierskapsmelding – og da må det være tidspunktet for å diskutere disse strategiene. For vi har sett litt for mange eksempler på at det blir en stykkevis og delt eierskapspolitikk. Spitsbergen Kullkompani er en av sakene der en kan lure på hva som skjer, det tror jeg opptil flere av oss gjør. Jeg ser fram til debatten i neste sak.

Svein Flåtten (H) [10:14:03]: I det vakre forsommer været som omgir oss, er det interessant å høre komitéleders panegyriske betraktninger rundt nasjonalromantikken når det gjelder Norsk Hydro.

Jeg hører nå at økt statlig aktivt eierskap har fått et nytt ord. Nå heter det «industriell komposisjon» med et tilsnitt av umusikalitet – for dem som ikke måtte ønske det.

Jeg tror det er slik at når det gjelder Norsk Hydros strategiske beslutninger og fremtidige virksomhet både internasjonalt og nasjonalt, har selskapet en betydelig handlekraft. Det har betydelige økonomiske muskler, det er notert på flere av verdens børser, det har tilgang til kapital på mange måter, det er slett ikke avhengig av at man kan trekke på et stort, statlig eierskap.

Det som selskapets strategier er vel så mye avhengig av, og da snakker jeg om det å drive virksomhet i Norge, er hvordan rammevilkårene i Norge legges til rette for selskapet – skatter, avgifter og tilgang på ikke minst energi. Det er ganske viktig. Når komiteens leder understreker den store enigheten som er, ja, og sier at den enigheten får en underlig avslutning fra opposisjonspartiens side, er jeg helt uenig i det. Vi understreker tvert imot i en merknad at det er selskapets styre som gjør de strategiske valgene. Vi kan gjerne applaudere denne transaksjonen fra Stortingets talerstol – og det gjør vi i aller høyeste grad – men selskapets investeringsbeslutninger med hensyn til produksjon og utvikling, i vårt land eller i andre land, vil være avhengig av de rammevilkårene som fastsettes, og det vil være styret som gjør det.

I den forbindelse vil jeg også henvise til avsnittet i innstillingen om utbyttepolitikken. Det er en motstrid i å si at man ønsker at utbyttepolitikken skal kunne ligge fast – det er det jo styret og ikke Stortinget som må ta stilling til. Hvordan er selskapets resultater? Hvordan går virksomheten? Hva vil være fornuftig å foreslå for generalforsamlingen av utbytte? Så vil det være et flertall av aksjonærene som på vanlig demokratisk vis vedtar hvor mye det skal være.

Jeg synes det er svært fornuftig av Høyre – og av Fremskrittspartiet, for de mener det samme – å gå imot en senere utvidelse. Det er veldig få argumenter for at det er fornuftig bruk av penger. Vi synes det er en fornuftig bruk av penger å delta i emisjonen, som gjør at man beholder ca. 34,5 pst., men det å bruke 4–5 mrd. kr ekstra senere, og i

tillegg varsle markedene om at det finnes en kjøper som har tenkt å kjøpe seg opp i selskapet, synes jeg er en underlig forretningsdrift – særlig fra partier som snakker om at man skal drive et aktivt statlig eierskap, og som gjerne vil være med på å legge strategiene også herfra. Da skal man være veldig, veldig varsom, synes jeg, med å varsle slikt. Da er det nesten sånn at det er bedre at disse innspillene som vi får fra departementet med hensyn til eierskap – og det endrer seg jo raskt i våre dager, SAS, Yara, Hydro har vært på banen – kommer plutselig enn at noen har sagt på forhånd at en har tenkt å kjøpe seg opp, obs obs til alle aksjonærer og de som er interessert i verdipapirer rundt omkring. Dette er sikre papirer som dere kan være helt sikre på den norske stat står bak og kommer til å kjøpe opp.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [10:18:55]: Styret i Hydro har varslet at de vil foreslå en utvidelse av Hydros egenkapital på ca. 10 mrd. kr. Styrets forslag har sammenheng med at Hydro har undertegnet en kjøpsavtale med Vale om at Hydro overtar Vales virksomhet innenfor bauxitt-, alumina- og aluminiumsproduksjon mot oppgjør i aksjer og kontanter.

Det legges i proposisjonen fram forslag om at Nærings- og handelsdepartementet gis fullmakt til å delta i en kapitalutvidelse på ca. 10 mrd. kr i Hydro, og statens andel av emisjonen vil da være ca. 4,4 mrd. kr.

Mangel på egne råvareressurser gir ifølge Hydro selskapet økt risiko, svekket kontantstrøm fra driften og lave robuste i dårlige tider. Kjøpet gjør at Hydro blir selvforsynt på råvaresiden. I tillegg blir Hydro og dets styre tilført ytterligere industriell kompetanse. Så lenge eierandelen overstiger en tredjedel, vil staten ha negativ kontroll over de samme sentrale forhold som i dag etter oppkjøpet. Kristelig Folkeparti støtter derfor forslaget fra regjeringen.

Det legges i proposisjonen også fram forslag om at Nærings- og handelsdepartementet gis fullmakt til å stemme for en rettet egenkapitalutvidelse mot Vale som gjør at statens eierandel i Hydro reduseres til ca. 34,5 pst. Regjeringen foreslår videre at Nærings- og handelsdepartementet gis fullmakt til å utgiftsføre kjøp av aksjer i Hydro innenfor dagens fullmakt, slik at statens eierandel over tid kan økes til 39,9 pst. Regjeringen har i dag en fullmakt fra Stortinget til å kjøpe seg opp til 51 pst. i Hydro.

I forbindelse med oppkjøpet og den foreslåtte finansieringsmodellen reduseres altså statens eierandel i Hydro fra 43,82 pst. til ca. 34,5 pst. Kristelig Folkeparti mener en redusert eierposisjon kan aksepteres og må ses i sammenheng med at selskapets industrielle mulighet styrkes. Samtidig støtter vi forslaget om å gi fullmakt til Nærings- og handelsdepartementet til over tid å øke statens eierandel i Norsk Hydro ASA til 39,9 pst. Regjeringen har allerede i dag en fullmakt fra Stortinget til å kjøpe seg opp i Hydro.

Det har vært mange debatter om statlig eierskap i det siste. Statkraft, BaneTele, Aker-saken og Statoils satsing på oljesand er noen eksempler. Kristelig Folkeparti er derfor både overrasket over og glad for at en samlet komité slutter seg til følgende merknad:

«Komiteen forventer at selskapet har et særskilt fokus knyttet til det samfunnsansvar som påhviler selskapet, herunder miljøhensyn, etikk, samarbeid med fagforeninger og arbeidstakerrettigheter. Ved uttak av naturressurser er det spesielt viktig å ha fokus på miljøkonsekvenser. Komiteen vil også legge til grunn at selskapet fortsatt har et sterkt fokus på utvikling av miljøteknologi og nye produksjonsmuligheter.»

Hvis staten skal få bli en betydelig eier i Hydro, må det statlige eierskapet forvaltes på en god måte. Det betyr at staten som eier må ha klare forventninger om at selskapene har et sterkt fokus på hvordan hensynet til bl.a. miljø, omstilling, mangfold, etikk, forskning og utvikling følges opp i selskapenes utforming og oppfølging av forretningsmessige strategier. Dette ser vi fram til i behandlingen av den bebudede stortingsmeldingen om statlig eierskap.

Statsråd Trond Giske [10:23:27]: La meg først bare takke komiteen for arbeidet i denne saken og også for at det er en bred tilslutning til hovedlinjene i forslaget.

Vi er med denne beslutningen som fattes i dag, med på å skape et sterkere Hydro. Den økende globale konkurransen om råvarene vil med årene trolig tilspisses ytterligere, og med Stortingets samtykke i dag vil vi være med på å styrke grunnlaget for selskapets videre virksomhet.

Jeg forventer at overtakelsen av Vales aluminiumsvirksomhet gjør selskapet mer robust, og jeg regner med at dette bl.a. vil bidra til å trygge arbeidsplassene, også i Norge. Jeg forventer at Norsk Hydro også videreutvikler sin virksomhet i pakt med gode tradisjoner. Et godt samspill mellom ledelse og ansatte er en av årsakene til Hydros industrielle suksess.

I tråd med eierskapsmeldingen legger regjeringen opp til at staten skal fortsette som en langsiktig eier og opprettholde en stor eierandel i Hydro. Det gjør vi for å hegne om den modellen som har gitt Hydro suksess, og som har bidratt til oppbygging av industriell kompetanse, videreutvikling av arbeidsplasser og god forvaltning av norske naturressurser. Det er et viktig tilleggspoeng at eierskapet bidrar til å opprettholde hovedkontorfunksjoner og forsknings- og utviklingsoppgaver i Norge. Det er etter min mening av avgjørende betydning at vi har industribedrifter som opererer med utgangspunkt i Norge, og regjeringen vil fortsatt være en garantist for dette.

Saken vi behandler i dag, er viktig for å sikre et konkurransekraftig Hydro, men er også en god løsning for å utvikle Hydro videre. Stortinget vil gjennom å støtte dette understreke at det statlige eierskapet er både fleksibelt, dynamisk, aktivt og langsiktig. Det vil også være fundamentet for regjeringens eierskapsutøvelse framover.

Så bare kort om to ting som kom opp i debatten, om hvorfor akkurat 39 pst., tett oppunder 40. Det skyldes at hvis vi kjøper oss opp over 40 pst., utløser det ulike oppkjøpspliktbestemmelser. De betyr at det som opprinnelig sto i eierskapsmeldingen, ikke kan oppfylles på samme måte uten at det får ganske store konsekvenser. Men den fleksibiliteten mener jeg vi skal vise. Jeg vil også forsikre representanten Flåtten fra Høyre om at vi skal gjøre dette på en god måte. Vi har ingen hast med å kjøpe oss opp.

Vi skal kjøpe slik at vi får gjort det på et godt tidspunkt, også markedsmessig. Men det er slik at siden vi trenger fullmakt for å gjøre dette, må det forhåndsvarsles. Hvis regjeringen hadde begynt å kjøpe aksjer i Hydro uten å ha Stortingets samtykke, tror jeg vi var ille ute.

Presidenten: Det siste kan nok virke beroligende. Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:26:15]: Bare to korte spørsmål, for det er stor enighet om den handelen som skal foretas.

Når det gjelder det som jeg viste til i mitt innlegg knyttet til strategiske oppkjøp etc., som statsråden selv var inne på, og at man ikke ville kunne oppfylle det som ligger i nåværende eierskapsmelding, burde man ikke da ventet med å ta den strategiske debatten til vi kommer til behandling av en ny eierskapsmelding? Det er allerede i neste sak, der statsråden har varslet det.

Spørsmål 2: Hva tror statsråden vil bli utviklingen knyttet til kursen på selskapet, når staten allerede nå varsler at den står klar og ønsker å kjøpe seg opp over tid? Tror ikke statsråden at det påvirker kursen i selskapet, som gjør at inngangsportalen vil bli dyrere for staten?

Statsråd Trond Giske [10:27:09]: Når det gjelder det første, mener vi at det er naturlig å legge oss tettest opp til den eierskapsmeldingen som er vedtatt og behandlet i Stortinget. Det betyr at det er naturlig å legge seg til et oppkjøp oppunder 40 pst. Det er vel det nærmeste vi kommer det eierskapsmeldingen sa om Hydro, og det Stortinget allerede har gitt regjeringen i fullmakt, uten at det utløser noen bestemmelser om tilbudsplikt.

Når det gjelder verdien på aksjene, tror jeg at staten har såpass god tid på dette og kan gjøre disse transaksjonene når det er best egnet for oss. Jeg tror det vil ha minimal betydning for kursutviklingen. Så jeg tror ikke det er noen stor fare for at vi må kjøpe til overpris.

Svein Flåtten (H) [10:28:09]: Jeg er glad for at statsråden vil bruke lang tid på oppkjøpet, forhåpentligvis så lang tid at andre kan komme til å avverge det.

Et annet spørsmål: I proposisjonen skrives det at man ønsker å kjøpe seg opp, for ved å få en høyere andel kan man påvirke på en bedre måte på generalforsamlingene, antakelig valg av styremedlemmer, litt avhengig av hvor mange som møter, og påvirkning på utbyttet. Det må jo da bety å redusere utbyttet, for det er jo ikke noe annet generalforsamlingen kan gjøre. Er det noen andre grunner til at statsråden ønsker å kjøpe seg opp til 39,9 pst. og forsvare bruken av så mange milliarder kroner, andre grunner som jeg antakelig ikke har sett?

Statsråd Trond Giske [10:29:06]: Det er viktig å understreke at vi ikke skal bruke disse pengene, vi skal investere dem. Det er jeg ganske sikker på at representanten også er klar over. Dette er penger som skal gi avkastning i likhet med den øvrige store kapitalen som staten har.

En av grunnene til at det har vært en fordel å ha en

høyere eierandel enn den tredelen som skal til for f.eks. å sikre hovedkontoret i Norge, ser vi jo akkurat i denne saken. For her kan vi gjøre en stor transaksjon, hvor vi kjøper med betaling i aksjer eller med en emisjon, som utvanner statens eierandel uten at vi havner under 33 pst. Hadde vi ikke hatt en eierandel som var godt over 33 pst., hadde vi solgt oss ned på et tidligere tidspunkt, hadde denne transaksjonen vært vanskeligere å gjennomføre med mål om å opprettholde en tredjedels eierskap. Det er en ekstra dimensjon ved det, at det muliggjør denne typen transaksjoner.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se side 4343)

Sak nr. 2 [10:30:16]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Svein Flåtten og Trine Skei Grande om utarbeidelse av en stortingsmelding om statens eierskap (Innst. 369 S (2009–2010), jf. Dokument 8:135 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det innenfor den fordelte taletid gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegget fra statsråden.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ingrid Heggø (A) [10:30:55] (ordfører for saka): Vi raud-grøne synest det er veldig flott at opposisjonen les Soria Moria og kjem med framlegg om gjennomføring av tiltak som står der – dermed òg dagens sak.

Det er ein samla komite som er einig i Soria Moria og med næringsministeren i at vi skal ha ei ny eigarskapsmelding. Men dette kjem fram med litt ulik ordlyd, og einigheita stoppar nok òg der, for medan Høgre og Framstegspartiet er opptekne av at vi skal endra heile eigarskapspolitikken og selja oss ned – eventuelt heilt ut – av ei rekkje selskap, vil vi frå regjeringspartia framleis fokusera på ein aktiv og langsiktig eigarskap. Det verkar som om opposisjonen er meir oppteken av tidsaspektet enn av at vi skal få ei grundig behandling. Framstegspartiet er mest oppteke av at dette kom dei på først.

Slik at det ikkje skal vera nokon tvil om kva regjeringspartia har sagt om innhaldet i ei ny eigarskapsmelding, vil eg sitera frå Soria Moria:

«I den neste eierskapsmeldingen vil regjeringen fortsette oppfølgingen av selskapenes arbeid med samfunnsansvar: etikk, miljø og ledernes betingelser. Eierskapspolitikken skal fremdeles baseres på den etablerte

ansvarsdeling mellom eier og selskap, og på prinsippene om god eierstyring. Målet er at selskaper hvor staten er eier skal være ledende i sin bransje på lavutslipp og utvikling av klimareducerende teknologi.»

Dette er dei hovudlinjene som Soria Moria trekkjer opp om innhaldet i ei stortingsmelding. Vi vil få rikeleg anledning til å debattera dette innhaldet når denne meldinga kjem til Stortinget. Derfor går vi ikkje meir inn på innhaldet her i dag.

Vi frå regjeringspartia vil gi støtte til næringsministeren på at ein får bruka den tida ein treng på ei grundig behandling, for så å koma med stortingsmeldinga.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:33:32]: Jeg kan trøste representanten Heggø med at det ikke er alt i Soria Moria-erklæringen vi er uenige i – bare slik at jeg har slått det fast. Det er faktisk enkeltpunkter som man kan være enig i.

Norge trenger en ny eierskapsmelding etter den politikken som regjeringen har ført siden den tiltrådte, så nettopp det er et viktig poeng. Men det er jo litt trist at man faktisk trenger opposisjonen for å påskynde at regjeringen skal følge opp sin politikk med en ny eierskapsmelding. Vi skal sørge for at når vi får saken til behandling her, skal vi ta de store ideologiske debattene om hvor vi skal være deltakere eller ikke.

Det er helt åpenbart at undertegnede og representanten Heggø er uenige om hvorvidt det er viktig at det er en stat som eier Flytoget. Det er også viktig for meg å presisere at det ikke nødvendigvis er en statlig oppgave bl.a. å eie et flyselskap. Men det skal vi komme tilbake til når saken kommer. Jeg regner med at dette kommer til å bli en relativt kort debatt.

Jeg vil bare stille et spørsmål, som jeg håper statsråden kan gi svar på i sitt innlegg. Nå er vi ett år ute i periode to for de rød-grønne, og da er spørsmålet jeg stiller, følgende: Når vil vi kunne få oss forelagt en slik eierskapsmelding? For tiden går, og regjeringen har jo i flere saker nå vist at de enten har endret sin eierposisjon eller i hvert fall gitt uklare signaler. Nedsalg bl.a. i SAS er en av dem. Jeg kan også bl.a. vise til saken knyttet til Hydro som vi nettopp hadde til behandling her. Det er ting som nå er endret i forhold til den gamle eierskapsmeldingen og regjeringens politikk, og da er det greit at vi får en ny debatt i denne sal.

Jeg vil ta opp det forslaget i innstillingen som Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti står bak, der vi ber om å få på plass en ny eierskapsmelding, senest i løpet av våren 2011.

Jeg håper statsråden i hvert fall kan gi noen signaler, for det har relativt lite for seg hvis man kommer med en ny eierskapsmelding på slutten av stortingsperioden. Vitsen er å komme med dette så raskt som mulig i perioden, slik at man vet hva man har å forholde seg til, og hva slags politikk som vil bli ført.

Presidenten: Harald T. Nesvik har tatt opp det forslaget han viste til.

Svein Flåtten (H) [10:36:01]: Det er en underlig inngang saksordføreren har til denne saken – nærmest en kri-

tikk av at man først nå er blitt enig med de rød-grønne om det som står i Soria Moria om eierskapsmelding. Det er ikke slik dette forslaget er kommet til. Det er kommet til på den måten at det ved gjentatte debatter i denne salen har vært spurt etter og hevdet at det er nødvendig med en ny eierskapsmelding. Den har rett og slett måttet bli tvunget frem. Og det er bra at man har fått til det. Grunnen til det er kort og godt at det har kommet opp en rekke saker hvor Stortinget og komiteen har måttet hastearbeide og Stortinget hastebevilge penger – ikke til saker man egentlig har vært så veldig uenig om, men det har vært veldig liten forutsigbarhet.

Og slik er jo næringslivet. Staten er en stor aktør i næringslivet, og ting skjer fort. Nettopp derfor bør også Stortingets behandling av eierskap, av meldinger, foregå litt oftere. Og jeg er veldig glad for at statsråden har funnet ut dette.

Det aktive eierskapet, som i dag er omdøpt til «industriell komposisjon», med dissonanser fra opposisjonen, må også vise seg i kommunikasjonen med Stortinget. Det er viktig. Og når saksordføreren sier at opposisjonspartiene mener det og det og det om statlig eierskap, altså at det skal reduseres, at det er selskaper vi mener vi ikke vil eie, osv, som vi har skrevet i forbindelse med den forrige eierskapsmeldingen, er det riktig. Men det er ikke det diskusjonen går om, det er ikke derfor vi har fremmet dette forslaget.

Vi har fremmet dette forslaget for å få vite hva regjeringspartiene og regjeringen mener om dette, nettopp fordi det stadig dukker opp slike saker – SAS-saken, Yara-saken var oppe, Hydro-saken. Statsråden har gjennom uttalelser vist en veldig åpen holdning til eierskap, og ved en anledning tror jeg han sa at han ikke hadde noe katolsk forhold til verken det ene eller det andre, han ville selge når det var bra, og kjøpe når det var bra, mens et av regjeringspartiene hevder at staten må styre på en mye sterkere måte gjennom generalforsamlingen, mot tiltak i enkelt-selskaper som man ikke liker av politiske årsaker, eller av programmessige årsaker, for å si det slik. Det er det som er årsaken til at Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre har gått sammen om dette forslaget.

Jeg mener at den smule kritikk fra saksordføreren som har blitt oss til del, er malplassert. Kritikken må rettes mot regjeringspartiene. Jeg synes det er meget berettiget å foreslå både en tidsplan og en tidsfrist for dette, og det vil jeg håpe at statsråden vil si noe om. Jeg tror ikke man trenger all verdens tid på dette. Det er snakk om å fastslå noen prinsipper som kan brukes i de situasjonene som dukker opp.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [10:40:36]: Statlig eierskap må, som privat eierskap, ha som hovedmål å bidra til langsiktig verdiskaping og industriell utvikling i selskapene. Dette forutsetter at selskapene er konkurransedyktige over tid. Staten må utforme eierskapet sitt slik at denne nødvendige forutsetningen ikke blir svekket.

Jeg vil understreke betydningen av å sikre et nasjonalt eierskap til strategisk viktige bedrifter. Det er imidlertid i dag ingen samlet politikk for hvor mye staten skal enga-

sjere seg i slike selskaper, slik at eierandeler varierer fra 34 pst. i DnB NOR ASA til 67 pst. i Statoil ASA. Samtidig ser vi flere svakheter ved regjeringens eierskapspolitikk og mener det er positivt med en gjennomgang av statens eierskap i form av en stortingsmelding.

I sitt brev til komiteen av 4. juni 2010 varsler ikke statsråden om når det nå igangsatte arbeidet med en ny stortingsmelding om det statlige eierskapet skal være ferdig, og så i neste omgang framlegges for Stortinget. Kristelig Folkeparti mener det må kunne forventes at dette arbeidet blir ferdigstilt i løpet av 2010, slik at denne meldingen kan komme til behandling i Stortinget senest våren 2011. Vi fremmer derfor forslag sammen med Høyre og Fremskrittspartiet om å be «regjeringen fremme den varslede stortingsmeldingen om statlig eierskap senest i løpet av våren 2011».

Kristelig Folkeparti er kritisk til regjeringens forvaltning av det statlige eierskapet. Det har blitt skapt et mønster med lite forutsigbarhet og tilfeldige handlinger, som kan svekke tilliten til staten som eier. Kristelig Folkeparti mener regjeringen har opptrådt særlig kritikkverdig i forbindelse med oppkjøpet i Aker Holding AS og i forbindelse med salget av BaneTele AS til Bredbåndssalliansen AS.

I tillegg har regjeringen utvist et passivt eierskap når det gjelder spørsmål knyttet til etikk og bedrifters samfunnsansvar, herunder hensynet til miljø. Det gjelder bl.a. StatoilHydros investering i klimafiendtlig oljesand i Canada. Vi stiller oss spørsmålet: Er staten tjent med å sitte som majoritetsaksjonær i et selskap som driver denne type risikofylt og omstridt aktivitet rundt om i verden? Og hva skal vi med dette eierskapet, all den tid staten ikke ønsker å bruke sin eiermakt til å styre selskapet f.eks. bort fra oljesand? Er det ikke i alle fall på tide at eierskapet overføres fra Olje- og energidepartementet til Næringsdepartementet? Dagens eiermodell er ikke heldig med tanke på at Olje- og energidepartementet også tildeler konsesjoner.

I bedrifters samfunnsansvar ligger også problemstillingene knyttet til skatteparadis, som vi tidligere har debattert i denne sal. Kristelig Folkeparti mener det er viktig at regjeringen går foran med et godt eksempel når det gjelder å bekjempe skatteparadis. I Økokrims høringsuttalelse til Kapitalfluktutvalget ble betydningen av konsistent og aktiv bekjempelse av skatteparadis understreket:

«ØKOKRIM vil framheve betydningen av konsistens i synet på skatteparadisene, slik at vi ikke benytter skatteparadisenes strukturer når det passer, samtidig som vi er opptatt av å bekjempe skadevirkningene av de samme strukturene.»

Regjeringen bør bidra til at heleide og deleide statlige selskap ikke etablerer seg i skatteparadis.

Staten som eier må sette resultatmål om langsiktig markedsmessig avkastning i de selskapene der staten primært har forretningsmessige mål. Men dette er ikke til hinder for at staten som eier samtidig klargjør forventninger om at selskapene fokuserer sterkt på hvordan hensynet til bl.a. miljø, omstilling, mangfold, etikk, forskning og utvikling kan følges opp i selskapenes utforming av forretningsmessige strategier. Kristelig Folkeparti imøte-

ser derfor en gjennomgang av disse problemstillingene i forbindelse med den bebudede stortingsmeldingen.

Statsråd Trond Giske [10:45:29]: Jeg ser ingen grunn til å forlenge denne debatten ytterligere. Det er en bred enighet og et ønske i Stortinget om å få en gjennomgang av statens eierskapspolitikk, og det skal vi gjøre i en stortingsmelding. Jeg synes ikke våren 2011 er noen urimelig grense for denne meldingen. Vi skal sørge for å få den så raskt vi har konkludert og gjennomgått dette i regjeringen.

Men bare for å nevne et poeng: Selv om vi med jevne mellomrom har en slik eierskapsmelding, må vi hele tiden være fleksible nok til å kunne håndtere konkrete situasjoner som oppstår. En ny eierskapsmelding vil ikke fullgodt heller kunne forutse alle situasjoner som oppstår. Men det å ha en slik gjennomgang og en bred diskusjon med jevne mellomrom, tror jeg er nyttig. Og så får vi ta innholdet i den når vi kommer til det.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [10:46:38]: Først av alt vil jeg takke statsråden for å imøtekomme oss når det gjelder tidsperspektivet. Jeg synes det er veldig positivt at vi forhåpentligvis kan se fram til en diskusjon våren 2011. La oss håpe det står seg.

Vi er jo enige alle sammen om at man må ta sakene etter hvert som de dukker opp, det sier seg selv. Men er statsråden også enig i at det kan være greit å få en så tidlig avklaring som mulig nettopp av den strategiske biten, hvordan man skal utøve eierskapet sitt, etc.? For vi ser at i saker som går i media i dag, bl.a. der staten eier 99,9 pst. av et selskap, kan eierskapsutøvelsen kanskje ha vært mangelfull, men det vil jo tiden vise. Så mitt spørsmål til statsråden er: Er statsråden enig i at det er viktig at vi så tidlig som mulig i perioden har en slik strategisk gjennomgang av eierskapet?

Statsråd Trond Giske [10:47:33]: Jeg tror at uansett om vi har disse brede gjennomgangene som en eierskapsmelding gir mulighet for, vil det, gitt at vi får den våren 2011, komme konkrete saker både før og etter som vi må forholde oss til, så det blir litt uavhengig av tidspunktet for meldingen. Det viktigste er kanskje at Stortinget med noen jevne mellomrom har slike brede gjennomganger.

Svein Flåtten (H) [10:48:01]: Jeg forsøkte i går å finne ut av hvordan det har gått med alle disse selskapene vi eier fra statens side, og som vi har andeler i, i 2009 – vi er jo nå kommet halvveis ut i 2010. Det var faktisk ikke så lett, men jeg fant en bortgjemt halvårsrapport hos Nærings- og handelsdepartementet.

Så er jeg helt enig med statsråden i at uansett hva som kommer til å stå i en ny eierskapsmelding, vil det alltid være behov for fleksibilitet. Men er statsråden enig i at en ny eierskapsmelding kanskje da bør legge opp til at også Stortinget er noe mer fortløpende informert om utviklingen, slik at også vi har en viss følelse av hvordan tingene går? Vi kan ikke vite hva som skjer pluts-

lig, men bør kunne være noe mer oppdatert enn å få informasjon halvannet år etter, når eierberetningen for hvert år foreligger.

Statsråd Trond Giske [10:49:17]: Jeg tror vi har en ganske hensiktsmessig eierstyring nå. Vi gir ut en årlig publikasjon som heter Statens eierberetning, og jeg vil anbefale varmt den nye utgaven, som kommer rett rundt hjørnet nå, og vi skal sørge for at den ikke blir bortgjemt. Så får man gjennom statsbudsjettet hvert år når utbyttet skal refereres og diskuteres i Stortinget, også en mulighet til å følge selskapenes virksomhet, i tillegg til de konkrete sakene som løper. Så jeg tror den formen vi har nå, med en eierskapsmelding i tillegg som tar de strategisk store linjene, er en god form. Men det er jo ikke så mye en eier skal blande seg borti når det gjelder selskapets løpende drift. Den er det styre og ledelse som står for, og dermed er det heller ikke aktuelle saker for Stortinget, sånn som jeg ser det.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [10:50:17]: Jeg vil benytte anledningen til å ta opp en konkret sak, som et eksempel der Kristelig Folkeparti etterlyser regjeringens aktive eierskap. Det gjelder DnB NOR. Her mener vi at regjeringen må bruke eiermakten sin og sikre at banken ikke anker dommen som gir småsparerne rett til erstatning. Man forventer en høy etisk standard, og vi er forundret over at regjeringen sitter musestille når DnB NOR forsøker å unndra seg ansvaret for å ha solgt spareprodukter på en uetisk måte.

Er dette kun styrets ansvar, eller bør regjeringen ta småsparerne parti og gi klare råd til banken om at de ikke bør anke denne dommen?

Statsråd Trond Giske [10:51:08]: Nei, beslutning om anke og rettsprosesser rundt DnB NORs virksomhet er det selskapet selv som håndterer. Vi bruker mye tid på etisk bevissthet og samfunnsansvar i de selskapene som staten har eierandeler i. Vi bruker det engasjementet også overfor private selskaper og ønsker at norske selskaper skal ha en høy standard, ikke minst de som har offentlig eierskap. Men denne type konkrete beslutninger kan ikke vi som eier blande oss borti. Derimot har Finansdepartementet reguleringer og regler for hva slags finansprodukter som kan tilbys, og vi har også overvåkningsorganer og systemer for å følge med på kredittmarkedet. Så jeg tror vi får bruke de reguleringsvirksomhetene som gjelder for alle banker, og så får rettsapparatet eventuelt løse de konkrete tvistene som oppstår, på vanlig måte.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 4344)

Sak nr. 3 [10:52:10]

Forslag fra stortingsrepresentant Per Roar Bredvold på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkepar-

ti fremsatt i Stortingets møte 4. juni 2010 (jf. Innst. 248 L):

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag om tilleggsbevilgninger til politiet som følge av ekstrakostnader med hensyn til håndhevelse av det nye regelverket.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 4344)

Sak nr. 4 [10:52:35]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om samarbeidet med Russland om atomvirksomhet og miljø i nordområdene (Innst. 346 S (2009–2010), jf. Meld. St. 11 (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra utenriks- og forsvarskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til utenriksministeren.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegget fra utenriksministeren innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tore Nordtun (A) [10:53:34] (ordfører for saken): Samarbeidet med Russland om atomsikkerhetsutfordringene og miljøet i nordområdene må beskrives som en suksesshistorie, og har pågått helt siden begynnelsen av 1990-tallet.

Bakgrunnen for etableringen av dette samarbeidet er den omfattende virksomheten under den kalde krigen, både sivilt og militært, som er årsak til at betydelige mengder radioaktivt avfall og kjernefysisk materiale er uforsvarlig lagret i Nordvest-Russland.

Av atominstallasjonene i våre nærområder utgjør de russiske kjernekraftverkene en stor fare for radioaktiv forurensning og helseskade i Norge. En alvorlig ulykke ved et av disse kraftverkene kan gi akutte helseskader i nærområdet til anlegget, i tillegg til langvarige konsekvenser i form av bl.a. radioaktivitet i næringskjeden i stor avstand fra kraftverket.

Satsing på atomberedskap og oppryddingstiltak i nordområdene er derfor svært viktig for å kunne beskytte befolkningen, miljøet og andre viktige samfunnsinteresser mot radioaktiv forurensning.

Den norske innsatsen har over tid vært konsentrert omkring to hovedmålsettinger: Det ene er å bidra til å redusere risikoen for alvorlige ulykker og radioaktiv forurensning. Det andre er å bidra til å hindre at radioaktivt og spaltbart materiale kommer på avveier.

Norsk innsats og samarbeid med Russland har gitt konkrete resultater i form av bedre sikring og avfallshåndtering av radioaktivt materiale, og har ikke minst vært et

vesentlig bidrag til det internasjonale ikkespredningsavtalarbeidet, samtidig som det har bidratt til å sikre miljø og helse for befolkningen i nord.

Siden atomhandlingsplanen ble etablert i 1995, har Norge i perioden 1995–2010 bevilget om lag 1,5 mrd. kr til atomsikkerhetstiltak. De siste årene har bevilgningene ligget på 95–100 mill. kr årlig med prioritert innsats innenfor fire hovedområder:

- opphugging av utrangerte atomdrevne ubåter fra Nordflåten
- fjerning av radioaktive kilder i fyrlykter og sjømerker langs den nordvestrussiske kysten og ved Østersjøen og erstatning av disse med solcelleteknologi
- infrastrukturtiltak som forbereder sikring og fjerning av store mengder brukt kjernebrensel ved den nedlagte servicebasen i Andrejevbukta, ca. seks mil fra grensen til Norge
- samarbeid mellom norske og russiske tilsyns- og forvaltningsmyndigheter.

Jeg vil i den anledning vise til innstillingen, der en samlet utenriks- og forsvarskomiteé understreker at vi er fornøyd med resultatene av den norske innsatsen på disse områdene, og at denne innsatsen har medvirket til økt innsats fra russisk side og andre lands myndigheter.

Jeg vil også videre framheve at komiteen også er tilfreds med det brede internasjonale engasjementet som er etablert for å bidra til å løse de mange kostnadskrevede atomproblemene i Nordvest-Russland.

Det er også gledelig at Riksrevisjonens undersøkelse om atomsikkerhetssamarbeidet med Russland viser at den norske innsatsen har gitt gode resultater, og at midlene har blitt brukt i henhold til intensjonene. Her må det også nevnes at Norge og Russland også har etablert felles parallell revisjon av prosjektene, noe som understreker hvor langt samarbeidet har kommet. Komiteen forutsetter at regjeringen følger opp Riksrevisjonens merknader og bedrer forvaltningsrutinene.

Det er et sentralt mål i norsk utenrikspolitikk å utvikle det gode, men tidvis utfordrende naboskapet med Russland. Mulighetene og utfordringene Norge står overfor i nord, kan også på mange områder best finne sin løsning i et konstruktivt samarbeid med Russland. Gledelig er det at dette arbeider bærer frukter, og at det nylig ble oppnådd enighet om trekking av grenselinjen mellom Norge og Russland i Barentshavet og i Polhavet. Dette må kalles en milepæl i utviklingen av et godt norsk-russisk naboskap. Derfor er også atomsikkerhetsarbeidet et godt eksempel på hvordan Russland og Norge har utviklet et stadig bedre samarbeid til gjensidig nytte for begge parter.

Når det gjelder veien videre, vil jeg vise til at komiteen er enig i at norske bidrag utover 2012 mer og mer må knyttes til myndighetssamarbeid og samarbeid om miljøovervåking og beredskap. I tillegg er vi enig i at den norske innsatsen i større grad enn tidligere må ses i et internasjonalt perspektiv og fortrinnsvis samordnes med prioriteringene til de andre samarbeidslandene.

Det er derfor en samlet komité som gir sin tilslutning til at norsk innsats de nærmeste årene skal fokusere på utfordringene i Andrejevbukta, ferdigstilling av fyrlyktpro-

sjektene, opplærings- og informasjonstiltak i kjernekraftsektoren og et bredt myndighetssamarbeid innenfor tilsyn, beredskap, miljøovervåking og sikkerhet for arbeiderne.

Peter N. Myhre (FrP) [10:59:12]: Jeg kan i det store og hele slutte meg til konklusjonene som foregående taler trakk.

Sovjetunionen og Warszawapakten representerte en konstant trussel mot Norge og andre vestlige land gjennom mer enn 40 år etter annen verdenskrig. I løpet av denne tiden bygde Sovjetunionen opp verdens største militærbase på Kolahalvøya. Det var komplette saker, med flyplasser, brakkebyer, havner, våpenarsenaler av alle slag, verksteder, kraftverk og sivile støttefunksjoner.

Da Sovjetunionen og Warszawapakten ble oppløst i 1991, var det et imperium som gikk til grunne. De 14 tidligere sovjetrepublikkene som i tillegg til Russland selv, ble selvstendige stater i begynnelsen av 1990-årene, utgjorde vel halvparten av befolkningen i det gamle Sovjetunionen. De østeuropeiske landene Polen, Tsjekia, Slovakia, Øst-Tyskland, Ungarn, Romania og Bulgaria, som var en del av dette imperiet, har ca. 100 millioner innbyggere. Av det gamle imperiet med over 400 millioner innbyggere har det nåværende Russland i dag bare ca. en tredjedel, vel 140 millioner.

Den omfattende atomvirksomheten under den kalde krigen, både sivilt og militært, er årsak til at betydelige mengder radioaktivt avfall og kjernefysisk materiale er uforsvarlig lagret i Nordvest-Russland. Og det varte ikke lenge før myndighetene i det nye, demokratiske Russland inngikk et samarbeid med en rekke land om å rydde opp på kommunismens radioaktive skraphaug.

Russlands to viktigste medspillere i denne oppryddingen er USA og Norge. Nå kan vi sammen med våre nye venner fullføre avviklingen av det våpenarsenalet som truet oss. Nå er vi med på å gjennomføre behandling av radioaktivt materiale, opphugging av atomubåter, destruksjon av kjemiske våpen og sysselsetting av tidligere våpenspesialister. Norge har stått for opphugging av fem atomubåter som i sin tid inngikk i Warszawapakts avskrekkingsstrategi. I 2002 etablerte G8-landene «Det globale partnerskap mot spredning av masseødeleggelsesvåpen og -materiale». Landene forpliktet seg til å sette av 20 mrd. dollar i løpet av ti år, slik at slike tiltak kan gjennomføres i hele Russland. Norge sluttet seg som første ikke-G8-land til dette partnerskapet allerede i 2003, og vil bidra med 100 mill. euro over en tiårsperiode. Per 31. desember 2009 har Norge utbetalt 80 mill. euro. Både Norge og de andre landene ligger an til å oppfylle sine forpliktelser.

Det vil i det lange løp være uforsvarlig å forlange at Russland alene skal ta seg av dette oppryddingsarbeidet. Aktiviteten etter G8-landenes initiativ har vært imponerende, og Norges rolle har vært – og vil fortsette å være – viktig. Norge har allerede bidratt med et stort beløp, og det bidrar til å trygge norsk territorium på to måter. Det enorme våpenarsenalet avvikles, og atomtrusselen fra både atomvåpen, atomdrevne fyrlykter, atomubåter og dårlig sikrede atomkraftverk bygges ned i raskt tempo. Det er

derfor definitivt i Norges interesse at dette arbeidet fortsetter. Det er viktig at regjeringen sørger for at de nødvendige budsjettmidler blir stilt til rådighet i årene fremover, slik at denne jobben kan gjøres ferdig.

Når dette er sagt, er det grunn til å rette et kritisk søkelys mot ressursbruken. Bruk av store økonomiske ressurser i Russland gir alltid en risiko for å skape korrupsjon. Våre bidrag må ikke komme i stedet for bevilgninger som russerne selv ville foretatt uansett. Da risikerer vi at russerne frigjør midler som kan brukes til ny opprustning og nye trusler mot Norge. Det er viktig at regjeringen har et årvåkent blikk og passer på at pengene brukes i samsvar med hensikten.

A k h t a r C h a u d h r y hadde her overtatt presidentplassen.

Ivar Kristiansen (H) [11:03:28]: Dette er en stor og viktig sak som både foregående taler og saksordføreren grundig har kommentert.

Forholdet er altså at vi har verdens største skraphaug liggende rett ved siden av Norges grense oppe i nord, og det er ikke noen hvilken som helst skraphaug vi snakker om. Dette er verdens største konsentrasjon av radioaktivt problemavfall og kjernefysisk materiale som delvis befinner seg i såkalte ikke-forsvarlige omgivelser, og som på mange måter fortsatt er uforsvarlig lagret.

Dette handler om at vi fra norsk side, men i aller største grad også gjennom internasjonalt samarbeid med Russland, må søke å hindre nye ulykker som følge av radioaktiv forurensing fra kjernekraftverk. Det handler like mye om å unngå at dette avfallet havner i gale hender, da dette er et etterspurt materiale. Det er et avfall som også er etterspurt blant terroristorganisasjoner – det kjenner vi veldig godt til.

Det handler også om å ha en langsiktighet i det arbeidet man akter å være med på, og det er ingen tvil om at i Gremikha og Andrejevbukta må man se utviklingen på russisk side i et 20–30 års perspektiv, hvor målsettingen er å sikre og fjerne store mengder brukt kjernebrensel. Det er også dette arbeidet som det fremgår av komitéinnstillingen at Norge vil prioritere.

Etter min oppfatning er det ikke noen tvil om at dette er Norges største og viktigste miljøsak. Det tyder ikke alltid på at det er sånn vi prioriterer, heller ikke økonomisk, selv om det er brukt store norske økonomiske ressurser. Bare et bitte lite uhell i og rundt disse lagrene er eksempelvis nok til å true befolkningen i både nære og fjerne omgivelser. Et bitte lite uhell vil være nok til å sette hele den norske fiskerinæringen hva angår villfisk, ut av markedet. Derfor er det nødvendig å prioritere dette arbeidet videre.

Jeg er enig i at begrepet korrupsjon har vært en del av debatten. Men jeg tror også det er viktig at vi slår fast at det arbeidet som har vært gjennomført, også har en suksessfull historie med seg på veien videre. Det har vært betydelig fremgang. Det er ingen tvil om at antall irregulære hendelser, særlig ved kjernekraftverkene på Kola, går betydelig ned. Det er heller ingen tvil om at den internasjonale oppmerksomhet og deltakelse bl.a. gjennom AMEC-avtalen,

arktisk militært samarbeid, har bidratt til å få både faglig, økonomisk og internasjonal bistand rundt håndteringen av denne gigantiske utfordringen. Vi vet også at G8-landene har satt perspektivet rundt «Det globale partnerskap mot spredning av masseødeleggelsesvåpen og -materiale» på dagsordenen, også med særlig henvisning til situasjonen i Nordvest-Russland. Det er ingen tvil om at ikke bare Norge, men USA, Storbritannia, Canada, Tyskland, Italia, Japan og andre også har bidratt i dette bildet.

Det er etter min oppfatning også viktig å understreke at resultatene har vært veldig gode på mange områder, men det er fortsatt en lang vei å gå før man kan trekke pusten og kaste treningstøyet. Det er også viktig at man hver gang i den dialog man har med folk i nord, også med tanke på den myndighetskontakt som regjeringen utøver daglig – og det tviler jeg ikke på at man gjør – setter disse spørsmålene på dagsordenen. For det er slik at man har utfordringer fremover, og jeg tror kanskje Russland, mer enn noen andre, og befolkningen som bor i disse områdene, er klar over hvilken trussel dette er. Det har også sørget for at Russland nå faktisk er den største bidragsyteren med hensyn til å finansiere de løpende prosjektene.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:08:35]: Regjeringen besluttet å fremme denne meldingen for å få nettopp den gjennomgangen som komiteens grundige innstilling har gitt oss anledning til, og forankre denne kunnskapen i Stortinget. Dette er vel et av de områdene som vi snakket om tidligere, hvor Norge møter verden veldig samlet. Vi har en stor miljøutfordring tett på oss, og vi må arbeide samstemt når det gjelder retning for å få gjort noe med det. Jeg vil bruke anledningen til å berømme norske strålemyndigheter, forskere og de som har fulgt denne saken over tid, for å ha holdt stø kurs.

Som det er blitt fremholdt av flere talere, er ikke dette en sak som løses med et skippertak. Det er krevende. Vi vet at faren ved uhell er stor, og det kreves en solid fagkompetanse for å drive dette arbeidet.

Jeg er glad for at det er en samstemt oppfatning om at de betydelige midlene vi bruker på dette, er vel anvendte penger, og jeg kan forsikre Stortinget om at vi i detalj har tatt til oss Riksrevisjonens påpeking av betydningen av god forvaltningspraksis. Jeg er likevel glad for at Riksrevisjonen er tydelig på at arbeidet vi har gjort i nord, gir resultater, at en er tydelig på at det ikke synes som om pengene er kommet på avveie, og at en er tydelig på at vår finansiering av opprydningen på Kola ikke er kommet opprusting til gode. For det er, slik som representantene Kristiansen og Myhre sa, selvfølgelig en utfordring å forholde seg til en stat som både bygger nytt og ruster opp, mens vi assisterer i arbeidet med å håndtere en sikker utvikling når det gjelder å ruste ned.

Så er det også slik, som representanten Kristiansen sier, at det er Russland som tross alt bærer den største bør her. Det var en stund en debatt i Norge som gikk på at her tok vi regningen for nedrustning, mens Russland drev med alle mulige andre ting. Vel, Russland driver med mange andre ting, men de er også tungt inne på dette området, og det er i vår interesse at de fortsetter med å være tungt inne.

Jeg er også glad for at komiteen vektlegger i hvilken grad det er i Norges interesse å gjøre dette, og at vi bruker samarbeidet til opprydning, miljøarbeid og atomsamarbeid i nord som en del av vårt tosidige samarbeid med Russland. Det er også en måte å bygge tillit på, og vi gjør det sammen med andre stater og trekker slik sett Russland inn i et internasjonalt samarbeid.

Jeg vil på vegne av regjeringen si at Riksrevisjonens rapport, det grundige arbeidet til norske strålemyndigheter og fagmyndigheter og denne innstillingen fra komiteen gir oss et godt grunnlag for å videreføre samarbeidet. Det tror jeg vi kommer til å måtte gjøre så lenge det finnes utfordringer knyttet til radioaktivitet og kjernefysisk materiale i våre nærområder.

Ett område viser at dette kan det bygges videre på, og det vekker interesse utover vår krets. Det gjelder arbeidet med å bytte ut disse kjernefysisk drevne batteriene i fyrlyktene rundt Barentshavet som prisverdig ble igangsatt av Bondevik II-regjeringen. Vi har videreført og slutført det arbeidet. Vi tar nå den kompetansen med oss til lignende prosjekter rundt Østersjøen. Det er noe Norge og Finland arbeider med overfor Russland. Det viser at vi kan bygge på en erfaring som vi har, og det blir satt pris på.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Peter N. Myhre (FrP) [11:12:39]: Det er riktig, som utenriksministeren sa, at det er stor enighet om at det er viktig å avsette betydelige midler til dette meget viktige arbeidet. Men det har også vært rettet en del kritikk mot det som er blitt gjort. Det er nedfelt i merknader i komiteens innstilling.

Jeg vil bare vise til de to medarbeiderne fra Fridtjof Nansens Institutt som i sin bok «Nordområdene – hva nå?» hevder at av 3 mrd. kr avsatt til atomsikkerhet i tiden 1993–2007 var det bare 1 mrd. kr som kom til anvendelse. Jeg vil rett og slett spørre om dette er riktig.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:13:26]: Jeg kan ikke her gå god for de tallene, så jeg må på vanlig vis vise til at vi har redegjort for ressursinnsatsen, vi har redegjort for måten ressursene brukes på, og vi har nå bak oss en riksrevisjonsgjennomgang av den bruken.

Så tror jeg det er slik at på dette området – som på en del andre områder – må vi være klar over at det ikke er noen oppslagsbok å følge for hvordan man har et vellykket atomsikkerhetssamarbeid med Russland. Det er et element av risiko i det i den mest alvorlige forstand, nemlig at det er farlig materiale de håndterer, og det å omsette dette til prosjekter som kan la seg gjennomføre på kort tid, er ikke alltid lett. Men det er også risiko i den forstand at vi skal forholde oss til en samarbeidspartner som ikke er vant til å samarbeide om disse feltene.

Men jeg synes dette regnestykket høres fremmed ut i forhold til hva vi anser for å være resultater av den ressursbruken vi har hatt, og som Riksrevisjonen nå har sett nøye på.

Peter N. Myhre (FrP) [11:14:28]: I samme anledning har de samme medarbeiderne ved Fridtjof Nansens Institutt hevdet at det meget viktige renseanlegget for flytende lavradioaktivt avfall aldri ble noe av. Det er jo det radioaktive materialet som er hovedårsaken til at Norge går så tungt inn i dette arbeidet. Jeg vil da spørre utenriksministeren om dette renseanlegget for lavradioaktivt flytende materiale vil bli iverksatt, og hvorfor det ikke er blitt gjort noe med det inntil nå.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:15:07]: Det er jo slik at ansvaret for disse prosjektene ligger på russisk side. Vi støtter opp om det Russland gjennomfører. Jeg tror jeg her vil begrense meg til å si at for oss har arbeidet, som er et internasjonalt samarbeid om å lykkes i Andrejevabukta med å sikre materialet som er der og sikker transport videre, hatt hovedprioritet, og vil fortsette å ha det. Det bygger på et bredt internasjonalt samarbeid der ulike aktører har delt ansvar for hvem som gjør hva, og hvor vi er inne på områder som handler om å sikre bygninger og desslike.

Det er også viktig at vi forholder oss til russiske installasjoner som ikke lever opp til de standardene vi mener er nødvendige på en måte som er realistisk. Det vil si at vi kan ikke avvikle dem over natten, men vi skal heller ikke med vår støtte bidra til å forlenge strukturer som ikke er trygge nok.

Ivar Kristiansen (H) [11:16:15]: Tidvis har det vært sånn at russiske myndigheter har bidratt, ikke direkte, men indirekte, til at norske institusjoner som bl.a. Statens strålevern, har hatt problemer med å hente inn daglige data på målinger av enhver type og form for problematisk forurensing. Vi har sett at russiske myndigheter har sørget for å kutte denne daglige muligheten for å foreta målinger.

Er dette en situasjon som departementet er godt kjent med? Har man en dialog med russiske myndigheter sånn at man er forsikret om at norske myndigheter vil ha mulighet til å kunne følge potensiell forurensing på en daglig basis?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:17:13]: Jeg, her jeg står, besitter ikke kunnskap om at det er et slikt problem akkurat nå, men det representanten Kristiansen peker på, er jo et helt reelt problem over hele fjøla i Russland når det gjelder måling. Det gjelder også vår evne til å måle utslipp fra nikkilverkene, som svovel, SO₂. Det gjelder på alle de områdene man normalt vil ha en regulær, sivil, miljøbasert målevirksomhet. Det gjelder ikke minst til havs hvor de russiske rutinene og de russiske sikkerhetsmyndighetene har en veldig høy terskel for å akseptere det.

Jeg tror vi må se dette over lang tid, og at utviklingen forhåpentligvis går i retning av at vi kan få nok tillit til å bli enige om den type målinger. Men det jeg kan bekrefte er at når det oppstår slike problemer, tar vi det opp i de kanalene vi har tilgjengelig. Behovet for at slikt samarbeid fungerer knirkefritt var også et tema under det russiske presidentbesøket i Norge.

Presidenten: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4. (Votering, se side 4344)

Sak nr. 5 [11:18:24]

Interpellasjon fra representanten Jan Arild Ellingsen til utenriksministeren:

«De siste årene har fokuset mot nordområdene økt betraktelig, ikke minst fra russisk side. Også fra andre nasjoner som USA, Canada, Danmark/Grønland er det en stadig økende interesse. Dette skyldes de muligheter nordområdene har med hensyn til ulike ressurser som tidligere var dekket av is, samt det faktum at dette åpner for nye handelskorridorer. Likevel vil et økt fokus på dette området også gi nye utfordringer. Økt skipstransport, herunder stadig større cruiseskip med til dels svært mange mennesker om bord, vil dersom en ulykke skulle oppstå, kreve redningsaksjoner av store dimensjoner. Siden områdene er spredt befolket, vil slike aksjoner måtte skje gjennom samarbeid fra mange land.

Hvordan ser utenriksministeren for seg at Norges rolle vil endre seg som følge av dette, og på hvilken måte vil vi påvirkes av internasjonale avtaler som SOLAR- og SAR-konvensjonene?»

Jan Arild Ellingsen (FrP) [11:20:04]: La meg starte med det første først. Det er hyggelig at det passer for både utenriksministeren og undertegnede å ta denne interpellasjonen, for den har ligget i papirene ganske lenge. I så måte er jeg godt fornøyd med at vi fant plass dagen før dagen.

Det er jo et tema som etter mitt skjønn er særdeles viktig for Norge, men også for de landene som har tilstøtende interesser i nordområdet. I interpellasjonsteksten står det at nordområdene har et økende fokus på seg, og det kommer til å være der lenge. Det betyr at det vil gi oss noen utfordringer, det vil gi oss noen muligheter, og det vil gi oss noen begrensninger fordi det vil være attraktivt for mange å ta seg til rette og finne sin posisjon med tanke på det som skal skje der oppe. For sjøfarten er det interessant, ressursmessig er det interessant, og det vil nok også være en utfordring med hensyn til eierskap og ansvar for de nasjonene som ønsker å være delaktige i det som skal skje der oppe.

Det er mange store og tunge aktører som er på banen. Norge, selvfølgelig, Russland, garantert. Blant annet har de allerede vist det gjennom å plassere flagget sitt på Nordpolen og hevde eierskap til den. Grønland og Danmark vil garantert ha interesser der. Det samme vil USA og Canada, og sannsynligvis Kina, som en stor og tung handelsaktør. I så måte er det viktig at man tar klare grep fra norsk side, og at vi er tydelige på hvor vi vil. Det vises bl.a. gjennom at også andre land og sammenslutninger av land utarbeider nordområdestrategier.

Jeg var på NATO Parliamentary Association-møte i Edinburgh i fjor høst. Den britiske ambassadøren til Norge var der og redegjorde for den britiske nordområdestrate-

gien. Jeg er klar over at utenriksministeren er kjent med den, men det viser hvor viktig den er for andre enn oss. Det som vi på en måte har sett på som en del av vårt domene, er det andre som retter blikket mot og som ønsker å være en delaktig faktor med tanke på det som skal skje der. Det er selvfølgelig også andre som bryr seg om dette, sånn som International Maritime Organisation, IMO, som er en aktør her, Arktisk Råd, som garantert vil være en pådriver i det som skal skje videre. Det finnes et kystvakt-samarbeid som sikkert også har tanker om dette, og det finnes internasjonale konvensjoner om redning og beredskap som kommer til å være delaktige i prosessen videre. Det som er viktig, er at det er mange aktører som jobber, med ulikt ståsted og på ulike nivå, men alle har et fokus mot nordområdene og det som skal skje der.

For min egen del mener jeg økt tilstedeværelse vil være en utfordring. Det er store areal, spredt befolket og med klimatiske forhold som vil gjøre det utfordrende for oss. Men det er mulighetene som drar oss dit. Hvis ikke dette var interessant, hadde vi sannsynligvis ikke trengt å ha denne debatten, for da hadde vi sluppet unna det. Men med de nye ressursmulighetene som ligger der, blir det attraktivt. Det vil det være med tanke på sjøfart, og det vil det selvfølgelig være med tanke på turisme. Det som er felles for alt dette, er at det er en kalkulert risiko å bevege seg i denne type områder, som kommer til å gi seg utslag i kostnadene ved å være til stede, ikke bare menneskelig, men også rent økonomisk. Ikke minst derfor er det viktig at man har en sikkerhet som ivaretar alle dem som skal være der oppe. Igjen vil antakeligvis IMO være en sentral aktør og også den konvensjonen som allerede finnes om redning og beredskap.

Videre er det slik at vi i Norge er så heldige at vi har et veldig godt konsept når det gjelder redning og beredskap. Vi har to hovedredningssentraler som gjør en fantastisk god jobb, og som – med rette – har høstet stor anerkjennelse utenfra. Jeg håper jo at vi kan bygge videre på dem når man skal utarbeide den videre strategi nordover.

Så skal jeg ta sjansen på å henlede oppmerksomheten på St.meld. nr. 15 for 2008–2009, Interesser, ansvar og muligheter, Hovedlinjer i norsk utenrikspolitikk, som jeg leste i forbindelse med dette. Den tar for seg mange viktige områder. Den drøfter nordområdene, den drøfter Afghanistan, og den drøfter samhandling med andre organisasjoner og andre land på en god og fin måte. Den sier en del om kriseberedskap, men den sier ingenting om det som i dag er temaet, nemlig redning og beredskap i nordområdene. Og siden Norge ønsker å være en stor aktør i dette området, ville jeg trodd – med all mulig respekt – at det kanskje også var mer viktig for UD enn det jeg kan lese per i dag at det er, hvis den stortingsmeldingen fortsatt har en berettigelse, og det regner jeg med at den har. Jeg mener at det som mangler, og som vi må ta tak i, er en tydeligere fokusering på vår rolle, og om det norske konseptet skal kunne bygges videre ut. Når det gjelder havområdene, må vi avklare: Hva kan vi forvente av de andre, de som på en måte blir partene der oppe? Hva kan og bør vi forvente av Russland, av USA, av Canada, av Grønland, av Danmark? Siden vi alle hegner om det området, regner

jeg med at det må være et felles ansvar å ha gode løsninger som gjør at vi kan ferdes der og utnytte de ressursene som finnes, på en god og forsvarlig måte. Det synes jeg er det neste vi må ta tak i.

Jeg håper også at utenriksministeren i sitt svar kan si noe om hvordan han har tenkt å involvere Stortinget i dette, for hvis det er noe jeg er sikker på, er det at Stortinget er interessert i dette. Stortinget er interessert i mulighetene, men Stortinget er ikke minst opptatt av tryggheten for alle norske kvinner og menn som er ute og gjør en jobb, det være seg om de er i Afghanistan, om de er i Tsjad, eller om de jobber på en plattform i Nordsjøen – vi er opptatt av sikkerheten.

Det samme fokuset er vi forpliktet til å ha når det gjelder utvikling og bruk av de store ressursene som sannsynligvis ligger i nord. Det er noe som Stortinget garantert kommer til å støtte opp om. Mine konkrete spørsmål til utenriksministeren foreløpig vil være om utenriksministeren er enig i at vi trenger å ta tydeligere grep når det gjelder å utvikle en felles – gjerne internasjonalt fordelt – redning og beredskap for nordområdene. Jeg håper også at utenriksministeren kan si noe om hvordan han ser for seg at Stortingets rolle skal være i så måte.

I tillegg til det kunne jeg ha tenkt meg, hvis utenriksministeren finner det betimelig, at han sa noe om Svalbards muligheter i så måte. Etter mitt skjønn har Svalbard en logistikk som få andre har i dette området, som kanskje gjør Svalbard spesielt godt egnet til å være en arktisk «redningshub», for å bruke et godt norsk begrep. Men Svalbard har i alle fall forutsetninger som gjør det mulig å kunne bygge videre på, under forutsetning av at det er akseptabelt for de andre landene, og at det er betimelig og tjenlig for oss også. I så måte ser jeg fram til å høre utenriksministerens svar på disse utfordringene.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:27:07]: Takk til interpellanten for å ha reist et viktig spørsmål, og takk til Stortinget for utholdenhet med tanke på at vi nå får denne interpellasjonen på dagsordenen før sommerferien.

Dette er viktige og konkrete spørsmål som opptar regjeringen, og det er selvfølgelig et viktig anliggende for Stortinget. Vi ønsker å ha et tett samarbeid med Stortinget om dette. La meg bare minne om at sist gang jeg snakket aktivt om dette, var i dette hus, i møte med arktiske parlamentarikere, så det er en sak som opptar mange.

Havområdene lengst i nord har vært vanskelig tilgjengelige på grunn av tykk havis. Det er historie. Klimaendringene i nord er i ferd med å endre dette bildet. Havisen sommerstid har trukket seg kraftig tilbake i løpet av de siste tretti årene. Den kan forsvinne helt innen midten av vårt århundre. Vinterstid vil det imidlertid være is, men tynnere og lettere å bryte. Derfor er det naturlig at flere fokuserer på de utvidede mulighetene til å drive økonomisk aktivitet innen petroleumsforskning, fiskerier og skipsfart. I løpet av de nærmeste tiårene – ja, kanskje i et enda kortere tidsperspektiv – kan dette føre til økt økonomisk aktivitet i Arktis.

Når det gjelder kommersiell skipstransport gjennom Polhavet, vil transport, f.eks. fra Japan til Europa, kunne

bidra til vesentlig lavere drivstoffkostnader og færre fraktdøgn. Man snakker om 40 pst. redusert seilingstid.

Men samtidig: Jeg tror vi skal lytte til signalene fra næringen og andre sentrale aktører om nettopp usikkerheten rundt denne transporten. Kostnadene knyttet til isklassifisering er store. Mørketiden om vinteren, fare for nedising av fartøyer og betydelige forsikringspremier er andre usikkerhetsfaktorer. Og ikke minst vil regulariteten, som er viktig for mye transport, bli svekket. I sum betyr dette at usikkerheten ved å bruke Polhavet som en regulær hovedtransportåre mellom øst og vest er så stor at det neppe vil skje med det aller første. Men når det er sagt, ser vi at flere aktører utreder disse mulighetene. Vi husker bildet i fjor av to tyske handelsfartøyer som seilte Nordøstpassasjen andre veien, ledsaget av russiske isbrytere.

Jeg vil helt kort her minne om svalbardmeldingen, St.meld. nr. 22 for 2008–2009, som regjeringen la fram i fjor. Der omtalte vi økt aktivitet i Arktis som et viktig tema, og det ble tydelig omtalt i komiteens innstilling og i debatten i Stortinget. Jeg skal ikke gjenta det nå, men der ble Svalbard behørig berørt.

Arktis er i redningssammenheng et område kjennet av lange avstander, krevende klima og forholdsvis få redningsressurser – med andre ord en meget stor utfordring. Tre forhold er derfor sentrale:

For det første forebygging av ulykker: Det må stilles strenge krav til sjøsikkerhet for å redusere faren for ulykker og akutt forurensning.

For det andre: Redningssamarbeid er avgjørende for optimal utnyttelse av de ressurser som finnes, for å komme nedstede til unnsetning så raskt som mulig.

For det tredje: Næringen må selv ta sine forholdsregler. Uansett hvor store ressurser som brukes på redningstjenester, vil tidsfaktorene og avstandene gjøre visse aksjoner tilnærmet umulige.

Det sentrale er med andre ord redningssamarbeid og forebygging av ulykker. La meg bare veldig kort si til interpellanten at her er jo flere departementer berørt. Faktisk er ikke Utenriksdepartementet operativt ansvarlig. Jeg skal ikke gå inn på det, men både Justisdepartementet, Fiskeridepartementet, Forsvarsdepartementet osv. har ansvar.

I dokumentet «Nye byggesteiner i nord» slo regjeringen fast at de vil styrke overvåking, beredskap og sjøsikkerhet i de nordlige havområder. I statsbudsjettet for i år blir dette satsingsområdet fulgt opp med en rekke tiltak for å styrke beredskapen mot forurensning og ulykker, bl.a. ved å styrke Kystverkets kompetanse, styrke slepebåtberedskapen i nord, videreføre bevilgninger til oljevernstyr i nord, og ved forskningssamarbeid knyttet til oljevernberedskap under vanskelige klimatiske forhold. Dessuten har vi har satt i gang et arbeid for å etablere et helhetlig overvåkingssystem for de nordlige havområder, kalt «BarentsWatch».

Selv om det folkerettslige rammeverket for Polhavet er på plass – med havretten – kan nye utfordringer skape behov for videreutvikling på relevante områder. Norge legger stor vekt på å videreutvikle regelverket for skipsfart i polare strøk. Sentralt i denne sammenheng er det pågåen-

de arbeidet i Den internasjonale skipsfartsorganisasjonen, IMO, som interpellanten peker på, for utvikling av en bindende regel for polarområdene, den såkalte Polarkoden, til erstatning for dagens litt mer uforpliktende retningslinjer.

Etter forslag fra bl.a. Norge er det oppnådd enighet om hvilke prinsipper som skal følges i dette arbeidet, og Norge leder nå arbeidet med utarbeidelsen av dette nye regelverket. Formålet med regelverket vil være å øke sikkerheten for skipsfarten i Arktis og Antarktis gjennom f.eks. strengere krav til konstruksjon og utrustning av skip, navigasjonsmessig utstyr og ferdigheter hos mannskapene.

Polarkoden antas å ferdigstilles i 2012, og vil da gjøres bindende gjennom Konvensjonen om sikkerhet for menneskeliv til sjøs, kalt SOLAS, og/eller Konvensjonen for hindring av forurensning fra skip, kalt MARPOL.

Siden skipsfarten i nordområdene opereres av skip med ulike flagg, trenger vi et internasjonalt regelverk som gjelder for alle. Utviklingen av et nytt regelverk må derfor skje gjennom IMO.

Norge har vært, og er fortsatt, en av pådriverne i dette viktige arbeidet, sammen med en rekke andre arktiske land. Jeg har selv tatt opp saken med generalsekretæren i IMO, som jeg møtte i London i februar, og jeg drøftet også dette tema med mine kollegaer fra USA, Russland, Canada og Danmark da vi – de fem kyststatene rundt Polhavet – møttes i Ottawa 29. mars i år. Vi er alle enige om at dette arbeidet må prioriteres.

Norge har som kyststat klare folkerettslige forpliktelser når det gjelder søk og redning. Etter Havrettskonvensjonen skal hver kyststat arbeide for å etablere, drive og opprettholde en tilfredsstillende og effektiv søke- og redningstjeneste. For dette formål skal statene samarbeide med nabo-statene gjennom regionale ordninger når omstendighetene krever det. Disse formuleringene viser at havretten gir oss klare retningslinjer.

Kyststatenes plikter er også presisert i Overenskomst om internasjonal sivil luftfart, den såkalte Chicago-konvensjonen, og i IMOs konvensjon om ettersøking og redning til sjøs, SAR-konvensjonen. Det er inngått en rekke avtaler om søk og redning mellom Norge og naboland.

De fem kyststatene rundt Polhavet uttrykte i Ilulissat-erklæringen av mai 2008 en intensjon om å styrke søke- og redningskapasiteten i Polhavet gjennom multilateralt samarbeid. På ministermøtet i Arktisk Råd i Tromsø i april 2009 ble det – nettopp i lys av utsiktene til økt aktivitet i Polhavet – besluttet å etablere en arbeidsgruppe som innen 2011 skal ferdigstille en avtale mellom Canada, Danmark, Finland, Island, Norge, Russland, Sverige og USA om søk og redning i Arktis.

Formålet med en slik avtale er å etablere en bedre regional organisering av søk og redning i Arktis samt å dele inn Arktis i hensiktsmessige nasjonale søke- og redningsregioner for å tydeliggjøre ansvarsdelingen mellom polhavstatene. Det er hittil gjennomført tre forhandlingsrunder i henholdsvis Washington, Moskva og nå sist i Oslo, i forrige uke. Det er god fremgang i forhandlingene og stor enighet mellom de arktiske land om å styrke det panarktiske redningssamarbeidet. Vi håper det skal være ferdig til Arktisk Råds ministermøte i 2011. Det blir

det første bindende legale instrument som Arktisk Råd ferdigstiller.

Vi må huske på at en avtale om søk og redning ikke vil være et svar på alle de utfordringer som økt trafikk i Arktis medfører. Tidsfaktoren er ofte kritisk. Lange avstander kan gjøre det umulig å nå nødstedte i tide.

Dette gjør at vi må ha fokus på næringens eget ansvar og at næringen selv må ta sine forholdsregler. IMO har utarbeidet retningslinjer for skipsfart i farvann som har få redningsressurser og store avstander, slik som polarområdene. Det anbefales bl.a. at skip seiler to og to i lag, slik at man kan bistå hverandre i tilfelle en ulykke.

Norge har i dag et relativt stort ansvarsområde for søk og redning i nord. Ansvaret innebærer koordinering av redningsoperasjoner ved å benytte tilgjengelige ressurser i nærheten av hendelsesstedet, og utsendelse av spesifikke redningsressurser som f.eks. redningshelikoptre.

Norsk redningstjeneste er anerkjent internasjonalt. Hovedredningssentralene koordinerer i dag mange redningsoperasjoner, også i fjerne farvann langt utenfor Norges ansvarsområde. I mange tilfeller opererer norske redningshelikoptre langt inn i både russisk og dansk/grønlandsk ansvarsområde.

Dette viser at Norge er en sentral aktør når det gjelder søk og redning i nordlige farvann, og det viser at vi er i stand til å håndtere et større ansvarsområde enn det vi har i dag.

Nye redningshelikoptre vil innebære en kvalitativ forbedring av helikoptertjenesten og trygge en økende trafikk i nordområdene. I Longyearbyen er det to redningshelikoptre fast stasjonert. Sysselmannens helikoptre utfører mellom 50 og 60 søke- og redningsoppdrag og ambulansoppdrag. Sammen med redningshelikoptrene til 330-skvadronen utgjør Sysselmannen en viktig redningsberedskap på Svalbard og i de tilstøtende havområdene. Jeg er enig med interpellanten i at Svalbard er en stor ressurs som vi skal tenke nøye på når vi planlegger våre kapasiteter.

Så vil jeg nevne Forsvarets helikoptre og si at ved økt aktivitet i Polhavet vil Longyearbyen kunne få større betydning som base for rednings- og forurensningsberedskap. Dette er, som nevnt, tatt opp i svalbardmeldingen. Dessuten representerer Forsvarets øvrige ressurser, som også inkluderer Kystvakten, viktige redningsressurser i nordområdene.

For å oppsummere: Økt aktivitet – som interpellanten prisverdig tar opp – bidrar til økt press på norske redningsressurser. Vi har rettigheter i nord, men vi har også et stort ansvar, og det skal vi ta på alvor. Vi har en klar interesse av å fremforhandle en ny avtale for søk og redning i Arktis. Målet er å bedre den regionale organiseringen av søk og redning og styrke det praktiske samarbeidet i regionen.

Jeg ser fram til nær kontakt med Stortinget om dette arbeidet sett med norske øyne, og til fullføringen av det viktige arbeidet som er satt i gang i Arktisk Råd. Sammen med nye og skjerpede og bindende regler for polar skipsfart vil dette bidra til økt sikkerhet for ny aktivitet i nordområdene.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [11:37:17]: Jeg takker statsråden for gode og positive svar, noe jeg setter stor pris på.

Da er det fristende å si at alt er på skinner, og at det er ingen grunn til bekymring. Nå er vel virkeligheten ikke nødvendigvis sånn bestandig, selv om den beskrives positivt, at den er like positiv for dem som berøres direkte av den.

Jeg er glad for at statsråden påpeker kvaliteten til den norske redningstjenesten, for den er veldig god, og det er veldig mange som kommer til Norge for å lære om hvordan vi gjør det. Det i seg selv er en kvalitet vi har, og som vi skal ta vare på og videreutvikle.

Samtidig er jeg også enig i beskrivelsen fra utenriksministeren av redningshelikoptrene våre, selv om det er et faktum at de er oppimot 40 år gamle, og at det har vært anbefalt at de skulle vært skiftet ut for lengst. Så at de er en ressurs, er jeg enig i, men de er en ressurs med klare, klare begrensninger. I så måte hilser i hvert fall undertegnede, og flere med meg, velkommen den dagen vi kan få noe nytt på plass. Det bekymrer meg at regjeringen i denne saken har åpnet for å vente til 2020. Jeg oppfatter at utenriksministeren nå sier at man vurderer å la Arktisk Råd sluttforhandle en avtale om utvidet samarbeid i 2011. Hvis det er sånn at den konkluderer med en oppdeling av arealene, og at Norge får mer ansvar enn vi har i dag, ja, da har utenriksministeren og regjeringen en nøkkelutfordring når det gjelder redningshelikopterkapasiteten. Sea Kingene våre er gamle og dårlige, og vi har et problem med flyvedyktighet, fordi det blir færre og færre som bruker dem, og fordi tilgangen på deler blir mindre og mindre.

Jeg er også glad for at utenriksministeren tar opp det som skjer på Svalbard. Svalbard er etter mitt skjønn en mulig, framtidig nøkkel for en arktisk SAR-hub der oppe. De som driver redningstjenesten på Svalbard, gjør etter mitt skjønn en minst like god jobb som man gjør i 330. Samlet sett er disse to kvalitative tjenestene organisasjoner som på en måte er ryggraden i redningstjenesten vår. Jeg er også glad for at utenriksministeren gjennomgående tar dette opp i alle de fora hvor det er formålstjenlig å ta det opp. Jeg håper også at denne saken er så viktig at vi kan skynde oss fort. Jeg håper vi kan greie å få ting på plass før det skjer en ulykke der oppe. Det har vært ulykker før. Det har sågar vært cruiseskip som har gått på grunn utenfor Svalbard, som førte til en særdeles stor redningsaksjon en gang – som den gang gikk bra. Det var ikke tap av menneskeliv. Samtidig vet vi at havområdene der oppe tar menneskeliv årlig, og større aktivitet vil føre til enda mer trykk på de ressursene vi har tilgjengelig, og faren for tap av menneskeliv kommer til å øke. I så måte ønsker jeg egentlig bare å si at jeg ser fram til at alle de gode tingene utenriksministeren nevnte, konkretiseres, og til at de kommer til Stortinget, slik at Stortinget kan få være med på å ta debatten videre og sette sitt preg på en tjeneste som er viktig, og som i framtiden kommer til å bli enda viktigere enn det den allerede er i dag.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:40:25]: Tillat meg bare en betraktning om hvordan vårt statssystem

fungerer. Jeg mener Stortinget absolutt gjør sin jobb ved at interpellanten tar opp dette. Det er også å legge både press på og få innsyn i regjeringens arbeid, og jeg vil si at jeg verdsetter det.

Klarer vi å få alt på plass før en ulykke skjer? Det går ikke an å stå på en talerstol og si ja til det spørsmålet, men vi erkjenner den utfordringen som er her. Vi er enige med andre kyststater i at dette er en oppgave vi må se på i samarbeid, men også hver for oss.

Nå stiller interpellanten detaljerte spørsmål om redningshelikopter, også spørsmål som ikke er mitt ansvarsområde. Men la meg si på vegne av regjeringen at i innstillingen til svalbardmeldingen, og i øvrige budsjetter, har vi vektlagt helikoptersaken ganske systematisk. En ting er den generelle satsingen på redningshelikoptre som er gjort i Norge gjennom bl.a. etableringen av ny base i Florø, over 200 mill. kr i styrkede budsjetter for dette året, og arbeidet som er igangsatt, med omfattende utredninger, for å anskaffe nye redningshelikoptre. Det er riktig som interpellanten sier, at det er ti år til 2020, og hadde man kunnet knipse med fingrene, kunne det vært flott å ha en helt ny park nå. Vi skal ikke undervurdere kapasitetene til de helikoptrene vi har, og mannskapene som fører dem, men det er et systematisk arbeid, og det skal gjøres veldig grundige utredninger – for investeringene er store – for å få det på plass – innfaset, ferdig innen 2020.

Også våre naboland har fokus på dette. Island deltar i den norske anskaffelsesprosessen. Det mener jeg er betimelig. Storbritannia har etablert et anskaffelsesprogram. Danmark har innført store langtrekkende redningshelikoptre på alle sine baser, og Canada er i ferd med det samme. Men så er det samtidig slik at vi må ikke tro at vi med helikoptre alene, uansett størrelse, vil kunne håndtere en ulykke med f.eks. et cruiseskip, eller et tankskip. Så jeg tror dette viser den komplekse sammenhengen av flere dimensjoner, fra ikke minst forebygging, næringens ansvar, polarkode for hvordan man seiler i de polare farvann, hvordan fartøyene er utrustet, ideen om å seile to og to, f.eks., til at statene bygger hva jeg vil kalle realistisk og tidsriktig kapasitet til å drive søk og redning. Den vil måtte foreta en avveining. Områdene er så enorme at det er ikke mulig å dekke hver kvadratkilometer med rask utrykningstid. Men det åpner seg en ny dagsorden her, som vi er nødt til å ta fatt i.

La meg bare til sist gjenta det som også lå i innlegget fra interpellanten: Svalbard er her svært viktig. Vi har for vår redningstjeneste et veldig viktig prinsipp, nemlig samvirkeprinsippet, som betyr at mange enheter virker sammen, frivillighet, offentlig, men også nå mellom nasjonale og internasjonale partnere. Det er viktige prinsipper å ta med videre.

Tore Nordtun (A) [11:43:52]: Det er viktig å drøfte den økte aktiviteten i Arktis, så jeg ønsker velkommen slike diskusjoner fortløpende. Det er klart at når det gjelder skipstrafikken, har denne lenge vært sterkt økende. Det er bl.a. knyttet til turisttrafikken omkring Svalbard, og det har også med smeltingen å gjøre. Det forskrives også framover at her blir det økt aktivitet.

Stortinget hadde en grundig debatt om dette i forbindelse med regjeringens svalbardmelding våren 2009. Det var flere dimensjoner man la fram der, men også i nordområdestrategien er det lagt til rette for hvilke grep som må gjøres framover, og som man i aller høyeste grad holder på med.

Men slik som interpellanten Ellingsen stilte spørsmålet, så var det egentlig: Hva er Norges rolle, og hvordan påvirkes den av internasjonale avtaler som SOLAR- og SAR-konvensjonene? Det er viktig. Politikken ligger jo nettopp i at det er det internasjonale samarbeidet, og de internasjonale avtalene – i bred forstand – som egentlig må lage kjørereglene framover her. For Norge er det viktig at alle, også de som inngår avtalene, respekterer havretten, og havretten må også gjelde i dette området, i aller høyeste grad. Og hvis, eller når, den tid kommer at internasjonal skipsfart åpner trafikk over nordområdene også i andre tidsintervall enn vi har i dag, bl.a. sommerstid, må de internasjonale konvensjonene, SOLAR og SAR, og annet regelverk det oppnås enighet om i Den internasjonale skipsfartsorganisasjonen, IMO, gjøres gjeldende i disse havområdene. Her pågår det allerede et arbeid for å utvikle nye og bindende regler for polarområdene, slik også utenriksministeren glimrende redegjorde for. Å få erstattet dagens uforpliktende retningslinjer med en ny polarkode i en konvensjon om sikkerhet for menneskeliv til sjøs og Konvensjonen for hindring av forurensning fra skip, blir en viktig del nettopp av det arbeidet som også interpellanten reiser spørsmål om.

Arbeidet for å forsterke disse konvensjonene slik at de også dekker de spesielle forholdene i Arktis, er sentralt – og det vil det alltid være framover – for å forebygge ulykker og uhell. Men næringen selv må selvsagt også ta sine forholdsregler. Den har det primære ansvaret for at sikkerhet, liv og miljø ivaretas på en best mulig måte i området.

Norge, sammen med de andre landene som har kystlinje til Arktis, har et særlig ansvar når det gjelder søke- og redningstjeneste og overvåking. I disse områdene vil redningshelikopterbasen på Svalbard og Kystvakten være krumtappene i en slik tilrettelegging.

Jeg mener også at regjeringen gjennom sin nordområdepolitikk har gjort mye for å styrke beredskapen for ulykker og miljøskader. Det har vi også drøftet i andre sammenhenger, og som utenriksministeren sa, det er andre departementer her også, områder som må ta en veldig stor del, ikke minst Olje- og energidepartementet og Miljøverndepartementet, i forhold til den økte aktiviteten på olje- og gassiden. Vi har hatt flere drøftinger når det gjelder slepeberedskapen. Den må jo i aller høyeste grad styrkes, og også oljevernberedskapen. Og når det gjelder oljevernberedskap, må det skje veldig mye innenfor forskning, slik at den beredskapen kan være på høyde med de krevende værforholdene i de ulike årstidene man skal operere i dette området. Her må føre-var-prinsippet i aller høyeste grad ligge til grunn.

Nå er det på trappene med fornying av redningshelikoptrene, så jeg går ikke mer inn på det.

Arbeidsgruppen som ble nedsatt på det ministermøtet

i Arktisk Råd som utenriksministeren også omtalte, vil jo også spille en sentral rolle her framover. En like viktig problemstilling er knyttet til de kommende olje- og gassaktivitetene. Vi har jo allerede Snøhvit og Goliat, og utbyggingen av Sjtokman-feltet vil jo antakelig også komme, selv om den har stoppet litt opp nå. Men det er ikke tvil om at det på russisk side vil være stor aktivitet på sokkelen. Så her må det skje tilrettelegging og forebygging, og det internasjonale samarbeidet må snekres på plass i tillegg.

Torgeir Trældal (FrP) [11:49:16]: Forsikrings- og classeselskapene har observert en økning i antall skipsuhell på verdensbasis. Kystverket er bekymret over uhellutviklingen for skip i kystnære farvann.

På et foredrag som jeg var til stede på i Maritimt Forum den 26. oktober 2009, påpekte bl.a. kystdirektøren at det var mer enn 100 grunnstøtinger langs norskekysten årlig. Det er forventet en økning i skipstrafikken i årene som kommer – og en spesielt sterk økning knyttet til olje- og gassvirksomheten i de nordlige områdene. I tillegg er det økt interesse for å opprettholde en kommersiell skipstransport gjennom Polhavet, enten ved en revitalisering av den nordlige sjørute eller ved en ny transpolar direkterute. Det er derfor behov for å se nærmere på mulige tiltak for å bedre sjøsikkerheten og evne til å gi assistanse til fartøy som kommer i en nødsituasjon i de nordlige havområdene.

Fremskrittspartiet har over lengre tid pekt på viktigheten av at sjøsikkerheten i norske farvann og nordområdene økes. Sjøsikkerheten i nordområdene er en stor utfordring, ikke bare for Norge, men for alle nordiske land, inkludert Russland.

Ved å bruke øst-vest-passasjen vil man ved en transport fra Det fjerne østen til Europa kunne seile over 30 pst. raskere enn med dagens rute, som ministeren også nevnte. Skipsselskapet Beluga har allerede tatt i bruk ruten i sommerhalvåret.

Nordområdene er internasjonalt farvann, så det er et ansvar for alle de nordiske landene og ikke minst for Russland å gjøre den nordlige sjørute trygg og iverksette proaktive tiltak, som overvåking.

Det kan også nevnes at det har vært ulykker med cruiseskip, og statsråden nevnte også, som det også ble sagt på sikkerhetskonsferansen jeg var på, at man av sikkerheshensyn ønsker at skipene skal gå to og to. For det er klart at hvis et skip med flere hundre mennesker går på grunn, hjelper det uansett ikke å komme med ett eller to redningshelikopter. Det er ikke nok til å ta dem ut. Så det jeg vil oppfordre statsråden til her, er faktisk kanskje å gå inn og prøve å lage et regelverk som sier at skipene skal gå to og to, så er man kanskje proaktiv med hensyn til en ulykke.

Det er også veldig positivt det som nå har skjedd med BarentsWatch, for overvåkingen har vært dårlig nord for Svalbard. Men med BarentsWatch vil overvåkingen nå øke og være med på å gjøre sikkerheten bedre der.

Når maritime nødssituasjoner inntreffer, må man ha en beredskap for å aksjonere for å berge liv og beskytte eienedom. Det er viktig. Det er også en oppgave for alle land i Barentsregionen å ta ansvar for at man med en ny sjørute gjennom Polhavet kan transportere gods sikkert og på en

slik måte at man er i stand til å opprettholde en helhetlig sjøsikkerhet og oljevernberedskap i en nødssituasjon. Dette er viktig. Da må man ha samarbeid på tvers av landene. Det kan kun gjøres med et globalt politisk regelverk. Regjeringen må ta den utfordringen på alvor og samle alle land i Barentsregionen, inkludert Russland. Det er veldig viktig også å få Russland med på dette.

Jeg er også kjent med at Kystverket, Norges Rederiforbund og Maritimt Forum i nord har igangsatt et prosjekt for å forbedre sjøsikkerheten langs norskekysten, og spesielt i nordområdene.

Jeg ber om – og håper – at regjeringen følger opp dette og eventuelt bevilger det som skal til. Jeg har også reist saken i Nordisk Råd, og vi har hatt den opp i næringskomiteen der. De andre nordiske land er veldig positive til å være med. Så her er det viktig med påtrykk for å prøve å få et samlet opplegg for å få en bedre sikkerhet i nordområdene.

Frank Bakke Jensen (H) [11:53:09]: Først må jeg få lov til å gi honnør til interpellanten, som har løftet et viktig tema. Selv om tiden har gått, er det slik at nordområdene består. Så aktualiteten er like høy.

Norges rolle i nordområdepolitikken blir bare viktigere og viktigere på flere felt. Tidligere i dag drøftet vi problematikken om kjernevåpen i Nordvest-Russland. En annen like viktig problemstilling vil bli Norges rolle i samarbeidet med de vestnordiske landene. Island, Færøyene og Grønland er for oss tre naboland som har mange sammenfallende og kryssende interesser med Norge: felles havområder, felles utfordringer i klimapolitikken og ganske lik posisjon i forhold til EU. I tillegg har vi felles historie og for en stor del samme kultur. Norge kan ta – og får nok, enten vi vil det eller ikke – en lederrolle i nordområdepolitikken, sett fra de vestnordiske landene.

Når det gjelder havforskning, er Norges innsats i en helt annen liga enn hva man kan stille opp med i de landene vi her snakker om. Vi har også – målt mot dem – rett til mesteparten av fiskeressursene, og vi har en lang sjøfartshistorie, som er viktig i denne sammenheng. Politisk er vår erfaring med å forhandle og etterleve internasjonale avtaler også av stor viktighet. Vi er altså for en gangs skyld storebror!

De vestnordiske landene arbeider i disse dager med sitt syn på EUs renoverte fiskeripolitikk. Både Færøyene, Grønland og Island gir uttrykk for at de ser Norge som en viktigere og bedre samarbeidspartner enn de øvrige nordiske landene. Dette begrunner de med at Norge bedre forstår viktigheten av fiskeriene og en bærekraftig forvaltning. På en konferanse om fiskeriforvaltning mellom de vestnordiske landene i forrige uke drøftet man derfor uformelt disse landenes erfaring med EU. Bildet er ikke ulikt det vi ofte opplever fra Norge. Det kan ofte være utfordrende å skape forståelse for det som i EU virker som sære nordiske hensyn. Norge kan sammen med de andre vestnordiske landene skape en god allianse på de områdene som er felles for oss.

Jeg er smertelig klar over at det av og til kan virke som om Island bruker koma som sitt fremste verktøy når de

skal orientere seg internasjonalt. Men det er jo også slik at vi av og til i debattene i Norge får inntrykk av at det kan være et yndet våpen. Jeg vil allikevel minne om at Norges forhold til Russland er bygd på lange relasjoner mellom folk, og det er også slik at det mellom Norge og de vestnordiske landene er gode folk-til-folk-relasjoner.

Godt regionarbeid er hevdet å være et godt verktøy for å skape forståelse for globaliseringen. Økt forståelse for globalisering er etter min mening uhyre viktig for å skape positivitet og utvikling i Norge. Godt regionarbeid er absolutt tekniske samarbeidsprosjekter mellom flere land, som har vært nevnt tidligere av interpellanten. Forskning, miljøvern, næringsutøvelse og redning er alle gode arenaer for å bygge et godt regionalt samarbeid, som vil være viktig i den videre historien.

Janne Sjelmo Nordås (Sp) [11:56:59]: Nordområdene blir stadig viktigere. Derfor slår også regjeringserklæringen fast at behovene i nordområdene skal være dimensjonerende for den norske forsvarsstrukturen, og at nordområdene er Norges viktigste strategiske satsingsområde. Regjeringserklæringen gjenspeiler at Norge har høy oppmerksomhet rundt økt aktivitet i nord. Det vil kreve mer av oss også hva angår beskyttelse av menneskeliv.

Myndighetene har en viktig rolle i å bidra til overvåking og god sikkerhet i havområdene. Det er Stortingets oppgave å sørge for at sivilsamfunnet og Forsvaret til enhver tid er i stand til å ivareta dette behovet. Opprustning med nye redningshelikoptre vil på sikt være et svært viktig bidrag. Kystvaktens tilstedeværelse og seilingsdøgn vil bli viktigere.

Dagens interpellasjon minner oss om at oppgavene myndighetene skal ivareta, kan bli både mer sammensatt og krevende. Klimaendringer, ismelting og teknologisk utvikling vil få stor betydning for interessen for og aktiviteten i nordområdene. Men vi vet fortsatt ikke hvordan nytt fokus og aktivitet vil komme til uttrykk. Og med i vurderingene som blir gjort, må det legges en porsjon med edruelighet til grunn. En altfor sterk klondykestemming er ingen tjent med. Forskere peker på at ismeltingen i Polhavet ikke nødvendigvis vil gi nye ruter for internasjonal skipstrafikk. Kanskje er det urealistisk, eller så ligger det i hvert fall noe lenger inn i framtiden. Isforhold endrer seg hele tiden, og halve året vil ruten være stengt.

Med askeskyene i friskt minne er det heller ikke vanskelig å akseptere at naturen tar noen egne veier. Vi har ikke full oversikt over omfanget av naturressurser og heller ikke over de utfordringene som er knyttet til potensiell utnyttelse av dem.

Hvordan menneskene klarer å balansere mellom å være pionerer og innovatører og å være føre var og beskytte et sårbart miljø, kan bli helt avgjørende. Nordområdene byr kanskje på store muligheter, men vi må aldri glemme at dette er sårbare og samtidig svært røffe naturområder.

Interpellanten tar opp forhold rundt sikkerhet for menneskeliv til sjøs og ettersøkning og redning, SOLAS- og SAR-konvensjonene. Et godt internasjonalt samarbeid forutsetter at vi fortsetter å ruste opp vår evne og kunnskap, slik at vi hele tiden kan tilby en moderne redningstjeneste

te. Samtidig er det like viktig å bidra til økt kunnskap om Arktis, de øvrige nordområdene, naturen og miljøet, og å bidra til et internasjonalt samarbeidsklima som setter begrensninger på vegne av naturen og sårbare menneskeliv.

Den mest alvorlige utfordringen for ivaretagelse av sikkerheten til sjøs i nordområdene vil være om området utsettes for et økonomisk kappløp, enten i utnyttelse av naturressurser eller i form av svært effektive transportruter, uten at sikkerheten er god nok.

Enighet om delelinjen i Barentshavet er en historisk milepæl som også kan bety økt mulighet til samarbeid og forsvarlig forvaltning. Like viktig kan avklaring av myndighetsspørsmål i Arktis bli. Norge, Russland, Danmark, Canada og USA er sentrale nasjoner.

Til slutt: Jeg har full tiltro til at regjeringen har nødvendig fokus på spørsmålene vi i dag diskuterer. Jeg tror Norges viktigste budskap internasjonalt må være å gå i front for å skaffe oss best mulig kunnskap og bidra til å sette respekt for naturen – og de begrensningene man der bør legge – øverst på agendaen.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [12:01:07]: La meg starte med å si at jeg slutter meg til en del av det som forrige taler sa, nemlig at utfordringene sannsynligvis kommer til å bli større enn det vi har forventet. Det tror jeg er helt sikkert.

Utover det tror jeg det er to dimensjoner som er viktige her. Den ene er det som utenriksministeren har fokusert mest på, det overordnede, som går på å få til internasjonalt forpliktende samarbeid. Det er antakeligvis nøkkelen til suksess i så måte.

Så har det vært en diskusjon om ressurser, ressursutnyttelse og muligheter. Jeg tror faktisk at det kommer til å bli mye større aktivitet i nord. Jeg tror sågar at noen kommer til å ta en risiko for å tilegne seg ressurser. Utfordringen vil jo da være at vi ikke ender opp i en situasjon som den vi ser i Mexico nå, og som vi har sett i andre sammenhenger, nemlig at vi ikke har gode nok verktøy på plass. Så kan man selvfølgelig si at man aldri vil få gode nok verktøy. Men spørsmålet er: Har vi lov til å la være å ha det fokuset? På nytt er svaret selvfølgelig: Nei, det har vi ikke lov til, fordi det vil ramme alle dem som ikke har valgt å være med på dette, men som indirekte blir ofre for det som kan komme til å skje.

Jeg håper derfor at utenriksministeren har rett når han fokuserer på at det er en ambisjon for Norge å få til godt og forpliktende samarbeid internasjonalt. Dernest må vi forutsette at de samme nasjonene faktisk evner å få på plass det verktøyet som trengs for å ivareta sikkerheten.

På mandag denne uken hadde utenriks- og forsvarskomiteen flere debatter. I et av sine innlegg tok utenriksministeren opp den økonomiske situasjonen i Europa i forhold til stabilitet og trygghet. Når vi nå snakker om nasjonalt og internasjonalt ansvar, vil den samme faktoren tre inn der. Kan vi forutse at andre land har økonomiske ressurser som er gode nok til å gjøre det vi forventer når det gjelder redning og redningssamarbeid?

Norge er i en unik posisjon. Vi har mulighetene, og vi bør gjøre det, men vi har altså en diskusjon om at man

flyr med 50 år gamle redningshelikoptre. Vi har råd til å få nye, men vi har altså ikke greid å bestemme oss for når dette skal skje. Vi har flyttet tidspunktet gang på gang. Det synes jeg er dårlig gjort, for det rammer omdømmet til alle de flinke menneskene som til daglig har sitt virke i redningstjenesten. Så sier det noe om hvordan vi verdsetter alle dem som gjør jobben med å skaffe verdier til samfunnet vårt, de som jobber langs kysten eller innenfor kysten, som setter sin lit til at hvis noe blir vanskelig, så skal det finnes en redningstjeneste.

Når vi her diskuterer framtiden til f.eks. redningstjenesten og redningshelikoptrene, synes jeg det er en smålig debatt. Vi diskuterer flytting fordi det er for kostbart slik det er i dag, men det vi egentlig snakker om, er hvordan vi setter pris på og tar vare på dem som gjør jobben ute, og som skaffer oss velstand og verdier, som Stortinget etterpå med stor glede fordeler rundt om i verden.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [12:04:14]: Jeg synes denne debatten i hovedsak avklarte en bred enighet om hvordan vi nærmer oss disse spørsmålene. Det er bra. Jeg tror vi gjør klokt i å opprettholde tett kontakt mellom regjering og storting, slik at vi kan opptre med felles front og felles argumenter på felt vi faktisk er enige om i mange internasjonale råd og organisasjoner.

Så vil jeg si til representanten Ellingsen at jeg vil være varsom med å snakke ned vårt omdømme på dette området. Vi har et godt omdømme når det gjelder søk, redning og forvaltning i de nordlige farvann. Så er det slik at alt utstyr som brukes i dette området, enten det handler om Forsvaret eller sivile kapasiteter, er utsatt for stor slitasje og må jevnlig oppdateres og byttes ut. Vi er i syklus på det, og skal ta det på største alvor.

Så hadde representanten Ellingsen en referanse til den økonomiske situasjonen i Europa. Jeg har ment i flere debatter her i salen at det er en så viktig utvikling – en så urovekkende utvikling – at det kommer til å få innvirkning på alle politikkområder. Slik er samfunnene våre skrudd sammen. Men når det gjelder ansvaret for søk og redning, tror jeg vi bare skal være klar over at det er vårt, og bare vårt, i de områdene vi har ansvaret for. Så dårlig økonomi i et land sør i Europa kan ikke være en unnskyldning for at ikke vi skal ta vårt ansvar innenfor det som er kyststatens ansvarsområde. Det dette legale instrumentet, som vi sier i Arktisk Råd, som nå fremforhandles for søk og redning, nettopp skal avklare, er jo hvor grensene går for ansvarsområder. Og det er klart at det området som da gjelder Norge, blir vårt ansvar. Men for også å gi representanten rett i analysen er det jo, som jeg påpekte, slik at samvirkeprinsippet, som vi nå må ta med ut, betyr at vi må jobbe tett med de land som har ansvar opp til den grensen vi har ansvaret for – fra sin side.

Avslutningsvis vil jeg si at denne interpellasjonen var rettet til meg, men den handlet om mange virkemidler som sorterer under andre statsråder. Jeg takker likevel interpellanten for at jeg fikk anledning til å svare på den, fordi dette er en sektorovergripende del av norsk utenrikspolitikk som vi i Utenriksdepartementet tar på det største alvor. Og som jeg har sagt ved noen anledninger: På de fem årene

jeg har hatt æren av å ha ansvar for utenrikspolitikken, er dette det feltet som er mest på vei opp, og som gjenspeiler stadig flere områder av det som er viktig for norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Og i så måte har egentlig de to debattene vi har hatt her nå i formiddag, både om atomsikkerhet over grensen mot Russland og evnen til å håndtere de store utfordringene i havområdene når det gjelder søk og redning, på en betimelig måte tatt pulsen på det som er viktig for norsk utenriks- og sikkerhetspolitikk i dag.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 5 avsluttet. Stortinget er nå kommet til sak nr. 6.

Saken som her ligger til behandling, har ikke ligget ute i den reglementsbestemte tid, dvs. 48 timer.

Med hjemmel i forretningsordenens § 32 vil presidenten foreslå at Stortinget likevel behandler denne saken nå.

– Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag. Det anses da som vedtatt.

Sak n r. 6 [12:07:24]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om samtykke til ratifikasjon av Den internasjonale kaffiavtalen av 28. september 2007 (Innst. 371 S (2009–2010), jf. Prop. 143 S (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 4344)

Stortinget er nå kommet til sak nr. 7.

Saken som her ligger til behandling, har ikke ligget ute i den reglementsbestemte tid, dvs. 48 timer.

Med hjemmel i forretningsordenens § 32 vil presidenten foreslå at Stortinget likevel behandler denne saken nå.

– Ingen innvendinger er kommet mot presidentens forslag. Det anses da som vedtatt.

Sak n r. 7 [12:08:03]

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om endringer i Regulativ for tillegg mv. til utskrivne vernepliktige mannskap (Innst. 372 S (2009–2010), jf. Prop. 144 S (2009–2010))

Ine M. Eriksen Søreide (H) [12:08:41] (komiteens leder og ordfører for saken): Det er ikke mye å si om denne saken. Det er en enstemmig komité som står bak innstillingen om å vedta regjeringas forslag om nye satser.

Men, som man vil se, flertallet i komiteen har samlet seg om noen merknader og et forslag til vedtak nettopp fordi det er naturlig å se disse diskusjonene i en større sammenheng. Det har vært, og er, en kontinuerlig diskusjon om å øke den økonomiske kompensasjonen for vernepliktige og også om andre statushevende tiltak. Det er stadig færre som gjennomfører førstegangstjeneste. Desto viktigere mener flertallet det er at tjenesten må være re-

levant, kompetansehevende og gi den enkelte soldat en økonomisk kompensasjon som føles rettferdig.

Lønnsoppjøret var klart den 27. mai. Komiteen fikk saken – den ble referert i statsråd 11. juni. Det betyr at det har vært en helt summarisk behandling i komiteen. Det har komiteen akseptert, nettopp fordi det er viktig at bestemmelsen blir fattet, sånn at man kan øke godtgjørelsen til de vernepliktige. Men jeg synes likevel det er noe betenkelig at denne type saker kommer så sent – nettopp fordi det hadde vært interessant, både for komiteen og regjeringa, å ha en bredere diskusjon om de spørsmålene som her reises.

Derfor har flertallet i komiteen fremmet et forslag til vedtak, som jeg hermed anbefaler.

Svein Roald Hansen (A) [12:10:32]: Bare noen kommentarer til forslaget til vedtak fra flertallet i komiteen. Det er bred enighet om at det er viktig å få til tiltak som hever statusen ved gjennomføring av verneplikten.

Vi hadde en interpellasjonsdebatt om det her i salen for ikke lenge siden. Det er et utvalg som har kommet med en rekke forslag. Mange av dem følges opp. Det forslaget som er dyrest, går nettopp på å heve dagpengene. Slik forslaget fra utvalget ligger, snakker vi om en årlig utgift på bortimot 400 mill. kr, hvis man tar med Heimevernets innsatsstyrke.

Vi er i ferd med å avslutte gjennomføringen av opptrappingen av langtidsplanen, noe som krever ressurser, og man har altså prioritert andre av forslagene for å heve statusen.

Nå skal jeg ikke foregripe morgendagens debatt, men siden innstillingen ligger ute, vet vi at det også der fra noen partier påpekes behov for flere midler til Forsvaret som går på andre områder enn dette.

La meg i tillegg si at det har vært en betydelig real-lønnsutvikling for vernepliktige de siste ti årene. Det har vært en økning i sum på 42½ pst., og med en prisstigning i samme periode på under 20 pst., er det faktisk en reallønnsøkning på 23 pst. Så det er altså ikke slik at man ikke har gjennomført tiltak også på dette området.

Jeg forstår at det kan være fristende å være litt løssluppen med penger som man selv ikke må finne inndekning for på budsjettene – når det nå nærmer seg sol og sommer.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [12:12:51]: Det er ikke meningen å forlenge noen debatt her. Men hvis representanten Svein Roald Hansen hadde lest forslaget til vedtak som flertallet fremmer, så er det altså ikke snakk om løssluppenhet med penger. Vi ber regjeringa komme tilbake til Stortinget på egnet måte med en gjennomgang av den økonomiske statusen for vernepliktige under og etter førstegangstjenesten, særlig sammenlignet med dem som ikke gjennomfører førstegangstjenesten, fordi man ser at det her er såpass store forskjeller, og at det ikke er økonomisk gunstig nok for en del å gjennomføre førstegangstjeneste.

Så det er altså ikke penger det er snakk om i denne omgang. Det er et forslag om at regjeringa kommer tilbake til Stortinget på egnet måte med en sak.

Svein Roald Hansen (A) [12:13:41]: Jeg kan forsikre representanten om at jeg har lest, ikke bare forslaget, men også merknaden og begrunnelsen for forslaget. Det står bl.a. at man skal «gi den enkelte soldat en økonomisk kompensasjon som oppleves som rettferdig». Jeg tror at føringene her, i hvert fall for dem som ville få glede av et løft, oppleves som å være ganske klare med hensyn til i hvilken retning dette skal gå.

Og jeg sa ikke «løssluppenhet», jeg sa «litt løssluppenhet».

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7. (Votering, se side 4345)

Sak nr. 8 [12:14:16]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om sak om oppfølging av Stortingets vedtak om kryptering av helseregistre (Innst. 338 S (2009–2010))

Per-Kristian Foss (H) [12:14:46] (ordfører for saken): Denne saken dreier seg om noe av det mest fundamentale Stortinget faktisk gjør, nemlig å kontrollere at vedtak fattet i Stortinget blir fulgt opp av Regjeringen. Så langt er komiteen enig i at det er det saken dreier seg om. Komiteen er også enig i at lovvedtaket, med ikrafttredelse fra 16. februar 2007, ikke er iverksatt. Men de politiske konklusjoner som skal trekkes av det, skiller flertall og mindretall. Jeg er ikke i stand til å forklare mindretallets resonnement eller konklusjoner, så det får jeg overlate til representanter for mindretallet i komiteen, altså regjeringspartiene. Men flertallet mener faktisk at det er regjeringens plikt å iverksette vedtak. Hvis den ikke gjør det, bør den umiddelbart underrette Stortinget gjennom en lovproposisjon hvor man ber om utsatt iverksettelse. Det er konstitusjonell sedvane i Norge. Slik har det vært så lenge parlamentarismen har eksistert.

Derfor foreligger det følgende forslag til vedtak fra flertallet i komiteen, som jeg anbefaler:

«Stortinget uttaler at det er kritikkverdig og uheldig at Stortingets lovvedtak av 1. februar 2007 om kryptering av helseregistre (Besl. O. nr. 52 (2006–2007)) ikke er iverksatt av de tidligere helse- og omsorgsministrene Sylvia Brustad og Bjarne Håkon Hanssen og nåværende helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen.»

Jeg har litt problemer med å skjønne mindretallets resonnement når man faktisk ikke uttaler noen kritikk i det hele tatt, knapt nok i merknader, over at lovvedtaket ikke er iverksatt.

Den andre delen av problemstillingen gjelder spørsmålet om hvordan man definerer kryptering. Kryptering er jo ment å være et ledd i personvern, slik at registeret ikke skal kunne misbrukes, og at det skal være en adgangsbegrensning til registrene, også på individnivå. For å si det litt populært: Det nytter ikke bare å låse registeret ned i en skuff og overlate nøkkelen til sjefen, og håpe at han ikke

slipper for mange inn, for får man adgang til det registeret, får man jo adgang til – hvis man vil sjekke ut én person, av årsaker som er åpenbare – å sitte og kikke i hele registeret. Hvis det er kryptering, er det null verdt som personvern.

Derfor ber Stortinget

«regjeringen fremlegge spørsmålet om valg av krypteringsløsning for de sentrale helseregistrene for Stortinget i egnet form».

Hvorfor dette forslaget? Jo, fordi det åpenbart eksisterer en uenighet mellom departementet og Stortinget om hva en tilfredsstillende kryptering er. Jeg er jo veldig overrasket over at ikke minst partier som Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, som i andre saker – forstå det som datalagringsdirektivet – fremhever at de er særlig opptatt av personvern, ikke er opptatt av at Stortinget skal kunne definere hva tilfredsstillende personvern i helseregistre er. For med respekt å melde ligger det vel opplysninger i helseregistrene som er noe mer sensitive enn om hvem jeg har ringt til, og hvor lange samtaler jeg har hatt på mobiltelefonen min eller – tilsvarende – på andre borgeres mobiltelefoner.

Så dette er altså sensitive opplysninger. Stortinget har fattet et lovvedtak. Lovvedtaket om kryptering var i sin tid et initiativ fra daværende stortingsrepresentant for SV, Ballo, men fikk bred tilslutning i Stortinget, jeg vil nesten si enstemmig. Selv om flertallet i komiteen – som da var mindretallet i Stortinget, og fortsatt er det – hadde en noe strengere definisjon av kryptering, var enigheten bred om at kryptering skulle skje.

Nå eksisterer det altså en uenighet mellom Datatilsynet og Helse- og omsorgsdepartementet om hva som er en tilfredsstillende kryptering. Derfor mener vi i flertallet – altså opposisjonen i Stortinget – at det hadde vært rimelig om Stortinget i egnet form rett og slett fikk ta en ny debatt om hva som er en tilfredsstillende kryptering. Dette vil personer som er opptatt av personvern i SV og Senterpartiet, ikke gjøre – hvis de da ikke forandrer sin oppfatning og stemmer for II, altså det forslaget til vedtak jeg nettopp har sitert.

Man kan da få en mistanke om at kampen om datalagringsdirektivet er en kamp for og mot EU, mer enn en kamp for personvern. Den mistanken blir styrket dersom behandlingen av denne saken går som skissert i innstillingen.

Så tilbake til spørsmålet om hvorfor ikke iverksettelse av lovvedtaket. Vår kritikk er todelt. Det er både en kritikk av at vedtaket fra 2007 ikke har blitt fulgt opp på en tilfredsstillende måte, og det er en kritikk av at Stortinget ikke er meddelt at Stortingets lovvedtak med umiddelbar ikrafttredelse ikke er iverksatt.

Først til førstnevnte: Først etter halvannet år tar daværende helseminister initiativ til å undersøke med fagdepartementet om krypteringsvedtaket er iverksatt eller ikke. Gjennom høringen fikk vi nok et meget klart inntrykk av at kryptering var prioritert meget lavt i Helsedepartementet under de nevnte statsråder. Men det er klart at når man arrangerer en høring med sikte på å undersøke dette, er det mye som kommer i fokus. Da sier

man selvfølgelig i ettertid at det har vært høyt prioritert.

Men jeg har her en uttalelse fra nåværende helseminister Strøm-Erichsen, som hun kom med den 28. januar i år, på seminaret Helse i Utvikling. Hun uttalte følgende:

«For skal vi nå frem med kvalitetsforbedring, må vi ha registre som gjør at vi kan koble sammen og forske frem kunnskap som kan bringe helsetjenesten fremover. Og jeg ville aldri tilgi noen dersom personvernet skulle være til hinder for muligheten for å få riktig behandling av beste kvalitet.»

Dette synes jeg dokumenterer meget klart at så sent som i januar i år har altså nåværende helseminister den oppfatning at personvernet definitivt kommer i annen rekke. Jeg vil si at uttalelsen er historieløs og lite reflektert. Om man ser historisk på det, har det at målet helliger midlet, dessverre vært årsak til ganske alvorlige overgrep, ikke minst innen medisinsk forskning. Nå snakker jeg om historisk tilbake i tid, ikke om vår tid. Men å si at alt er underordnet kravet til forskning og når det gjelder helse, er en uttalelse som i historien vil stå seg meget dårlig.

Vårt inntrykk er at dette har vært prioritert lavt i departementet, og derfor ikke har blitt iverksatt før man skyndte seg da Stortinget ble klar over at lite hadde skjedd.

Det andre spørsmålet synes jeg er mer åpenbart, nemlig når man ikke klarer å iverksette et vedtak – og jeg skal da ikke spekulere i årsaken til det. Det kan gis grunner som at det er vanskelig, det er teknisk komplisert, det tar tid, det koster penger. Det kan altså være mange årsaker, men at et stortingsvedtak blir fulgt opp med umiddelbar iverksettelse er ment bokstavelig. Da synes jeg det er åpenbart at når en statsråd oppdager at beklager, her er jeg ikke i stand til å oppfylle et vedtak og ikke meddeler det til Stortinget, er det en unnlattessynd av verste sort.

Vi kom så langt i høringen at tidligere helseminister Bjarne Håkon Hanssen i alle fall innrømmet følgende – jeg siterer ikke direkte, men fritt gjengitt: Vi burde vel vurdert å gå til Stortinget med en meddelelse om at Stortingets vedtak ikke var iverksatt – altså *vurdert* å gå til Stortinget. Nåværende helseminister ga etter flere forespørsler tilslutning til den samme vurdering.

Det foreligger altså ikke noen råd fra regjeringspartiene i denne innstillingen om hvorvidt den vurderingen burde ført til at man gikk til Stortinget.

Med regjeringspartienes holdning, og da formodentlig flertallet i Stortingets holdning til dette, kan vi altså risikere at vi i dette storting fatter lovvedtak som skal bli fulgt opp med umiddelbar iverksettelse, ikke blir iverksatt. Det er en presedens som jeg mener Stortinget i det lange løp ikke kan leve med. Jeg ser frem til mindretallets forklaring på dette.

Bendiks H. Arnesen (A) [12:24:58]: Som saksordføreren sa, gjelder denne saken spørsmålet om Stortingets vedtak om kryptering av i alt åtte helseregistre er fulgt opp.

Når Stortinget fatter sine vedtak, skal selvfølgelig dette følges opp på en tilfredsstillende måte. Jeg har en bestemt oppfatning av at Helse- og omsorgsdepartementet også i denne saken har hatt som klar ambisjon å etter-

komme Stortinget vedtak, slik det er forutsatt, så jeg deler altså ikke saksordfører Foss' vurdering at departementet har nedprioritert dette spørsmålet.

Etter det jeg forstår, har man i dette arbeidet støtt på flere uforutsette utfordringer som har ført til at resultatene ikke har kommet, slik planen har vært, og slik vi alle hadde forventet oss.

I den åpne høringen om saken 19. mai i år sa tidligere helse- og omsorgsminister Bjarne Håkon Hanssen at det var sterk fokusering på å oppfylle lovens krav, og at det ble jobbet hele tiden med alle disse registrene. Han beskrev de tekniske utfordringene med følgende bilde:

«Jeg mener det er et ganske godt bilde at det var som å gå på en fjelltur i ukjent terreng. Man ser toppen og ser at den er godt innen rekkevidde. Når man kommer opp dit, ser man at det ikke var toppen likevel. Det er en ny topp bak denne.»

Jeg synes dette er en god beskrivelse av de utfordringene som man sto overfor i denne sammenheng, og som er forklaringen på at denne situasjonen oppsto. Jeg må også få tilføye at dette ikke var en sak hvor man kunne finne svarene hos andre land vi kan sammenligne oss med, fordi Norge på dette området ligger veldig langt framme i dette arbeidet.

Jeg vil i denne sammenheng vise til den åpne høringen 19. mai i år, hvor avdelingsdirektør i Folkehelseinstituttet Geir Stene-Larsen sa følgende, på spørsmål fra meg:

«Det er slik at Norge er langt framme når det gjelder helseregistre. Det gjelder også de andre nordiske landene, så de mest relevante å sammenligne med i den sammenhengen vil nok være Sverige, Danmark og Finland. Det vi har kjennskap til etter å ha hatt nokså inngående samtaler med dem, er at de har kryptert de delene av arbeidet som vi også hadde kryptert for mange år siden, dvs. forsendelser av filer, oppbevaring av kopier og slike ting. Men det å kryptere selve basen som dataene ligger i, har heller ikke de gjort, så de har en langt dårligere løsning enn det vi har pr. i dag.»

Jeg synes derfor at hele denne saken koker ned til det viktige spørsmålet om hvorfor denne situasjonen oppsto, og hvorfor Stortinget ikke fikk informasjon om en mulig forsinkelse mye tidligere.

Jeg ser klart at dette er et meget relevant og viktig spørsmål, men jeg synes også at det er gitt akseptable forklaringer på dette fra dem som har hatt hovedansvaret for saken.

Også i denne sammenheng vil jeg vise til den åpne høringen 19. mai i år, hvor både tidligere helse- og omsorgsminister Bjarne Håkon Hanssen og nåværende helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen sa at når man ser dette i ettertid, skulle man vurdert å fremme en ny lovproposisjon hvor man ba om utsatt ikrafttredelse av loven.

Slik jeg oppfatter det, er status i dag at alle de sentrale helseregistrene nå er internt kryptert, med unntak av dødsårsaksregisteret, men at også dette vil skje med det første.

Jeg har også notert meg de opplysningene som helse- og omsorgsministeren kom med i høringen 19. mai i år,

hvor hun på spørsmål fra meg sa at det er gjort et anslag på at det vil koste mellom 50 og 100 mill. kr å modernisere alle helseregistrene.

Etter det jeg forstår, er dette også en meget tidkrevende jobb som man regner med å bruke ti år på. Det er da ikke snakk om bare kryptering, men en helt annen form enn det vi har i dag. Jeg håper at statsråden i sitt innlegg i dag vil si mer om dette.

Jeg er opptatt av at dette viktige arbeidet nå blir fullført i tråd med Stortingets vedtak, og jeg er trygg på at statsråden vil gjøre alt som er mulig for å etterkomme dette på en god måte.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Per-Kristian Foss (H) [12:30:58]: Jeg vil gjerne spørre talsmannen for regjeringspartiene om uttalelsen om at regjeringen har hatt som ambisjon å iverksette lovvedtaket dekker hans oppfatning av parlamentarismen. Er det slik at et lovvedtak skal iverksettes på det tidspunktet Stortinget har vedtatt, eller skal det iverksettes etter regjeringens ambisjoner? Har representanten noen oppfatning av hvor mange år det kan gå før slike ambisjoner fører til iverksettelse?

Bendiks H. Arnesen (A) [12:31:34]: Jeg vil klart og tydelig si at regjeringen skal etterkomme Stortingets vedtak, men som jeg forklarte, i den situasjonen som oppsto, da man stadig støtte på nye problemer, ble ikke det gjort slik som departementet hadde som mål. Jeg tror ikke noen her kan beskyldes for å ha satt til side Stortingets vedtak. Man har hele tiden jobbet aktivt for å få dette løst, men man møtte altså problemer som man ikke hadde sett i forkant. Det er bakgrunnen for at vi er der vi er i dag.

Per-Kristian Foss (H) [12:32:18]: Da må jeg spørre: Betyr dette etter representantens oppfatning at dato for iverksettelse er et skjønsspørsmål? Da er det vel bedre at Stortinget vedtar at det iverksettes etter regjeringens skjønn. Det ville være en litt underlig formulering i et storting, men det er det representanten nå sier – at dersom man møter på problemer, kan man ta den tiden man trenger for å iverksette et lovvedtak. Da vil jeg spørre: Er det i tråd med oppfatningen av parlamentarismen at den makten til å vurdere Stortingets vedtak etter dette er flyttet til regjeringen?

Bendiks H. Arnesen (A) [12:32:56]: Svaret er nei. Det er ikke et skjønsspørsmål. Men her oppsto det uventede problemer. Jeg må også få vise til at både tidligere statsråd Bjarne Håkon Hanssen og nåværende statsråd har sagt at man burde vurdert å komme til Stortinget og be om utsettelse av iverksettelsen. Det synes jeg er en grei beskrivelse. Her har det oppstått ting som ingen hadde ønsket. Alle hadde ønsket at vedtaket skulle bli iverksatt, i tråd med Stortingets vedtak. Jeg mener at regjeringen ikke kan beskyldes for å ha brukt skjønn eller for å ha drevet med noe Stortinget ikke skulle vite om.

Presidenten: Per-Kristian Foss ber om ordet til enda en replikk. Etter forretningsordenen er det bare adgang til to replikker.

Per-Kristian Foss (H) [12:33:54]: Det var etter den gamle forretningsordenen, president. Stortinget har vedtatt ny forretningsorden etter det, for hele denne perioden, og det er ingen begrensning på antall replikker.

Presidenten: Da får representanten Foss ordet til replikk. Vær så god.

Per-Kristian Foss (H) [12:34:07]: Da må jeg si at jeg ikke skjønner hva talsmannen nå egentlig sier. Man sier at departementet har arbeidet med saken hele tiden. Men det tok altså halvannet år før daværende statsråd Bjarne Håkon Hanssen tok det første initiativ for å sjekke om vedtaket var iverksatt. Å si at man da har jobbet hele tiden, er kanskje i overkant. Men jeg må spørre representanten: Ser representanten noen grenser for hvor lenge en regjering kan vente med å iverksette et iverksettelsesvedtak med dato? Her har det altså gått ca. tre år. Ser representanten nå noen grenser, slik han definerer den nye flertallsparlamentarismen?

Bendiks H. Arnesen (A) [12:34:53]: Jeg har ikke mer å tilføye annet enn at jeg ser ingen annen forklaring på det. Her har man i et nybrottsarbeid støtt på problem etter problem. Jeg synes at tidligere statsråd Bjarne Håkon Hanssen beskrev det godt: Når man hadde løst ett problem, oppsto det et nytt. Så sier man at med bakgrunn i det man vet i ettertid, skulle man ha gått tilbake til Stortinget og bedt om utsettelse. Det ble altså ikke gjort. Jeg synes at når vi nå har saken, bør det være en grei redegjørelse fra regjeringens side. Dette er kompliserte saker, som vi heller ikke kan gå med til våre naboland eller andre land og finne løsninger på.

Så jeg gjentar: Regjeringen har ikke hatt noe ønske om å drive lureri i denne sammenheng. Den har jobbet iherdig for å finne løsninger, og det er vi nå som de første i ferd med å få helt og klart på plass.

Per-Kristian Foss (H) [12:36:01]: Jeg har ikke invitert til noen spekulasjon om regjeringens motiver. Men jeg har bare ett enkelt spørsmål: Ser representanten ikke noe kritikkverdige i at Stortinget ikke ble meddelt at Stortingets egne lovvedtak ikke er iverksatt?

Bendiks H. Arnesen (A) [12:36:18]: Jeg ser i ettertid at regjeringen burde ha vurdert å komme tilbake til Stortinget med en melding om situasjonen. Det er altså ikke gjort, det har man også sagt fra statsrådenes side. Så jeg synes det må være en klar beskjed fra vår side.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:37:02]: Jeg kunne tenke meg å spørre Arnesen om følgende: Under høringen ble det fra dem som ble hørt, stadig lagt vekt på at dette var et vedtak som ikke var initiert fra regjeringens side. Det var et vedtak som ble initiert under behandlingen i Stortinget. Mitt spørsmål er dermed: Tror representanten

Arnesen at ambisjonsnivået for oppfølging av Stortingets vedtak samt manglende informasjon til Stortinget om at man ikke greide å følge opp Stortingets vedtak, kan ha noe å gjøre med det faktum at vedtaket i sin tid ble vedtatt på Stortingets initiativ – og ikke regjeringens?

Bendiks H. Arnesen (A) [12:37:52]: Jeg tror heller ikke her at regjeringen hadde noen andre motiv enn det jeg har sagt allerede: Man støtte på problemer. Jeg synes ikke man skal trekke regjeringens mål i denne saken i tvil. Stortinget hadde gjort sitt vedtak, og man satte i gang et arbeid med dette, men det var komplisert stoff, det var problemer som man heller ikke kunne hente hjelp til å løse hos andre. Dette måtte man gjøre nasjonalt. Det mener jeg regjeringen har jobbet intenst med å få til.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Anders Anundsen (FrP) [12:39:01] (komiteens leder): La meg først få takke saksordføreren for god innsats. Jeg deler i hovedsak hans syn – det syn saksordføreren har gjort rede for fra talerstolen.

Denne saken åpner både politiske og rettslige dører. Den viser viktigheten av politisk ryddighet, men også behovet for å understreke den rettslige forpliktelsen en statsråd har overfor Stortinget.

Det er alvorlig når en statsråd over tid ikke bryr seg med å følge opp Stortingets vedtak. Det er alvorlig når en statsråd ikke evner å se at Stortinget burde vært informert på egnet måte. Det er alvorlig når Stortingets lovvedtak ikke lenger har absolutt tyngde for flertallsregjeringen. Men det er også alvorlig, som vi ikke minst fikk demonstrert i replikkordskiftet nylig, når flertallet i Stortinget ikke synes det er så mye å mase om. Det er nemlig inntrykket i denne saken. Den mest vågale kritikken som sendes regjeringen fra de partiene som deltar i regjering, er at de deler statsrådets syn på at hun, sett i lys av det hun nå vet, «burde vurdert» å ta saken opp med Stortinget.

Kontroll- og konstitusjonskomiteens oppgave er å drive kontroll med forvaltningen, bl.a. i den hensikt å sikre nasjonen mot tilsvarende fremtidige feil. En statsråd som bevisst og over tid ikke følger opp Stortingets lovvedtak, fortjener etter stortingsflertallets oppfatning ikke en liten skrape engang. Det er bemerkelsesverdig. Det er et alvorlig demokratisk problem når en statsråd som ikke underlegger seg Stortingets vedtak, slipper helt fri fra det.

Det helt grunnleggende i vårt demokratiske system er nemlig at Stortinget vedtar lover og budsjetter, mens regjeringen plikter å iverksette og forholde seg til Stortingets vedtak. Normalt ville enhver statsråd som ikke forholder seg til Stortingets vedtak, ikke lenger kunne være statsråd.

Det er noen som hevder at flertallsregjeringer er hele utgangspunktet for en velfungerende parlamentarisme. Den foreliggende sak er et eksempel på det motsatte. Her fremstår det ikke som om Stortingets partier har folk i regjering, men som om regjeringen har folk i Stortinget. Det er en svært lite heldig utvikling hvis man mener noe reelt med folkestyre.

Denne saken er spesiell fordi overtredelsen er så klar. Det finnes ingen unnskyldning for at en statsråd ikke følger opp et helt konkret lovvedtak. Og det kan ikke unnskyldes at statsråden ikke formidler til Stortinget et ønske om utsatt iverksettelse eller endring av bestemmelsen som sådan, hvis det viser seg svært vanskelig å følge opp Stortingets vedtak. Det ser ikke ut til at noen av de statsrådene som har misligholdt Stortingets lovvedtak, har vært i stand til å forstå at det måtte føre til en reaksjon fra deres side.

Under høringen gjorde tidligere statsråd Bjarne Håkon Hanssen det klart at han ikke engang vurderte å komme til Stortinget med dette. Heller ikke sittende statsråd evnet å vurdere behovet for å informere lovgiver om at departementet ikke overholdt loven. Verken Hanssen eller Strøm-Erichsen – som helseministre – erkjenner at de burde tatt dette opp med Stortinget. Imidlertid sa den tidligere forsvarsministeren Anne-Grete Strøm-Erichsen i kontrollhøringen at man skulle «ha fremmet en egen lovproposisjon hvor man hadde vurdert utsettelse av ikrafttredelse av loven». Her konkluderer den tidligere forsvarsministeren med at det burde vært fremmet en sak for Stortinget, og at Stortinget således fikk vurdere dette. Det samme sa hun dessverre ikke som sittende helseminister.

Denne handlingslammelsen overfor parlamentet fikk pågå i tre år under tre ulike statsråder. Jeg mener det mer enn indikerer en holdning fra regjeringens side overfor Stortinget som er grunnleggende udemokratisk.

Det er ingen tvil om at lovvedtaket satte departementets kompetanse på prøve, og at det var arbeidskreven- de å gjennomføre det, særlig tatt i betraktning at vedtaket faktisk ble fattet på feil premisser. Det underlige i en slik situasjon er at man møtes med passivitet fra statsrådets side overfor Stortinget, fremfor med den aktivitet en kunne vente i en så viktig sak som dette.

Stortingets vedtak ble fattet på bakgrunn av feil informasjon, og Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet hadde ikke dekning for å anta at helseregistrene de facto var kryptert. Imidlertid er det grunn til å anta at også forslaget fra regjeringens partiene om krav til kryptering ble behandlet på ordinær måte i gruppemøter, og at statsrådene vanligvis deltar på slike møter når det behandles saker av betydning for deres område. Videre er statsråden til stede i Stortinget under behandlingen av lovsaker, sammen med sitt embetsverk. Ikke på noe tidspunkt under Stortingets behandling av saken fant daværende helseminister Sylvia Brustad grunn til å informere Stortinget – eller noen andre, for øvrig – om at forutsetningen for Stortingets kommende vedtak var feil. Allerede på dette tidspunkt kan det stilles spørsmål ved om statsråden oppfylte sin informasjonsplikt overfor Stortinget. Jeg kommer litt nærmere tilbake til det senere.

Disse forholdene er imidlertid uten betydning for vedtakets gyldighet. Stortingets vedtak får rettsvirkning etter sitt innhold så lenge de ikke har kommet i stand på en måte som strider mot de rettsregler Stortinget skal forholde seg til. Et lovvedtak endres av et nytt lovvedtak. I noen tilfeller kan man selvfølgelig møte noen utfordringer hvis man ber om utsatt ikrafttredelsestidspunkt.

Dette konkrete lovvedtaket ble fattet uten forutgående høring. Det er understreket både av Hanssen og Strøm-Erichsen i kontrollhøringen. I en slik situasjon kunne en forvente en særlig aktiv tilnærming fra departementets side for å sikre at lovvedtaket faktisk ble fulgt opp. Det tok angivelig 18 måneder før departementet tok et slikt initiativ overfor helseregistrene. Det viser en holdning til Stortinget som neppe er i tråd med de forutsetninger vårt demokrati bygger på. Det skulle tatt seg godt ut om landets borgere eller næringsliv skulle slippe unna offentlige krav bare fordi de ikke orket å undersøke hvilke regler som gjelder på de områdene som er relevante for dem.

Det er grunn til å stille særlig strenge krav til departementenes oppfølging av Stortingets lovvedtak.

Denne saken avslører alvorlige svakheter ved den utøvende makts evne til å forholde seg til Stortingets lovvedtak og til å formidle betydningen av dette til underliggende etater og organ. Det er på det rene at tidligere helse- og omsorgsminister Bjarne Håkon Hanssen ikke informerte sin etterfølger om at han i lengre tid bevisst hadde latt være å følge opp Stortingets vedtak, og at han heller ikke hadde informert Stortinget om dette.

For å sikre en effektiv forvaltning er informasjonsdeling avgjørende. Det at den nye helseministeren ikke fikk overlevert denne særdeles viktige informasjonen fra sin partikollega, kan tyde på at tidligere statsråd Hanssen egentlig ikke mente at dette var en så viktig sak. At heller ikke embetsverket overbrakte denne informasjonen til statsråden umiddelbart etter tiltredelse, kan tyde på en manglende forståelse for alvoret i saken. Denne manglende forståelsen understøttes for øvrig av regjeringspartiene i innstillingen, og det er ganske spesielt.

Opplysningsplikten, eller informasjonsplikten, har vært et viktig element i forholdet mellom storting og regjering over tid. Den følger både av ansvarlighetsloven og av fast praksis. Omfanget av opplysningsplikten har vært omdiskutert, og det vil naturligvis være nødvendig å trekke grensene konkret i den enkelte sak. Etter mitt syn er det klart at opplysningsplikten også omfatter å gi Stortinget informasjon om forhold som vil ha betydning for Stortingets vedtak, selv om opplysningene først ble kjent for statsråden etter at Stortinget hadde fattet sitt vedtak. Opplysninger om bristende forutsetninger for Stortingets vedtak vil selvfølgelig sette saken i et helt nytt lys, og det er naturligvis avgjørende for Stortinget å få opplysninger om slike forhold.

Således mener jeg det er klart at tidligere statsråd Bjarne Håkon Hanssen var konstitusjonelt bundet til å informere Stortinget om forholdene senest på det tidspunkt departementet ble gjort kjent med at helseregistrene ikke oppfylte lovens krav. At statsråden ikke forsto det, selv etter å ha mottatt disse opplysningene personlig, understreker betydningen av at Stortinget fra tid til annen fremhever viktigheten av at opplysningsplikten ikke er veiledende.

Det er åpenbart at tidligere statsråd Bjarne Håkon Hanssen skulle informert Stortinget om den aktuelle situasjonen, og etter mitt syn er det like åpenbart at det var hans konstitusjonelle plikt. Derfor er det bemerkelsesverdige at han erkjenner at det ikke engang ble vurdert å infor-

mere Stortinget om dette. Således fremstår det også som klart at den sittende statsråd var konstitusjonelt forpliktet til å informere Stortinget da hun tok over som ansvarlig statsråd. I utgangspunktet er det ikke noen god unnskyldning for en statsråd at hun har sittet med ansvaret i for kort tid til å oppfylle sin konstitusjonelle plikt. I dette tilfellet har vi fra Fremskrittspartiets side likevel valgt å legge vekt på det når vi har vurdert ønsket reaksjonsform overfor statsråden.

Brudd på statsrådens konstitusjonelle forpliktelse overfor Stortinget kan resultere i påtale ved riksrett. I denne sammenheng er vi tilfreds med å peke på at slikt grunnlag nok kan foreligge, men at det som reaksjonsform i denne saken fremstår som svært lite hensiktsmessig. Når jeg likevel har valgt å bruke litt tid på dette, er det fordi Stortinget vedtok viktige endringer i riksrettsprosessene i forrige stortingsperiode, og fordi jeg mener de endringene kan bidra til å aktualisere riksrett som virkemiddel ved brudd på konstitusjonelle forpliktelser i fremtiden.

I denne saken er det mer relevant å diskutere de parlamentariske reaksjonsformene. Dersom Bjarne Håkon Hanssen fortsatt hadde vært helseminister, mener jeg det ville vært vanskelig å komme forbi denne saken uten å uttrykke den varige skade den har påført tilliten til en slik statsråds gjerning.

På grunn av statsrådsskiftet og det faktum at den tidligere helseministeren så tydelig har sagt at han ikke informerte sin etterfølger om denne alvorlige situasjonen, har vi kommet til at det er helt feil å uttrykke manglende tillit til sittende statsråd. Det er likevel grunn til å understreke sakens alvorlige karakter i vedtaks form.

Innstillingen uttrykker kritikk til den manglende iverksettelse. Jeg vil likevel understreke det svært kritikkverdige i den manglende informasjonen til Stortinget fra det tidspunkt departementet ble gjort kjent med vedtakets bristende forutsetninger.

Helt til slutt vil jeg tillate meg noen bemerkninger hva gjelder departementets betraktning av at de nå oppfyller kravet til kryptering som er forutsatt i loven. Under kontrollhøringen ble det gjort klart at departementet endret sin forståelse av lovkravet kort tid etter et møte med Datatilsynet. Det fremstår nå som om departementet – i stedet for å løse krypteringskravet og krypteringsutfordringen i loven – definerer seg bort fra problemet. Til tross for at forarbeidene til lovbestemmelsen er beskjeden, fremgår det klart konkrete forventninger i innstillingen til hva krypteringskravet skal inneholde. Et grunnleggende krav er at personopplysninger og helseopplysninger skal krypteres slik at de som behandler helseopplysninger, ikke skal få vite hvem dette gjelder. Dette er svært viktig ved forskningsarbeid og lignende oppfølging av helseopplysninger i helseregistrene.

Statsråden understreket selv i kontrollhøringen at det var Stortinget som uten forutgående høring satte kravet. Da ville det også være naturlig å forvente at det er Stortinget selv som får vurdere innholdet i krypteringskravet, og saken bør således fremlegges for Stortinget for særskilt behandling.

Jeg vet det ikke har betydning for denne saken, men jeg

tillater meg likevel et siste sukk på demokratiets vegne. Dersom Stortingets representanter skal oppebære sin rolle som folkets tillitsvalgte, må en kunne forvente at en våger å kritisere regjeringen der det er åpenbart at den enkelte statsråd eller regjeringen samlet sett fortjener kritikk. Jeg vet at det er vanskelig. Jeg vet at presset er hardt. Det er likevel vår plikt å sikre at regjeringen utfører de plikter den har i henhold til vår konstitusjon, og det er vår plikt å påtale det når den utøvende makt ikke gjør jobben sin og setter Stortingets vedtak til side. Det ansvaret mener jeg regjeringens partier i Stortinget løper fra i dag.

Hans Olav Syversen (KrF) [12:51:23]: Denne saken dreier seg jo om kryptering av helseregistre, som i seg selv er en veldig viktig sak, ikke minst av personvern hensyn. Jeg skal ikke bruke tiden på selve det materielle innholdet i akkurat det, selv om det i seg selv er verdt en debatt. Her er det mer spørsmål om i hvilken grad regjeringen har fulgt opp Stortingets vedtak og informert Stortinget om utviklingen i oppfølgingen av de vedtak som Stortinget har fattet.

Opposisjonen er helt enig om to forhold: Regjeringen har ikke fulgt opp Stortingets vedtak, og: Den har heller ikke informert Stortinget om at den hadde problemer med å følge opp Stortingets vedtak. Det er etter min mening essensen i og bakgrunnen for den relativt sterke kritikken som opposisjonen står samlet om. Bendiks Arnesen, som har ført saken for regjeringspartiene i denne debatten, sa at ambisjonsnivået fra regjeringens side har vært høyt når det gjelder å gjennomføre Stortingets vedtak. Jeg må si at da har man et lavt ambisjonsnivå for hva man mener er «høyt» ambisjonsnivå i denne regjeringen. Det er i seg selv en ganske kraftig karakteristikk av regjeringens arbeid, etter min mening.

Det som i hvert fall ikke kan sies å ha vært høyt, er informasjonsnivået, for det har i realiteten ikke vært til stede. Jeg synes egentlig høringen avklarte mye av bakgrunnen for hvordan denne saken har kunnet utvikle seg slik den har – nemlig at vedtaket ble fattet på initiativ fra Stortinget selv, og ikke fra regjeringshold. Der tror jeg hunden ligger begravet i forhold til den manglende oppfølgingen og den manglende informasjonen. Det kunne være fristende, når man ser at det går halvannet år før Helse- og omsorgsdepartementet informerer Forsvarsdepartementet om at Stortingets vedtak faktisk også omfatter dem, å spørre om hva årsaken er til det. Etter den tid har regjeringen utstyrt seg med en egen samordningsminister. Jeg håper det også kan bidra til at samordningen av Stortingets vedtak og regjeringens oppfølging bedres tilsvarende.

Flertallet avviser at man ikke har fulgt opp vedtaket, man avviser egentlig også at det burde vært informert om på et tidligere tidspunkt. Det eneste snev av kritikk er følgende sitat – man siterer nåværende helse- og omsorgsminister i høringen:

«Det er klart at når man ser det i ettertid, skulle man vurdert å fremme en ny lovproposisjon, hvor man ba om utsatt ikrafttredelse av loven.»

Jeg synes det hadde tjent flertallet i denne sal til ære om man iallfall hadde strøket ordet «vurdert». Jeg synes det

er temmelig opplagt at man skulle ha fremmet en ny lovproposisjon hvor man ba om utsatt ikrafttredelse av loven. Det burde vært det minste.

Vi slutter oss til den grundige redegjørelsen saksordføreren har gitt. Vi mener det er grunnlag for den sterke kritikken som er fremkommet, og jeg må også si jeg imøteser statsrådets innlegg.

Trine Skei Grande (V) [12:56:14]: Vi i Venstre støtter alt som er sagt i saksordføreren veldig gode innledning, supplert av komitélederen. Jeg skal ikke dra debatten veldig mye lenger, den har belyst godt hva denne saken gjelder. Jeg synes egentlig representanten Arnesens innlegg om regjeringa på fjelltur var et ganske godt bilde av hvordan det føles når man skal drøfte denne regjeringas holdning til personvern. Jeg synes egentlig at regjeringer ikke skal vase rundt på fjellet uten å vite hvor de skal – uten å kjenne kartet, uten å ha sjekket veien. Men det virker litt som om regjeringa har gjort det. Dette er både en arroganse overfor Stortinget som en regjering ikke bør ha, og det er også en arroganse overfor faginstansene som en her har å lene seg på. Måten en har møtt Datatilsynets tilrådinger på her, er også verdt å kritisere.

Så til symbolmakten i denne saken. Jeg mener den kan være ganske stor, for dette viser egentlig hvor viktig regjeringa synes personvernet er. Jeg har også merket meg at representanten Foss siterte statsråden på hvordan man vektlegger personvernet. Vi kan diskutere personvern og brytningspunkter når det gjelder hvor grensene våre går politisk – men jeg synes det er litt skremmende å ha en regjering som ikke synes at personvernet er viktig når det gjelder helseopplysninger. Det er det absolutt mest private vi har. Det er faktisk så privat at vi av og til ikke engang gir opplysninger sjøl til våre nærmeste, som vi burde ha gjort, fordi vi ikke vil. Det må være folks fulle rett å bestemme over informasjon om sin egen helse. Dette er også de typer saker som faktisk får følger når personvernet blir brutt. I dag er det vel ingen som er dømt etter noen av lovparagrafene innenfor personvern. Men vi opplever hvert år at helsepersonell mister jobben sin på grunn av snoking i andres journaler. Dette er det eneste feltet man faktisk håndhever et regelverk for personvern på, fordi det er så ømtålig, fordi dette er så privat informasjon, og fordi dette er blant de typer informasjon vi må ha rett til å ha styring på sjøl.

Til slutt: Teknologien gir oss fantastiske muligheter. Vi har helt utrolige muligheter til å takle mange av framtidens utfordringer med ny teknologi. Men hvis politikerne ikke er interessert i å sette rammer for dette, kan det føre til et ondt samfunn som kan bruke teknologien mot mennesker, for makta og mot den enkelte borger. Derfor er det så viktig å sette rammer for teknologien, og derfor er det også viktig å sette rammer spesielt på dette feltet.

Jeg må si at arrogansen overfor parlamentet, at man ikke bryr seg om vedtak som blir gjort her, arrogansen overfor faginstansene, og også den manglende forståelsen av hvor viktig personvern faktisk er for den enkelte borger, spesielt på helsefeltet, helt åpenbart burde være kritikkverdige i denne saken.

Øyvind Korsberg hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [13:00:17]:

Det skal ikke herske tvil om at lovvedtak fattet av Stortinget skal følges opp av regjering og underliggende etater. Derfor har det også helt siden krypteringskravet kom, vært arbeidet med å finne løsninger for å oppfylle lovens krav.

Stortinget la imidlertid til grunn i innstillingen at kryptering allerede var gjort i helseregistrene. Da departementet gikk inn i dette, fant vi at det foreligger en rekke sikkerhetstiltak i registrene, men de var ikke kryptert i dagens forståelse av kravet.

Da jeg ble helse- og omsorgsminister i oktober 2009, var krypteringsløsningene i drift i Norsk pasientregister og i vaksinasjonsregisteret. De øvrige registrene har en umoderne IT-arkitektur. De fleste registrene får inn mesteparten av meldingene på papir, og det er ikke mulig å bruke samme krypteringsmodell som for de elektroniske registrene. Derfor har det hele tiden vært arbeidet parallelt med krypteringsløsninger for de gamle registrene, og man har innført ulike krypteringstiltak underveis.

Kryptering er en av flere teknikker som kan benyttes for å skjule identitet i registrene. Dette er en særlig ressurskrevende og komplisert prosess for registre som ikke er fullelektroniske. Det har vært spesielt utfordrende å finne en løsning for hvordan dette skulle gjennomføres for de gamle registrene som samtidig brukes i pasientrettet virksomhet der det er nødvendig å ha identitet. For eksempel brukes Meldingssystem for smittsomme sykdommer i smitteoppsporing ved utbrudd som skyldes E. coli- og legionellabakterien. I etterforskningen av utbrudd kan det være helt avgjørende å identifisere personer for å spore opp smittekilder.

Departementet og de sentrale helseregistrene har lagt inn betydelige ressurser i arbeidet med å få alle registrene internt kryptert, i tråd med Stortingets vedtak. Men som jeg har påpekt, var dette krevende. Ellers viser jeg til det som tidligere helseminister Bjarne Håkon Hanssen sa i høringen – og som jeg sluttet meg til – om at når man ser det i ettertid, skulle man vurdert å gå til Stortinget med en egen proposisjon om utsatt iverksetting.

Det er min vurdering at alle de sentrale helseregistrene nå er internt kryptert – med unntak av Dødsårsaksregisteret som ligger i Statistisk sentralbyrå. Dette vil bli kryptert om kort tid.

Det at registrene oppfyller lovens krav, betyr likevel ikke at ting ikke kan gjøres bedre. Det er et langsiktig mål å gjøre alle registrene elektroniske. Elektroniske registre vil gjøre det langt enklere å få til gode krypteringsløsninger. Det er foreslått en tiårsplan for modernisering av helseregistrene gjennom Nasjonalt helseregisterprosjekt. Et grovt kostnadsanslag er at en slik modernisering vil koste 50–100 mill. kr.

Det foreligger få rettskilder om intern kryptering i helseregistrene, og lovteksten kan åpne for ulike tolkninger. Etter en krevende prosess med registrene og Datatilsynet har jeg kommet frem til en forståelse av hva jeg mener lo-

vens krav til kryptering innebærer. Det beror på en misforståelse at jeg skal ha endret oppfatning av hva som ligger i lovens krav. Det var først 10. mai i år at det ble foretatt en autoritativ fortolkning.

Datatilsynet har en annen fortolkning. De mener at det ikke er tilstrekkelig å kryptere hele registeret. Det har de gitt uttrykk for i høringen og i brev til departementet. Brevet fra Datatilsynet endrer ikke min forståelse av hvilke minstekrav loven stiller til kryptering. Dette har jeg også gitt uttrykk for i brev til Datatilsynet av 11. juni 2010.

Vi kan ikke ha en situasjon der tilsynsmyndigheten legger en annen lovfortolkning til grunn for sitt tilsyn enn det helsemyndighetene legger til grunn for forvaltningen av helseregistrene. Jeg er derfor innstilt på å komme tilbake til Stortinget med et lovforslag i denne saken for å få presisert min forståelse av lovens krav.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anders Anundsen (FrP) [13:05:10]: Til det siste: Det var en gledelig opplysning at Stortinget får anledning til å vurdere fortolkningen av dette.

Under kontrollhøringen var statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen også til høring som tidligere forsvarsminister, og som tidligere forsvarsminister sa hun:

«Det er ikke veldig vanskelig å se at i ettertid skulle man ha fremmet en egen lovproposisjon hvor man hadde vurdert utsettelse av ikrafttredelse av loven.»

Hva er årsaken til at hun mener dette som tidligere forsvarsminister, men ikke har kommet til samme konklusjon som helseminister?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [13:05:47]:

Som helseminister sluttet jeg meg til det som Bjarne Håkon Hanssen sa, om at man burde vurdert å gå til Stortinget med en egen proposisjon om utsatt iverksetting.

I Forsvarsdepartementet ble vi kjent med dette i oktober 2008. I oktober 2008 gjorde man en henvendelse til Forsvaret for å undersøke status på Forsvarets helseregister. Det tok noe tid å finne ut av. Mange sikkerhetstiltak var gjort og ble gjort, også i ettertid, i forbindelse med behandling av Forsvarets helseregister. Så sluttet man seg til den prosessen som foregikk i Helse- og omsorgsdepartementet med å finne frem til en god krypteringsløsning for alle registrene. Vi jobbet parallelt sammen både internt i Forsvaret og mot Helsedepartementet.

Per-Kristian Foss (H) [13:07:02]: Jeg er glad for den siste opplysningen statsråden ga i sitt innlegg. Det innebærer at alle kan stemme for II i forslag til vedtak, foreslått av flertallet i komiteen, fordi statsråden vil gjøre det. Men det er mulig at serviliteten i regjeringspartiene er slik at man ikke vil stemme for forslaget, bare godta statsrådens forsikring i Stortinget.

Stortingets utvalg for å vurdere Stortingets kontrollfunksjon og kontroll med regjering og forvaltning sier følgende:

«Relevante faktaopplysninger bør klart omfattes av opplysningsplikten.»

Mener statsråden at det er en relevant faktaopplysning at hun ikke har iverksatt et lovvedtak?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [13:07:42]: Jeg mener at jeg som statsråd i Helse- og omsorgsdepartementet hele tiden har jobbet med å oppfylle lovens krav når det gjelder helseregistrene, med å få dem i en form som var i forståelse med lovens krav. Vi har også jobbet intenst for å oppfylle lovens krav når det gjelder kryptering.

Så har jeg lyst til å understreke det som ble sagt mange ganger i høringen, at det tok noe tid før man fikk forståelse av hvilken status registrene hadde, hvor langt man var kommet med de teknologiske kravene. Dette har gått over noe tid, og, som jeg sa mange ganger, i ettertid kan man se at man burde vurdert å gå tilbake til Stortinget med en proposisjon for å få utsatt iverksettingen.

Per-Kristian Foss (H) [13:08:45]: Det var ikke det jeg spurte om. Jeg forutsetter at departementet arbeider. Jeg forutsetter at statsråden arbeider. Og jeg forutsetter faktisk at statsråden vurderer. Men jeg spurte om konklusjonen. Er det faktum at en lov med datofestet ikrafttredelse ikke er iverksatt, en faktaopplysning som statsråden mener Stortinget burde få og ha interesse av?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [13:09:11]: Det skal ikke være noen tvil om at den dagen det er bestemt at en lov skal iverksettes, skal loven være iverksatt. Det er ikke noe slingringsmonn for det. Det sa jeg også innledningsvis meget direkte i innlegget mitt, at det skal følges opp fra regjeringen og fra underliggende etater.

Hans Olav Syversen (KrF) [13:09:53]: Da må jeg nesten endre min replikk, og mitt spørsmål til statsråden blir: Hvis det ikke er noe slingringsmonn når det gjelder å oppfylle Stortingets vedtak, hvorfor informerte man da ikke med en gang man skjønnte at man ikke kunne oppfylle Stortingets vedtak?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [13:10:16]: Stortinget la til grunn i innstillingen om helseregistre at kryptering allerede var gjort i helseregistrene. Da departementet gikk inn i dette, fant vi at det foreligger en rekke sikkerhetskrav som var oppfylt, men de var ikke kryptert i dagens forståelse av kravet. Dette tok noe tid.

Hans Olav Syversen (KrF) [13:10:44]: Man får nesten følelsen av at man har jobbet så iherdig med oppfyllelsen av Stortingets vedtak at man ikke har hatt tid til å informere Stortinget om at man ikke maktet det. Det er en forståelse av hvordan Stortinget skal informeres, som jeg ikke kan dele.

Men så over til det statsråden ga uttrykk for i sitt innlegg, nemlig at hun har til hensikt å fremme en proposisjon som klargjør hennes og departementets og regjeringens fortolkning av Stortingets vedtak. Skal det forstås slik at det statsråden legger opp til, er en proposisjon der Datatilsynets forståelse av krypteringskravene settes til side,

og at det er departementets syn på dette som da skal få Stortingets velsignelse?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [13:11:38]: Det faktum at det er en uenighet mellom tilsynsmyndigheten og departementet, er ikke en heldig situasjon. Derfor ønsker jeg både å gå en runde med Datatilsynet og legge frem en proposisjon for Stortinget. Samtidig har jeg lyst til å understreke at jeg ikke har endret min oppfatning av hva som er lovens krav, og om vår fortolkning tilfredsstillende lovens krav. Det mener jeg virkelig. Men samtidig ønsker jeg å komme tilbake til Stortinget om dette, siden det er en uenighet. Så får vi rydde den uenigheten av veien.

Bent Høie (H) [13:12:25]: Jeg lurte på om statsråden kunne redegjøre for hva slags prosess hun vil følge før hun eventuelt fremmer en slik lovproposisjon for Stortinget. Vil proposisjonen bli sendt på høring før den fremmes for Stortinget på ordinært vis, og vil forholdet til de europeiske menneskerettighetenes krav om rett til privatliv også tas opp i den proposisjonen, slik at en får avklart forholdet til den europeiske menneskerettserklæringen knyttet til retten til privatliv i den sammenheng?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [13:12:54]: Forholdet til Den europeiske menneskerettighetskommissjon var oppe i høringen. Jeg må si at når det gjelder denne saken, er det en presisering av kryptering. Det er det jeg kommer tilbake til Stortinget med, for det er på det punktet Datatilsynet har vært uenig i Helse- og omsorgsdepartementets fortolkning.

Jeg kom med min fortolkning 10. juni. Datatilsynet har uttrykt at de er uenig i den. Jeg mener at det er en uheldig situasjon. Derfor ønsker jeg å komme tilbake til Stortinget med vår fortolkning av loven.

Bent Høie (H) [13:13:38]: I høringen kom det klart fram at bl.a. Norsk senter for menneskerettigheter mener at forholdet til den europeiske menneskerettserklæringen og forholdet til retten til privatliv ikke var tilstrekkelig utredet og belyst da Stortinget behandlet denne saken. Vil det ikke da være en fordel at regjeringen også gjør et arbeid knyttet til dette når den først fremmer en ny proposisjon for Stortinget, slik at også det spørsmålet blir tilstrekkelig belyst? Eller er det sånn at statsråden mener at en slik gjennomgang vil være for ubehagelig for regjeringen?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [13:14:13]: Her dreier det seg om flere ulike registre, med ulike formål, som verken kan ha lik arkitektur eller lik måte å organisere dataene sine på. Noen registre er man nødt til å ha åpne hele tiden, som jeg også sa i innlegget mitt, og noen registre er lagret på andre måter, slik at det er mer sjelden man går inn i dem.

Det har vært trukket frem her at jeg ikke skulle ha et forhold til personvern og heller ikke til europeiske menneskerettigheter. Det blir alltid vurdert når man går inn for et nytt register for å se hvilket formål registeret skal ha, og hvordan det skal organiseres og innrettes ut fra de

omkringliggende lover og rammeverk, også menneskerettigheter. Dette vil alltid være en vurdering som blir gjort, men her må man også se for seg at de ulike registrene er til ulike formål.

Anders Anundsen (FrP) [13:15:17]: I kontrollhøringen, der helseministeren var helseminister, og flere ganger i dag har statsråden sagt at den eneste form for selverkjennelse i denne saken er at hun burde ha vurdert å informere Stortinget om dette og laget en proposisjon om utsatt iverksettelse.

Jeg tror nesten man må være medlem av et regjeringsparti for ikke å kunne konkludere med at det burde vært gjort. Derfor har jeg lyst til, helt på slutten av denne debatten, å gi statsråden mulighet til å konkludere med at hun i denne saken burde ha kommet tilbake til Stortinget, uten at Stortinget, på den måten vi nå har måttet gjøre det, måtte ha funnet ut at departementet ikke har fulgt opp loven. Er statsråden enig i at hun burde informert Stortinget om dette tidligere?

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [13:16:08]: Jeg har forklart både i høringen og i dag når Forsvarsdepartementet fikk en forespørsel om status for Forsvarets helseregister, i oktober 2008, at Forsvarsdepartementet gjorde henvendelser til Forsvaret, og at vi prøvde å finne ut av om man oppfylte krypteringskravet, samtidig som man jobbet med ulike andre sikkerhetstiltak.

Så kom det etter hvert frem at man ikke oppfylte lovens krav. Man prøvde da å oppfylle lovens krav helt uopphørlig. Det har jeg også gjort. Etter at jeg kom i Helse- og omsorgsdepartementet, har jeg jobbet med helseregistrene og de siste månedene også jobbet iherdig for å oppfylle lovens krav når det gjelder kryptering. Jeg har gått mye inn i dette, fordi jeg synes det er viktig. Det er viktig at vi både gjør alt vi kan for å ivareta personvernet på beste måte, og også har ulike sikkerhetstiltak, deriblant kryptering.

Anders Anundsen (FrP) [13:17:17]: Jeg tror ikke statsråden fikk tid til å svare på spørsmålet mitt, så jeg tror nesten jeg må gjenta det.

Ser statsråden nå, i ettertid, at hun burde informert Stortinget om dette tidligere? Det er et veldig enkelt ja- eller nei-spørsmål.

Statsråd Anne-Grete Strøm-Erichsen [13:17:32]: Som jeg sier, sett i ettertid burde man vurdert å gå til Stortinget den gangen, for det første fordi det tok lengre tid før man fant ut av hvordan status for registrene var, om de oppfylte lovens krav i den forstand som vi ser i dag, og hva som egentlig skulle legges i lovforklaringen.

Jeg har lyst til å si at det var altså den 10. mai i år at vi kom med den forklaringen som er i dag.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Martin Kolberg (A) [13:18:26]: Jeg viser til det innlegget som Bendiks Harald Arnesen hadde, og til det

innlegget som statsråd Strøm-Erichsen hadde nå, når det gjelder mitt syn på saken og bredden i den.

Når jeg tar ordet nå – kanskje på slutten eller på tampen av debatten – er det for å kommentere ett forhold som har vært reist fra opposisjonens side. Det har blitt brukt uttrykk som at vi uttrykker arroganse overfor Stortinget når vi ikke er med på den innstillingen som opposisjonen har i denne saken. Det er selvsagt ikke riktig. Det er helt åpenbart for dette storting at regjeringspartiene selvfølgelig stiller seg helt og fullt bak den intensjon som knytter seg til at Stortinget skal være informert, og at det, som representanten Foss sa, ivaretar de viktige prinsippene i parlamentarismen.

Det som opposisjonen bygger sine forutsetninger på, er at dette har vært en bevisst politisk handling fra regjeringens side. Hvis det hadde vært mulig å tenke seg at så var tilfellet, er det klart at vi hadde hatt en veldig alvorlig situasjon. Men jeg synes det både gjennom innstillingen, gjennom det som er sagt her, og gjennom høringen er veldig tydelig godtgjort at så ikke er tilfellet. Det er de praktiske utfordringene, som det er redegjort veldig grundig for, som har ført til at dette har tatt så lang tid – en kan gjerne si at det har gått sakte. Det er dette som er grunnen til at vi som representerer regjeringsfraksjonen, mener at det ikke er grunnlag for den meget sterke kritikk og de forslag som foreligger fra opposisjonens side. Det er ikke et uttrykk for at vi svikter vår rolle når det gjelder kontrollinstitusjonen, som Stortinget selvfølgelig skal ivareta på en skikkelig og ordentlig måte.

Jeg mener at det var grunnlag for å si dette fra min side, for det er brukt veldig sterke ord fra opposisjonens side på dette punktet. Uttrykk som arroganse, ikke forstå, ikke ha respekt for Stortinget mener vi at det ikke er dekkning for. Det er derfor vårt standpunkt er slik som det er i denne saken.

Per-Kristian Foss (H) [13:21:18]: Jeg forstår representanten Kolbergs behov for å forklare.

Jeg må nok si at jeg står ved hvert sterke ord jeg har brukt i denne debatten. Jeg har sjelden i mine snart 30 år i Stortinget opplevd at statsråder ikke er i stand til å si at stortingsvedtak skal selvfølgelig iverksettes på den dato Stortinget har vedtatt. Det eneste man nå har rukket å si, er at man burde ha vurdert det. Det anser jeg som en selvfølgelighet. Det å vurdere er jo å tenke. Når man ikke får til ting, tenker man på at man kanskje bør si fra om det til andre, ikke minst til dem som har vedtatt det. Men selv det er man ikke i stand til å si, annet enn å gjenta og gjenta og gjenta at man burde ha vurdert – ja, selvsagt.

Så jeg kan ikke trekke tilbake noen uttrykk om arrogant eller arroganse. Men jeg må si at etter representanten Kolbergs innlegg er jeg litt i tvil om det er bevisstløshet. Jeg vet ikke om det er et mildere uttrykk enn arroganse, det får regjeringspartiene vurdere. Men at man altså sitter i tre år, ikke oppfyller Stortingets vedtak og holder munn og ikke informerer om at man ikke oppfyller de plikter man parlamentarisk er pålagt – at det er bevisstløst, er vel et meget svakt uttrykk – meget svakt uttrykk.

Så kan jeg være mer forsonende i mitt siste ord ved å

si at II i forslag til vedtak ønsker jeg på vegne av flertallet i komiteen å trekke, for det er jo slik at det vil bli nedstemt, men likevel vil statsråden gjøre det. Det virker jo litt meningsløst. Statsråden har nå oppfylt vårt krav om å forelegge saken om kryptering for Stortinget, og hun står fast på sitt syn – det har jeg all respekt for. Men det er opp til Stortinget å definere hva som er en tilstrekkelig krypteringsløsning, ut fra et personvern hensyn og hensynet tatt til behovet for helseregistrene. Jeg er enig i at her er det en avveining, men den avveiningen mener jeg at Stortinget gjorde ved lovvedtaket i 2007, og et nytt storting får nå muligheten til å foreta den avveiningen.

Så det forslaget trekkes, for ikke å skape den misforståelse at statsråden kan forandre mening og ikke forelegge saken for Stortinget, fordi Stortinget har jo nedstemt et pålegg til henne om å gjøre det. Derfor trekkes det forslaget.

Presidenten: Da har representanten Per-Kristian Foss redegjort for at II i forslag til vedtak er trukket.

Bent Høie (H) [13:23:56]: Representanten Kolbergs innlegg setter jo saken i et litt underlig lys, for man kunne ut fra det innlegget oppfatte det slik at regjeringens partiene var like opptatt som opposisjonen av at regjeringens informasjonsplikt overfor Stortinget skulle bli holdt, og iverksettelse skulle vært gjennomført, men de regnet med at dette ikke var gjort bevisst fra regjeringens side, og – som representanten Foss var inne på – da må jo dette ha vært gjort i en ubevisst tilstand i regjeringen. Det er litt spesielt, for da man hørte både tidligere statsråd Hanssen og den nåværende statsråden i høringen, og ser på svarbrevene som er kommet fra statsråden, ikke minst i forbindelse med helse- og omsorgskomiteens behandling av det nye hjerteregisteret, lå det en klar tone om at siden denne endringen skjedde i Stortinget, hadde det vært mye mer krevende.

Men det at Stortinget – i en situasjon der man har en regjering med flertall – endrer en stortingsproposisjon og forsterker spørsmålet knyttet til personvern, burde jo ha ført til det motsatte, nemlig at regjeringen var ekstra bevisst på å følge opp informasjonen til Stortinget. Når en lov som Stortinget selv hadde endret og tatt initiativ til, faktisk ikke – etter regjeringens syn – var mulig å gjennomføre på det tidspunktet Stortinget hadde bestemt, burde det i seg selv gjort at regjeringen, og ikke minst embetsverket i Helse- og omsorgsdepartementet, var på nåleputer når det gjelder å følge opp informasjonsplikten til Stortinget – og ikke ført til sløvsinn, slik representanten Kolberg i realiteten sier at det gjorde.

Hans Olav Syversen (KrF) [13:25:57]: Bare helt kort. Siden Kolberg snakket om en informasjonsplikt – hvis jeg skulle forstå innlegget – som var nærmest subjektiv, altså at man kan gradere informasjonsplikten regjeringen har overfor Stortinget ut fra om man hadde ønske om å informere, eller ikke var bevisst at man burde informere, vil jeg bare på Kristelig Folkepartis vegne si at det er vår mening, helt klart, at re-

gjeringens informasjonsplikt er objektiv overfor Stortinget.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8. (Votering, se side 4345)

Sak nr. 9 [13:26:45]

Innstilling fra finanskomiteen om forvaltning av Statens pensjonsfond i 2009 (Innst. 373 S (2009–2010), jf. Meld. St. 10 (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 70 minutter, og at taletiden fordeles slik:

Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter og Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Irene Johansen (A) [13:27:53] (ordfører for saken): Jeg vil som saksordfører kommentere meldingen og flertallets merknader.

Innledningsvis vil jeg peke på at meldingen som vi behandler i dag, om forvaltningen av Statens pensjonsfond utland, har vært grundig behandlet i komiteen, med åpen høring, høring av finansministeren med sentralbanksjefen og direktøren for NBIM, og også mulighet for skriftlige høringsinnspill til komiteen i tillegg til selve meldingen med underliggende rapporter fra evalueringen av den aktive forvaltningen av fondet.

Det er en viktig stortingsmelding Stortinget behandler i dag. Interessen og engasjementet er stort for forvaltningen og ikke minst bruken av inntektene fra olje- og gassvirksomheten og de rammene som er satt for investeringene fondsforvalterne gjør. Det er bra, for det er vår felles formue det er snakk om. Oljevirkosomheten har gitt landet vårt store inntekter siden de første oljeinntektene kom inn i statsbudsjettet tidlig på 1970-tallet. Disse har, sammen med god tilgang på arbeidskraft, satt oss i stand til å bygge ut velferdssamfunnet vårt og bidratt til at Norge i dag er et av verdens beste land å bo i.

Verdiene fra oljevirkosomheten tilhører også framtidige generasjoner. Gjennom inntekter fra oljesektoren har vi derfor bygget opp et av verdens største offentlige fond: Statens pensjonsfond utland. Fondet sikrer at ikke bare vi som lever nå, får nytte godt av verdien som oljen gir oss. Det er et viktig verdivalg å sette en del av våre oljeinntekter til side, slik at kommende generasjoner også får glede av landets oljerikdom. Men det er også avgjørende for å

kunne finansiere de økte utgiftene som følger av at det blir flere eldre framover, både til folketrygd, helse og omsorg.

Handlingsregelen sier at vi over tid ikke skal bruke av selve fondet over statsbudsjettet, men kun forventet avkastning av fondet. Avkastningen er beregnet til 4 pst., men vi har bestemt det slik at vi kan bruke mer i dårlige tider og mindre i gode tider. Dette ga oss et handlingsrom under finanskrisen og sikret at vi, i motsetning til de fleste andre land, har klart oss bra gjennom finanskrisen. Norge har fortsatt svært lav ledighet. Vi har ikke pådratt oss gjeld, og har fortsatt sterke statsfinanser. De mulighetene fondet gir oss, er unike. Det er derfor viktig for oss hvordan dette forvaltes, og at det er åpenhet om fondet. Det er derfor bra at Stortinget nå får en årlig forvaltningsmelding til behandling.

I fjorårets melding var det virkningene av finanskrisen og evalueringen av de etiske retningslinjene som var hovedtema. I årets melding er hovedfokus på oppfølging av endringene i de etiske retningslinjene med innføring av retningslinjer for ansvarlige investeringer og evalueringen av passiv og aktiv forvaltningsstrategi for fondet.

Jeg synes det innledningsvis er viktig å peke på og framheve den brede politiske enigheten om målene for SPU og den overordnede langsiktige strategien. Dette understrekes også i innstillingen fra komiteen. Det er også bred politisk enighet om forvaltningsmodell. Enkelte partier ønsker å få vurdert alternative organisasjonsmodeller og om det bør være ett eller flere fond, men det er bred enighet om å videreføre dagens organisasjonsmodell og ikke skille ut forvaltningen av SPU fra Norges Bank nå. Samtidig er det viktig å understreke at videreutvikling av forvaltningen av fondet er en kontinuerlig prosess.

Dagens investeringsstrategi har som siktemål en høyest mulig avkastning, samtidig som fondet skal handle innenfor en akseptabel risiko, innenfor retningslinjene for ansvarlige investeringer, det skal følge gode styringsprinsipper, og fondets særpreg som en stor og langsiktig eier skal utnyttes best mulig. Det er viktig at fondet har høy legitimitet blant markedsaktører og i befolkningen. Dette krever at forvaltningen sikter mot beste praksis internasjonalt. Investeringene fondet gjør, er langsiktige i mange av verdens selskaper, og regjeringen vektlegger derfor å bidra til god selskapsstyring og ivaretagelse av miljø og sosiale hensyn i disse selskapene.

Rammer for dette er satt gjennom det omfattende lov- og regelverk som regulerer forvaltningen, og som bygger på internasjonalt anerkjente prinsipper for god selskapsstyring, samt selskapers håndtering av miljø, sosiale forhold, korrupsjon mv. I tillegg er det fastsatt etiske retningslinjer for fondet som Etikkrådet forvalter. Man bruker også virkemidler som dialog, stemmegivning på generalforsamlinger og engasjement i selskaper etter at investeringen er foretatt, ettersom fondet hovedsakelig er passivt plassert, og at man ut fra det må trekke seg ut hvis selskapene ikke oppfyller kriteriene.

I 2008 ble det gjennomført en omfattende evaluering av de etiske retningslinjene for SPU. Resultatene av evalueringen ble presentert for Stortinget i St.meld. nr. 20 for 2008–2009. Hovedkonklusjonen i behandlingen av denne

meldingen var at de etiske retningslinjene bygger på et solid fundament og har vist seg å være robuste over tid, og at hovedtrekkene i eierskapsutøvelsen videreføres. Det ble foreslått enkelte endringer og justeringer, og flere av disse er allerede igangsatt eller settes i gang om kort tid. Det gjelder bl.a. at bruk av aktivt eierskap og uttrekk av enkeltelskaper fra fondets portefølje suppleres med en bredere vurdering før et selskap utelukkes på grunn av grov uetisk atferd. Blant annet formaliseres observasjon av selskaper som nytt virkemiddel for å se utviklingen framover i tid der man er i tvil.

Det legges også mer vekt på Norges Banks eierskapsutøvelse. De nye retningslinjene for banken inneholder et nytt og ambisiøst krav om generelt å integrere hensyn til god selskapsstyring, miljø og samfunnsmessige forhold i investeringsvirksomheten. Dette er også i tråd med hva som skjer internasjonalt.

Det etableres et eget investeringsprogram for miljø.

Finansdepartementet deltar i et forskningsprosjekt om hvordan klimautfordringene kan påvirke finansmarkedene, og hvordan investorer bør handle ut fra dette.

Norges Bank har utarbeidet nye forventningsdokumenter, som forteller hvilke forventninger de har til selskaper de investerer i med tanke på barns rettigheter, håndtering av klimaendringer og vannforvaltning.

Finansdepartementet har blitt medlem av FNs Principles for Responsible Investment, og deltar i FNs Global Compacts ekspertgruppe om selskapers atferd i krigs- og konfliktområder, noe som har som mål å munne ut i veiledende retningslinjer for god selskapspraksis og i forlengelsen god investorpraksis i disse situasjonene.

Finansdepartementet har økt deltakelsen i initiativer internasjonalt for bygging av beste praksis for ansvarlige investeringer, og jeg tror at slike samarbeidsinitiativer kan ha større potensial for å påvirke enkeltelskaper, sektorer og markeder enn en enkeltinvestor alene.

De etiske retningslinjene ble som følge av endringene fra 1. mars erstattet av «retningslinjer for arbeidet med utelukkelse og observasjon», og «retningslinjer for Norges Banks arbeid med ansvarlig forvaltning og eierskapsutøvelse».

Jeg mener det er gjort og gjøres en solid jobb med å følge opp kravene som er satt til ansvarlige investeringer. Samtidig tror jeg det er viktig å understreke at det stadig vil være behov for å videreutvikle både strategier og virkemidler for å fremme ansvarlige investeringer også framover. Det vil vi bidra til å følge opp gjennom behandlingen av den årlige meldingen om forvaltningen av Statens pensjonsfond. Da vil enkeltteksempler som tas opp, og debatt om investeringene fondet gjør, være viktige innspill for å vurdere om de generelle strategiene og virkemidlene fremmer ansvarlige investeringer, og er i tråd med de etiske retningslinjene og målene for forvaltningen som regjering og storting har satt.

Mange er opptatt av at fondets investeringer skal være i tråd med norsk utenrikspolitikk. Det påpekes at det er potensielle dilemmaer i avveiningen mellom etiske hensyn og prinsippet om at fondet ikke skal være et utenrikspolitisk instrument. Komiteen peker i sin innstilling på

dette, men deler regjeringens understreking av at fondet ikke skal være et bistanndpolitisk eller utenrikspolitisk instrument. Samtidig understreker komiteen viktigheten av å strebe etter en etisk forsvarlig forvaltning av fondet.

Hovedbildet er at fondet har klart seg bra gjennom finanskrisen. Avkastningen i 2008 var imidlertid ikke tilfredsstillende. Departementet varslet i fjorårets melding en gjennomgang av bl.a. risikostyringen i fondet og en evaluering av forholdet mellom den aktive forvaltning og den passive indeksforvaltningen.

Evalueringen har vært gjennomført med ekstern ekspertise, og ut fra rapportene fra dette arbeidet har regjeringen konkludert med at aktiv forvaltning i SPU skal videreføres, men rommet for avviket fra referanseindeksen reduseres. Rammene strammes inn bl.a. ved at forskjellen i forventet avkastning mellom referanseindeksen og faktisk portefølje reduseres fra 1,5 pst. til 1 pst. med rom for noe høyere i helt spesielle tilfeller, og det er satt grenser for belåning. Kostnadene i fondet har hittil vært lave sammenlignet med andre fond. Innenfor disse rammene forventer regjeringen en meravkastning på opp mot et kvart prosentpoeng over tid.

Flertallet i komiteen støtter en videreføring av aktiv forvaltning, og er tilfreds med de tiltakene regjeringen har iverksatt og de rammene som er satt for videre aktiv forvaltning. Komiteen støtter også en gjennomgang av aktiv forvaltning hvert fjerde år, i begynnelsen av hver fireårsperiode, og også regjeringens syn på at årlige gjennomganger av investeringsstrategien ivaretar behovet for å vedlikeholde og videreutvikle strategien.

Pensjonsfondet har et godt resultat å vise til i 2009. Avkastningen på SPUs investeringer var 25,6 pst., tilsvarende 613 mrd. kr. Det er det beste resultatet som er oppnådd siden 1998, og innebærer at tapene i 2008 langt på vei er gjenvunnet. SPNs investeringer ga en avkastning på 33,5 pst., tilsvarende vel 29 mrd. kr.

Statens pensjonsfond utland er nå et av verdens største fond med en samlet markedsverdi på 2 757 mrd. kr ved årsskiftet, noe som tilsvarer mer enn ett års samlet brutto verdiskaping i Norge, eller ca. 570 000 kr pr. innbygger. Med dette fondet har vi unike muligheter i Norge til å utvikle vår velferdsstat videre. Men det er viktig samtidig å ha klart for seg at skulle vi sette oss ned og leve av fondet alene, ville vi klare oss ca. ett år. Det er arbeid – folks bidrag til verdiskapingen – som vi lever av her i landet. Det må vi satse på også i framtiden.

Komiteen legger med dette fram sin tilråding om at meldingen om forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2009 vedlegges protokollen.

Jørund Rytman (FrP) [13:39:13]: Først en takk til saksordføreren for en bra redegjørelse og godt utført arbeid, selv om vi i Fremskrittspartiet på noen punkter er uenige.

Statens pensjonsfond nærmer seg 3 000 mrd. kr, en ufattelig sum for et lite land som Norge. Vi har de siste årene vært igjennom en finanskriser med store svingninger i markedet, og er fortsatt inne i en spennende periode, og spesielt etter at fondet i 2008 tapte 633 mrd. kr. Dette setter

høyere krav til bedre forvaltning og strengere krav til oss politikere for å gjøre best mulig overordnede beslutninger for at fondet drives best – og bedre – til lav risiko.

Måten vårt pensjonsfond forvaltes på, får store konsekvenser både i utlandet og for skattebetalerne, som staten forvalter dette fondet for. Eksempelvis kan vi anslagsvis trolig spare 2 mrd. kr årlig bare ved å velge en annen forvaltningsstrategi. Det er mye penger, som kunne vært brukt til andre samfunnsnyttige formål i Norge.

Vi diskuterer i dag hvordan vi best kan forvalte Statens pensjonsfond utland, som akkurat nå har en markedsverdi på mer enn 2 800 mrd. kr. Ved å ha det i bakhodet er det et tankekors at det er få journalister, eller bare én, som er her i dag, og at media ikke skriver mer om dette. Men vi kan selvfølgelig håpe at det er hundrevis av journalister som følger saken via Stortingets nett-tv. Ellers så vi også da vi hadde høring, at det var liten interesse blant interesseorganisasjoner for forvaltningsstrategi. Det var kanskje mer interesse for etiske retningslinjer, men det kommer jeg tilbake til.

Fremskrittspartiet setter pris på mange av de tiltak og løpende forbedringer i rammeverket for forvaltningen av Statens pensjonsfond utland som regjeringen har foretatt, spesielt

- den utvidede rapporteringen til Stortinget
- en styrking av Norges Banks interne styringsstruktur, med klargjøring av rolle- og ansvarsfordeling mellom hovedstyret og kapitalforvaltningsenheten
- en styrking av risikostyring av rapportering i kapitalforvaltningsenheten
- en styrking av hovedstyrets oppfølging av kapitalforvaltningsenheten

Finanskrisen har gitt oss mye lærdom, og vi håper selvsagt at alle disse nye tiltakene bidrar til enda bedre forvaltning, mer trygghet og en god avkastning av skattebetalerne penger. Imidlertid har vi i Fremskrittspartiet alene, eller sammen med andre, en rekke forslag til endringer i denne saken.

Det siste året har det blusset opp en debatt i Norge om forvaltningsstrategien, der en rekke fagfolk har uttalt seg skeptisk til Statens pensjonsfonds aktive forvaltning. Kritikerne har pekt på at aktiv forvaltning over tid ikke vil gi en bedre avkastning enn såkalt indeksbasert forvaltning. Stortingsmeldingen vi nå har til behandling, drøfter dette. Dog: Jeg er overrasket over konklusjonen. Går man dypere inn i forskningen, selv den stortingsmeldingen henviser til, viser tilgjengelig dokumentasjon og forskning at man bør gå over til indeksbasert forvaltning. Derfor har Fremskrittspartiet etter nøye overveielser også konkludert med dette, fordi

- det reduserer risikoen
- det reduserer kostnadene i forvaltningen
- det er, tror vi, mer realistisk å bygge opp et ledende forvaltermiljø i Norge rundt indeksforvaltning
- indeksforvaltning er basert på forskning, ikke synsing
- vi også tror at Norges Bank kan bli best på indeksforvaltning, men det er lite sannsynlig at de kan bli best på aktiv forvaltning.

- og, ikke minst, uavhengige eksperter er for indeksforvaltning

Det vi i Fremskrittspartiet foreslår, er å dele opp fondet i to, der en mindre del forvaltes aktivt, som i dag, mens den andre delen indeksforvaltes. Den delen som indeksforvaltes, deles videre inn i to indeksfond, der den ene halvdel blir underlagt Norges Bank, mens den andre halvdel settes ut til en privat forvalter, enten det er et av verdens største indeksforvalterfond, Vanguard, eller kanskje KLP, DnB NOR, Nordea i Norge eller andre finansinstitusjoner i Norge som har kompetanse på dette. Det som er spesielt og er hensikten med å dele det opp i to indeksfond, er at det da blir en offentlig og en privat del. Man utsetter da Norges Bank for konkurranse, slik at det blir enklere for oss politikere å måle deres prestasjoner, og man kan videreutvikle kompetanse i Norge innen indeksforvaltning.

Finansministeren har uttalt, og det står også svart på hvitt i stortingsmeldingen, at Statens pensjonsfond skal være verdens best forvaltede fond. Alle de andre statlige investeringsfondene ute i verden, alle rentefondene, alle de institusjonelle investorene der ute i verden, tror også at de har spesielle forutsetninger for å lykkes med aktiv forvaltning. Dog: Statens pensjonsfond skal ikke være lønnsledende, men allikevel tror man at man skal kapre de beste forvalterne. Når mer eller mindre all nåværende tilgjengelig forskning ikke gir støtte til aktiv forvaltning, men derimot anbefaler indeksforvaltning, synes Fremskrittspartiet vi bør gå i retning av mer indeksforvaltning. Ettersom vi har et ekstremt langsiktig perspektiv, kan vi jo ta en evaluering etter f.eks. ti år.

Jeg stiller meg også litt undrende til at det faktisk er sosialistiske partier som SV og Arbeiderpartiet som i stor grad hyller den aktive forvaltningen og er spekulantenes beste venn i denne sak.

Fremskrittspartiet foreslår også at regjeringen foretar en ny gjennomgang av de bedriftene som i dag er utelukket fra Statens pensjonsfond utlands investeringsportefølje på grunn av den rigide praksis av de etiske retningslinjene – dette fordi vi i Fremskrittspartiet synes vi har kommet i en situasjon der alt det regjeringen ikke liker, skal man ikke investere i. Sist ute var utelukkelse av alle tobakksselskaper, med den begrunnelse at tobakk er usunt og fører til sykdom og død. Jeg er spent på hva det neste blir, og hva som er uetisk neste gang. Blir det å investere i selskaper som produserer snacks og andre nytelsesmidler, som fører til sykdom og tidligere død? Skal det utelukkes? Skal man utelukke gamblingsselskaper som oljefondet per i dag er medeier i? Gamblingstjenester kan jo skape triste skjebner – psykisk sykdom og kanskje selvmord. Hva med oljefondets investeringer og medeierskap i verdens største alkoholprodusenter? Misbruk av alkohol kan jo føre til sykdom og kanskje tidligere død, mens moderat bruk faktisk viser at det er sunt, og for mange gir dette nytelsesmiddelet bedre livskvalitet. Men for noen vil det altså være etisk forkastelig at staten skal tjene penger på dette. Hva med investeringer i selskaper som produserer uetisk litteratur? Hva med børsnoterte bordeller? Nei, jeg synes disse etiske retningslinjene har sklidd ut, og frykter at dette bare blir mer komisk. Statens pensjonsfond skal

sikre trygg og god avkastning for norske skattebetalere, ikke være verdens moralpoliti med en hevet pekefinger overfor andre lands kulturer.

Vi i Fremskrittspartiet foreslo i vårt alternative statsbudsjett for 2008, for 2009 og for i år at man oppretter et investeringsfond med det formål å investere i bedrifter i fattige land og i framvoksende markeder, med en minimumskapital på 10 mrd. kr, noe som utenrikskomiteen tidligere har bifalt enstemmig. Allikevel har det ikke skjedd noe.

Samtidig registrerer vi at Norfund sier at det er nok av gode investeringsmuligheter, men at man mangler kapital. Men mangler vi egentlig kapital? Det gjør vi ikke.

Samtidig har vi sett at andre land, som f.eks. Kina, for lengst, for flere år siden, har investert tungt i framvoksende markeder, som f.eks. i en rekke land i Afrika. Men hva gjør vi? Saken treneres. Dette ønsker Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre å få en fortgang i, og vi fremmer derfor forslag om dette i dag.

Fremskrittspartiet har også et alternativt forslag med tanke på regjeringens planer om et investeringsprogram for miljørelaterte investeringsmuligheter. Vi i Fremskrittspartiet ønsker at dette skal være et eget investeringsfond. Fondet skal ha som formål å investere i bærekraftige bedrifter og prosjekter innenfor energi- og miljøsektoren, med spesiell vekt på nyskapende og miljøvennlig energiteknologi. Fondet må gjennom sin virksomhet underbygge Norges posisjon som energinasjon.

Som i fjor foreslår vi også at regjeringen skal pålegge Norges Bank for fremtiden å inngå arbeidsavtaler med sine forvaltere som også inkluderer nedsidebonus. Dette skal også gjelde eksterne forvaltere som kapitalforvaltningsenheten inngår avtale med, fordi vi mener at en forvalter ikke kun skal få høy bonus og høy lønn hvis det går bra, men også skal merke det økonomisk selv hvis investeringene man selv har gjort, går galt. Et bonusprogram bør derfor ha både en oppside og en nedside.

Jeg er glad for at Kristelig Folkeparti i år er enig med oss i dette, og håper at flere i løpet av debatten støtter oss.

Jeg vil med dette ta opp de forslag Fremskrittspartiet fremmer alene eller sammen med andre partier.

Presidenten: Representanten Jørund Rytman har tatt opp de forslagene han refererte til.

Jan Tore Sanner (H) [13:49:04]: I dag markeres en bred politisk enighet om strategien for Statens pensjonsfond utland. Det er bra. Det sentrale er at enigheten ikke er tilsynelatende, men reell og en konsekvens av at strategien for fondet over år er forankret i Stortinget, at Stortingets vurderinger er hørt, og at vi nå ser mer åpenhet og bedre rutiner og kontroll med forvaltningen. Det er bra.

De store oljeinntektene setter oss som politikere på prøve. Hver eneste dag møter vi krav om at kanskje man kan bruke enda litt mer av oljekronene. Jeg tror at de færreste er klar over at over 10 pst. – eller mer enn hver tiende krone brukt over statsbudsjettet – er en oljekrone.

Det er lite relevant å sammenligne Norge og Hellas. Samtidig er det interessant som et tankeeksperiment når

man er klar over at Hellas' underskudd på statsbudsjettet i år utgjør 13 pst. Det er om lag det samme som vi bruker av oljepenger inn i norsk økonomi.

Jeg tror at debatten i Norge fremover i større grad kommer til å dreie seg om hvordan vi skal bruke oljepengene, fremfor om hvorfor vi ikke skal bruke enda mer.

Vi er som politikere satt til å forvalte en formue som ikke tilhører én generasjon, men som skal forvaltes i et generasjonsperspektiv. Norge er ikke det første land som har kommet raskt til store inntekter, men så langt er vi langt på vei det eneste som har klart å forvalte rikdommen uten å undergrave det økonomiske fundamentet for nasjonen. Jeg mener vi har grunn til å være stolte av det. Men strategien holder bare så lenge den har støtte i folket. Det forutsetter bl.a. en åpen debatt og at strategien og politikken er godt forankret i Stortinget.

Nettopp fordi forvaltningen må ses i et 20–40-årsperspektiv, er det viktig at vi jobber frem og markerer en politisk enighet som går over de tradisjonelle partipolitiske skillelinjene. Det gjør vi både når det gjelder strategien for forvaltningen, og når det gjelder de etiske retningslinjene.

De etiske retningslinjene ble i sin tid utformet av sentrum-Høyre-regjeringen, og de er videreutviklet av Stoltenberg II-regjeringen. Jeg tror velgerne forventer at vi forvalter pensjonspengene uten en for høy risiko, og at investeringene kan forsvares og ikke bryter med etiske prinsipper.

Jeg kan i det alt vesentlige slutte meg til saksordførens redegjørelse. Høyre er også enig i at en begrenset og godt innrammet mulighet for aktiv forvaltning er ønskelig. Fondets størrelse og egenskaper tilsier at en begrenset mulighet for aktiv forvaltning vil gi en bedre avkastning over tid. Stortingets flertall valgte i 2009 å fastholde strategien, selv om fondet hadde gått på store tap og det var stor turbulens. I ettertid var det et klokt valg. Hadde de kreftene som ville redusere aksjeandelen, nådd frem, hadde fondet vært betydelig mindre i dag.

I år markerer det samme flertallet en tilslutning til strategien. Det er et enklere valg med de gode resultatene fondet nå kan vise til. Samtidig må vi være forberedt på at de internasjonale markedene svinger, og at fondet vil gjøre det samme.

Statens pensjonsfond utland vil fortsette å vokse. Det er derfor nødvendig å ha en kontinuerlig debatt om hva som skal være veien videre. Det som har vært en god organisasjonsmodell i oppbyggingsfasen, trenger ikke å være den beste når fondet har nådd dagens størrelse. Vi ser også en stor kreativitet når det gjelder å gi fondet nye mandater og nye oppdrag.

Sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre tar Høyre opp spørsmålet om hvordan ulike spesialmandater skal håndteres fremover. I fjor sluttet Stortinget seg til at det skulle etableres et investeringsprogram rettet mot miljøvennlige eiendeler eller teknologi som forventes å gi en klar miljøgevinst. Samtidig markerte Høyre at vi mener at det skal vises varsomhet med forhåndsbestemt øremerking innenfor det generelle fondet. Det kan by på utfordringer å forvalte, å måle og å følge opp ulike mandater innenfor samme portefølje.

Jeg har merket meg at Norges Bank i sin høringsuttalelse i fjor ga uttrykk for den samme bekymring, idet de uttalte:

«Forvaltningen av øremerkede investeringer bør ikke være en del av forvaltningen av Statens pensjonsfond, men ivaretas av særskilte forvaltere.»

Høyre er enig i den vurderingen. Derfor ber vi også Finansdepartementet i en merknad å vurdere hvordan ulike øremerkede mandater kan skilles ut og forvaltes av miljøer som rendyrker sin kompetanse innenfor spesifikke områder.

Den andre problemstillingen som Høyre tar opp, sammen med en samlet opposisjon, er et ønske om en videre vurdering av organisasjonsmodellene. Det er ikke noe uttrykk for at vi er misfornøyd med slik det har vært forvaltet frem til i dag, men en erkjennelse av at fondets størrelse tilsier at man bør ha en løpende debatt om hvordan det skal forvaltes, og hvordan organisasjonsmodellene skal være fremover.

Vi peker spesielt på to mulige modeller. Den ene er å skille ut Statens pensjonsfond utland som et særlovsselskap, og det andre er å etablere en egen rentekomite innenfor Norges Bank. Bakgrunnen for dette er selvfølgelig at det kan være en utfordring for hovedstyret, i tillegg til de vanlige sentralbankoppgavene, også å ha ansvaret for å føre tilsyn og kontroll med forvaltningen av Statens pensjonsfond utland.

Jeg registrerer med stor tilfredshet at departementet i meldingen har vurdert disse ulike modellene. Jeg merker meg imidlertid at man kanskje er mer opptatt av å se på utfordringene knyttet til å skille ut Statens pensjonsfond utland som særlovsselskap enn av å se på de fordelene som kan være knyttet til det.

Jeg merker meg at det i meldingen gis en mer positiv vurdering av mulighetene for å opprette en egen rentekomite. Jeg siterer fra stortingsmeldingen:

«Hvis en ønsker å frita hovedstyret for oppgaver slik at styret i enda større utstrekning kan bruke tid på kapitalforvaltningen, framstår opprettelse av en egen pengepolitisk komité med ansvaret for utøvelse av pengepolitikken (rentesettingen) som et mer nærliggende tiltak.»

Jeg tror at det er mye som taler for at det er den veien vi bør gå videre. Derfor har Høyre også valgt ikke å fremsette noe forslag om det i forbindelse med behandlingen av denne saken. Nettopp fordi vi registrerer at Finansdepartementet og regjeringen gir en positiv vurdering av den muligheten, ønsker vi primært i forbindelse med denne meldingen å markere støtte til en utvikling hvor man kan se på ulike modeller, og hvor kanskje opprettelsen av en egen rentekomite vil, som departementet sier, være den mest nærliggende løsningen å slutte seg til.

Vi har et forslag i innstillingen om å se på en fremtidig organisering knyttet til om man skal ha ett eller flere fond. Det er ikke et forslag hvor Høyre har konkludert, men som vi mener bør være en del av de fremtidige vurderingene som departementet foretar, og med det tar jeg opp forslaget.

Presidenten: Representanten Jan Tore Sanner har tatt opp det forslaget han refererte til.

Neste taler er Inga Marte Thorkildsen, som har en taletid på 5 minutter.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [13:58:14]: Med fem minutter blir det nødvendig å gjøre noen strenge prioriteringer, så jeg skal holde meg til spørsmålet om de etiske retningslinjene.

Da har jeg lyst til å starte med et sitat, nemlig at «politikk er å ville». Historien bak de etiske retningslinjene for Statens pensjonsfond utland, populært kalt oljefondet, heretter SPU, kan gi oss flere lærdommer og inspirasjon til å ville mer.

Da SV tok tak i dette for mange år siden, ble vi latterliggjort og hånet. «Dessverre er det slik at vi i den globale økonomien ikke kan unngå å komme i kontakt med det som er vondt og leit», sa Per-Kristian Foss til Dagbladet 5. mai 2002. Foss er fra Høyre. Etiske retningslinjer var latterlig, det var dumt, det var umulig å praktisere. Det ville føre til gigantiske tap. Det var naivt, og i det hele tatt forferdelig vanskelig.

Utenfor finansmiljøene i Oslo viste det seg at det som virkelig var vanskelig, var for vanlige folk å akseptere at våre pensjoner skulle finansieres av investeringer i klasevåpen, atomvåpen, barnarbeid og utbytting av allerede utsatte mennesker. Folk flest ville ha seg frabedt at deres framtidige inntekt skulle komme fra blodpenger, for å si det som det var.

Øystein Djupedal fra SV, etikkreglenes far, fikk gjennomslag i revidert nasjonalbudsjett for ganske nøyaktig åtte år siden: Til tross for et hav av motforestillinger ble det nedsatt et utvalg som skulle ha som mandat å fremme forslag om et sett av etiske retningslinjer for petroleumsfondet, som det het den gang. Dette skjedde for øvrig mot stemmene fra Høyre – den gangen i Samarbeidsregjeringa. I ærlighetens navn kunne jo Jan Tore Sanner også ha nevnt det.

To år seinere, i 2004, ble oljefondet, verdens første statlige pensjonsfond, underlagt etiske retningslinjer. Jubelen var stor. Mange organisasjoner og enkeltpersoner hadde engasjert seg i årevis for å få til dette.

Å hevde at praktisering av de etiske retningslinjene er enkelt, vil være en grov overdrivelse. Men regelverket er i seg sjøl et bevis på at politikk er å ville. Det er riktig og det er mulig å sette grenser for hva man kan overlate til markedskreftene alene, og det er grenser for hva man kan akseptere i jakten på profitt. Dessuten viser debatten om retningslinjene at spørsmålet om nøytralitet ikke er enkelt.

Det er – og bør være – vanskelig å forsvare og forklare logikken i at fondet investerte i klasevåpen, mens norske myndigheter arbeidet for et internasjonalt forbud nettopp mot slike våpen. Det er – og bør være – debatt når norske myndigheter aktivt arbeider for f.eks. å få avsluttet Israels okkupasjon av palestinerne, samtidig som norske pensjonspenger støtter direkte opp om okkupasjonen. Derfor var det også helt logisk at fondets midler ble trukket ut av Elbit Systems Ltd., som bidrar til særlig grove brudd på retningslinjene som vi har satt opp. Og derfor er det helt

logisk at det diskuteres om ikke også andre selskaper som bidrar til den folkerettsstridige okkupasjonen, bør utelukkes. Og derfor er det helt logisk at det nå kommer et generelt regelverk for statsobligasjoner, og at det kommer til å bli en diskusjon om praktiseringa av disse.

SV har i regjering også vært opptatt av å få på plass nye initiativer som berører fondets investeringsstrategi, og vi er veldig glade for gjennomslag på flere punkt. Vi får et nytt investeringsprogram for miljøinvesteringer. Det er veldig viktig. Det er også viktig for å vise at nettopp investeringer i miljø, i ny fornybar energi er lønnsomt. Det er framtidens investeringer. Vi får økt fokusering på klima. Finansdepartementet deltar nå sammen med andre investorer og med støtte av The Grantham Institute, som ledes av Lord Nicholas Stern, i en bred utredning som vurderer hvordan klimautfordringene kan påvirke de finansielle markedene, og hvordan investorer bør handle ut fra dette. Det er nemlig slik at klimatrusselen kan bli en stor trussel mot våre sparepenger i framtida.

I eierskapsarbeidet har også Norges Bank utvidet sin dialog, slik at klimaet også berøres.

Det er løpende debatt om Statens pensjonsfond utland, SPU, ikke bare om de etiske retningslinjene. Som flere har påpekt, er det bra, og SV skal bidra til at debatten holdes levende. Det kommer garantert til å bli endringer i måten SPU forvaltes på i framtida, og også retningslinjene.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [14:03:33]: Innstillinga til Meld. St. 10 for 2009–2010, Forvaltningen av Statens pensjonsfond i 2009, er svært viktig. Det er et komplisert tema, og det er enormt store verdier som følge av svært rask ressursuttapping av olje og gass. Men uansett uttappingstakt ville vi fått store verdier som hadde måttet plasseres internasjonalt.

Ved opprettelsen av fondet hevet Stortinget personlig sparedyd til en nasjonal dyd. Det er bra! Men en glemte i for stor grad realøkonomien. Tidsånden var og er imidlertid at en i stor grad skal satse på finansøkonomien og ikke realøkonomien, altså se på finansøkonomien som sjølve byggverket kontra realøkonomien, hvor finanssektoren er stillaset rundt byggverket.

Vi opplever i dag tre internasjonale kriser, finanskrisen, klimakrisen og matvarekrisen, og Norge må spare mer i realøkonomien ved å investere i infrastruktur og kunnskap, i miljøvennlig produksjon og i framtida investere i et grønt næringsliv med miljøteknologi, bruk av land- og bio-raffinerier som eksempel, hvor karbon fra fornybare kilder, planter, kommer som erstatning for dagens raffinerier, som er basert på olje og gass og ikke fornybart karbon.

Det er en sentral diskusjon i forbindelse med SPU om man skal ha aktiv eller passiv forvaltning av Statens pensjonsfond. Regjeringspartiene og Senterpartiet står sjølsagt på aktiv forvaltning. Forvaltning av penger trenger kunnskap, og det er ikke noe som heter passiv forvaltning av økonomiske ressurser. En tar stilling uansett. Ved aktiv forvaltning legger en til grunn en investeringsstrategi hvor en står overfor krevende avveininger med hensyn til hvordan en her skal satse, avveininger mellom risiko og avkastning, eksempelvis å spre risikoen på de mange kon-

tra å satse tyngre på strategiske investeringer i bestemte områder.

Framtidens aktive forvaltning av SPU er en viktig debatt. Det er en viktig debatt om den organisatoriske jobben. Det står i innstillinga at det ikke er aktuelt å skille ut forvaltningen av SPU fra Norges Bank nå. Det er imidlertid en diskusjon om etablering av flere fond, eksempelvis plassert i flere deler av landet, for dermed å gi kompetanse i ulike miljøer. Det er også en diskusjon om spredning av investeringene kontra å konsentrere investeringene mer på strategisk viktige næringer i framtida.

Resultatet for 2008 var et usedvanlig stort fall i de internasjonale aksjemarkedene og dermed et stort fall i fondets størrelse. I 2009 ble tapet langt på vei reversert. En viktig årsak er finanskrisens første fase, hvor nasjonalstatene gikk inn og sikret finansinstitusjonene. Framover blir historisk kunnskap viktig for å følge opp beste investeringsstrategi. Imidlertid, ingen krise er lik den som har vært tidligere. Det er nye forhold. Når IMF-sjefen, Strauss-Khan, var i regjeringkvartalet før jul og trakk historiske paralleller mellom finanskrisen og Tysklands økonomiske situasjon etter Versailles-freden etter første verdenskrig, var det svært alvorlig.

Neste fase i finanskrisen oppleves nå som en realøkonomisk krise som gir stor uro, og det trengs et fast og mer oppofrende politisk lederskap i den økonomiske politikken. Sentrale fakta er at nasjonalstatenes økonomiske ressurser er tømt. Eller mer korrekt: En kan ikke klare å betjene mer statsgjeld.

Det vil også forsterke behovet for reformer i finansmarkedene for å sikre større økonomisk stabilitet. Avgift på finanstransaksjoner vil også sikre nasjonalstater, eventuelt FN, økonomi til å korrigere markedskreftene. Vi kan håpe på resultater på G20-møtet i Toronto 26. og 27. juni. Norge må utøve en klar stemme for skatt på finanstransaksjoner – dette for å sikre bedre stabilitet og derved sikre oljefondets verdier. Spørsmålet er imidlertid om ikke spekulasjonsøkonomien internasjonalt er kommet for langt, og at tiltakene for stabilisering vil komme for seint.

Presidenten: Neste taler er Hans Olav Syversen, som har en taletid på inntil 5 minutter.

Hans Olav Syversen (KrF) [14:08:36]: Jeg holdt på å si dessverre. Man burde ha hatt langt mer tid på en så viktig sak.

La meg først benytte anledningen til å gratulere finansministeren med den rekorden jeg skjønner han setter i dag. Nå er det vel litt ulik grad av ønsker i salen her for hvor lenge finansministeren skal bli sittende fremover. Men gratulerer med milepælen, uansett.

Så til saken vi diskuterer. Det er jo dette fondet som gjør at vi kan diskutere på et helt annet plan enn stort sett alle andre land i Europa. Det gir oss en unik statsfinansiell posisjon. Jeg er også – i likhet med flere her – glad for, og jeg tror det er viktig for Norge, at det er såpass stor enighet om forvaltningen av fondet. Fremskrittspartiet har en litt annen innretning på hvordan de vil at fondet skal forvaltes, men ellers er det stor grad av enig-

het også når det gjelder de endringer som er foretatt i det siste.

Så vil jeg i likhet med representanten Sanner – jeg viser også til de fellesforslag vi har – peke på at det skulle bare mangle at man med jevne mellomrom ikke diskuterer organiseringen av et slikt stort fond som SPU representerer. Særlig gjelder det om dagens organisering hvor alt er innenfor et hele, er det mest optimale, eller om man bør se for seg en mer avgrenset forvaltning f.eks. når det gjelder spesialmandatene. Som man ser av innstillingen, er det jo også et mindretall som ønsker et nytt mandat, nemlig investering i utviklingsland og fremvoksende markeder. Jeg må vel si at jeg er litt overrasket over at regjeringspartiene ikke har en mer offensiv holdning til den flertallsmerkna-den som man faktisk har vært med på selv tidligere. Men vi får se om det kan endre seg.

Så må jeg si at jeg personlig har vært i tvil når det gjelder den aktive forvaltningen og hvilke rammer Norges Bank bør ha i så måte. Det er en tilsynelatende innstramning i den aktive forvaltningen regjeringen har foreslått. I forhold til den praksis som Norges Bank har utøvd, er det vel i realiteten ikke store endringer det rammeverket vi i dag gir vår tilslutning til, vil innebære. Men det har i hvert fall vært en nyttig gjennomgang, også med ekstern bistand, av hva dette innebærer, hvilke risikoer vi står overfor og hvilke ulemper man har ved å ha bare en indeksforvaltning. I Kristelig Folkeparti har vi også til syvende og sist endt på det som er regjeringens forslag på dette punkt.

La meg også gi honnør for SVs engasjement når det gjelder de etiske retningslinjer. Det er et engasjement som tidlig var også i Kristelig Folkeparti, og vi har også utviklet det etiske rammeverket videre. La meg for ordens skyld minne om, når Inge Marte Thorkildsen nevner at man har hatt et uttrekk fra et israelsk selskap, at man må jo først investere i israelske selskaper før man i det hele tatt kan begynne med noen uttrekk. Jeg har merket meg at det har vært sagt lite fra SV om det faktum at det var under SVs ledelse av Finansdepartementet at man startet investeringer i israelske selskaper. Men det har selvfølgelig Kristelig Folkepartis helhjertede støtte at man gjorde det. Vi var heller ikke imot den særskilte gjennomgangen man hadde av selskaper i denne regionen. Det vi skulle ønske, var at regjeringen hadde foretatt samme gjennomgang i Kongo, hvor selskaper utbytter og utnytter lokalbefolkningen, og hvor investeringene med en viss grad av sikkerhet kan sies å ha politiske overtoner. Det avviste regjeringen dessverre, men vi får se om vi kan komme tilbake til det.

Jeg er glad for de fellesforslag som vi har sammen med de øvrige opposisjonspartiene, og anbefaler dem.

Borghild Tenden (V) [14:13:57]: Jeg vil først takke saksordføreren for en grundig redegjørelse.

På sett og vis diskuterer vi i dag kanskje det som er den aller viktigste saken i hele år, nemlig forvaltningen av vår felles formue gjennom Statens pensjonsfond, om hvordan vi sikrer en bærekraftig avkastning over tid, slik at vi sikrer både fremtidens pensjoner og den mer statsfinansielle stabiliteten.

Norge er et heldig stilt land. Mens landene rundt oss

gjennomfører til dels betydelige kutt for å løse egne gjeldsproblemer og forpliktelser, sitter vi nærmest og teller pengene på kontoen. Med en formue tilsvarende 570 000 kr per innbygger i Statens pensjonsfond, er vi i en utrolig gunstig situasjon. Det kan vi være både glade for og stolte over – spesielt stolte over at vi har klart å forvalte denne formuen på en god måte, både økonomisk og etisk. Samtidig er det viktig at vi ikke tar forvaltningen for gitt. Jeg er overbevist om at den brede oppslutningen omkring forvaltningen av vår felles formue er nært knyttet til at det er stor åpenhet rundt alle sider av forvaltningen, både når det gjelder de etiske sidene av ulike investeringer, og når det gjelder åpenhet i lønns- og bonusavtaler for dem som er satt til å forvalte fondet.

Så er det selvfølgelig slik at vi er litt uenige om avkastningen skal brukes litt mer slik eller slik, eller om organiseringen skal være i ett eller flere fond. Dette er viktige diskusjoner, men det viktigste er, tross alt, at det er stor enighet i denne sal om de store linjene.

Vi har lagt bak oss to rimelig turbulente år for Statens pensjonsfond. De store tapene i 2008 er snudd til en tilsvarende stor gevinst i 2009. Mye tyder på at det også i de kommende årene vil bli store svingninger i resultatene, men at det over år er riktig å holde fast ved fondets langsiktige investeringsstrategi. Dette vises også igjen i anslagene om at forventede årlige realavkastninger de kommende årene vil være på om lag 4,4 pst., selv om dette selvfølgelig er usikre anslag.

Et par ting til slutt: Vi hadde en grundig diskusjon for ett år siden om revisjon av Norges Bank, og dermed også av Norges Banks forvaltning av Statens pensjonsfond. Som kjent foreslo Venstre at revisjonen burde utføres av Riksrevisjonen, noe Riksrevisjonen ønsket selv. Dette fikk ikke flertall, og jeg skal ikke ta omkamp om det nå. Vi får la den nye ordningen med ekstern revisjon få virke en tid før vi tar en ny evaluering, men jeg håper at dette vil være tilstrekkelig, slik at Stortinget kan få økte muligheter til å ivareta sin kontrollfunksjon av om forvaltningen av Statens pensjonsfond er i tråd med de retningslinjer som Stortinget selv har lagt.

Som det fremgår av merknaden i innstillingen, mener Venstre at det bør opprettes et eget fond og et eget forvaltningsmiljø når det gjelder å følge opp investeringsprogrammet rettet mot miljøvennlige eiendeler eller teknologi som forventes å gi en klar miljøgevinst. Vi tror at dette vil gi bedre resultat, for det er en åpenbar motstand mot å forvalte øremerkede investeringer i bl.a. Norges Bank.

Jeg klarer ikke helt å dy meg for å polemisere litt helt til slutt. Det er åpenbart helt greit – og det har Venstres helhjertede støtte – at vi skal lage et investeringsprogram rettet mot miljøvennlige eiendeler eller teknologi under Statens pensjonsfond. Men når Venstre foreslår, som vi gjorde tirsdag denne uken, at vi skal innrette de norske avskrivningsreglene på samme måte, er dette ifølge finansministeren helt feil tenkt. For Venstre er det viktig at vi stimulerer til mer miljøvennlig teknologi på alle områder, både gjennom investeringer gjennom Statens pensjonsfond, gjennom tilskuddsordninger over statsbudsjettet og gjennom skattesystemet.

Statsråd Sigbjørn Johnsen (A) [14:18:07]: Jeg vil først få takke representanten Syversen for gratulasjoner med et lite ord om statsråders liv og levnet i sin alminnelighet. Det er å alltid arbeide med evigheten som perspektiv, men være forberedt på å gå av på kort varsel. Det er en god leveregel.

Når det gjelder meldingen som vi behandler i dag, har jeg lyst til å komme med noen få kommentarer til den. Hovedpoenget med meldingen er jo for det første å ha åpenhet rundt den virksomheten som Statens pensjonsfond utland, og for så vidt Statens pensjonsfond Norge, driver med. Men det andre, og aller viktigste, er å forankre viktige prinsipper for forvaltningen i Stortinget. Det som har preget norsk oljepolitikk siden tidlig på 1970-tallet, er den brede politiske enigheten om helt sentrale deler av oljepolitikken, herunder hvordan vi skal forvalte oljeformuen gjennom SPU, også i årene framover. Den brede enigheten springer ut av at oljen og oljeinntektene er folkets eiendom, og at det er en viktig del av den forvaltningen å fordele inntektsstrømmen på en god måte mellom dagens og framtidens generasjoner.

2009 var det beste året, så langt, i fondets virksomhet. Samtidig er vi klar over at dette vil svinge. Men styrken til SPU, i forhold til mange andre fond, er langsiktigheten og evnen til å sitte gjennom vanskelige tider, og evnen til å beholde hodet kaldt også i tider der de internasjonale finansmarkeder går ned. Norges Bank Investment Management har gjort en veldig god jobb så langt. Jeg tror det er et viktig poeng i det som er framtidens diskusjon at den legitimiteten som Norges Bank har, også er noe som fondet nyter godt av, og at det omdømmet som Norges Bank har generelt sett, er viktig i så måte. Det er også noe vi må ta med oss i drøftingen i tiden framover. Selvsagt må det være slik at vi skal vurdere og drøfte organisasjonsform og framtidige måter å løse denne oppgaven på best mulig. Men samtidig tror jeg også det er viktig nå, i den situasjonen vi er i, at de endringer som er gjort for å styrke forvaltningen, får tid til å virke. Jeg synes at representanten Sanner hadde en god tilnærming til dette og til en slik drøfting og debatt i fremtiden.

Aktiv forvaltning: Det viktigste her er at vi har en forvaltning som er trygg og langsiktig, og som har stor tillit i befolkningen. De etiske retningslinjene som er utviklet, er en viktig del av dette. Samtidig skjer det en viss reduksjon i rommet for den aktive forvaltningen gjennom meldingen. Det vi også sier i meldingen, og som er viktig for fremtiden, er at man ved begynnelsen av hver stortingsperiode skal forankre denne strategien i Stortinget. Aktiv forvaltning er viktig, og den daglige forvaltningen av fondet er viktig, men det som kanskje er aller viktigst for Stortinget, er arbeidsdelingen mellom Norges Bank og Finansdepartementet. Da er det slik at vi – Finansdepartementet og Stortinget – fastsetter regler for risiko og regler på mer overordnet nivå, f.eks. fordelingen av type investeringer mellom aksjer, renteporteføljer, eiendommer og investeringer i framvoksende markeder. Dette ble også understreket i fjorårets melding, der man sa at man ikke bør drive detaljert styring av den daglige forvaltningen av fondet fra Stortingets eller departementets side. Jeg er veldig

glad for den brede enigheten som er på dette området. Jeg vil også her peke på den forsterkerrollen som Stortingets eget organ, nemlig representantskapet i Norges Bank, har fått i forvaltningen av disse betydelige summene.

La meg avslutningsvis si litt om investeringer i framvoksende markeder. Det er i dag investert betydelige midler i framvoksende markeder, men det inkluderer selvsagt Kina og andre store markeder, ca. 160 milliarder kr, eller 10 pst. av aksjeandelen. Vi ønsker også å investere i Afrika og det vi kan kalle mindre utviklede land, men det som er utfordringen, er at her finner man også lite utviklede investeringsmarkeder. Man må ha gode rutiner for hvordan man skal investere f.eks. i unoterte selskaper og fonds. Norges Bank ser på dette, og vi vil komme tilbake til saken i forbindelse med statsbudsjettet for 2011.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jørund Rytman (FrP) [14:23:30]: Av tabell 6.2 i stortingsmeldingen framgår det at en overveldende del av forskningen på området finner at aktiv forvaltning ikke skaper meravkastning for investoren. Ingen av de tre vitenskapelige artiklene som har sett på prestasjonene til statlige investeringsfond, finner at disse klarer å skape meravkastning.

Mener virkelig finansministeren at norske byråkrater og Norges Bank skal klare det svært få eller ingen andre klarer? Hvorfor? Og: Hvordan?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [14:24:02]: Det kan vel være så som så med – jeg holdt på å si – byråkrater, hvis man skal bruke det uttrykket. Men jeg har i hvert fall stor tiltro til at de som jobber med den aktive forvaltningen i Norges Bank og i NBIM, klarer den jobben på en god måte. Den historiske avkastningen som man har hatt, viser jo at man har klart å oppnå en meravkastning over tid.

I all hovedsak skjer forvaltningen av fondet indeksbasert. Men mitt syn – og det er et syn som blir delt av det store flertallet i Stortinget – er at det skal være et visst innslag av aktiv forvaltning, fordi det er nødvendig i spesielle situasjoner å ha den muligheten for å oppnå meravkastning, og faktisk også for å unngå tap.

Jan Tore Sanner (H) [14:25:02]: I denne saken har Høyre valgt å markere den brede enigheten – ikke for enighetens egen skyld, men fordi det er en substansiell og reell enighet, selv om jeg merker meg at nyansene mellom finansministeren og markeringen fra Senterpartiet og SV kanskje er større enn nyansene hos de borgerlige partiene.

Når jeg tar ordet, er det først og fremst bare for å få bekreftet at finansministeren ikke lukker døren for en videre vurdering og en etablering av en egen rentekomité. Når det sies at man ønsker å la de endringene som er vedtatt, få virke, så er vi enig i det, samtidig som det etter vår oppfatning er helt nødvendig at man fortsatt holder denne muligheten åpen, nettopp fordi det er en betydelig utfordring for hovedstyret å forvalte så forskjellige oppgaver som å kontrollere

forvaltningen av pensjonsfondet og ivareta rentepolitikken.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [14:26:11]: Som jeg sa i mitt innlegg, og som representanten Sanner nå gjentok, er det viktig at vi i hvert fall lar de endringer som er gjort, få virke – det som går på en styrking av forvaltningen. Samtidig er det jo viktig at vi har en løpende diskusjon om dette. Man får nye oppgaver, fondet vokser, og i den vurderingen vi skal gjøre i tiden framover, vil det å vurdere en egen rentekomité være en del av det.

Hans Olav Syversen (KrF) [14:26:55]: Evighetens perspektiv kan jeg iallfall gi min tilslutning til at det er lurt å ha med seg, enten man er statsråd eller ei.

Så til det siste som statsråden egentlig annonserte, nemlig at man i budsjettssammenheng vil komme tilbake til dette spørsmålet om investeringer i fattige u-land. Jeg minner om at både utenrikskomiteen og finanskomiteen har uttrykt noe om dette, har sagt at man ønsker det, og at det vil være riktig ut fra et etisk ståsted. Det er ikke blitt mindre viktig for u-landene heller ut fra den situasjonen verdensøkonomien har kommet i.

Så mitt spørsmål er: Skal vi kunne forvente at regjeringen kommer tilbake med et konkret opplegg for denne type investeringer? Eller er det kun en vurdering av om det bør skje?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [14:27:55]: Til dette med nåtid og evighet kan man vel også si at forvaltningen av oljeformuen har et veldig langsiktig perspektiv, om ikke helt inn i evigheten. Men det er jo viktig å ha med seg de lange linjer.

Når det gjelder investeringer i framvoksende markeder, og spesielt da f.eks. i fattige u-land, er utfordringen, som jeg sa i mitt innlegg, at man her har lite utviklede investeringsmarkeder – for å bruke et slikt uttrykk. Det er viktig å komme fram til gode ordninger, slik at man er sikker på at investeringene blir fornuftige. Det har Norges Bank fått i oppdrag å arbeide videre med, og jeg håper at vi i forbindelse med nasjonalbudsjettet for 2011 også kan presentere konkrete opplegg på det. Men jeg må ha en liten reservasjon, for det er avhengig av hvilke retningslinjer man kommer fram til for å ivareta nettopp det at man har litt dårlig utviklede investeringsmarkeder i slike land.

Borghild Tenden (V) [14:29:02]: Vi i opposisjonen har en merknad som går på at vi mener at det er en utfordring at hovedstyret i Norges Bank i tillegg til de vanlige sentralbankoppgavene har ansvaret for å føre tilsyn og kontroll med forvaltningen av SPU. Ser statsråden denne utfordringen?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [14:29:27]: La meg først få lov til å understreke det jeg sa i innlegget mitt, at Norges Bank, og herunder også hovedstyret, har gjort en veldig god jobb med å forvalte oljefondet og senere da pensjonsfondet. Jeg viser også til det svaret jeg ga til representanten Sanner.

Det er helt riktig at Finansdepartementet har dette med seg. Det hadde vi også da vi oppnevnte nye medlemmer til Norges Banks hovedstyre. Og vi mener at vi bl.a. gjennom den siste utnevningen har bidratt til å styrke hovedstyrets kompetanse på det området. Men så får vi komme tilbake til den litt store diskusjonen, om en skal ha et hovedstyre, slik som i dag, eller om en skal ha en egen rentekomiteé som håndterer de mer pengepolitiske utfordringer.

Jørund Rytman (FrP) [14:30:25]: Synes finansministeren at det er greit at Norge shorter svenske, islandske og greske statsobligasjoner? Noen mener – berettiget eller ei – at shorting fører til økt finansiell ustabilitet og øker sjansen for at land og selskaper tipper over og går konkurs. Burde i tilfelle utenriksministeren vært involvert i en beslutning om at Norge skal shorte f.eks. svenske statsobligasjoner? Kan finansministeren være enig i at det kan være uheldig om andre land beskylder Norge, altså Statens pensjonsfond, for å være medvirkende til at andre stater får en forverret økonomisk situasjon?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [14:31:05]: Dette er en veldig interessant diskusjon. Det er jo slik at med den fordelingen en har på investeringer i dag mellom henholdsvis aksjer og obligasjoner, fordeles disse investeringene etter en relativ indeks. Det betyr jo at land som har store underskudd, må låne mye. Og det betyr at de også får et relativt sett større innslag i referanseporteføljen til NBIM.

Det interessante er jo at Fremskrittspartiet ønsker å gå lenger i retning av en indeksbasert investering. Jeg tror at det er litt motstrid mellom det som nå var replikantens spørsmål, og det som Fremskrittspartiet framhever. Jeg mener det er riktig at en har et innslag av en viss aktiv forvaltning også i forbindelse med håndteringen av obligasjonsporteføljen.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Dag Ole Teigen (A) [14:32:20]: «Statens pensjonsfond utland eier nå om lag én prosent av verdens børsnoterte aksjer», ifølge sentralbanksjefen i Stortingets høring om meldingen.

I 2009 har pensjonsfondet hatt en positiv utvikling og nesten vunnet igjen det tapte etter at den globale finanskrisen naturlig nok påvirket resultatene på en svært negativ måte i 2008.

Fortellingen om pensjonsfondet kommer til å utgjøre en sentral del når historien skal skrives om hvordan Norge forvaltet sine oljeressurser. Jeg synes fondet er et synlig tegn på at en har tatt forvalteransvaret på alvor og vist evne og vilje til langsiktig tenkning til beste for generasjonene som kommer.

Jeg er glad for at et bredt flertall i Stortinget står bak hovedtrekkene om hvordan Statens pensjonsfond skal forvaltes. Det er flertall for forutsigbarhet, trygghet og langsiktighet. Jeg synes det er viktig at det politiske Norge finner mest mulig sammen i spørsmål som angår forvaltning av ressursene våre i et så langt tidsperspektiv.

Enhver forvalter har et forvalteransvar. Pensjonsfondet skal forvaltes på en god måte økonomisk, skape best mulig avkastning, men innenfor gode etiske rammer og med begrenset risiko. Etter finanskrisen har mange naturlig nok vært opptatt av hvordan vi kan redusere risikoen ytterligere.

Stortinget står samlet bak at Norges Bank nå i større grad skal investere deler av fondet i eiendom. På den måten fordeler en risikoen ytterligere mellom aksjer, obligasjoner og eiendom. Finansdepartementet deltar også i et prosjekt som utreder hvordan global oppvarming kan påvirke finansmarkedene. Rammene for aktiv forvaltning reduseres, men vi skal fortsatt ha en aktiv forvaltning. Aktiv forvaltning koster, men kan også gi betydelige inntekter. Jeg skal ikke gå langt inn i denne diskusjonen nå, men jeg viser til at aktiv forvaltning så langt har gitt en betydelig meravkastning i tillegg til å bidra til å bygge opp kunnskap og kompetanse. Jeg har også tro på den vurderingen som NBIMs leder ga under Stortingets høring, om at aktiv forvaltning på en god måte kan bidra til å redusere den totale risikoen gjennom kunnskap om bedrifter og land som fondet investerer i.

Pensjonsfondets størrelse tilsier et betydelig forvalteransvar. Fondet må ha strenge etiske retningslinjer. Selskaper utelukkes ved f.eks. menneskerettighetsbrudd, involvering i krig eller konflikt, miljøskader, korrupsjon og tobakksproduksjon. En utelukker selskaper som produserer atomvåpen og bestanddeler til klasevåpen. Jeg viser også til det som ble sagt under høringene, at NBIM har identifisert seks satsingsområder for eierskapsutøvelsen for å kunne konsentrere innsatsen, og at tre av områdene er barnearbeid, vannforvaltning og klima. Jeg er glad for denne profilen og forventer at det fremdeles arbeides aktivt med de etiske retningslinjene og eierskapsutøvelsen. Noen vil være opptatt av avgrensningene. Hvor går grensen mellom det vi utelukker, og det vi ikke utelukker? Det kan en selvsagt diskutere. Men hvis det er slik at noen er imot prinsippet om etiske retningslinjer som sådant fordi det kan oppstå et avgrensingsproblem, har jeg vanskelig for å forstå det resonnementet.

Til slutt: Jeg er svært glad for at regjeringen fører en aktiv utenrikspolitikk, og det bør den fortsette med. Men SPU kan ikke komme med utenrikspolitiske initiativer, og man kan ikke uten videre utelukke selskaper fordi de er lokalisert i et bestemt land. Vi må ikke havne i en konfliktsituasjon mellom norsk utenrikspolitikk og forvaltningen av pensjonsfondet. Fondets beslutninger må være en konsekvens av utenrikspolitiske beslutninger, ikke omvendt. I så måte er det en nyttig formulering i proposisjonen som innebærer at et unntak fra regelen bare vil være aktuelt der det er vedtatt omfattende FN-sanksjoner eller andre betydelige internasjonale tiltak, og der Norge slutter opp om de tiltakene.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9

(Votering, se side 4346)

Sak nr. 10 [14:36:19]

Innstilling fra finanskomiteen om finansmarknadsmeldinga 2009 (Innst. 374 S (2009–2010), jf. Meld. St. 12 (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra finanskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 70 minutter, og at taletiden fordeles slik: Arbeiderpartiet 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Høyre 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Venstre 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og inntil fem replikker med svar etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Torgeir Micaelsen (A) [14:37:34] (komiteens leder og ordfører for saken): Behandlingen av årets kredittmelding, eller, som den nå heter, «finansmarknadsmeldinga», viser at det er bred enighet blant de politiske partiene her i salen om disse viktige spørsmålene. Men som det framgår av innstillingen, er det noen viktige skillelinjer, som jeg kort vil kommentere til slutt.

Finanskrisen førte til det sterkeste økonomiske tilbakeslaget i internasjonal økonomi siden annen verdenskrig. Problemene i finansmarkedet påvirket aktiviteten i økonomien – og gjør det fortsatt i aller høyeste grad – som igjen forverret forholdene i finansmarkedene.

I 2009 falt BNP i OECD-området med gjennomsnittlig 3,5 pst. Det internasjonale valutafondet, IMF, forventer ifølge meldingen at BNP kommer til å øke med 2 pst. i industrilandene og 6 pst. i framvoksende økonomier i 2010. Det er likevel en samlet komité som understreker at det er knyttet betydelig usikkerhet til den videre utviklingen i internasjonal økonomi.

Den krisen som begynte som en finanskrisen, og som etter hvert har tatt flere former, ble møtt med de raskeste og mest samordnede globale krisepakkene gjennom tideene. De omfattende tiltakspakkene rettet mot finansmarkedet internasjonalt bidro i stor grad til å motvirke i første omgang negative vekselvirkninger mellom markedene og realøkonomien. Jeg vil vise til at de omfattende hjelpetiltakene rettet mot bank- og finanssektoren og en svært ekspansiv finanspolitikk nå har påført mange land svært høye gjeldsbyrder. Vi må igjen faktisk tilbake til krigens dager i forrige århundre for å se tilsvarende gjeldsbelastning som det mange land nå sliter med.

Norge har så langt klart seg bedre gjennom denne finanskrisen enn de fleste andre land. Nedgangen i produksjonen og økningen i arbeidsledigheten har vært liten i internasjonal sammenheng. Det er likevel grunn til å peke på at det eksportrettede næringslivet vårt er påvirket – til dels sterkt påvirket – av nedgangen internasjonalt, gjen-

nom lavere etterspørsel etter produkter og tjenester de selger. Nedgangen i produksjonen og økningen i arbeidsledigheten har likevel, som jeg sa, internasjonalt sett vært liten. Det eksportrettede næringslivet har allerede merket og vil i større grad også i tiden framover merke det som nå skjer internasjonalt.

I likhet med mange andre lands styresmakter rundt omkring i verden la norske myndigheter ved krisens inntreffen raskt om til en ekspansiv penge- og finanspolitikk, som igjen ga sterke impulser til den innenlandske etterspørselen. I tillegg har vi den situasjonen i Norge at det petroleumrettede næringslivet har holdt seg oppe og langt på vei dempet tilbakeslaget for den type industri.

En samlet komité peker på at det fortsatt er stor risiko når det gjelder at man i de videre årene må fase ut de store, ekspansive tiltakene mange land har satt i verk. Hvis man faser dem ut for raskt, kan man kvele oppgangen som gryn i mange land nå, og bidra til lavere økonomisk vekst. Blir de derimot faset ut for sent, kan det etter hvert bli helt uholdbare underskudd på mange statsbudsjetter og høy statsgjeld. Mislighold av den gjelden, at land rett og slett etter hvert ikke er i stand til å ta hånd om sine egne finanser, kan igjen føre til et tillitsbrudd i finansmarkedet, som igjen vil påvirke produksjon, arbeidsplasser og tryggheten for folk rundt omkring i hele Europa og i verden.

Komiteen viser i innstillingen videre til at det i mange land den siste tiden har blitt lansert betydelige innstrammingsforslag som skal møte denne utfordringen. Igjen vil jeg peke på at konsekvensene av dette for norsk økonomi er usikre, men at det igjen er den eksportrettede delen av norsk næringsliv som særlig vil merke dette.

I kjølvannet av de økonomiske krisene jeg her har referert til, foregår det nå en omfattende debatt internasjonalt – og det er mye større trykk i dette arbeidet nå – når det gjelder reguleringen av finansmarkedet. Jeg deler den vreden mange verdensborgere nå føler når det gjelder deler av en næring som for lenge har fått holde på, i mange sammenhenger, uten en skikkelig regulering knyttet til den reelle risikoen de er med på å påføre de ulike samfunnene. Jeg vil likevel peke på at den norske reguleringen av finansmarkedene synes solid og har vist seg vellykket gjennom den internasjonale finanskrisen. I motsetning til mange andre land har vi klart å bygge opp et helhetlig regelverk som er risikoorientert, og med stor grad av kontroll og håndhevelse. Jeg vil likevel påpeke at Norge som en liten og åpen økonomi er helt avhengig av at det ikke bare er her man har en helhetlig kontroll og et regelverk rundt dette, men at dette også skjer internasjonalt.

I tillegg har vi et spesielt virkemiddel i Norge, som også andre land har, men som har vist seg å fungere godt i Norge, nemlig en innskuddsgaranti, som har vært et viktig bidrag til å skape trygghet rundt bankkunders innskudd. Det er igjen en samlet komité som helhjertet stiller seg bak det virkemidlet.

Men det er ikke alt som er rosenrødt her hjemme heller. Jeg vil kort bare påpeke én viktig ting som komiteen er bekymret for, og det er den stadig større gjeldsbelastningen som mange husholdninger i Norge har påtatt seg, som gjør folk sårbare for renteoppgang, arbeidsledighet

eller fall i boligprisene. Selv om boligkjøp er en langsiktig investering, har rentenivået på kjøpstidspunktet trolig stor innvirkning på atferd og avgjørelser. Dette er noe vi må yte stor oppmerksomhet i årene som kommer.

Jeg vil avslutningsvis si noe om at det internasjonalt nå skjer mye når det gjelder regulering av finansmarkedet. Det er omfattende prosesser som foregår, bl.a. i G20, IMF, OECD og EU. For finanskrisen har vist oss at svakt regulerte markeder og dårlig kontroll er så alvorlig at det får utslag for arbeidsplasser, for bedrifter og for tryggheten til enkeltmennesker over hele verden. Jeg mener at Norge bør være en pådriver i arbeidet for å få på plass en mer helhetlig regulering av denne delen av verdensøkonomien. Når det gjelder den konkrete utformingen av forslagene, spenner jo mange av disse vidt, fra mer tradisjonell kontroll og regulering til transaksjonsskatter og valutaavgifter på finansinstitusjoner eller aksjehandel.

Jeg har i mange år ment at det er riktig av Norge å støtte internasjonale initiativ som kan skaffe strengere reguleringer og kontroll, men også forslag som kan skaffe inntekter til utvikling i mange land som trenger vår støtte. Mange av disse forslagene diskuteres nå. Jeg mener at Norge skal støtte flere av initiativene, i hvert fall de som kan få støtte internasjonalt. Jeg vil likevel påpeke at det er noe pussig med mange av disse forslagene, som tradisjonelt sett i hvert fall på inntektssiden har vært viet oppmerksomhet først og fremst for å skaffe inntekter til den tredje verden og utvikling i den fattige delen av verden. Da var det få stemmer i verden som talte om disse. Men nå er det nasjonalstatene i Europa og den vestlige delen av økonomien som rammes hardt, og igjen ser vi at det er mer og bredere støtte til den type forslag. Så selv om forslagene høres like ut, har begrunnelsen nå forandret seg noe. Jeg skal derimot ikke avvise at flere av disse forslagene kan ha en god begrunnelse, og at vi bør gå videre med noen av dem.

Jeg viser til at en samlet komité understreker at forskrift om pengepolitikken, som ble vedtatt i mars måned 2001, ligger fast. Vi er glad for at de gjeldende retningslinjene har vist seg robuste gjennom finanskrisen, og de utgjør et godt rammeverk for Norges Banks utøvelse av pengepolitikken. Det er bra å vite at vi gjennom en finanskrise har vist at de gjeldende retningslinjer ikke er til hinder for at Norges Bank markert kunne sette ned styringsrenten da utsiktene for inflasjon og produksjon forverret seg høsten 2008. Det er likevel grunn til, på vegne av komiteen, å uttrykke bekymring for at den varslede rentebanen, som etter hvert vil bevege seg oppover, vil kunne få konsekvenser for bl.a. eksportrettet industri. Men igjen minner jeg om at det er vi som har ansvar for finanspolitikken her i huset, som også kan gi et håndslag til den type næringer i Norge, slik at de også kan leve med et rentenivå som vil bli satt i framtiden.

Avslutningsvis vil jeg peke på at innstillingen også tar for seg IMF og Norges forhold til mange av de prosessene som pågår der. På enkelte punkter skilles partienes veier der, bl.a. når det gjelder vilkår for långiving og grad av åpenhet og annet, men der overlater jeg til de ulike parti-gruppene å referere sine standpunkter. Det er grunn til

å være glad for at en vesentlig del av norsk styringsverk rundt den økonomiske politikken er det bred enighet om i denne sal. Det viser innstillingen.

Ulf Leirstein (FrP) [14:47:38]: Finansmarkedsmeldingen for 2009 gir en oversikt over denne veldig viktige sektoren, og det i et år som var meget spesielt for sektoren.

Som alltid gir denne meldingen en god oversikt, og finanskomiteen har også på de fleste områder levert enstemmige merknader. Jeg har også lyst til å rette en takk til sentralbanksjefen, som gjennom den årlige høringen vi har i tilknytning til meldingen, også gir verdifull informasjon til komiteen, og svarer på våre spørsmål. Det er en god ordning.

Så tilbake til meldingen: Meldingen skal gi et tilbakeblikk på fjoråret og oppsummere status. Men vel så viktig: Når vi har denne meldingen til behandling, er det situasjonen i Europa og den øvrige verden vi bør vie mest oppmerksomhet.

Flere europeiske land har enorme utfordringer. Euroen er satt under betydelig press, og store beløp bevilges i et forsøk på å stabilisere økonomiene. Dette får også konsekvenser for Norge. Med en åpen økonomi og et stort eksportrettet næringsliv vil man merke den økonomiske uroen som råder i våre viktigste markeder. Derfor mener Fremskrittspartiet at vi her i Norge også må være villig til å komme med tiltak som kan lette situasjonen for vårt lands næringsliv.

Fremskrittspartiet har derfor gjentatte ganger i forskjellige saker foreslått skatte- og avgiftslettelse. Vi har bl.a. foreslått redusert arbeidsgiveravgift og bedre avskrivningsregler. Dette er tiltak som direkte hadde hatt økonomisk effekt i positiv forstand for næringslivet, og bidratt til å gjøre hverdagen noe bedre. Dermed kunne bedrifter som nå ser at ordreservene tømmes, vente med permitteringer og oppsigelser. Et generelt lavere skattetrykk, som Fremskrittspartiet har foreslått en rekke ganger, vil også kunne bidra til lavere priser for våre bedrifter når de skal konkurrere i markeder utenfor landets grenser. Det at dagens regjering så langt har avvist ethvert forslag om å komme med økonomiske virkemidler, viser en regjering som etter mitt skjønn i liten grad tar inn over seg situasjonen som mange bedrifter opplever nettopp i disse dager.

I en usikker framtid, med bakgrunn i økonomisk uro verden over, vil også Fremskrittspartiets forslag om å bevilge mer midler til investeringer være fornuftig politikk. Vi mener det er viktig for konkurransedyktigheten til norsk næringsliv å sørge for fornuftige og samfunnsøkonomisk lønnsomme investeringer i infrastruktur. Arbeidsmarkedet i Europa sørger jo faktisk nå for at vi kan få gjennomført investeringer rimeligere enn vi ellers kunne få gjort i en situasjon med knapphet på arbeidskraft.

Fremskrittspartiet konstaterer at også på dette området avviser regjeringspartiene våre forslag. På mange måter minner dette litt om situasjonen vi hadde høsten 2008. Regjeringen fremmet sitt statsbudsjett uten at finanskrisen ble nevnt med ett ord. Gjennom hele budsjettbehandlingen i Stortinget ble alle forslag fra Fremskrittspartiet og den øvrige opposisjonen avvist. Regjeringspartiene brukte

tiden helt fram til slutten av februar 2009 på å få vedtatt en tiltakspakke. Dette viser at regjeringen i liten grad makter å handle når det trengs. Og Fremskrittspartiet mener dagens situasjon er helt parallell. Igjen preges regjeringen av en vente-og-se-holdning. Det mener jeg kan bli kostbart for norsk næringsliv og vår verdiskaping.

I innstillingen fra komiteen er det flere merknader som samler komiteen. Blant annet vies det mye oppmerksomhet i merknadene og meldingen til innskuddsgarantiordningen. Det er et samlet storting som stiller seg bak viktigheten av å opprettholde dagens gode og fornuftige innskuddsordning i Norge. Dette er viktig for innbyggernes trygghet for sine innskudd i norske banker og gir økt tillit til vårt bankvesen. Mens man i mange andre land nå sliter med tilliten til sin banksektor, har vår innskuddsordning bidratt til det motsatte her i Norge. Jeg vil derfor gi ros til regjeringen for at man overfor EU har prioritert arbeidet med å få sikret vår ordning. Vi er ikke i mål, og Fremskrittspartiet har tiltro til at dette arbeidet prioriteres fra regjeringens side.

I innstillingen vises det også til det oppnevnte Finanskriseutvalget, som skal levere sin utredning 31. desember i år. Fremskrittspartiet ser fram til en bred gjennomgang av den norske finansmarkedsreguleringen, og at vi gjennom dette arbeidet kan få sikret gode og trygge reguleringer på området. Erfaringene fra finanskrisen som oppsto høsten 2008, er det viktig å trekke lærdom av, og Fremskrittspartiet ser fram til en bred diskusjon og god oppfølging av det arbeidet som gjøres av Finanskriseutvalget.

Norge har noen fortrinn som mange andre land i disse dager misunner oss. Norge har kapital, og kan bl.a. med bakgrunn i dette iverksette tiltak som kan dempe negative utslag av økonomisk uro i utlandet. Men da er det også viktig at vi iverksetter rett medisin til rett tid, og jeg mener at Fremskrittspartiet gjennom sine budsjettforslag har kommet med en rekke tiltak som absolutt er svært nødvendige.

Arve Kambe (H) [14:52:51]: Behandlingen av Finansmarknadsmeldingen for 2009 viser, som komitélederen og saksordføreren sier, et rimelig bredt politisk kompromiss, som lå bak de kriseløsningene som Norge innførte, og som har vært der siden. Høyre har vært med på dem, og Høyre har fulgt dem opp både i forbindelse med vårt alternative statsbudsjett og i forhold til revidert statsbudsjett.

I Høyre mener vi det er nødvendig å legge om politikken for å skape trygghet for jobbene og velferden i årene som kommer. Flere europeiske land ser man nå sliter med en svært alvorlig gjeldskrise, den økonomiske veksten er lav og arbeidsledigheten høy i Europa og USA. Japan fortsetter med lav vekst, og det er ulike signaler om utviklingen i Kina. Den svake økonomiske utviklingen internasjonalt vil også få konsekvenser for Norge – for norsk industri, for norske arbeidsplasser og ikke minst for norsk import og eksport.

Men Norge er allikevel godt stilt. Som den forrige saken viste, har vi et betydelig pensjonsfond, som jo har gjort at Norge i stor grad har sluppet å ta opp lån for å finansiere krisetiltak under finanskrisen. Tiltakene rettet

mot bank- og finansmarkedet har virket raskt i Norge. Med en stor offentlig sektor er det mange som i liten grad blir berørt av den økonomiske nedgangen – i hvert fall i første omgang. Samtidig er mange bedrifter avhengig av eksport. Med fallende markeder, et særnorsk høyt kostnadsnivå og rød-grønne skatteøkninger kan mange arbeidsplasser være utsatt.

Sentralbanksjefen uttalte i høringen med Stortingets finanskomité den 18. mai da han tegnet et bilde for deler av de konkurranseutsatte bedriftene:

«Den økonomiske geografien i Norge vil endre seg de neste 10–15 årene. Vårt kostnadsnivå og lav vekst i Europa vil sette arbeidsplasser og næringslivet i industrisamfunn under press. Tap av arbeidsplasser vil ramme hardest der industrien veier tyngst. Hele industrigrenen kan gå tapt.»

Det er ganske alvorlige signaler sentralbanksjefen sender. Én ting er pengepolitikken, som er et av de viktige elementene. Der vi kan gjøre noe fra denne sal, er jo i finanspolitikken. Den advarselen som sentralbanksjefen kommer med, må tas alvorlig. Både sentralbanksjefen og OECD har gjentatte ganger påpekt at Norge må stramme inn på statsbudsjettet for å unngå en for sterk kostnadsvekst og økt press på kronekursen.

Vi er glad for at regjeringen erkjenner utfordringen, men vi er ganske skuffet og relativt overrasket også over at regjeringen Stoltenberg ikke klarer å nå de målene som finansministeren selv satte seg om redusert oljepengebruk.

Bedriftenes utfordringer forsterkes av at næringslivets konkurransevne har blitt klart svekket under rød-grønt styre, og innovasjonsevnen er ifølge den europeiske innovasjonsrapporten tydelig svekket i Norge. Framfor å stramme inn på budsjettene og prioritere vekstskapende politikk ser det ut til at regjeringen dessverre nok en gang velger å skyve problemene foran seg, til tross for at man har skapt forventninger om at man skulle gjøre noe med det. Det kan gjøre omstillings- og innstrammingsbehovet enda større.

Høyre mener at politikken må legges om, slik at utgiftsveksten over statsbudsjettet går ned, og omstillingsevnen både i offentlig sektor og næringslivet går opp.

Norske banker har stort sett gått bra, men markedet ser ut til å respondere lite grann. Finanskrisen har avdekket at noen bedrifter og banker er så viktige at de tilsynelatende «ikke kan gå konkurs». Noen banker blir dermed så viktige at markedet regner med at staten vil redde dem, særlig hvis staten allerede er stor eier i banken, og dermed vil disse bankene få billigere finansiering til tross for at de har lavere egenkapital og eventuelt mindre sikkerhet. Sentralbanksjefen sa under høringen at dette kan man faktisk se klare spor av i bankenes regnskap. Høyre har merket seg dette, og det er noe vi ser på videre.

Regjeringen har uttalt at oljepengebruken skal ned. Høyre legger til grunn at regjeringen klarer å få det til allerede i 2011-budsjettet, slik at vi raskest mulig kommer ned på rentebanen, med tanke på å komme ned på 4 pst.-målet. Høyre har i forbindelse med revidert budsjett, som vi vedtar i morgen, et kutt i offentlige utgifter, kutt i statsbudsjettet, i revidert, på over 2,5 mrd. kr, som regjeringen burde kunne være med på. Vi mener at dette

vil bidra til at næringslivet får en mer stabil rente og valutakurs, og rammebetingelser som er så like som mulig våre konkurrenters.

Det gjør inntrykk når vi nå ser rapporter fra næringslivet, som sliter med kronekursen. Vi har en reiselivsnæring som er bekymret for utviklingen. Vi har verft, skipsverft, vi har eksportindustri langs hele Kyst-Norge som er bekymret for valutasingninger og kronekurs. Man ser da også at Norge er et av de landene som har startet renteoppgangen. Selv om den riktignok er liten, er den i hvert fall større enn i andre land. Og nå er vi i ferd med å avslutte et lønnsoppgjør, som de europeiske landene – jeg vil ikke si at de rister på hodet av det der, men de tenker vel bare at Norge må være heldig. Når vi ser tilsvarende debatter i andre parlamenter, i andre valgkamper – som det har vært en god del av nå – handler finansministerens jobb om å ta ned budsjettene, gjennomføre smertelige kutt, strukturkutt, se på nye måter å drive offentlig sektor på. Det har vi altså sluppet i Norge på grunn av oljepengene, men av hensyn til det private næringslivets konkurransevne må vi fortsette den jobben. Vi opplever at finansministeren er enig i målsettingen om det, men det ser ut til at når budsjettene hans kommer, har han glemt det. Dette er noe som vi mener i større grad må tas på alvor.

Så en merknad som jeg vil vise lite grunn til, og som betyr noe. Det gjelder innskuddsgarantiordningen. For Høyre er det en svært viktig del som er med på å trygge bankene, den er med på å trygge oss enkeltmennesker og trygge små og mellomstore bedrifter. Den har 2 mill. kr i sikkerhet per bank per kunde. Der har regjeringen en god jobb å gjøre i forhandlingene med EU. Jeg kunne tenkt meg at finansministeren svarte på hvordan statusen er der.

Det er satt ned et finanskriseutvalg som har frist ut desember med å jobbe med dette, og det er hel haug med endringer både i Norge og internasjonalt som fremmes for å gjøre markedet bedre. Et fritt marked trenger sterke reguleringer som gjør at alle får muligheten til å konkurrere på like vilkår, og at man avdekker problemer, som markedssvikt.

Et av de diskusjonstemaer som har vært til stede i norsk politikk, der regjeringen allerede har konkludert til tross for at man skal ha denne debatten på nyåret, gjelder altså regjeringens lovforslag om å forby shortsalg. Kunnskapen om shortsalg og virkningene er relativt liten i Norge, og uten en bred kunnskapsbasert gjennomgang av temaet er det enkelt å tillegge shorthandelen skylden for utslag i markedet som har helt andre årsaker. Vi vet bl.a. at Statens pensjonsfond utland driver med bl.a. shorting selv, og det er det mange andre som også har gjort. Dermed kan det være et hint til markedet om at noe ikke helt stemmer.

Vi i Høyre mener at vi heller skulle tatt oss tid til en grundigere og mer forskningsbasert gjennomgang av disse erfaringene før man presenterer de lovendringene som statsråden nå har gjort, særlig i lys av at vi avventer Finanskriseutvalgets arbeid. Et plutselig forbud mot norsk shortsalg kan føre til en innlåsnings effekt over lengre tid for aktørene og kan skape unormale markedsmekanismer. At myndighetene gis slike hjemler, kan også svekke tilliten til at markedet skal fortsette å fungere.

Høyre mener en felles tilnærming er fornuftig. Det pågår nå diskusjoner både i EU og i USA som ikke er fullført, i forbindelse med vurderinger av shortsalg. Derfor burde Norge avvende dette istedenfor å ha bråhast.

Jeg vil gi ros til saksordføreren og komitélederen for en god gjennomgang av saken. Jeg vil også gi ros til finansministeren og sentralbanksjefen, som var på høringen. De ga oss et godt innblikk i saken.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Inga Marte Thorkildsen (SV) [15:03:12]: Vi er inne i en svært alvorlig situasjon. Finanskrisa har ført til det sterkeste økonomiske tilbakeslaget i internasjonal økonomi siden den andre verdenskrig, og dette er på langt nær over.

I Spania snakker man nå om risikoen for å tape en hel generasjon. Ungdomsledigheten er skyhøy, land som ble sett på som noe nær økonomiske mirakler, er satt langt tilbake. Markedet, som fikk æren for oppgangen, har den definitive skylden for nedgangen.

Sosial uro preger EU-landene, og euroens og kapitalismens fall varsles stadig hyppigere. Krisen er skapt av høyrepolitikk som gjennom deregulering har lagt til rette for spekulasjon og grådighet i banker og finansinstitusjoner. Det er derfor et paradoks at mange land tyr til mer høyrepolitikk for å komme seg ut av krisa. Kutt i velferd, i lønninger og i rettigheter vil føre til økende sosiale forskjeller, som igjen vil skape større problemer.

I Dagens Næringsliv 10. juni hadde spekulant og investor Øystein Stray Spetalen noen oppsiktsvekkende uttalelser. Vi kan ikke «opprettholde et samfunnssystem hvor 0,01 pst. av befolkningen stikker av med hele gevinsten», sa han. Han påpekte at eliten først og fremst er interessert i å beskytte sine egne interesser, at finanssektoren er blitt altfor stor, og at spekulantene har fått herje altfor fritt. Han advarte også mot at velferden kommer til «å bli nedbygd og nedbygd i land etter land etter land».

Stray Spetalen har helt rett. Vi kan ikke opprettholde dette urettferdige, ustabile og udemokratiske systemet som med ujevne mellomrom kaster oss ut i kriser og forårsaker at millioner av mennesker mister alt de forbinder med trygghet.

Flere land risikerer langvarige konflikter og sosial uro som følge av dette, og forskjellene mellom folk kommer til å øke. Dette virker i sin tur destabiliserende og vil bli svært tungt å bære for allerede pressede offentlige budsjetter.

Også Norge har merket finanskrisa, sjøl om vi slipper langt lettere unna enn de fleste andre land. Norge er igjen et annerledesland, og denne gangen syns sjøl de mest ihuga EU-tilhengerne at det er greit. Årsakene er flere, men det hjelper ikke å være en del av eurosamarbeidet. Vi har dessuten ført en aktiv motkonjunkturpolitikk. Vi har investert i velferd og offentlig eierskap. Vi er et land med relativt små sosiale forskjeller og gode muligheter for kvinner, et resultat av en aktiv likestillingspolitikk gjennom årtier. Vi har enorme naturressurser og har visst å fordele og forvalte inntektene fra disse ressursene. Oljens innslag i økono-

mien er sjølsagt viktig, men dette vil også bli svært utfordrende for oss i åra som kommer. Det er åpenbart at vi må legge om vår økonomi og gjøre oss mindre sårbare. Også her trengs det aktiv styring, ikke blind tro på at markedet skal ordne opp.

Kravet om systemendringer øker nå i styrke både fra statsledere, politikere og folk flest. Norge, med rød-grønn regjering, har en unik mulighet til å vise hvorfor fordeling, velferd, offentlig eierskap og likestilling er framtidens løsninger, ikke skattelette, privatisering, deregulering og økende forskjeller. Stortinget bør drøfte systemendringer som kan gjøre verden mer demokratisk, stabil og rettferdig.

I slutten av året kommer Finanskriseutvalgets innstilling. I mellomtida bør vi ta tak i noen sentrale debatter. Den første gjelder debatten om såkalt Tobin-skatt, skattlegging av alle finanstransaksjoner. Sentrale EU-land som Tyskland og Frankrike støtter nå en global skatt på finanstransaksjoner. EU har bedt IMF utrede en slik global skatt, og tidligere på høsten i fjor vedtok G20-lederne det samme. Under klimatoppmøtet i København før jul tok Gordon Brown og Angela Merkel til orde for at klimatiltak for fattige land må finansieres ved hjelp av inntektene fra en slik skatt. Også Nicolas Sarkozy i Frankrike har vært aktivt for dette.

Vi i SV er enige med Attac i kravet om at denne skatten både skal være i en slik størrelsesorden at den mest kort-siktige finansspekulasjonen gjøres ulønnsom, og at skatten må gi betydelige inntekter til en global omfordeling.

Det andre vi må diskutere nærmere, gjelder kampen mot skatteparadiser, en kamp som må føres med mange virkemidler. Jeg håper det er få her i salen som er enig med tidligere medlem av finanskomiteen Gjermund Hagesæter fra Fremskrittspartiet i at skatteparadiser er positivt, fordi det gir skattekonkurranse.

Med SV i regjering har vi fått temaet kapitalflyt opp på den internasjonale agendaen. Norsk utviklingspolitikk skal nå i større grad vektlegge arbeidet med å styrke rettferdig fordeling i fattige land og hindre bruk av skatteparadiser. SV ønsker også såkalt land for land-rapportering, der børsnoterte selskaper pålegges å redegjøre i regnskapene for hva de tjener og betaler i skatt i det enkelte land de opererer.

Jeg vil tro at både Fremskrittspartiet og Høyre setter kaffen i vrangstrupen bare ved tanken på dette – i hvert fall Fremskrittspartiet. Christian Tybring-Gjedde fra Fremskrittspartiet har allerede fått mer enn nok av etikk og rettferdighet i økonomisk politikk, men dette er likevel viktig. I debatten i stad om pensjonsfondet ble også begrepet «moralpoliti» tatt i bruk. Det kunne være interessant å diskutere også dette nærmere.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:08:36]: Finansmarknadsmeldinga for 2009 omhandler forutsetninger for og utsiktene for finansiell stabilitet i Norge. Som flere har vært inne på, står komiteen samlet på en rekke områder.

Det første jeg vil anføre, er at en samlet komité ønsker å holde fast ved den norske innskuddsgarantiordningen på 2 mill. kr per bank per skattyter, noe som er langt bedre

enn i EU-landene. Det er nå et press fra EU-systemet om at vi skal svekke vår garantiordning. Der har man en høy risiko og svake garantiordninger. Norge har tross alt lave risiko og bedre garantiordninger. Det er beklagelig at finansnæringa i Norge ikke framhever dette soliditetspreget ved det norske systemet. Det er svært sentralt å opprettholde det. Det er trist at vi nå skal bli utsatt for en kritikk og et engasjement fra EU-land som legger opp til at vi skal gå i en retning som er det motsatte av hva som trengs, også i det europeiske området.

Videre påpeker en samlet komité at både Finanstilsynet og Norges Bank ved en rekke anledninger har advart mot for høy gjeldsbelastning i husholdningene. En samlet komité understreker hvor viktig det er for balansen i markedene at det må koste å låne, og at det må lønne seg å spare, noe direktøren for Finanstilsynet har påpekt en rekke ganger.

Finanskriseutvalget skal se på norsk finansmarksregulering. Det er uhyre viktig og interessant å følge den debatt som skjer i den forbindelse om nødvendigheten av å endre regelverket i forhold til den situasjonen vi er i, som vi ser utvikler seg. Derfor er det litt trist å oppleve i forbindelse med regjeringas forslag om midlertidig forbud mot shortsalg – noe som vil kunne gi større stabilitet – at det blir motarbeidet av Høyre og Fremskrittspartiet med argumenter om at det vil føre til innlåsning og unormal markedsopptreden. Det er trist å følge med på det.

Og det er trist å erfare at de partiene ser ut til å fortsette sin politikk som går ut på at Norge ikke skal gjøre noe annet enn det som andre land gjør, de land som kanskje har systemer som har medvirket sterkest til å føre oss ut i krisen. På dette området bør Norge være et lite annerledesland, som kan vise en større evne til stabilitet, noe som kunne være et lite forbilde.

På det internasjonale finansmarkedet er fellesvalutaen euro, med felles rente for land med svært ulike økonomiske situasjoner, i krise. Det er manglende tiltro blant økonomer til at euroen vil bestå. Det er dramatisk. Det er vanskelig å forutsi konsekvensene for Norge, men det er helt opplagt at vår konkurransevne er vi nødt til å påakke mer ved å forsøke å styrke den, ikke svekke den. Vi er nødt til å se på arbeidsmoral og arbeidsincentiver i forhold til ungdom, som er oppdratt i en tid hvor man ikke trengte å spare så mye. Vi er nødt til å se på det forhold at det ikke er snakk om å beholde inntekter samtidig som arbeidsinnsats og arbeidstid går ned. Det er opplagt at en rekke næringer som er mindre viktige dersom man får mindre penger, vil komme i en vanskeligere situasjon i tida framover, hvor det private konsumet raskt kan gå ned ute i Europa.

Situasjonen i nasjonalstatene i eurosystemet, og for så vidt også i Storbritannia, er slik at det trengs ingen stor spåmann for å si at man vil heller øke skattene enn å redusere skattene – man vil heller redusere statens utgifter enn øke statens utgifter. Derfor blir det noe spesielt når høyrepartiene her i dag fortsatt snakker om å redusere skattene i Norge, i en situasjon hvor de internasjonale skattene går opp. Vi står altså overfor en situasjon hvor redusert privat konsum i eurolandene fører til sosial uro. Det fører til at vi kommer i en situasjon hvor kravet enten blir stør-

re grad av politisk union eller at hele eurosyste­met går i oppløsning. Det er svært krevende. Det er svært usikkert hva som vil skje.

Når det gjelder Det internasjonale pengefondet, skulle det påvirke internasjonal stabilitet. De siste årene har det imidlertid medvirket til at vi har kommet i en situasjon som har vist at det systemet som der var anlagt, ikke fungerte til å sikre stabiliteten. Derfor står vi overfor en stor endring i IMF's rolle framover, hvor sikring av stabilitet, slik som det var i de første tiårene, vil måtte komme i høysetet dersom det skal fylle sin rolle. Det blir viktig å medvirke fra Norges side til at det skjer.

Statsråd Sigbjørn Johnsen [15:13:47]: I stad diskuterte vi forvaltningen av et fond som er i overkant av 2 800 mrd. kr. Nå diskuterer vi hvordan Norge har kommet gjennom en finanskrise på en god måte. Hvis denne debatten hadde blitt sendt ut i den store verden, hadde på mange måter folk der ute kanskje lurt på hvordan vi har klart det som mange andre ikke har klart. Det er en viktig grunn til det, og det er at det er bred enighet i Stortinget om hvor viktig det er å holde grunnleggende orden i økonomien. Men den debatten skal vi komme tilbake til i morgen.

Det som vi nå ser utvikle seg, er at vi er i ferd med å gå fra finanskrise til en statsfinansiell krise, som i neste omgang kan føre til at vi får betydelig sosial uro og utvikling av langvarige og økte sosiale skiller i mange land ute i Europa. Det er noen av de viktigste utfordringene som vi må ta tak i i kjølvannet og i etterkant av finanskrisen.

Så diskuteres det årsaker til krisen, og det diskuteres hva slags lærdom en skal ta av den. I tillegg er det også interessant å stille seg spørsmålet: Hva er det som vil skje f.eks. med endringer i den økonomiske maktbalansen i verden – se på de land som har klart seg best? Samtidig er det også et tankekors at mange stater nå har brukt sitt statsfinansielle handlingsrom til å løse en krise som er skapt av ganske få i den internasjonale finansverdenen, og på den måten nå har uttømt sine ressurser med tanke på det å bekjempe klimaendringer og ikke minst det som går på en bedre fordeling av ressurser på jorda. En diskuterer hvordan en skal tøy­le – som noen sier – den uhemmede kapitalismen. En diskuterer reguleringer, tilsyn og hvem som skal betale.

Norge var godt forberedt på det som kom i 2008. Vi hadde en krise tidlig på 1980-tallet som gjorde at vi hadde ordnet opp i tilsyn, reguleringer, kapitaldekningskrav – og på mange måter var forberedt på den siden. Det er interessant å legge merke til at den lærdommen som Norge dro fra krisen tidlig på 1990-tallet, er etterspurt kunnskap ute i Europa. Jeg har hatt gleden av å delta på internasjonale møter der det er stor interesse rundt hvordan Norge har gjort dette, hvordan man har ordnet tilsynet, og det at man har samme risiko og samme regulering – det at man har ett tilsyn. Det er viktig for Norge å prøve å kunne bidra i internasjonale fora med erfaringer fra den bankkrisen vi hadde tidlig på 1990-tallet.

Så et par andre punkt som jeg synes er viktig. Det ene kan summeres opp i begrepet «forbrukertrygghet». Det er slik at finansinstitusjoner forvalter folks sparepenger. Folk

skal ha trygghet for at innskuddene er trygge og blir forvaltet på en god måte. Derfor kom det i 2008 skjerpede regler for såkalte sammensatte produkter. Derfor har vi satt søkelyset på investeringsrådgivere/finansiell rådgivning. Derfor har vi satt søkelyset på avlønning og bonusordninger i finansnæringen. Dette er viktig, for innskyt­ernes – og på en måte forbrukernes – trygghet er helt grunnleggende.

Vi skal forsvare innskytergarantiordningen som vi har i Norge. Jeg har sendt et brev til kommissær Barnier den 11. juni i år, der jeg har gått enda dypere inn på argumentasjonen om hvorfor det er så viktig for Norge å beholde innskudds­garantiordningen. Vi mener at dersom EU-direktivet skal innføres, betyr det en betydelig svekkelse av den nye ordningen. Jeg har i brevet gått gjennom en bred argumentasjon som jeg mener er viktig i så måte. Det ene er tryggheten for innskyter, og at det er en god finansieringskilde for bankene. Det andre er at vi er ett av fire OECD-land – og det eneste i EØS – som verken utstedte statsgaranti eller økte dekningsgarantien. Det er noe som har fungert godt, og vi har lite belegg for å si at den norske innskytergarantien så langt har virket konkurransehemmende i forhold til banker i andre land. Så dette er en høyt prioritert sak fra regjeringen, og det er bra og godt å høre at vi har full støtte i Stortinget for å jobbe for at vi kan få beholde den norske innskytergarantiordningen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Ulf Leirstein (FrP) [15:19:04]: Jeg vil gjerne stille spørsmål til statsråden basert på det han tok opp på slutten av sitt innlegg, nemlig innskudds­garantiordningen.

Et samlet storting står bak at vi vil beholde dagens ordning. Jeg ga også ros i mitt innlegg tidligere i dag for det arbeidet regjeringen nå har gjort over et par år. Men jeg føler det er et problem at det råder en usikkerhet om vi kommer til å få beholde ordningen. Vi håper jo alle at vi kan få som konklusjon at vi skal beholde den. Men bare det at det er usikkerhet knyttet til om vi får beholde ordningen, mener jeg er et problem. Nå nevnte finans­ministeren at han nylig hadde sendt et nytt brev til kommissæren. Kan finansministeren foreta noen ytterligere utdypning av når man – forhåpentligvis – kan regne med å være i mål med denne saken? Hva er tidsperspektivet her?

Statsråd Sigbjørn Johnsen [15:19:55]: Det siste spørsmålet er det nok vanskelig å gi en nøyaktig tidsangivelse på. Men jeg håper, på bakgrunn av det omtalte brevet som ble sendt for ca. en uke siden, at vi får et bra svar. Det er punkt nr. 1.

Det er klart at dette er en sak som er vanskelig i EU-systemet. Jeg regner nok med at jeg kanskje må ta en tur til Brussel – jeg var der i fjor høst, der dette var et sentralt tema. Jeg kan forsikre representanten om at jeg skal gjøre det jeg kan for at vi kan få beholde ordningen, samtidig som vi også jobber mot EU-systemet på ulike nivåer. Noen nøyaktig tidsangivelse for når man får en eller annen avgjørelse, er vanskelig å si, men vi legger i hvert fall et så stort trøkk på saken som det er mulig for oss.

Arve Kambe (H) [15:21:04]: Først vil jeg følge litt opp representanten Leirsteins spørsmål. Fra Høyres side har vi tatt opp tilsvarende utfordringer med Høyres kollegaer i Europaparlamentet. Det er noe alle partier bør gjøre, uavhengig av om man sitter i regjering eller ei. Det er det en viktig nasjonal jobb å gjøre.

Det er satt ned et finanskriseutvalg som skal se på behovet for endringer i regelverket. I forkant av det har finansministeren og regjeringen foreslått å forby shorting, mens man altså har satt ned et utvalg som kanskje utpå nyåret skal gå i gang med den debatten. Hva er det som gjør at finansministeren har det så veldig travelt med å forby shorting, når dialogen pågår i andre land?

Statsråd Sighjørn Johnsen [15:22:08]: For det første er det veldig bra det representanten Kambe sier, at også andre partier benytter sine partikanaler inn mot EU-systemet og jobber for at Norge skal få beholde innskytergarantiordningen. Så får vi håpe at vi gjennom felles innsats kommer fram til et godt resultat.

Når det gjelder forslaget og det som Stortinget tidligere har vedtatt om å forby såkalt nakent, eller udekket, privat shortsalg, så er det et ledd i at dette er et instrument som etter vårt syn bidrar til ustabilitet i finansmarkedet, og det er for så vidt også i tråd med det som flere andre europeiske land har gjort. Det er jo også faktisk slik at Norge – som jeg sa i debatten om saken – historisk sett har hatt et langt forbud mot slikt shortsalg. Så jeg mener at det var riktig, selv om en har et finanskriseutvalg som jobber med dette, og som skal være ferdig 31. desember i år.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Gerd Janne Kristoffersen (A) [15:23:39]: Finansmarknadsmeldingen gir et godt overblikk over norsk økonomi og dens utvikling, ikke minst i forhold til den internasjonale finanskrisen vi fremdeles er midt oppe i ettervirkningen av. Som flere har pekt på, førte finanskrisen til det sterkeste tilbakeslaget i internasjonal økonomi siden andre verdenskrig, med store konsekvenser for mange land og enkeltmennesker. Vi vet at Norge greide seg bedre gjennom krisen enn de fleste land, og vi har hatt mindre nedgang i produksjonen og mindre økning i arbeidsledigheten.

Det er flere årsaker til at vi som nasjon har klart oss godt igjennom finanskrisen, men vi kan være godt fornøyd med hvordan vi raskt la om vår penge- og finanspolitikk i ekspansiv retning da krisen rammet. Det har vi rom for i norsk økonomi uten å ta opp store lån – lån som land over hele verden nå sliter med. I Norge var det rom for store og ekspansive tiltak i økonomien fordi vi har holdt igjen i gode tider, slik at vi hadde penger å bruke da finanskrisen kom. Vi lever fremdeles med stor usikkerhet om hvordan økonomien vår vil utvikle seg, og spesielt er vi i disse dager opptatt av utviklingen for de eksportrettede næringene våre som er sårbare med redusert internasjonal etterspørsel. Selv om vi ser at det går bedre for bankene og finansinstitusjonene våre, vil det også være en kre-

vende situasjon i den sektoren framover, og vi registrerer at valuta- og rentemarkedene preges av usikkerhet.

Norge har en lang tradisjon for gode og gjennomarbeidede lovverk og tilsyn med finansmarkedet. Gjennom et godt regulert finansmarked og et felles tilsyn med hele finansnæringen har vi vært med på å lage trygge rammer rundt en viktig næring for landet vårt. Dette har ikke vært tilfellet internasjonalt, men vi opplever nå at det pågår prosesser både i USA og EU som viser stor endringsvilje, og det gir godt håp om at vi får på plass bedre reguleringer og tilsyn med finansmarkedene også internasjonalt. Arbeidet som pågår internasjonalt, vil påvirke det norske regelverket bl.a. ved at endringer i EU-regelverket vil bli tatt inn i EØS-avtalen. Norge må derfor søke å påvirke de prosessene som nå er i gang, bedre. Spesielt er det i banknæringen her hjemme knyttet spenning til de nye egenkapitalkravene som er under vurdering i EU-systemet.

Mange av de endringene som nå kommer innenfor EU allerede fra årsskiftet 2010/2011, vil imidlertid ikke ha noen betydning eller representere noen utfordring for norske finansinstitusjoner. De norske reglene og den norske tilsynspraksis er på viktige områder allerede strengere. Men på tross av allerede strenge regler her i landet har Finanstilsynet hatt i oppdrag å vurdere om det også her er nødvendig med endringer i regelverket for bedre å sikre oss mot at viktige aktører i finansmarkedet tar for stor risiko. I vår har vi her i Stortinget behandlet endringer i lovverket som har betydning for bl.a. shortsalg og godtgjøringsordninger som kan gi ansatte økonomiske motiver for å handle kortsiktig. Dette er områder som er pekt på som årsaker til den internasjonale finanskrisen.

Shortsalg, eller salg av finansielle produkter som selger ikke eier, har blitt strammet inn på en hensiktsmessig måte. Finanstilsynet får fra 1. juli hjemmel for å nedlegge midlertidig forbud mot dekket shortsalg. Fra samme dato får vi et generelt forbud mot udekket shortsalg rettet mot selger direkte. Det er bra, da vi tror at shortsalg er egnet til å forstyrre den finansielle stabiliteten og bidra til nye finanskriser. På sikt kan vi også få en felles europeisk regulering av shortsalg som ligner på det vi nå har i Norge.

Finanskrisen viste også at ensidig fokus på kortsiktig profitt kan påføre finansforetak og finanssystemet høy langsiktig risiko. Godtgjøringsordninger og bonuser til ledende ansatte og tillitsvalgte har ofte vært utformet slik at en kan fristes til å ta høy risiko. Det er derfor av stor betydning at det fra 1. juli i år blir nye regler for fastsetting av godtgjørelser og bonuser, som fremmer god risikostyring og finansiell stabilitet i finansinstitusjonene. Høyre og Fremskrittspartiet går imot begge disse viktige lovendringene, som vi har hørt i dag. Det er ikke overraskende, men allikevel merkelig sett i lys av den finanskrisen vi har vært igjennom, og som så klart har vist oss at vi har behov for et godt regelverk i tillegg til et godt tilsyn for å hindre at det oppstår nye kriser basert på en næring som tar for stor risiko – en risikotaking som har skapt store utfordringer for fellesskapet over hele verden, og ikke minst for enkeltmennesker.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10. (Votering, se side 4347)

Sak nr. 11 [15:28:43]

Innstilling fra finanskomiteen om statsrekneskapen 2009 (Innst. 367 S (2009–2010), jf. Meld. St. 3 (2009–2010))

Torgeir Micaelsen (A) [15:29:12] (komiteens leder og ordfører for saken): Statsregnskapet for 2009 er en omfattende framstilling. Materialet er definitivt ikke lett tilgjengelig for oss lekfolk, og jeg tror vi neppe kan regne med at en sånn type melding blir noen stor folkelesning, verken i år eller i årene som kommer. Til det er nok budskapet både for detaljert og for teknisk, men samtidig gir det – etter å ha studert det nøye – et solid innblikk i stoda til norske statsfinanser.

Det er en enstemmig komité som stiller seg bak innstillingen til meldingen. Jeg skal derfor være kort og kun omtale noen få nøkkeltall og et par problemstillinger som framkommer i meldingen.

For det første: Meldingen omfatter statsregnskapet bestående av et bevilgningsregnskap og et kapitalregnskap. Det førstnevnte viser samlet bevilgning og regnskap på hver post i statsbudsjettet. Av utgiftspostene går det også fram hvilke bevilgninger som er overført fra 2008 til 2009, og det samme fra 2009–2010. Kapitalregnskapet viser som kjent statens eiendeler, gjeld og egenkapital.

Hvis man ser på tallene, er de samlede inntektene i statsregnskapet for 2009 på 1 051,9 mrd. kr, mens utgiftene er på 868,7 mrd. kr. Da sier det seg selv at statsbudsjettets netto inntekter fra petroleumsvirksomheten er på drøye 280 mrd. kr, fordelt på 304,5 mrd. kr i inntekter og drøyt 25 mrd. kr i utgifter. Meldingen viser da at statsregnskapet har det vi kaller et oljekorrigert underskudd på 96,6 mrd. kr, altså et overskudd på 10,7 mrd. kr, i forhold til nysalderingen av budsjettet.

Det er teknikalitetene. Men tallene viser oss først og fremst hvor fantastisk privilegert vi er ved å være innbyggere i et land som har slike statsfinanser. Sammen med vårt samlede arbeid er det den store rikdommen fra olje og gass som har gjort oss i stand til å være i en helt annen stilling og å ha en helt annen utvikling i velstanden enn mange andre land. Når etterdønningen etter finanskrisen og konsekvensene av rekordhøy statsgjeld i tillegg nå rammer mange land svært hardt, er det bare å konstatere at vi nok er i en helt annen situasjon her hjemme. Det skal vi være takknemlige for. Takket være både oljepengene, det at vi er flinke til å stå på og arbeide og har mange i jobb, har vi betydelige inntekter, som regnskapet her viser kommer fellesskapet til gode.

Men denne rikdommen krever også at vi tar ansvar, at vi forvalter verdiene godt, slik at også kommende generasjoner kan få glede av dem. Det er derfor gledelig at det er et bredt flertall i Stortinget som ønsker å sette av et betydelig overskudd i regnskapet og overføre det til Statens

pensjonsfond utland, en sak som vi debatterte for kort tid siden. Vi må sørge for at de ekstra ressursene vi får, bl.a. fra oljen, ikke blir faset inn i økonomien i en slik takt at økonomien går over styr. I mange europeiske land har man nå lånt så mye at man er på bristepunktet, og er nødt til å gjøre dramatiske grep for å få økonomien på fote igjen. Det er av og til sånn at du må klype deg i armen når du snakker med kolleger i andre parlamenter rundt omkring i verden, ikke minst nå i våre nære naboland i Europa. De tror nesten ikke det de hører, når Norge og norske parlamentarikere beskriver hvordan den statsfinansielle situasjonen er her i landet kontra i mange andre land. Jeg gjentar: Vi har all grunn til å være takknemlige for å være parlamentarikere og folkevalgte i et land med disse mulighetene.

Avslutningsvis vil jeg bare nevne kort at innstillingen er enstemmig, men at jeg har merket meg at Fremskrittspartiet i en egen særmerknad har gjort et nummer av at regjeringspartiene har vært for lite opptatt av å bruke skattelettelser til å motvirke finanskrisen. Jeg er ikke helt trygg på hvorfor akkurat den merknaden er inne i statsregnskapet, men det får nå Fremskrittspartiet eventuelt svare på, her eller en gang senere. Til det er det mye å si. For det første står det i et litt underlig lys, når man nå ser hva nesten alle andre europeiske land diskuterer. Det er ikke skattesenkninger, som flere av regjeringspartienes representanter har vært innom, det er snarere tvert imot skatteøkninger, også i borgerlig styrte land. Det andre er at det framstår som noe pussig når resultatene av de tiltakene den norske regjering satte i verk for å møte finanskrisen, har vist seg svært vellykket – de var raske, ikke så veldig byråkratiske, og de hadde den ønskede effekten. Jeg mener det er direkte urimelig å mene at det er skattelettelser som hadde gjort at regnskapstallene eller situasjonen for Norge nå hadde vært veldig annerledes. Det disse tallene fra statsregnskapet derimot viser, er at det har vært det jeg vil kalle en vellykket politikk.

Med dette legger jeg fram innstillingen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [15:34:45]: Jeg valgte å ta ordet for å få fram to hovedpoenger – nemlig de store tallenes tale i dette statsregnskapet i forhold til tidligere år, og konsekvensen av de store tallene og den konkurranse-situasjonen vi står oppe i, i forhold til den virkelighetsforståelse som må etableres ute i samfunnet når det gjelder den tid vi nå går inn i.

Tallene først. Samlet overskudd ble redusert med 232,7 mrd. kr på statsbudsjettet fra 2008 til 2009, altså fra 507,2 mrd. kr til 274,5 mrd. kr. Det oljekorrigerte underskuddet økte med opp til 4,8 mrd. kr fra 2008 til 2009. Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten ble redusert med 136,1 mrd. kr, eller fra 415,9 mrd. kr i 2008 til 279,8 mrd. kr i 2009. Det strukturelle oljekorrigerte underskuddet er regnet til 110 mrd. kr i 2009. Jeg tror neppe at vi har opplevd større endringer fra ett år til et annet. Det er en dramatisk endring som verken folk flest eller ledere i politikk og næringsliv på noen måte har tatt inn over seg. Det stiller oss overfor enorme utfordringer. Heldigvis er det mindre endringer i statsregnskapet i forhold til nysaldert budsjett enn det har vært de siste årene. Det er

bra. Dessuten er statsregnskapet mer positivt enn nysaldert budsjett ved at inntektene er økt og utgiftene redusert. En del av de reduserte utgiftene kunne vi godt ha vært foruten ved at de ulike etatene kunne ha greid å bruke de penger som ble stilt til disposisjon, eksempelvis innenfor infrastruktur. Men hovedsaken er de utfordringer som de tallene her gir i forhold til omstilling av – ikke minst – norsk næringsliv. Her er det om å gjøre å etablere en forståelse av behovet, som er noe helt annet enn det som en har makttet å etablere hittil. Vi ser stadig meldinger om at inntektene fra olje- og gasssektoren blir lavere enn budsjettert, og senest nå at inntektene fra gass kommer til å falle raskere enn det en tidligere har forstått.

Vi står altså overfor en omstilling fra en økonomi som i stor grad de siste årene har vært knyttet til en høsting av olje- og gassressurser, til en økonomi som er langt mer lik det som er økonomien i de fleste land, nemlig foredling, utvikling, lange verdikjeder og satsing på kompetanse hos arbeidskraften i forhold til å utnytte den økonomiske situasjonen på en mer normal måte, eksempelvis en slik omstilling som finner og andre har vært og er inne i. Andre land har bedre forutsetning for disse omstillingene nå, fordi de møter problemene tidligere. Det kan bli en svøpe for oss, dersom ikke realitetsforståelsen endres.

Næringslivet må klart endres fra oljeøkonomi til grønn økonomi. Det er nå investeringene må tas for at en om 10–15 år skal greie å få inntekter av de innovative nyskapende prosesser som må ligge i det hele.

Derfor: Det trengs en mer oppfrelse i forhold til det som er utfordringene for hver enkelt av oss. De som har mest, må ta de største byrdene. Det må satses på et næringsliv blant både små og store bedrifter, slik at verdiskapingen kan økes, og at all den ungdom som har god utdannelse, får mulighet til å vise det i produksjonslivet på en slik måte at en kan ha trygge inntekter og dermed sikre en god stabilitet. Verdiane skal skapes før de fordeles.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11. (Votering, se side 4347)

Sak nr. 12 [15:39:48]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om trygdeoppgjøret 2010 (Innst. 357 S (2009–2010), jf. Prop. 137 LS (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Robert Eriksson (FrP) [15:40:52] (komiteens leder og ordfører for saken): Tradisjonen tro er også årets drøftinger i trygdeoppgjøret gjennomført mellom regjeringen og Norsk Pensjonistforbund, Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Samarbeidsforumet av funksjonshemmedes organisasjoner, Landsorganisasjonen i Norge – altså LO – Unio, Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund og Akademikerne.

Flertallet – forslaget fra regjeringen er altså flertallsinnstillingen, alle partier unntatt Fremskrittspartiet – foreslår i innstillingen å øke grunnbeløpet med 2 760 kr, fra 72 881 kr til 75 641 kr, fra 1. mai 2010. Det innebærer en økning på 3,79 pst. fra samme tidspunkt, og opptrappingsplanen er fullført i forhold til å øke særtillegget for enslige minstepensjonister.

Fremskrittspartiet har i år valgt å foreslå en annen regulering av grunnbeløpet. Det skyldes nettopp trygdeoppgjøret i 2008, der vi mener at mye av etterslepet på 0,65 pst. ikke ble brukt til å regulere grunnbeløpet i folketrygden, men til å øke særtillegget for enslige minstepensjonister. Det betyr at alle alderspensjonistene den gangen egentlig fikk underregulert sine pensjoner.

Fremskrittspartiet har sagt, og mener, at pensjonene skal reguleres i henhold til lønnsutviklingen, og selvfølgelig finansieres over statsbudsjettet. Vi har derfor valgt å foreslå en økning i grunnbeløpet på 4,45 pst., som betyr at det nye grunnbeløpet med Fremskrittspartiets forslag ville blitt 76 124 kr, altså en ytterligere økning i forhold til det som flertallet foreslår. I tillegg foreslår Fremskrittspartiet å begynne med en nedtrappingsplan når det gjelder avkortninger for gifte og samboende pensjonister. Vi husker tilbake til statsbudsjettet for 2003, da Fremskrittspartiet i forbindelse med forhandlingene om statsbudsjettet med den daværende Bondevik-regjeringen, og Bondevikpartiene, fikk gjennomslag for å redusere avkortningen fra 75 pst. til dagens 85 pst. Vi ønsker videre å fjerne den avkortningen, slik at alle innen tre år får 100 pst. av grunnbeløpet i pensjon. Vi ser ingen som helst grunn til at man skal differensiere dette ut fra sivilstand.

I tillegg foreslår Fremskrittspartiet å øke særtillegget for alle minstepensjonister, det vil også si for lav sats, opp til 2 G. Vi er veldig glad for at man nå har løftet de enslige minstepensjonistene opp til 2 G, men vi kunne tenke oss at man også løftet alle de andre. For realiteten er at siden man begynte opptrappingsplanen i 2008 har differansen mellom en minstepensjonist som er gift med en alderspensjonist, og en enslig minstepensjonist, økt betydelig. Differansen hadde blitt tre ganger større enn hva den var i 2007. Den gangen var den på rundt 13 000 kr, nå har den passert 30 000 kr i differanse.

Fremskrittspartiet ønsker også at man når man skal starte nye drøftelser – for slik jeg har forstått det, vil man også i fremtiden legge opp til en form for drøftelser med partene i trygdeoppgjøret om de årlige reguleringene – kan legge til rette for at man får større deltakelse fra de organisasjonene som representerer våre trygdemottakere og pensjonister. I dag er det stort sett Norsk Pensjonistforbund som representerer alle pensjonistene. Vi fremmer derfor et forslag som også går på at man prøver å se på om det

er mulig å få til en bredere sammensetning, der dette blir ivaretatt i større grad enn i dag.

Med dette tillater jeg meg å fremme de forslag som Fremskrittspartiet har i innstillingen.

Presidenten: Representanten Robert Eriksson har tatt opp de forslagene han refererte til.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [15:46:01]: Høyre vil stemme for det fremlagte forslag til trygdejusteringer, i tråd med praksis, etter at det er blitt enighet mellom regjeringen og partene i trygdeoppgjøret. Og vi er veldig fornøyd med at man nå har nådd målet om en fullført opptrapping. Jeg har ikke så mange kommentarer til oppgjøret eller innstillingen utover dette.

Jeg konstaterer at Fremskrittspartiet har et eget opplegg når det gjelder trygdeoppgjøret. Det er fristende å si at også det – så langt jeg kan se – er i tråd med praksis. Det må allikevel være greit.

Det som imidlertid kan være litt ugreit, er hvorvidt forslag som fremmes i trygdeoppgjøret, også har inndekning i statsbudsjettet. Flertallets oppgjør for trygdeoppgjøret har det. Selv om Høyre selvfølgelig ikke støtter regjeringens forslag til budsjetter generelt, står vi altså sammen med regjeringen om dette.

Fremskrittspartiets sjenerøse påplussinger i trygdeoppgjøret kan summeres til like i underkant av 3 mrd. kr. Det hadde vært klagjørende å få vite hvordan disse påplussingene skal dekkes inn.

Karin Andersen (SV) [15:47:27]: Det kunne være interessant å kommentere en debatt mellom Høyre og Fremskrittspartiet på dette punktet, men jeg vil avvente og se om det blir noe mer av det.

SV er fornøyd med det forslaget som har kommet, og støtter selvfølgelig en framforhandlet avtale mellom partene.

Jeg har også behov for å si at vi nå fullfører opptrappingsplanen for de enslige minstepensjonistene, slik at disse får en inntekt tilsvarende 2 G. Dette har vært en veldig viktig sak for SV og for regjeringen. Vi fikk til denne avtalen i trygdeoppgjøret i 2008. Den gangen brukte man overhenget til å løfte de laveste ytelsene gjennom et spleiselag. Staten la på bordet penger til å løfte ytelsene til unge uføre og har i ettertid finansiert løftet videre. Det betyr at den avtalen som pensjonistenes organisasjoner gikk med på den gangen – som altså var et spleiselag – har bidratt til å løfte flere milliarder kroner inn i trygdeoppgjøret i årene etterpå. Dette har vært penger rett til de pensjonistene med dårligst råd, og det må jeg si jeg koser meg over. Jeg blir veldig glad når jeg tenker på at noen av dem med aller dårligst pensjon har fått et løft.

Vi har fulgt opp. Regjeringen og flertallet har løftet også alle de andre minstepensjonistene i folketrygden opp på dette nivået. Det har vært en målsetting å gjøre det. Det er viktig, fordi man da etablerer et minstenivå, som ikke er veldig høyt, men som i hvert fall ligger vesentlig over det som var nivået for bare et par år siden. Dette gjelder flere av ytelsene. Jeg vil spesielt peke på at ytelsene til enslige

forsørgere blir løftet med dette. Enslige forsørgere er en gruppe som absolutt trenger et løft.

For et par dager siden behandlet vi den tilhørende saken, om supplerende stønad. Det er en alderspensjon for folk som ikke har bodd lenge i Norge, og som derfor ikke har opptjent rettigheter i folketrygden. Det er riktig at det gjelder mange innvandrere, men det gjelder også ganske mange nordmenn som har bodd i utlandet i flere år. Hvis man gjør slik som Fremskrittspartiet vil, nemlig å fjerne hele ytelsen – det er det de foreslår i programmet sitt – betyr det at et betydelig antall eldre mennesker som er i en situasjon der de ikke er i stand til å forsørge seg gjennom arbeid, resten av livet vil måtte gå på sosialhjelp. Vi støttet regjeringen Bondevik da den la fram dette forslaget. Vi kommer til å videreføre denne ordningen, for den eneste anstendige måten å forsørge folk på, er at man sikrer en fast stønad. Rammene rundt denne ordningen er litt strengere enn den for minstepensjonister, men i prinsippet ligger den på det samme nivået som de andre ordningene. Jeg er veldig glad for at vi har fått til dette løftet, at det gjelder alle disse minstepensjonistene, og at vi sørger for ytelser til personer som er i en slik situasjon, og som uansett vil bo i Norge resten av livet.

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [15:51:03]: Trygdeoppgjøret er et viktig inntektsoppgjør, som berører alle som lever av ytelser fra folketrygden. Gjennom årets trygdeoppgjør er pensjonistene sikret en god inntektsutvikling og fortsatt økning i kjøpekraften. Det ligger an til at veksten for pensjonistene i år blir noe høyere enn for lønns-takere. Dette skyldes bl.a. at vi i tråd med Stortingets retningslinjer også har justert for avviket mellom forventet og faktisk lønnsvekst året før.

I årets trygdeoppgjør ble partene, dvs. staten og pensjonistenes, de funksjonshemmedes og arbeidstakernes organisasjoner, enige om å øke grunnbeløpet med 2 760 kr fra 1. mai 2010. Alle pensjoner og øvrige G-regulerte ytelser fra folketrygden øker dermed med 3,79 pst. fra samme tidspunkt. Økningen fra 2009 til 2010 blir på 3,77 pst.

Jeg viser også til at fra 1. mai i år utgjør minstepensjonen til enslige pensjonister to ganger grunnbeløpet. Opptrappingsplanen som det ble enighet om under trygdeoppgjøret i 2008, er nå fullført, og minstepensjonistene har fått et kraftig løft. Minstepensjonen til enslige tilsvarte 119 820 kr før trygdeoppgjøret i 2008. Fra 1. mai 2010 tilsvarer den 151 272 kr, en økning på over 26 pst.

Dette er penger vi vet vil komme godt med, for det er blant denne gruppen pensjonister vi finner dem som sliter mest økonomisk. Heving av særtillegget har vært et målrettet tiltak for å øke pensjonene til dem som trenger det mest. Også ektepar der begge har minstepensjon har fått en tilsvarende økning.

Jeg er svært tilfreds med at vi kom fram til enighet om nytt grunnbeløp med samtlige organisasjoner i trygdeoppgjøret, og vil gi organisasjonene honnør for dette. Jeg viser også til at vi i god tid før neste års trygdeoppgjør vil imøtekomme organisasjonenes ønske om et eget møte om prosessen rundt de årlige reguleringene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Robert Eriksson (FrP) [15:53:18]: Jeg har bare et lite spørsmål til det siste statsråden tar opp i sitt innlegg; hun viser nemlig til at hun skal ha et møte med de som har vært berørt i drøftelsene. Slik jeg ser det, er det fortsatt en rekke uavklarte spørsmål her, for når det gjelder pensjoner, skal jo dette reguleres annerledes i fremtiden enn slik det har vært til nå. Samtidig må vi også ha en årlig regulering av grunnbeløpet, fordi det dekker opp en rekke andre ytelser.

Mine spørsmål til statsråden blir derfor: Vil det bli utarbeidet klare retningslinjer for hvordan disse forhandlingene skal gjennomføres, og kan statsråden si noe om hvilket innhold disse retningslinjene vil ha? Vil det bli lagt opp til at det skal være reelle drøftelser, altså reelle forhandlinger?

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [15:54:11]: Som jeg også viste til i innlegget mitt, var partene under forhandlingene vi hadde i år, nettopp opptatt av at de vil ha et møte, en drøftelse med staten, om hvordan dette skal skje, når vi nå – som representanten riktig sier – får en omlegging av dette systemet. Vi skal nå ha et slikt møte hvor vi nettopp skal høre partene og ha en ordentlig dialog om hvordan dette skal gjøres framover, og det er helt klart at vi må ha noen retningslinjer for hvordan disse drøftingene skal gjøres. Men jeg vil ikke konkludere her og nå, for nå skal vi ha et møte med partene.

Presidenten: Replikkordskiftet er dermed omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12. (Votering, se side 4347)

Sak nr. 13 [15:55:07]

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Røe Isaksen, Bente Stein Mathisen, Svein Flåtten og Gunnar Gundersen om praktisering av gradert sykmelding i små og mellomstore bedrifter (Innst. 336 S (2009–2010), jf. Dokument 8:104 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra arbeids- og sosialkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kari Henriksen (A) [15:56:18] (ordfører for saken): Representantforslaget fra Høyres representanter Røe Isaksen, Mathisen, Flåtten og Gundersen tar opp forhold

vedrørende praktisering av gradert sykmelding i små og mellomstore bedrifter. Under komitébehandlingen har Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti gitt sin tilslutning til forslagene.

Det er tverrpolitisk enighet om viktigheten av å ha god relasjon til arbeidslivet når en syk. Vi vet at lengre tids fravær øker mulighetene for å bli værende utenfor arbeidslivet. Arbeid og arbeidsdelaktighet er en vesentlig og bærende stolpe i vårt velferdssystem. Det er derfor bra at man tverrpolitisk er opptatt av å forbedre arbeidsnærværet. Så er det bare å konstatere at våre veier skiller på flere viktige politikkområder når det gjelder arbeidslivspolitikken og virkemidler for å ha et velfungerende arbeidsliv.

Til tross for det relativt høye fraværet i Norge – som forslagsstillerne peker på – har vi høy produksjon og et forutsigbart og trygt arbeidsliv for de aller fleste. At vi er kommet dit, henger – etter flertallets syn – nøye sammen med det gode trepartssamarbeidet og at arbeidsmiljøloven ivaretar en større helhet: for de ansatte, for arbeidstakerne og for samfunnet. Partene i arbeidslivet har forhandlet seg fram til en videreføring av IA-avtalen. I den nye avtalen er det uttalt bred enighet om at det er ønskelig med økt bruk av gradert sykmelding når en arbeidstaker blir syk. Og det er bra at den nye avtalen har hatt som overordnet målsetting å fokusere på de tiltak som har hatt god effekt.

Det er viktig å bruke offentlige penger på en god måte. Evalueringsrapporten fra IA-arbeidet viser at det er noen suksessfaktorer. Grunnleggende tilslutning til IA-avtalens idé, god skolering av ledere og ansatte, tett oppfølging fra nærmeste ledere, delaktighet fra sykmelders og den ansattes side. Vest-Agder fylke klarte – som det eneste fylke, er det blitt meg fortalt – å oppnå sykefraværsmålene i den forrige IA-avtalen, og flere kommuner og bedrifter har fått ned sykefraværet ved systematisk arbeid over tid. Mandal kommune er et godt eksempel på det, og Hennig Olsen Is i Kristiansand er en annen bedrift med gode resultater, også på de andre målene. For det er lett å glemme at IA-avtalen har tre mål: redusert sykefravær med 20 pst., økt sysselsetting av personer med nedsatt funksjonsevne og økt yrkesaktivitet etter 50 år.

Forslagsstillerne ønsker endringer i arbeidsmiljøloven. De borgerlige partiene har i flere representantforslag foreslått forskjellige former for endringer i arbeidsmiljøloven. Det er vanskelig å få oversikt over helheten i mindretallets arbeidslivspolitik. Men vi ser de store linjene: svekkelser av arbeidstakerrettigheter, økt midlertidig tilknytning og at større lønnsforskjeller skal gi et mer dynamisk arbeidsliv.

Flertallet ønsker ikke et oppstykket og fragmentert arbeidsliv. Flertallet ønsker helhet og forutsigbarhet, trygghet og like muligheter for alle. Vi mener at den framhandlede avtalen gir gode styringsverktøy, slik den ligger i dag. Skal vi lykkes, må det også være tilrettelegging på arbeidsplassen som kan gjøre dette mulig. Og min erfaring er at det ikke alltid er lovendringer og mer forskrifter som skal til. En historie fra en mellomstor meieribedrift viser dette. Lederen hadde gjort et registreringsarbeid over tid av alt som var av forefallende arbeid. Dette var registrert og lagt i en egen mappe. Det var alt fra renhold av maskiner, utvikling av nye prosedyrer og forskjellig andre opp-

gaver. Dermed var grunnlaget for alternativt arbeid ved sykmelding på plass. Den sykmeldte og lederen startet samarbeidet fra den dagen den ansatte gikk til legen. Det ga svært gode resultater.

Med bakgrunn i at partene nå er enige om å følge opp mer av det som har vist seg å virke, og det arbeidet regjeringen har signalisert den vil gjøre for å følge opp avtalen, foreslår flertallet at mindretallets forslag vedlegges protokollen.

Robert Eriksson (FrP) [16:01:05] (komiteens leder):

La meg først få lov til å rette en takk til forslagsstillerne, som har fremmet et viktig forslag. Det er en viktig debatt i kjølvannet av oppfølgingen av sykefraværsdebatten.

Jeg registrerer at forrige taler avsluttet sitt innlegg med å si at man nå har lagt på plass en rekke virkemidler, at en skal gjøre mer av det en vet har fungert. Da blir mitt hovedspørsmål: Har det fungert? Når vi ser på det IA-arbeidet som ble satt i gang i 2001, og som varte frem til i fjor høst, er det så å si status quo når det gjelder utviklingen. Det er det samme sykefraværet. Jeg synes også det er interessant å merke seg at sykefraværet i de bedriftene som ikke har vært en del av IA-avtalen, er lavere enn i de bedriftene som har IA-avtaler. Det har også vært gjeldende hele veien – helt fra 2001 og frem til og med høsten 2009.

Så tror jeg det er viktig allikevel, som også mindretallet skriver i sine merknader, altså Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti, at man får på plass virkemidler kjapt slik at man kan begynne arbeidet med sykefraværsreduksjonen tidlig. Et av de store problemene som skjedd forrige gang, var at virkemidlene ikke kom på plass før i 2004. Da så vi også en kraftig nedgang i sykefraværet, men så gikk det gradvis opp igjen fra 2005 og 2006, var oppe på et høyt nivå i 2007 og 2008 og holdt seg stabilt høyt.

Tilbake til det spørsmålet jeg stilte innledningsvis: Har tiltakene fungert? Hadde de fungert optimalt, skulle man også tro at den reduksjonen man fikk i 2005, ville holdt nivået nede. Det gjorde det ikke. Derfor er det veldig viktig at disse tiltakene kommer på plass fort. Det er viktig at det ikke tar lang tid. Jeg registrerer at fortsatt vil mange av tiltakene ikke være på plass før sommeren 2011, altså om et år. Da har det gått ett og et halvt år. Det er ganske lang tid med tanke på det arbeidet som burde ha kommet i gang veldig tidlig.

Jeg synes også det er et viktig poeng at for staten som stat, som ønsker å redusere sykefraværet, må det være revnende likegyldig om den sykmeldte jobber i en bedrift som har IA-avtale eller ikke. Vi kan tenke oss Per og Pål. Per er sykmeldt og jobber i en IA-bedrift. Pål er sykmeldt, har samme diagnose og samme sykdom, har vært sykmeldt akkurat like lenge, men jobber i en bedrift som ikke er IA-bedrift. Statens kostnader ved at de er syke, er akkurat like høye. Det må være av like stor interesse for staten at begge to kommer seg raskest mulig tilbake til arbeid og blir friske fortest mulig. Derfor synes jeg de forslagene fra mindretallet er veldig viktige, og de legger til rette for at man kan få den fleksibiliteten i langt større grad

for de små og mellomstore bedriftene i Norge. De fleste av dem er ikke tilknyttet IA-avtalen, men også de kan ta i bruk virkemidlet gradert sykmelding på lik linje med de andre bedriftene. Det tror jeg vil være helt avgjørende og helt nødvendig hvis man skal klare å få ned det samlede sykefraværet. Det er det totale sykefraværet, uansett hvilken rubrikk man registrerer det i, som er interessant å få ned.

Derfor vil jeg på vegne av Fremskrittspartiet ta opp forslagene der Fremskrittspartiet er medforlagsstiller.

Dag Terje Andersen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Robert Eriksson har tatt opp de forslag han refererte til.

Sylvi Graham (H) [16:05:52]: Sykefraværet i Norge er for høyt. Det er bred enighet om at vi skal jobbe fram løsninger for at sykmeldte raskt skal komme tilbake til jobb, og at sykefraværet derfor skal reduseres.

Det er mange årsaker til at det er viktig. Det viktigste er at langtidssykefravær støter mennesker ut av alminnelig arbeid og bidrar til å holde presset på trykdeordningene oppe. Blant dem som bruker opp sykepengereetten sin og er sykmeldte et helt år, så er det bare rundt 17 pst. som kommer tilbake til jobb.

Arbeidet med sykefraværsutfordringene i Norge kan leses som en beskrivelse av oppnådd enighet om å gjøre minst mulig. I åtte år har vi hatt en IA-avtale, hvor målsettingen har vært å redusere fraværet med 20 pst. Dette målet er på ingen måte nådd. Sykefraværet er det samme i dag som da IA-avtalen ble inngått i 2001. Det var likevel knyttet forventninger til regjeringen og statsråd Bjørnstrøms arbeid med å komme i havn med en ny IA-avtale. Etter åtte år, hvor makrotallene ikke er endret, selv om det finnes gode enkeltksemppler, håpet vi at det denne gang skulle komme forslag som kunne bidra til å nå målsettingen.

Det vi ble presentert for i slutten av februar 2010, var et produkt som plasserte seg noe midt i mellom absolutt ingen ting og nesten noe. Forhold som kanskje kunne bidra til å gjøre strukturelle endringer i sykefraværarbeidet, normerte sykmeldinger, endret arbeidsgiverfinansiering, endret finansiering av legearbeidet ble enten glemt eller satt på vent. Men én ting kom heldigvis med, nemlig at gradert sykmelding skal være den ordinære formen for sykmelding. Høyre har tatt til orde for og foreslått det ved en rekke anledninger, senest i valgkampen og så i statsbudsjettbehandlingen høsten 2009. Da gradert sykmelding også ble foreslått av det regjeringsnedsatte ekspertutvalget, var det positivt at regjeringen valgte å legge bort sin motstand mot det og heller legge forslaget til grunn i forhandlingene med partene i arbeidslivet.

Så om vi nå kan slå fast at gradert sykmelding virkelig skal være den primære sykmeldingsformen, har vi kommet ett skritt videre. Arbeidsgivere har et enormt stort ansvar for å følge opp sykmeldte, og sykmeldte må finne seg i at arbeidsgiver følger opp. Arbeidsgiver har et stort ansvar for å tilrettelegge arbeidsplassen, og sykmeldte har en

plikt til å jobbe i tråd med den medisinske begrunnelsen i sykmeldingen fra fastlegen.

Men i erkjennelsen over at gradert sykmelding er et godt forslag og et tiltak som vil bidra til å opprettholde jobbnærværet for den sykmeldte, må det også være klart at det finnes bedrifter og arbeidsplasser i dette landet som kanskje vil ha problemer med å tilby et annet arbeid enn det ordinære for en sykmeldt som har behov for en spesiell tilrettelegging. Kanskje vil det sågar være enklere for en liten produksjonsbedrift med få ansatte om den sykmeldte er 100 pst. sykmeldt, fordi det da vil være enklere å finne erstatningsarbeidskraft. Med tanke på at de aller fleste private arbeidsplasser i dette landet er i små eller mellomstore bedrifter, vil det trolig være mange bedrifter som kan ha problemer med å gjøre sin tilretteleggingsoppgave godt nok – av den enkle grunn at de konkrete arbeidsoppgavene i bedriften ikke er mangfoldige nok.

Dette er det overhodet ingen refleksjon over i det som har kommet av uttalelser etter IA-avtalen, som ble feiret i månedsskiftet februar/mars. Om det er sånn at IA-avtalen skal ha et annet formål enn kun å bevare verdens beste sykelønnsordning, burde en forventet at statsråden var noe mer fremoverlent i forhold til dette.

Representantforslaget vi behandler i dag, er fremmet av Høyre og får gledelig tilslutning fra resten av opposisjonen i komiteen. Vi mener en må åpne opp noe i mulighetene for innleie mellom bedrifter for å gi småbedrifter samme mulighet til å tilrettelegge for sykmeldte som større private virksomheter eller i offentlig sektor. Vi ber også regjeringen utrede muligheten for en såkalt kompetansepool etter mønster fra Nederland. I sitt brev til komiteen hvor representantforslaget kommenteres, viser statsråden til at de eksisterende IA-plassene kan tjene det samme formålet som forslagene om oppmykning av innleiebestemmelsene og oppretting av kompetansepool. Det er jo riktig. Men det utelukker ikke at man kan gå videre, for statsråden burde ikke være tilfreds med virkningen disse IA-plassene har hatt for utviklingen i det samlede sykefraværet. Det er dessuten tilfelle at mange små og mellomstore virksomheter ikke er tilsluttet noen av hovedsammenslutningene i arbeidslivet, eller for den saks skyld IA-avtalen. Vår holdning er at dette er bedriftsmessige og arbeidstakermessige valg som skal beskyttes av så vel eiendomsretten som organisasjonsfriheten, og Høyre mener vi må treffe virkemidler også gjennom lovverk som gjelder alle, ikke bare dem som er tilsluttet en IA-avtale.

Karin Andersen (SV) [16:10:54]: Gradert sykmelding er en ordning som SV støtter. Det har ikke stått noen strid om denne ordningen, så jeg er litt overrasket når representanten Graham legger så stor vekt på det. Den har vært lite brukt, men jeg har i hvert fall aldri vært med på å ta til orde mot en slik ordning, for den kan være fornuftig. Den kan både gjøre at noen kommer raskere tilbake igjen etter sykdom, og den kan anspore arbeidsgivere til å legge til rette tidligere. Det er viktig.

Det aller viktigste er å ha et arbeidsliv som skaper mindre sykdom og utstøting. Vi vet at det er deler av sykefraværet som skyldes forhold på arbeidsplassen, og det kan

også være stor forskjell på arbeidsplasser med hensyn til hvor lett det er å gå dit når du har en sykdom som ikke skyldes forhold på arbeidsplassen. Så det ligger en veldig viktig nøkkel i arbeidslivet, og etter mitt syn taler erfaringene for seg sjøl: Arbeidsgivere som tar arbeidet med å skape et godt arbeidsmiljø på alvor, lykkes med å få ned sykefraværet. Det handler ikke om skippertak eller om skremser eller om pisk i det hele tatt. Det handler om å jobbe systematisk med medbestemmelse, med tillit og med trivsel – det virker mye bedre enn kontroll, mistenkeliggjøring og tvang.

Vi i SV er glad for at den ekspertgruppa som ga råd, og som skulle gi et faglig grunnlag for å vurdere tiltak mot høyt sykefravær, pekte på at det var raskere oppfølging av sykmeldte og tilrettelegging på arbeidsplassen som var de viktigste tiltakene. Vi er også glad for at den ikke fremmet omstridte svenske forslag, som jeg ikke tror er hensiktsmessig. Men i debatten som har fulgt, og også i representanten Grahams innlegg i dag, virker det som om Høyre er litt ergerlig for at ekspertgruppa ikke fremmet forslag om kutt i sykelønnen og ikke «liksom mer» av de tiltakene som Høyre ønsker. Da er det jo fritt fram for Høyre å fremme disse forslagene. Så får vi jo diskutere dem og få en litt mer real debatt om akkurat det. Det gjelder også innleie og utleie og midlertidighet, for det handler om det som saksordføreren sa, nemlig ulikt syn på hvordan arbeidslivet skal være og reglene rundt det, og ulikt syn på om det er pisk som skal få folk som har problemer med helsen, tilbake, eller om det handler om skikkelig tilrettelegging og trygge avtaler.

I den nye IA-avtalen er det bred enighet om økt bruk av gradert sykmelding, og der ber man jo også regjeringen om å fremme forslag til endringer i arbeidsmiljøloven og eventuelt andre lover som kan styrke små og store bedrifters fleksibilitet. Det står også i svaret fra statsråden at man jobber med å gjøre dette tiltaket tilgjengelig hos flere. Så det å bruke disse ordningene og samarbeide seg imellom er også mulig i dag.

Jeg er en av dem som har vært i Mandal kommune. Det er en tverrpolitisk enighet i den kommunen om forsøket med 365 dagers egenmelding. Men det som er viktig i det de forteller oss, er at de har bygd opp tillit mellom ansatte og arbeidsgiver over mange år. De har oppfølging, og de har tilpassing i forhold til den sykmeldte. De har lenge arbeidet aktivt med å tilby alternativt arbeid i egen virksomhet. Men de har faktisk også avtaler med andre bedrifter for å kunne gi den ansatte mulighet til å prøve seg ut der hvis det er vanskelig å finne egnet arbeid i egen virksomhet. Det er viktig, men for vårt vedkommende tror vi at dette er positive virkemidler som bør brukes med kløkt og forstand, og ikke som en tvangsordning for å flytte på folk som man har problemer med å tilrettelegge for. Jeg er helt sikker på at hvis bedrifter har gode avtaler seg imellom på dette området, som ikke nødvendigvis handler om en oppmykning av inn- og utleiebestemmelsene, men om en videreføring av det som er tanken rundt disse IA-arbeidsplassene, kan man finne gode løsninger som gjør at den ansatte kan ta disse valgene. Hvis de da kommer til en annen arbeidsplass som de føler at de mestrer bedre, er

jeg helt sikker på at de aller fleste arbeidstakerne vil velge den arbeidsplassen.

Jeg vil understreke at erfaringene med ordningen med IA-plasser i dag nettopp er slik at man kan prøve ut arbeidsevnen i annen virksomhet. Da må vi diskutere videre hvordan vi kan få gjort dette, men det må gjøres innenfor trygge rammer og systemer, som ikke svekker arbeidstakernes rettigheter.

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [16:16:32]: I forslaget bes det om at regjeringen fremmer forslag til endringer i arbeidsmiljøloven og eventuelt andre lover som skal styrke små og mellomstore bedrifters fleksibilitet og mulighet til å praktisere gradert sykmelding. Det pekes særlig på at arbeidsmiljølovens regler om innleie bør mykes opp, og at regjeringen bør utrede muligheten for å etablere en kompetansepool etter mønster fra Nederland som virkemiddel i sykefraværarbeidet.

Regjeringen tar, i likhet med dem som har tatt ordet her i dag, sykefraværet i Norge svært alvorlig. Vi mener også at det er for høyt. Som kjent er det både fra partene og fra regjeringen i forbindelse med inngåelsen av en ny IA-avtale med tilhørende protokoll uttalt en bred enighet om at det er ønskelig med en økt bruk av gradert sykmelding ved arbeidstakers sykdom. Skal graderte sykmeldinger kunne gjennomføres i praksis, kreves det at arbeidsgiver gjør det mulig for arbeidstaker å fungere i arbeidet til tross for den reduserte arbeidsevnen. Dette fordrer en innsats for – så langt det er mulig – å tilrettelegge arbeidet eller gi arbeidstaker annet passende arbeid i virksomheten. Slike tilretteleggingstiltak er arbeidsgiver allerede i dag forpliktet til å gjennomføre og arbeidstaker til å ta imot, og reglene tar hensyn til ulikheter i virksomhetenes art, størrelse og økonomi. I protokollen understrekes betydningen av at arbeidsgiver må tilrettelegge arbeidet for den enkelte sykmeldte, og at arbeidstaker må bidra til at slik tilrettelegging kan finne sted.

I forhold til små bedrifter med begrensede muligheter til å tilrettelegge for eller omplassere arbeidstaker vil arbeid i andre virksomheter kunne være viktige tiltak for å holde arbeidstaker i arbeid. Dagens ordning med IA-plasser er nettopp et slikt tilbud, hvor IA-bedrifter gir arbeidstakere muligheten til å prøve ut arbeidsevnen i en annen virksomhet. I det etablerte samarbeidet mellom partene kan det være interessant å diskutere mulighetene for å gjøre det enklere å få til lignende ordninger.

Med hensyn til innleiebestemmelsene i arbeidsmiljøloven er arbeidsleie fra virksomheter som ikke har til formål å drive utleie, altså ordinære virksomheter, tillatt dersom arbeidstaker har fast ansettelse hos utleier og innleier foretar drøftelser med tillitsvalgte. Ønsker en arbeidsgiver å leie ut en delvis sykmeldt arbeidstaker, åpner dagens regelverk således for dette.

Det nevnes avslutningsvis at partene i IA-avtalen med den tilhørende protokollen er enige om at økt bruk av gradert sykmelding kan oppnås ved å arbeide videre i henhold til de tiltak som fremgår av den fremforhandlede protokollen. Når det gjelder disse tiltakene, er det lagt opp en plan for gjennomføring i løpet av 2010 og første halv-

del av 2011. Tiltakene bygger bl.a. på rapporten fra den faglige ekspertgruppen som ble levert i februar i år. I forbindelse med lovarbeidet skal også reglene om sanksjoner overfor alle aktører, både arbeidsgiver, arbeidstaker og sykmelder, gjennomgås. Planlagt ikrafttreden for eventuelle lovendringer som følge av lovarbeidet, er satt til 1. juli 2011.

Presidenten: Det blir åpnet for replikkordskifte.

Robert Eriksson (FrP) [16:20:05]: Statsråden sa i sitt innlegg – og det ble vel også understreket på den pressekonferansen som var i vinter, da man la frem tiltakspakken for å bekjempe sykefraværet – at man skulle komme tilbake til Stortinget med en bredere gjennomgang, og man skulle komme med en grundigere redegjørelse om de ulike virkemidlene. Nå har det gått en del måneder siden det ble sagt første gang, uten at det har kommet noen hit til Stortinget iallfall og gitt noen grundigere redegjørelse. Vi har heller ikke sett så veldig mye til de ulike virkemidlene. For mange kan det synes som om det skjer svært lite på dette området. Man er liksom ferdigforhandlet, man har fått laget en protokoll som man så har lagt i en skuff, og så håper man at resultatene skal bli bedre. Jeg håper at det ikke er tilfellet. Kan statsråden være litt konkret med hensyn til når hun forventer å komme til Stortinget med en bredere gjennomgang?

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [16:21:11]: Først vil jeg vise til at jeg på forespørsel har gitt Stortinget en skriftlig gjennomgang om innholdet i avtalen. Det er også redegjort for avtalen i revidert nasjonalbudsjett.

Så har jeg varslet at jeg i forbindelse med de nødvendige tiltakene som skal gjøres for å oppfylle avtalen, skal underrette Stortinget. Noe av det første vi skal gjøre, er å foreta lovendringer, bl.a. i arbeidsmiljøloven og i folketryktdloven, som er nødvendige. Dem vil jeg komme til Stortinget med veldig snart, nettopp for å foreta de nødvendige endringene.

I tillegg er det nå vedtatt en oppfølgingsplan mellom partene, med klare målsettinger og datoer for når alt skal være på plass – også når det gjelder hele det arbeidet som skal gjøres med hensyn til legenes sykmeldingspraksis, som er en ganske stor og krevende oppgave, og når det gjelder en omlegging av sykmeldingsblanketten for å få en langt bedre oppfølging av det arbeidet som legene gjør.

I forbindelse med disse tingene vil jeg komme tilbake til Stortinget og orientere om arbeidet.

Sylvi Graham (H) [16:22:23]: Høyre har foreslått gradert sykmelding som hovedregel flere ganger siden 2007, og SV har stemt dette ned hver gang. De av oss som ønsker en sjenerøs sykelønnsordning vil den vel, og der er Høyre. De aller fleste bedrifter vil virkelig etterleve de forventninger, påbud og forpliktelser de har.

Jeg vil gjerne spørre statsråden: Hva vil statsråden gjøre for at små og mellomstore bedrifter, også de som ikke er tilsluttet noen av hovedorganisasjonene og ikke har IA-avtale, skal kunne samarbeide med sine ansatte i en syke-

meldingsperiode. Så vil jeg også gjerne spørre om hvilken virkning IA-plassene faktisk har hatt for å bekjempe rekruttering til langtids sykefravær, og kan statsråden svare på hvordan dagens ordning med IA-plasser virkelig fungerer, om hvor mange som benytter seg av dem, og hvilke holdninger arbeidsgiverne og de sykmeldte, og eventuelt Nav, har til ordningen?

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [16:23:15]: Jeg vil først si – og det har jeg også sagt – at vi må se på protokollen. Denne avtalen er jo nå i en protokoll, og en avtale i protokollen gjelder også for bedrifter som ikke har IA-avtale. Det er et veldig viktig prinsipp. Det betyr at hele arbeidet rundt gradert sykmelding, som representanten sier, også vil gjelde for ikke-IA-bedrifter. Derfor er det, og det er jeg helt enig i, viktig å se på hvordan små og mellomstore bedrifter kan hjelpes til det arbeidet også. Noe av det vi derfor skal gå inn og se på, er hvordan vi kan hjelpe til med tilretteleggingsplikten. Noe av det arbeidet vi skal gjøre overfor legene og Nav, er jo nettopp å stimulere til at de, sammen med arbeidslivssentrene – det gjelder ikke for IA-bedriftene, det har du rett i – skal hjelpe arbeidsgiver med tilretteleggingsplikten.

Jeg er enig i, som jeg også har vist til, at i visse typer tilfeller kan dette innleiesystemet, sammen med det å hjelpe hverandre, fungere i den sammenhengen, men da må man drøfte det med de tillitsvalgte.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [16:24:30]: Økningen i sykefraværet kommer jo ikke akkurat som julekvelden på kjerringa. Det var jo en økning som man så komme og hadde forutsatt, og vi visste at IA-avtalen ikke hadde fungert etter hensikten. Allikevel har kanskje uttrykket «opp som en løve og ned som en skinnfell» sjelden passet så godt som på regjeringens håndtering av denne saken. Statsministeren startet høy og mørk med en tale hvor han sa at nå skulle man snu på hver eneste stein og gjøre noe med sykefraværet. Så hadde man et ca. tre måneders langt seminar hvor statsministeren trakk seg tilbake, og så endte det opp med at han spilte den samme gamle platen om igjen. Nå er det også sånn at mange av tiltakene kommer vi ikke til å se før andre halvår 2011.

Jeg har lyst til å spørre statsråden om hun, ja eller nei, forventer eller kan garantere at tiltakene kommer til å virke fram til 2013?

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [16:25:22]: Selvfølgelig kan ikke jeg garantere at tiltakene virker fram til 2013. Jeg tror ingen her ville legge på bordet tiltak på et så vanskelig og utfordrende problem som sykefraværet er.

Vi har i all hovedsak fulgt de rådene som ekspertgruppen som vi satte ned, har anbefalt. Så har vi hørt det som er svaret i veldig mange andre sammenhenger: karensdager og kutt i adgangen til sykefravær – jeg vet at det ikke ligger i representantens program nå, men det er ofte det man hører – er det enkleste. Det kan, om mulig, ha noen betydning for korttidsfraværet, men det løser ikke det store langtidsfraværet, som jeg tror vi skal være enige om er en stor utfordring. Men vi gjør nå det som ekspert-

utvalget sier at vi kan gjøre, og det som vi vet lyktes i 2004.

Så er det også riktig, som det ble sagt av Robert Eriksson, at man klarte ikke å holde det nede i 2004. Det økte igjen. Det viser at vi må holde trykket opp hele tiden, for dette er vanskelig. Derfor er ikke hele poenget for meg at vi nå lager alt ferdig, fiks ferdig. Vi må ha et trykk hele tiden, og det gjør vi nettopp ved å ha en gradvis oppfølging av hele avtalen. Jeg tror det er veien å gå.

Presidenten: Presidenten oppfatter det slik at representanten Røe Isaksen ønsker ytterligere en replikk. Det blir i så fall den siste replikken før Eriksson får den aller siste og femte.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [16:26:41]: «Trykk» er vel ikke akkurat det ordet som slår meg som mest treffende på regjeringens holdning i denne saken her. Det er vel mer at man tok sats og så falt raskt ned.

Noe av det som regjeringen ikke har fått på plass, som partene i arbeidslivet – arbeidsgiversiden – signaliserte at de var klar til å gå inn på, var at arbeidsgiver skulle ta noe mer økonomisk ansvar for langtidsfraværet. Det ble det ikke noe av. Det er nå utsatt, skutt ut i det blå.

Kommer statsråden til å – eller for å si det på en annen måte: Kan vi forvente at det kommer en endring i finansieringen, som arbeidsgiverne nå har sagt at de er villige til å gå med på, nemlig at de tar litt mer økonomisk ansvar og på den måten også bidrar til å få ned sykefraværet?

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [16:27:29]: Det arbeidsgiversiden gikk med på, var at man innenfor sykelønnsordningen kunne flytte arbeidsgivers finansiering fra første tiden av sykefraværet til senere. Det man må se på da, er hvorvidt det totalt sett medfører en retning som vi tror får ned sykefraværet, reelt sett.

Jeg tror at det å få arbeidsgiver med på å dekke langtidsfraværet er en riktig vei å gå, men jeg ønsket primært, i likhet med regjeringen, å få dette i en større sammenheng, at man kunne se på hele folketrygdavgiften med tanke på hvordan man salderte ut, altså at man fikk et større område å saldere arbeidsgivers finansiering på.

Det er i avtalen enighet om at man skal gå videre og forhandle om dette, men jeg er veldig opptatt av at man må se til at man nå ikke gjør noe som kan bli kjempestore kostnader for Nav, for det er en stor kostnad å legge om hele sykefraværssystemet, uten at man vet at man oppnår det riktige. Det er det vi ser på nå.

Men jeg savner litt de gode ideene fra Høyre. Kommer de gode ideene, skal jeg ta dem med én gang.

Torbjørn Røe Isaksen (H) [16:28:34]: Vi har et Dokument 8-forslag ... (presidenten klubber).

Robert Eriksson (FrP) [16:28:43]: Jeg er glad for at vi har en statsråd i Stortinget i dag som tar imot gode ideer og vil ha dem på sitt bord.

I den forbindelse har faktisk Fremskrittspartiet sendt av

gårde et brev til partene i arbeidslivet, også til arbeidsministeren, om én modell som det går an å bruke for at arbeidsgiverne skal ta en større del av regningen for langtidsfraværet, uten at den samlede kostnaden for arbeidsgiver bli høyere.

Vi viser til det svarbrevet som ble sendt fra statsråden, om at det er noe man vil vurdere og komme tilbake til ved et senere tidspunkt, når man skal gå løs på dette til høsten. Vil statsråden i høst legge frem ulike modeller for hvordan arbeidsgiverne kan bli med og dekke en lengre periode av langtidsfraværet, som er provenyøytralt innenfor den kostnadsrammen man har i dag? Får vi saker om det til Stortinget, og kan man legge frem noe om det?

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [16:29:47]: Jeg understreker, som jeg sa, at jeg tror man skal være ærlig med hverandre her. God politikk er det jeg er åpen for, selvfølgelig. Vi har en avtale nå som sier noe om hvordan vi skal se på arbeidsgivers medansvar. Det er det jeg i første runde ser på nå, for det er jeg på vegne av staten forpliktet til. Det arbeidet skal jeg gå videre med, og jeg vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte om hvordan vi følger opp den saken.

Presidenten: Replikordskiftet er omme. Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 13. (Votering, se side 4350)

Sak nr. 14 [16:30:34]

Forslag fra stortingsrepresentant Robert Eriksson på vegne av Fremskrittspartiet fremsatt i Stortingets møte 27. mai 2010 (jf. Innst. 251 L):

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige endringer slik at pensjonspoeng som er opptjent før 2010 skal regnes om til pensjon etter gamle regler, og at besteårsreglen ikke fravikes.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 4350)

Sak nr. 15 [16:31:01]

Forslag fra stortingsrepresentant Robert Eriksson på vegne av Fremskrittspartiet fremsatt i Stortingets møte 27. mai 2010 (jf. Innst. 251 L):

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at reglene for fremgangsmåten ved beregning av levealdersjustering skal fastsettes i loven slik at eventuelle endringer må besluttes av Stortinget.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet. (Votering, se side 4350)

Sak nr. 16 [16:31:24]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om pensjonar frå statskassa (Innst. 334 S (2009–2010), jf. Prop. 96 S (2009–2010))

Gjermund Hagesæter (FrP) [16:32:01] (ordfører for saka): Det som vi skal behandle i denne saka, er at pensjon som er gitt med heimel i Grunnloven § 75 bokstav i, ikkje byggjer på rettskrav, lov eller forskrift, men blir ytt etter billigheit frå statens side, såkalla gåvepensjon. Det er altså opp til Stortinget å bestemme korleis ordninga med pensjonar frå statskassa skal vere.

Ordninga omfattar i dag tre grupper. Det er lokalt tilsette ved norske utanriksstasjonar, det er tidlegare statstilsette som ikkje har hatt medlemskap i Statens pensjonskasse fordi stillinga ikkje var innlemma, og det er personar som har tenestegjort som befal eller meinig utanfor landets grenser i perioden 1940–1945. I tillegg kjem særskilte tilfelle der ein ser det som «rettferdig og hensiktsmessig» å tilstå slik pensjon. Denne ordninga er meint å vere ein sikkerheitsventil, for å unngå at personar som etter ei «rimelighetsvurdering» bør motta norsk pensjon, fell utanfor. Dei ni aktuelle personane som det er innstilt på pensjon til i denne saka, har anten vore tilsette eller er etterlaten ektefelle etter ein tilsett ved norske utanriksstasjonar. Det er ein samla komité som støttar at desse får pensjon, slik det er innstilt på.

Det er likevel ein del ulike merknader frå opposisjonen, og også nokre merknader frå Framstegspartiet, som eg vil gå inn på her.

Framstegspartiet, Høgre og Kristeleg Folkeparti har slått fast at ein finn det «hensiktsmessig» at proposisjonen om pensjonar frå statskassa for framtida er noko meir opplysningsrike enn det som var utgangspunktet denne gongen. Det er Stortinget som skal avgjere denne type pensjonar, og då er det viktig at også Stortinget får nok informasjon til at ein kan fatte avgjerd.

Framstegspartiet konstaterer at det er ein betydeleg bruk av skjønn og få objektive kriterium å halde seg til når slik pensjon skal bli gitt. Eg viser her til spørsmål nr. 5 frå saksordføraren, om når det er «hensiktsmessig og rettferdig» å tildele pensjon heimla i gruppe 3. Det er altså eit krav om at det skal vere «hensiktsmessig og rettferdig», og spørsmålet mitt var då om når det kriteriet var oppfylt. Svaret frå statsråden er:

«Pensjon av statskassen til gruppe 3 gjelder særskilte tilfeller hvor det er rimelig å tilstå slik pensjon fordi det er ansett som hensiktsmessig og rettferdig.»

Det er openbert at dette svaret viser at ein ikkje har nokon objektive målbare kriterium for tildeling av slik pensjon, og at alt byggjer på eit subjektivt skjønn.

Framstegspartiet går ut frå at det er mange ulike oppfatningar av når ein vurderer noko som «hensiktsmessig og rettferdig», og meiner derfor at det på sikt bør utarbeidast nokre objektive kriterium for når slik pensjon kan tildele.

Framstegspartiet konstaterer også at pensjon tildelt for

gruppe 1, lokalt tilsette ved norske utanriksstasjonar, bygger på subjektive kriterium og blir fastsette først ved avgang. Vi er av den oppfatning at slik pensjon med fordel burde blitt avtalt ved tiltreding og formulert ned som ein del av den skriftlege arbeidskontrakten. Ei slik ordning ville gitt arbeidstakar rettar og føreseielegheit både for seg sjølv og for familien. Vi håper derfor at departementet vil utgreie ei slik ordning og leggje dette fram for Stortinget ved ei passende anledning.

Framstegspartiet konstaterer at det av pensjon utbetalt av statskassa til lokalt tilsette ved norske ambassadar i utlandet, ikkje blir betalt noka form for kjeldesatt. Det er ikkje gitt noka forklaring på kvifor desse ikkje blir pålagde å betale kjeldesatt, men Framstegspartiet er jo imot kjeldesatt, så vi synest det er bra. Vi forventar likevel at vi får ei likebehandling i denne saka, slik at regjeringa også legg fram forslag om at alle andre som bur i utlandet og mottok pensjon frå den norske stat, slepp å betale kjeldesatt for framtida.

Elles er det ein samla komité som står bak innstillinga i denne saka, så det skulle vere lite problematisk når det gjeld sjølve vedtaket, men merknadene er altså noko forskjellige.

Hilde Magnusson Lydvo (A) [16:37:02]: Jeg har noen kommentarer til merknaden til Fremskrittspartiet når det gjelder objektive og subjektive kriterier for å få tildelt pensjon etter Grunnloven § 75 bokstav i. Da tenker jeg på at her er det laget en ordning hvor man skal ha en sikkerhetsventil for å unngå at de som etter rimelighetsvurdering bør bli tilkjent pensjon, faller utenfor.

Fremskrittspartiet etterlyste hva objektive kriterier er. Jeg oppfatter at de objektive kriteriene er at man enten er lokalt ansatt, tidligere statsansatt eller har tjenestegjort som befal. Og så er det særskilte tilfeller. Så ser jeg at Fremskrittspartiet framhever at det er ingen objektive kriterier. Da lurer jeg på om de kan fortelle hvilke objektive kriterier som de ser for seg kan ligge til grunn her, når det skal være en helhetsvurdering og rimelighetsvurdering i forhold til om man skal tilkjennes pensjon. Det skal være noen objektive kriterier, sier Fremskrittspartiet. Så hvis de kan utdype det litt, hadde det vært fint.

Statsråd Hanne Inger Bjurstrøm [16:38:26]: Regjeringen har lagt fram et forslag til stortingsvedtak om pensjoner fra statskassen. Pensjon av statskassen gis med hjemmel i Grunnloven § 75 bokstav i, og regelverket har utviklet seg gjennom Stortingets praksis. Den årlige proposisjonen gjelder midlertidig tilståtte pensjoner av statskassen som departementet har gjort, og som skal godkjennes av Stortinget. Det ligger til Stortinget å bestemme hvordan ordningen med pensjoner av statskassen skal være. Pensjonen bygger ikke på rettskrav, lov eller forskrift, men ytes etter billighet fra statens side, gavepensjon.

Informasjonen er i tråd med hva som er gitt i tidligere proposisjoner. Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti uttaler at det kan være hensiktsmessig at proposisjonen for fremtiden er noe mer opplysende enn det som var tilfellet denne gang. Frem-

skrittspartiets medlemmer mener at det bør gis mer objektive kriterier for tilståelse av pensjon til den gruppen hvor slik pensjon er ansett som hensiktsmessig og rimelig. Jeg har merket meg disse synspunktene, og vil ta dem med meg i forhold til arbeidet med neste års proposisjon.

Jeg vil til slutt uttrykke tilfredshet med at komiteen støtter regjeringens forslag til vedtak om pensjon fra statskassen.

Gjermund Hagesæter (FrP) [16:39:49]: Først vil eg takke statsråden for at ho har notert seg og registrert merknadene om at vi ønskjer ei litt meir opplyst innstilling neste år, og det synest vi er veldig bra. Vi meiner at når det er Stortinget som skal vurdere dette og fatte vedtak, er det viktig at ein er tilstrekkeleg opplyst, og at ein får tilstrekkeleg informasjon. For ordens skyld: Etter at vi har fått svar på desse spørsmåla, meiner vi også at saka no er tilstrekkeleg opplyst til at ein kan fatte vedtak i saka.

Når det gjeld det eg var inne på – og representanten Lydvo var inne på – om objektive kriterium, har ikkje Framstegspartiet gått inn på saksbehandling og drøftingar. Vi overlèt dette til departementet og ber dei vurdere det. Vi meiner at dersom det berre er subjektive kriterium, og det ikkje er nokon haldbare objektive kriterium for korleis ein skal tildele dette, kan det lett bli forskjellsbehandling, slik at like tilfelle blir behandla ulikt på forskjellige utanriksstasjonar i verda.

Så vi meiner framleis at dette må vi jobbe med, men vi kan ikkje begynne å saksbehandle og drøfte dette frå talarstolen. Det må departementet sjå på og vurdere. Eg er som sagt glad for at statsråden har notert seg dei merknadene vi har kome med, og at dei vil bli tekne med tilbake til departementet og lagde til grunn for neste års behandling.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 16. (Votering, se side 4351)

Sak nr. 17 [16:41:40]

Innstilling fra næringskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Oskar Jarle Grimstad, Tord Lien, Per Roar Bredvold og Torgeir Trældal om å tillate økt fangst av kongekrabbe (Innst. 333 S (2009–2010), jf. Dokument 8:130 S (2009–2010))

Presidenten: Etter ønske fra næringskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det gis anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegget fra statsråden innenfor den fordelte taletid.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talarlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Frank Bakke Jensen (H) [16:42:39] (ordfører for saken): Kongekrabben er en introdusert art, og derfor er det viktig at det holdes øye med den. Det er også et viktig forslag som er fremmet av representantene her, da problemene rundt kongekrabben i det siste har vært høyst aktuelle. Det er ikke slik at en skal trekke parallellen og si at det er typisk Fremskrittspartiet å komme med en innvandringsdebatt, uansett om det er under eller over vann, men her har de en viktig debatt på gang.

Det har også vært slik at forvaltningsregimet har vært hyppig diskutert, og det har vært endret i det siste. Men det er likevel viktig at man kommer med synspunkter med tanke på hvordan saken har vært.

Kongekrabben er som sagt en introdusert art, som ble satt ut av russerne på 1960-tallet, og man startet tidlig på 1990-tallet å utnytte den kommersielt i Finnmark. For Finnmark har dette blitt et viktig fiskeri. Men også de tradisjonelle fiskeriene er så viktige for Finnmark at det er viktig at utviklingen følges nøye.

Forvaltningsregimet med to soner har vært vellykket på flere måter. Det har lyktes å bygge opp en merkevare på kongekrabben, det har lyktes å utvikle en flåte som kan fiske den, man har utviklet industri som kan behandle den, og man har utviklet et markedsapparat slik at man får solgt denne krabben. Situasjonen er at man i Finnmark nå har en etablert industri som får gode priser for produktene.

Dette bildet målt mot de første årene da man hadde en invasjon og fiskerne måtte slutte med sitt tradisjonelle fiske på grunn av krabben, er altså bedre. I tillegg etablerte man et desimeringsfiske utenfor den kommersielle sonen som skal ha som mål å stoppe spredningen av krabben lenger vest og sørover. Fjorårets krabbefiske hadde en første-håndsomsetning på 126 mill. kr. Det er uten tvil et viktig fiskeri. Forvaltningsmodellen, vedtatt i forbindelse med St.meld. nr. 40 for 2006–2007, har derfor vært vellykket sett i lys av hva man visste da.

Høyre er enig i at Fiskeridirektoratets forslag til forvaltningsmodell gir et enklere forvaltningsregime, men vil påpeke at utvidelsen av det kommersielle området, til flere ganger sin opprinnelige størrelse, forutsetter at man har kvoter store nok til å begrense spredning. Det er, vil jeg gjenta, en introdusert art, og man ønsker ikke en ukontrollert spredning av den.

Når vi nå ser at vi har en nedgang i kvotestørrelsen på 24 pst., kan man ikke på noen måte si at man tar hensyn til Stortingets vedtak om å utøve et føre-var-prinsipp. Ifølge markedet vil det også være mulig å omsette mindre krabbe enn dagens skallstørrelse på 137 mm. Det gir oss enda en mulighet for å øke kvoten.

Den dystre siden av dette eventyret er at forsker Jan Sundet har påvist klare funn av skadet bunnfauna i Varangerfjorden, og peker på at disse skyldes introduksjon av kongekrabbe. Det er på sin plass å påpeke at denne kunnskapen burde vært en del av høringsgrunnlaget for den nye forvaltningsmodellen for kongekrabbe.

Flere og flere forskere har arbeidet med krabben, noe som gjør at vi i dag vet mye, mye mer enn i går. Det er påvist at den er en stor predator, og at den spiser alt som kommer i dens vei, herunder fiskeegg. Fiskerne på Finn-

markskysten er bekymret, og etter min mening med rette når forsker Nina Mikkelsen ved Havforskningsinstituttet tar en gjennomgang av hva krabben spiser. Det dokumenteres at den i forhold til annen fisk spiser betydelige mengder rogn fra lodde, hyse og rognkjeks. Man kan altså frykte en ubalanse i økosystemet. Det er grunn til å frykte at dette kan gå ut over rekrutteringen til flere viktige fiskeslag.

Det er derfor oppsiktsvekkende å registrere at man ikke har varslet økt forskningsinnsats for å sikre at man tilegner seg nok kunnskap om saken.

Kort oppsummert er Høyres syn at den nye forvaltningsmodellen er god. Den tar hensyn til muligheten for å utøve kontroll med fisket, hvilket er viktig. Ved behandlingen av St.meld. nr. 40 stilte Stortinget krav om at kongekrabben skal forvaltes etter føre-var-prinsippet. Dette kravet gjør at kvotene etter vår mening bør settes betydelig høyere, og alle de ukjente faktorene gjør at forskningsinnsatsen må intensiveres for å få en inngående kjennskap til skadene på havbunnen.

Lillian Hansen (A) [16:47:18]: Aller først har jeg lyst til å si at jeg synes det er flott at vi til nå har hatt mange gode fiskeripolitiske debatter i denne sal, som denne, som omhandler kongekrabben.

Stortinget vedtok i 2007 en melding om forvaltningen av kongekrabben. Den politikken ligger fast, og det er ikke gjennom et Dokument nr. 8-forslag at de store linjene i forvaltningen av kongekrabben legges. Det er verdt å merke seg at regjeringen i denne meldingen foreslår en evaluering av kongekrabbeforvaltningen etter fem år.

Forslagsstillerne er opptatt bl.a. av forslaget om de nye reguleringsbestemmelsene. Dette forslaget om justerte grenser har også vært på høring, med målsetting om at bestanden innenfor det regulerte området skal forvaltes på en måte som sikrer næringsaktivitet og sysselsetting i området. Stabilitet og langsiktig lønnsomhet skal være å finne i den regulerte fangsten. Det er for å oppnå dette at det nå er vedtatt justeringer av grensene for det kvoteregulerte området.

Som sagt: Reguleringene er nå vedtatt, og jeg regner med at statsråden vil redegjøre for det.

Harald T. Nesvik (FrP) [16:48:59]: Først av alt vil jeg gi honnør til saksordføreren, som på en god og grundig måte redegjorde for innholdet – også faktisk for mye av det som Fremskrittspartiet står for. Derfor vil jeg bare bruke lite grunn tid på et par små kommentarer.

Det ene er at det ikke er tvil om at mange føler seg lurt av det de ser nå knyttet til regulering av kongekrabbefisket, eller kamtsjatkakrabbens vandring. Så hørte vi at saksordføreren antydte innvandringspolitikk med Fremskrittspartiet, og da kan jeg jo replisere tilbake at hvis det er en sak som kanskje blir vanskeligere enn å få Krekar ut av landet, så er det vel å få kontroll med kongekrabben langs kysten. Så får vi se hva som tar lengst tid.

Når det gjelder St.meld. nr. 40, var det bred enighet om det som hadde med føre-var-prinsippet å gjøre. Problemet er at den reguleringen som det nå legges opp til, ikke er i tråd med føre-var-prinsippet. For i stedet for å øke fang-

sten flytter man den nordlige grensen. Ved å flytte den nordlige grensen kan man faktisk risikere at fangsten går ned, og at det tas ut for lite kongekrabbe. Det vi dessverre også ser et illevarslende signal på, er nettopp at den er i ferd med å trekke vestover og sørover i større grad enn det som er ønskelig. Det er derfor man skulle få ut den delen av kongekrabbestammen som gikk der.

Jeg setter også spørsmålsteget ved hvorvidt statsråden og direktoratet egentlig har hjemmel til å flytte den grensen nå – altså endre forskriften – for i forbindelse med denne saken var det gitt at dette skulle gjøres i et femårs-perspektiv. Det vil si at denne saken er ikke gjenstand for de årlige reguleringene. Jeg ser fram til at statsråden kommenterer det nettopp i det perspektiv at man gir et signal om at man skal evaluere om fem år, og så kommer man allerede etter svært kort tid og endrer spillereglene for selve fisket. Det tror jeg faktisk kommer til å bli gjenstand for en del debatt i tiden som kommer.

Vi ser videre at flere som faktisk har trodd på storting og regjering i denne saken, har gått til innkjøp av båter og utstyr og har valgt å satse på dette. Vi har sett landanlegg som har bygd opp virksomhet knyttet til desimeringsfisket. De føler seg nok rimelig lurt i dag. Mange kommer til å tape store penger. Det er allerede meldt om at flere sliter økonomisk og kommer til å slite enda mer. Ja, selv Innovasjon Norge har vært med på å finansiere en del av disse tingene, altså statens eget organ. Det skal bli spennende å følge denne utviklingen videre.

Jeg er litt usikker på om saksordføreren fremmet forslaget vi har i innstillingen. Hvis ikke gjør undertegnede det.

Så må jeg bare si at jeg er selvfølgelig skuffet over resultatet, men jeg tror nok at siste ord ikke er sagt i denne saken.

Presidenten: Representanten Harald T. Nesvik har tatt opp det forslaget han refererte til.

Presidenten er noe usikker på om saksordføreren egentlig er med på det forslaget.

Frank Bakke Jensen (H) (fra salen): Nei, Høyre er ikke med på forslaget.

Presidenten: Nettopp. Men nå er i hvert fall forslaget fremmet.

Kjell Arvid Svendsen (KrF) [16:52:47]: Kongekrabben er en introdusert art som har vært kjent i norske farvann i over 30 år. Bestanden utgjør en forvaltningsmessig utfordring, men den er også en ressurs for enkelte kystsamfunn i Øst-Finnmark. Målsettingen er å begrense en videre spredning av kongekrabben i norske havneområder og sikre en lavest mulig bestand av kongekrabben utenfor det kvoteregulerte området øst for 26° øst.

Regjeringen har nå endelig kommet med regulering for fangst av kongekrabbe. Kongekrabbekvotene settes ned med 24 pst. Og som det er blitt sagt, dette bekymrer fiskerne. I St.meld. nr. 40 for 2006–2007, Forvaltning av kongekrabbe, legges det til grunn en femårig forvaltnings-

plan. Mange lokale fiskere og bedrifter har investert og forventet et uttak tilsvarende uttakene i 2008 og 2009. Næringen finner det derfor vanskelig å forholde seg til et forvaltningssystem som endres allerede etter to år.

I forbindelse med behandlingen av stortingsmeldingen hadde Kristelig Folkeparti følgende fellesmerknad med Venstre:

«Hvis forvaltningsregimet av kongekrabben denne stortingsmeldingen skisserer, og som komiteens medlemmer fra Kristelig Folkeparti og Venstre i stor grad støtter seg til, ikke klarer å hindre videre spredning av kongekrabben, vil disse medlemmer ta til orde for at man raskt setter inn tiltak som kan begrense veksten og holde bestanden nede.»

Forslagsstillerne viser til Havforskningsinstituttets rapport Kyst og havbruk 2009, der det sies at Varangerfjorden har hatt en betydelig reduksjon både i antall arter og i størrelse på enkeltarter. Det viser seg at kongekrabben kan overleve i et videre temperaturområde, noe som indikerer at den kan etablere seg i områder lenger sør og lenger nord enn tidligere antatt.

Det er et faktum at krabben har hatt en betydelig og dramatisk effekt på bunnfaunaen i Varangerfjorden. Målingene før 1994 – før kongekrabbens inntog – sammenlignet med i dag, viser at det er blitt store endringer i faunaen og store endringer i økosystemet i Varangerfjorden. Det er åpenbart at krabben har forsynt seg kraftig.

Antall arter i økosystemet er kraftig redusert. Før var det betydelige mengder forekomster og individer av muslinger, sjøstjerner, haneskjell og kråkeboller. I dag er disse omtrent fraværende i Varangerfjorden. Sedimentprofilene viser svært lite dyr i bunnsedimentet. Før 1994 var Bøkfjorden full av smådyr og oksygen. Sedimentet hadde en lys farge. I dag er sedimentfargen svart, dvs. at der er ikke oksygen og ikke bløtdyr. Kongekrabben er øverst i næringskjeden, og en del av føden er rognkjeks, steinbit, flyndre, rogn, skalldyr og bløtdyr. Det synes helt klart at krabben gjør mer skade enn man før antok. Kristelig Folkeparti støtter derfor forslaget om å øke det kommersielle fisket av kongekrabben for å redusere bestanden til et bærekraftig nivå.

Kongekrabben, som er en fremmed art i våre farvann, har spredt seg raskt langs Finnmarkskysten. Den er en ressurs, men representerer også store problemer for garnfiskere og for havbunnen. Derfor er det ønskelig med betydelig økt fangst av kongekrabbe.

Alf Egil Holmelid (SV) [16:56:33]: Det er eit viktig spørsmål som blir teke opp her i dag. Kongekrabben er ein framand art i vår fauna, og det er stor fare for negative effektar på økosystemet. Stortinget har tidlegare gått inn for å avgrense spreinga av kongekrabbe og sikre ein lågast mogleg bestand av kongekrabben utanfor det regulerte området aust for 26° aust.

SV er bekymra for dei effektane kongekrabben har på økosystemet. Derfor er vi opptekne av å halde bestanden så låg som mogleg utanfor dei regulerte områda. Her er det ikkje snakk om å forvalte ein berekraftig bestand. Her er det snakk om å skattleggje bestanden så hardt som mogleg,

og det betyr at vi må ta opp både små og store krabbar. Det er viktig at vi følger opp at det blir gjort, og det er viktig at dei som forvaltar kongekrabberegimet, passar på at vi har ei skikkeleg god nedfisking utanfor dei regulerte områda.

Stortinget har tidlegare vedteke at vi skal ha ei evaluering etter fem år, og SV meiner at vi både medan vi forvaltar det regimet som er lagt, og når vi skal ha ein skikkeleg gjennomgang etter fem år, skal leggje føre-var-prinsippet til grunn, så vi ikkje får ei utvikling i økosystemet som vi ikkje kan tole.

Irene Lange Nordahl (Sp) [16:58:22]: Etter at kongekrabben ble innført fra Stillehavet til Kolahalvøya i en periode fra 1960-tallet og helt fram til 1978, har bestanden økt kraftig, og de økologiske effektene av dette er ennå ikke fullt ut forstått. Kongekrabbens oppblomstring vekker både begeistring og fortvilelse. Fisket etter kongekrabbe gir store inntekter, mens mye av det tradisjonelle fisket har måttet vike.

Kongekrabbens inntreden påvirker mengdeforholdene og biomassen til en rekke arter. Dette vil også forplante seg i næringsnettet, og hvilke konsekvenser dette har for økosystemet på sikt, er for tidlig å si. Det som er sikkert, er at kongekrabbe påfører skader på fangst og redskaper til tradisjonelt line- og garnfiske. En skal også huske på at kongekrabben er klassifisert som en høy risiko for stedegeant biologisk mangfold i den norske svartelisten i Artsdatabanken.

I tråd med stortingsmeldingen Forvaltning av kongekrabbe er det et overordnet mål å begrense den videre spredning av kongekrabbe i norske havområder og sikre en så lav bestand som mulig av kongekrabbe utenfor et kvoteregulert fangstområde i Øst-Finnmark. Gjennom stortingsmeldingen ble det også definert et mål om å forvalte bestanden innenfor det kvoteregulerte området på en måte som tilrettelegger for næringsaktivitet og sysselsetting i dette området.

Det er ikke til å legge skjul på at det er en utfordring at bestanden på russisk side er opp mot 15 ganger større enn på norsk side, og at russerne forvalter kongekrabben som en ressurs i hele sitt havområde.

Det vil kontinuerlig innvandre kongekrabbe vestover fra russisk farvann, og dette er også noe av bakgrunnen for strategien med et regulert område i Øst-Finnmark.

Det er viktig å understreke at det ikke er et mål å ha en bestand av kongekrabbe utenfor det kvoteregulerte området som gir lønnsom fangst over tid. Utenfor det regulerte området må det være en målsetting om minst mulig forekomst av kongekrabbe.

Fiskeridirektoratet har nylig avsluttet årets høringsrunde, der justering av grenser for det kvoteregulerte området er foreslått, med bakgrunn i den todelte forvaltningen av kongekrabben. Det er nå opp til Fiskeridepartementet å ta stilling til spørsmålet om kvotestørrelse og en eventuell justering av grensene for det regulerte området.

Det er videre grunn til å legge merke til at statsråden har varslet at hun i den sammenheng også vil vurdere nye forskningsresultater knyttet til økosystemeffektene av kongekrabben.

Presidenten: Vi er nå i den situasjon at vi er i ferd med å bevege oss utover den vedtatte tid for formiddagsmøtet.

Dersom presidenten kunne ha grunn til å tro at det ikke vil bli en mengde treminutters innlegg etter statsråden – og det finner presidenten grunn til å tro – er presidenten innstilt på å slutføre behandlingen av denne saken.

– Det anses vedtatt.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [17:01:26]: Kongekrabben er en fremmed art i norske farvann, og den byr på noen helt særegne forvaltningsmessige utfordringer. En ting er i hvert fall helt sikkert: Den er kommet for å bli. Det overordnede målet med forvaltningen – og som Stortinget har stilt seg bak – er å begrense en videre spredning og sikre en lavest mulig bestand av kongekrabbe utenfor et kvoteregulert fangstområde i Øst-Finnmark. Innenfor dette området skal krabben forvaltes på en måte som gir grunnlag for næringsaktivitet. Det betyr en bærekraftig høsting.

Dette er en vanskelig balansegang, og det er ennå mye vi ikke vet om kongekrabben og konsekvensene av at den har kommet vandreende inn i norske farvann.

Representantforslaget som er til behandling i dag, handler om å øke det kommersielle fisket av kongekrabbe for å redusere bestanden til et bærekraftig nivå. Som kjent fastsatte jeg på mandag reguleringen av kongekrabbefisket for kommende sesong. Den beslutningen er basert på en omfattende høringsprosess og ivaretar etter min vurdering hensynene som kommer til uttrykk i komiteens innstilling, på en god måte.

For kommende sesong er det fastsatt en kvote på 900 tonn kongekrabbe, og det kvoteregulerte området er utvidet mot nord, og hele Porsangerfjorden er innlemmet i dette området. Disse elementene henger sammen og skal sørge for at målene for kongekrabbeforvaltningen blir nådd. Samtidig har det vært viktig for meg å sikre et reguleringsopplegg som minimerer mulighetene for juks, og jeg tror ikke vi vil se de samme tilstandene i år som det ble rapportert om i fjor.

Grensen i Porsangerfjorden oppheves fordi forutsetningene for en slik grense ikke lenger er til stede. Kongekrabben er også etablert i indre del av fjorden, og i den frie fangsten har det i hovedsak vært bare de store kommersielle krabbene som blir beskattet. Beskatningstrykket i Porsangerfjorden kan derfor holdes på et like høyt nivå i den regulerte fangsten.

På samme måte som i Porsangerfjorden er det ingen grunn til å tro at en justering av den nordlige grensen vil gjøre det vanskeligere å begrense en videre spredning av bestanden. Spredningen skjer i all hovedsak vestover langs kysten, og den frie fangsten bør derfor kanaliseres til og intensiveres i områdene vest for Nordkapp.

For å begrense denne spredningen ytterligere har det nå i vår vært gjennomført et utrydningsfiske med innleide fartøy vest for Nordkapp. Dette pågår fortsatt, og rapportene hittil tyder på at dette fisket gir en god effekt. Jeg vil derfor gjennomføre et tilsvarende opplegg til neste år.

Selv om vi har et klart mål om å begrense videre spredning av kongekrabben, mener jeg at det er viktig at vi sam-

tidlig har et kvoteregulert område. Bakgrunnen for det er å sikre en velfungerende mottaksstruktur og opprettholde markedene som er helt avgjørende for at det overhodet skal være noen interesse for å delta i den frie fangsten. Vi skal heller ikke glemme den store betydningen kongekrabben har hatt for fiskerne og fiskeindustrien i Øst-Finnmark.

Samtidig har vi i år fått nye forskningsresultater fra Varangerfjorden som viser en nedgang i biomassen av bunn- dyr og en strukturendring i bunnsedimentene, som sannsynligvis må tilskrives kongekrabben. Disse resultatene ble omtalt i Havforskningsinstituttets kvoteråd fra november 2009. Men det er etter havforskernes vurdering for tidlig å trekke klare konklusjoner om økosystemeffektene av kongekrabben nå. Vi vil imidlertid fortsette disse undersøkelsene. Vi må forstå hvilken betydning eventuelle konsekvenser har, og vurdere disse i en større sammenheng, der vi også tar hensyn til næringsaktørene og lokalsamfunnene.

I stortingsmeldingen om kongekrabbe ble det varslet at forvaltningen skulle evalueres etter fem år. Dette står fast, og på bakgrunn av erfaringene fra sesongen vi nå går inn i, vil det gjennomføres en bred evaluering. Resultatene av denne vil bli framlagt for Stortinget.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Harald T. Nesvik (FrP) [17:05:56]: Jeg skal være kort, president.

Spørsmålene mine er som følger, 1: Hvilken ekstrainsats setter nå statsråden og regjeringen inn for å forske på dette, slik at man nettopp kan få den brede kunnskapen som statsråden selv har tatt til orde for? Jeg har ikke sett noen budsjetter der det er øremerkede midler til dette. Jeg spør: Hvor stor er økningen i de øremerkede midlene til dette prosjektet?

Spørsmål 2: Har en i departementet foretatt en juridisk vurdering knyttet til de endringene som nå gjøres? I St.meld. nr. 40 for 2006–2007 ville man investere ut fra et femårsperspektiv, mens man nå, allerede tidlig i perioden, går inn og endrer forutsetningene for det vedtaket.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [17:06:36]: Når det gjelder spørsmålet knyttet til forskning, har vi jo en relativt høy innsats allerede i dag. Spørsmålet er hvordan vi

innretter den innsatsen. Jeg har hatt dialog med Havforskningsinstituttet. Det er for øvrig også en del andre institusjoner som forsker på dette. Man må se på et større område, flere geografiske områder, hva gjelder kongekrabbens framferd.

Når det gjelder spørsmålet som også ble tatt opp i representantens hovedinnlegg, som jeg oppfatter er knyttet til hjemmelen for å gjøre de endringene vi nå gjør, ligger det i stortingsmeldingen at det i det kvoteregulerte området vil være årlige reguleringer på bakgrunn av de erfaringene man gjør seg underveis. Siden kontrollene høsten 2009 viste så mye juks, var det helt nødvendig å justere disse grensene.

Frank Bakke Jensen (H) [17:07:37]: Finnmark er naturlig nok et populært fylke, og den neste krabaten som har planer om å flytte dit, er snøkrabben. Det er ikke en introdusert art, den har naturlig tilhold i havet der, men den sprer seg nå. Den er omgitt av den samme skrekkblandede mystikken som kongekrabben, for vi vet veldig lite om den.

Mitt spørsmål til statsråden er om man har noen klare planer for å øke forskningen også på den, sånn at man stiller litt bedre forberedt når den kommer.

Statsråd Lisbeth Berg-Hansen [17:08:17]: Nå er det sånn at alle rådene vi får hva gjelder forvaltning, er basert på flerbestandsforvaltning, så jeg legger til grunn at når Havforskningsinstituttet og andre forsker for å gi råd om forvaltning, er også snøkrabben lagt inn i de undersøkelsene og vurderingene.

Det er et viktig prinsipp for å kunne gjennomføre en flerbestandsforvaltning at man nettopp ser økosystemet i helhet, og jeg legger til grunn at også snøkrabben inngår her.

Det er jo spøkt litt rundt en del bord med hva som vil skje når snøkrabben møter kongekrabben. Det vil vi helt sikkert få et svar på, og jeg vil i min dialog med Havforskningsinstituttet be dem ha et særskilt blikk på den arten.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 17.

(Votering, se side 4351)

Stortinget tar nå pause. Nytt møte settes kl. 18.

Møtet hevet kl. 17.10.

Møte torsdag den 17. juni 2010 kl. 18

President: Line Henriette Hjemdal

Dagsorden:

Sakene på dagens kart (nr. 98) og saken på tilleggsdagsordenen (nr. 99)

Sak nr. 18 [18:01:52]

Innstilling fra Stortingets presidentskap om godtgjørelser for stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer (Innst. 368 S (2009–2010))

Stortingspresident Dag Terje Andersen [18:02:21]:

Vi har til behandling innstillingen fra presidentskapet om godtgjørelse for stortingsrepresentanter og regjeringsmedlemmer.

Siden 1996 har vi hatt en praksis i Stortinget med at en lønnskommissjon legger fram forslag til justering av godtgjørelsen i Stortinget. Jeg vil sitere fra deres mandat:

«Kommissjonens oppgave i henhold til Stortingets vedtak er – med Stortingets samtykke – å fastsette den årlige godtgjørelsen til stortingsrepresentantene og regjeringens medlemmer.»

Det har vært vanlig praksis siden 1996 at kommisjonens forslag er det som blir Stortingets vedtak.

I og med at det er delt innstilling i saken, finner jeg grunnlag for å redegjøre litt for det forslaget som nå foreligger.

Hvis vi sammenligner oss med andre grupper i samfunnet – og det synes denne representanten det er naturlig å gjøre – skal vi ikke ha en lønnsutvikling utover det disse får. Sammenligner man med statsoppgjøret, som endte med en ramme for lønnsøkning i 2010 på 3,3 pst., tilsvarende det tillegget som lønnskommissjonen nå har vedtatt, og som vi anbefaler at vi gir samtykke til, en økning på 2,72 pst.

Et lønnsoppgjør er teknisk sammensatt, av overheng, glidning – av mange faktorer. Den type faktorer påvirker stortingsrepresentantenes godtgjørelse i langt mindre grad enn de gjør i mange andre lønnsoppgjør.

Jeg vil bare for ordens skyld få gjøre oppmerksom på at når det i mindretallsforslaget, som sikkert senere vil bli tatt opp, står at en «finner det unaturlig at stortingsrepresentanters godtgjørelse øker mer enn dette» – med henvisning til 3,3 pst. – så er det altså et feil sammenligningsgrunnlag. Hvis en tar det kronebeløpet som er foreslått av mindretallet, vil den sammenlignbare årslønnsveksten i 2010 bli 2,32 pst. – altså i forhold til det som flertallet foreslår, som er en økning på 2,72 pst.

Med det som bakgrunn ønsker jeg å anbefale at flertallets innstilling blir vedtatt. Bare til informasjon kan jeg for øvrig si at presidentskapet har gått grundig inn disse beregningene, og en av tingene vi har undersøkt, er utviklingen fra det nye systemet ble innført i 1996 og fram til

i dag. Hvis en regner prosentvis endring for godtgjørelse – med den endringen som nå er foreslått, og flertallets innstilling blir vedtatt – vil endringen for godtgjørelse for stortingsrepresentanter ha økt med 81 pst. i løpet av perioden fra 1996, mens den gjennomsnittlige årslønnen for alle grupper i samfunnet har økt med 89,1 pst. – altså noe mer enn det utviklingen har vært for Stortinget.

Men for å gjenta det: Økningen for året i år – i og med at virkningsdatoen som er foreslått, er 1. mai – er altså på 2,72 pst., som er det sammenlignbare med statens oppgjør på 3,3 pst.

Akhtar Chaudhry (SV) [18:06:09]: Verden har vært rammet av en kraftig finanskrisen i det siste. Mange mennesker har måttet gå fra gård og grunn, og mange har mistet arbeid. Det startet i USA, hvor grådige direktører var altfor navlebeskuende og drev et finansspill som til slutt kostet mange mennesker, som jeg sa, hus og hjem og arbeidsplasser. Dominoeffekten av dette var, og er, skremmende. Noen få menneskers grådighet har satt en hel verden i en krise som det har vært absolutt nødvendig å takle.

Norge bygger på andre verdier enn dette. Bærebjelken i norsk velferdsmodell er at alle skal ha like muligheter. Derfor bør inntektsforskjellene mellom mennesker være minst mulig. Utjevning av forskjellene er et viktig element i velferdsstatstenkningen. Det er en verdi i seg selv, og det gir et harmonisk samfunn.

Vi er nå i en periode hvor lønnsoppgjørene i privat og offentlig sektor har vært i media daglig. Det har vært streik, det er streik, og det har vært varslet lock-out i noen næringer. Konflikten er store, maktkampen og lønnsutviklingen er tøff. Det ser alle som følger dette i media.

Stortingsrepresentantene er utenfor dette systemet. Jeg har i hvert fall aldri sett en stortingsrepresentant som streiker for noen tusenlapper her eller der. Stortingets menn og kvinner er ikke der. Vi er kort fortalt i den unike posisjon at vi bestemmer lønna vår selv. Det krever ikke bare moderasjon, det krever stor ydmykhet – for velgere, for skattebetalere og for streikende der ute.

Men det er ikke slik det blir i dag. Det jeg derimot ser, er at alle, minus SVs representanter, i dag vil stemme for å øke lønnen sin med over 27 000 kr pr. år, og det opp fra en årslønn som allerede er på nesten 700 000 kr.

Så kunne man selvsagt tenke seg at noen skulle mene at det er riktig å sette opp lønnen fordi det er så tøft å være stortingsrepresentant – så krevende, brutalt.

Jeg er fristet til å sitere det kemner Celiussier til sin kone, Lavinia, i Nils Kjærs komedie «Det lykkelige valg»:

«Men tenk dig selve stortinget, tenk dig de lange, lyse maaneder, da vi sidder paa stortinget. Lavinia, Lavinia – der er det godt at sidde».

Og så sier han videre:

«Men dette: at gaa ud og komme ind ganske simpelt og ligefrem og selvfølkelig og sætte sig ned og høre, eller ikke høre, og blade i dokumenter og læse, eller ikke læse, og vide hele tiden med usvige-

lig selvbevidsthed, at hvad jeg gør eller ikke gør, er betydningsfuldt og i givet tilfælde kan bli afgjørende – det, det maa du ogsaa, selv om du er en kvinde, kunne forstaa, det, det overgaar alt. Det er livet i potens.»

Så på Stortinget er det godt å være – og i regjering, om jeg også må få legge til det. Vi er her fordi vi har valgt det selv.

Likevel blir det i dag vedtatt en økning for stortingsrepresentantene med 27 200 kr. Statsrådenes godtgjørelse foreslås økt med 40 200 kr og statsministerens med 49 500 kr.

Det er to grunner til at SV mener at vi bør vise større nøkternhet når vi fastsetter vår egen lønn. Den ene er at vi allerede har en god lønn på nesten 700 000 kr, og alt annet kommer i tillegg. Den andre er at vi er ledere som bør gå foran, vise nøkternhet og ansvarlighet.

Kombinasjonen av dette gjør at jeg på vegne av SV har foreslått lavere godtgjørelse i presidentskapet. Jeg legger ikke skjul på at i SVs gruppe finnes det representanter som mener at vi har såpass høy lønn at vi burde egentlig fryse vår lønn. SV har derfor ment at vi bør vedta en mye mer moderat lønnsutvikling for oss selv enn det som ligger i forslaget til vedtak. Jeg anbefaler Stortinget å gå foran som gode ledere, og tar opp mitt eget forslag.

Presidenten: Representanten Akhtar Chaudhry har tatt opp det forslaget han refererte til.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 18.
(Votering, se side 4351)

Sak nr. 19 [18:11:19]

Stortingets vedtak til lov om endring i legemiddeloven (Lovvedtak 68 (2009–2010), jf. Innst. 295 L (2009–2010) og Prop. 111 L (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4352)

Sak nr. 20 [18:11:49]

Stortingets vedtak til lov om infrastruktur for geografisk informasjon (geodataloven) (Lovvedtak 69 (2009–2010), jf. Innst. 354 L (2009–2010) og Prop. 121 L (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4352)

Sak nr. 21 [18:12:12]

Stortingets vedtak til lov om endringer i regnskapsloven og enkelte andre lover (Lovvedtak 70 (2009–2010),

jf. Innst. 343 L (2009–2010) og Prop. 117 L (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4352)

Sak nr. 22 [18:12:36]

Stortingets vedtak til lov om endringer i merverdiavgiftsloven mv. (Lovvedtak 71 (2009–2010), jf. Innst. 344 L (2009–2010) og Prop. 119 LS (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4352)

Sak nr. 23 [18:13:00]

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 13. juni 1975 nr. 35 om skattlegging av undersjøiske petroleumsforekomster m.v. (Lovvedtak 72 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4352)

Sak nr. 24 [18:13:26]

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 12. desember 1975 nr. 59 om dokumentavgift (Lovvedtak 73 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4352)

Sak nr. 25 [18:13:56]

Stortingets vedtak til lov om endring i lov 13. juni 1980 nr. 24 om ligningsforvaltning (ligningsloven) (Lovvedtak 74 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4352)

Sak nr. 26 [18:14:24]

Stortingets vedtak til lov om endring i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) (Lovvedtak 75 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4352)

Sak nr. 27 [18:14:51]

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) (Lovvedtak 76 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4352)

Sak nr. 28 [18:15:20]

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 12. desember 2003 nr. 108 om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv. (Lovvedtak 77 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4352)

Sak nr. 29 [18:15:50]

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 17. juni 2005 nr. 67 om betaling og innkreving av skatte- og avgiftskrav (skattebetalingsloven) (Lovvedtak 78 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4352)

Sak nr. 30 [18:16:19]

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 14. desember 2007 nr. 107 om endringer i lov 26. mars 1999 nr. 14 om skatt av formue og inntekt (skatteloven) (Lovvedtak 79 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4352)

Sak nr. 31 [18:16:53]

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 21. desember 2007 nr. 119 om toll og vareførsel (tolloven) (Lovvedtak 80 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4352)

Sak nr. 32 [18:17:19]

Stortingets vedtak til lov om endring i lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av villlevande marine ressursar (havressurslova) (Lovvedtak 81 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4352)

Sak nr. 33 [18:17:49]

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift (merverdiavgiftsloven) (Lovvedtak 82 (2009–2010), jf. Innst. 351 L (2009–2010) og Prop. 126 LS (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4352)

Sak nr. 34 [18:18:15]

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov 29. april 2005 nr. 21 om supplerande stønad til personar med kort butid i Noreg (auke av stønadssatsane) (Lovvedtak 83 (2009–2010), jf. Innst. 356 L (2009–2010) og Prop. 137 LS (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4352)

Sak nr. 35 [18:18:49]

Stortingets vedtak til lov om endringer i arbeidsmiljøloven (midlertidig ansettelse mv.) (Lovvedtak 84 (2009–2010), jf. Innst. 337 L (2009–2010) og Prop. 104 L (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4352)

Sak nr. 36 [18:19:14]

Stortingets vedtak til lov om avtalefestet pensjon for medlemmer av Statens pensjonskasse (Lovvedtak 85 (2009–2010), jf. Innst. 360 L (2009–2010) og Prop. 107 L (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 4352)

Sak nr. 37 [18:19:39]

Stortingets vedtak til lov om endringer i lov om Statens Pensjonskasse, lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser og i enkelte andre lover (oppfølging av avtale om tjenestepensjon og AFP i offentlig sektor i tariffoppgjøret 2009) (Lovvedtak 86 (2009–2010), jf. Innst. 360 L (2009–2010) og Prop. 107 L (2009–2010))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

(Votering, se side 4352)

(Brannalarmen går.)

Presidenten ber om at vi følger de vanlige rutineene ved brannalarm og hører på høytalerne. Vi avslutter møtet.

Møtet avbrutt kl. 18.20.

Stortinget gjenopptok sine forhandlinger kl. 18.42.

Marit Nybakk overtok her presidentplassen.

Sak nr. 1 på tilleggsdagsordenen [18:43:02]:

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bente Thorsen, Dagrun Eriksen, Trine Skei Grande og Svein Harberg om konsekvenser av Høyesteretts dom i favør av Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon i saken om Opplysningsvesenets fond (Dokument 8:164 S (2009–2010))

Presidenten: Presidenten vil foreslå at taletiden begrenses til 40 minutter og fordeles med inntil 5 minutter til hvert parti og inntil 5 minutter til statsråden.

Videre vil presidenten foreslå at det ikke gis anledning til replikkordskifte, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Truls Wickholm (A) [18:43:07]: Regjeringen har hatt som mål at tomtefesterne skulle få eie sin egen tomt. Tomtefesteinstruksen ble vedtatt for å legge til rette for en lavere innløsningspris og festeavgift, ved at festeavgiften skulle reguleres i henhold til utviklingen av konsumprisindeksen. Denne instruksen gjelder ikke lenger for Opplysningsvesenets fond som følge av høyesterettsdommen.

Bakgrunnen for saken som er til behandling i Stortinget i dag, er et representantforslag fra stortingsrepresentantene Bente Thorsen, Dagrun Eriksen, Svein Harberg og Trine Skei Grande, der de dels ber regjeringen om umiddelbart å følge opp Høyesteretts dom i tomtefestesaken med forslag om å oppheve § 5 andre ledd i loven om Opplysningsvesenets fond, og dels ber regjeringen erstatte Opplysningsvesenets fond fullt ut for det tapet fondet er påført som følge av tomtefesteinstruksen.

Man kan lese på departementets hjemmesider at alle pågående innløsnings saker vil bli stanset som følge av dommen, og at regjeringen er i gang med å vurdere konse-

kvensene av Høyesteretts dom. Departementet går nå gjennom de problemstillingene som dommen reiser, og vurderer i denne forbindelse også spørsmålet om kompensasjon til Opplysningsvesenets fond. Dette er en framgangsmåte som støttes av flertallet på Stortinget.

Saken er ikke så enkel som man kan få inntrykk av når man leser representantforslaget. Saken og dommen reiser flere juridisk kompliserte spørsmål og problemstillinger. Det er derfor viktig at saken får en grundig behandling før Stortinget tar sin avgjørelse. Det virker i overkant lettvent at Stortinget fatter et slikt vedtak – nærmest over bordet – uten et skikkelig saksframlegg.

Jeg har ingen andre merknader til denne saken og vil råde representantene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti til å stemme mot forslaget, altså stemme mot I og II i Representantforslag 164 S.

Anders Anundsen (FrP) [18:46:40]: De forslagene vi behandler i dag, burde det egentlig vært helt unødvendig å fremme, for dersom regjeringens partier på Stortinget hadde evnet å forholde seg til Grunnloven og lytte til de råd en får fra andre enn en selv, ville Stortinget unngått den fornedrende dom som er felt over det forsøkt regjeringen gjorde på å overkjøre Grunnloven og tappe Opplysningsvesenets fond.

Dette er andre gang denne regjeringen felles i et viktig grunnlovsspørsmål, og det er åpenbart at regjeringens troverdighet i slike spørsmål har fått seg en alvorlig grunnlovsknekk – kanskje mer alvorlig enn noen regjering i moderne tid.

Saken har hatt et langt spekter av behandlinger i Stortinget, alt fra interpellasjoner til initiativ fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om å rådspørre Høyesterett etter Grunnloven § 83. Statsråd Trond Giske holdt seg for ørene og kunne fortelle at Lovavdelingen hadde talt, så da fikk anerkjente juridiske professorer og advokatfirmaer mene hva de ville. Det manglet ikke på advarsler. Nær sagt alle juridiske miljøer i dette land som uttalte seg i saken, unnatt Justisdepartementets egen lovavdeling, sa at lovvedtaket var i strid med Grunnloven § 106. Høyesterettsdommen er et klart tegn på at Høyesterett tar Grunnloven på alvor, og det er prinsipielt veldig viktig at Høyesterett ikke tillater at et simpelt flertall overkjører grunnlovbestemmelser som det kreves to tredjedels flertall for å endre. Høyesteretts dom er for så vidt et foreløpig punktum for saken. Det som nå gjenstår, og som dette forslaget dreier seg om, er å rydde opp i regjeringens fadese.

Jeg hadde gleden av å være ordfører for lovsaken. Opposisjonen påpekte i svært utdypende merknader hvor galt dette ville gå. En samlet opposisjon mente at lovendringen ville stride mot Grunnloven. Opposisjonen gav regjeringens partiene mulighet etter mulighet til å moderere sitt utgangspunkt. Likevel stod statsråd Giske og raljerte over mindretallets juridiske kompetanse. Det var Lovavdelingens konklusjon som måtte legges til grunn. Statsråden sa bl.a.:

«Jeg lurer på hvem som har en mest politisk føring i sin grunnlovstolkning av Fremskrittspartiet og Justisdepartementets lovavdeling.»

En kan vel nesten si at Høyesterett har konkludert også på det punkt.

Når det gjelder selve forslaget fra en samlet opposisjon, er det egentlig unødvendig å endre loven, fordi bestemmelsen er satt ut av kraft av Høyesterett. Men det er viktig å ha et lovverk som gir uttrykk for det som er den faktiske rettstilstanden. Derfor er det viktig å rette opp denne feilen i lov om Opplysningsvesenets fond. Det er faktisk grunn til å være forundret over at regjeringen selv ikke har tatt et initiativ allerede.

Det er også verdt å merke seg at regjeringen har vært stille når det gjelder fremdriften på oppryddingsarbeidet etter denne regjeringsskiftet. Det er grunn til å tro at den nå står overfor en del utfordringer i så henseende. Men det må være klart at staten etter Høyesteretts dom er forpliktet til å sikre at Opplysningsvesenets fond står i samme stilling for fremtiden som det gjorde før det ulovlige vedtaket ble fattet av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Det er også verdt å undre seg over den svært svake fremdriften fra regjeringens side. Det kan ikke aksepteres at regjeringen forholder seg til dette på en måte som gjør at Opplysningsvesenets fond eller andre må saksøke staten på nytt for å få sin legitime erstatning.

Jeg kunne tenke meg å høre – i statsrådets innlegg senere i dag – om statsråden vurderer det som klokt av hennes forgjenger å tvinge gjennom salg av tomter festet fra Opplysningsvesenets fond til tross for den pågående rettslige prosessen. Jeg ber statsråden kommentere i sitt innlegg om hun – i etterpåklokskapens lys – burde ha lyttet til Fremskrittspartiets forslag om å trekke anken etter dommen i Oslo tingrett, hvor staten gikk på et drepende nederlag. Nå vet en jo at statens tap i Høyesterett – om mulig – er enda mer drepende. Har statsråden vært en klok statsråd i disse spørsmålene, etter egen oppfatning? Tidvis kan det være greit med noen selverkjennelser fra denne talerstolen.

Med det vil jeg ta opp forslaget i saken.

Presidenten: Representanten Anders Anundsen har tatt opp det forslaget han refererte til.

Svein Harberg (H) [18:51:13]: Jeg takker for muligheten til å få behandlet saken nå før vi går fra hverandre for sommeren.

Så må jeg peke på at to ganger det siste året har det skjedd noe veldig alvorlig, og det er at Høyesterett har måttet sette til side flertallsvedtak i Stortinget. Det gjelder i skattesaken mot rederne, og det gjelder denne saken, helt uten sammenligning, men det er svært betenkelig at så skjer.

I denne saken er det, som forrige taler var inne på, kommet mange klare advarsler, og det er gitt mange anledninger til å snu, men daværende kirkeminister Trond Giske var rimelig tydelig på avvísningen. Alle advarslene ble blankt avvist.

Jeg har lyst til å referere fra debatten i november 2007, i en interpellasjonsdebatt om dette, der en forutseende – ikke uvanlig – Inge Lønning var ganske tyde-

lig i invitten til Giske og sa om lovligheten av instruksjonen:

«Jeg skal når som helst være villig til å inngå et veddemål med statsråden – hvis han har sans for den slags – om utfallet av en slik rettsprosess. Det utfallet kommer til å være til liten glede for Regjeringen. Derfor vil det være mitt innstendige råd til statsråden og Regjeringen å følge fjellvettregelen om å snu i tide – eventuelt grave seg ned.»

Da jeg hørte hovedinnlegget fra regjeringspartiene fra talerstolen her, hadde jeg vel en følelse av at nettopp dette siste var det de kunne ønske seg å gjøre.

Så til bakgrunnen for at vi løftet denne saken nå før ferien. Stortinget har ikke fått et eneste signal om at denne saken ville bli fulgt opp raskt og effektivt. Kristelig Folkeparti har spurt justisministeren om hva de ville gjøre med denne saken, og fikk beskjed om at kirkeministeren hadde fått saken. Også når det gjelder å sette i gang oppfølgingen av kompensasjonen, har det vært spurt, og kirkeministeren svarte at ja, dette ser vi på, og vi er i løpende dialog med Opplysningsvesenets fond. Opplysningsvesenets fond skrev denne uken brev til ministeren og lurte på hva som skjedde i saken. Det henger jo ikke helt sammen med «løpende dialog».

Vi inviterer i dag til å ta noen viktige prinsippavgjørelser. Det er riktig som forrige taler sa, at i prinsippet er lovvedtaket opphevet av Høyesterett. Men vi synes det er viktig at Stortinget sier at dette følges opp, og at teksten justeres, og derfor vil vi gi denne støtten til at regjeringen griper fatt i det med en gang.

Når det gjelder kompensasjonen, så er det jo det samme – det er prinsippet vi inviterer til å ta standpunkt til her. Vi mener det er viktig å si at Opplysningsvesenets fond skal erstattes fullt ut. Ja, i innstillingen til saken om lovendringen som det var referert til, står det oppsummert slik:

«Departementet understreker i proposisjonen at det er en forutsetning at økonomien til Den norske kirke ikke skal svekkes som følge av instruksjonen. OVF skal etter sitt lovgrunnlag komme Den norske kirke til gode.»

Det kan jo ikke bety noe annet enn erstatning fullt ut. Dette er en viktig og selvfølgelig sak. Jeg trodde lenge at representanten Truls Wickholms innlegg var starten på å støtte forslaget, men det var tydelig at i dag skulle en være for og stemme imot – en underlig måte å gjøre det på.

Det er viktig å gi et klart signal til Opplysningsvesenets fond, at de skal få full erstatning. Dette fondet, som andre fond, merker de tidene vi er inne i nå. De har store oppgaver som står foran dem, de trenger trygghet for at de får disse pengene, og de trenger at det er framdrift i det arbeidet som skal gjøres, og her tar vi jo ikke stilling til summen, men til prinsippet. Jeg er veldig spent på hva statsråden nå vil komme og love oss i denne saken.

Til slutt vil jeg be om at forslagene stemmes over punktvis.

Presidenten: Da har presidenten registrert det ønsket.

Dagrun Eriksen (KrF) [18:55:57]: Det er interessant å høre at regjeringspartiene nå innser at denne saken ikke er enkel. I de foregående debattene Stortinget har hatt om Opplysningsvesenets fond, har regjeringspartiene gitt et helt annet inntrykk – dette var enkelt, dette var lett, det var mulig å gjennomføre, og man bare gjorde det. Det betyr også at hvis den «lettheten» – som regjeringspartiene til nå har gitt inntrykk av når de har behandlet Opplysningsvesenets fond – virkelig skulle gjelde, så burde man enkelt kunne gått for de forslagene som ligger på bordet i dag. For det handler om å rette opp igjen en bommert som regjeringen har gjort i forhold til at en flertallsregjering er suveren over Grunnloven. Dette er ikke tvil om – som også representanten Anders Anundsen sa – at instruksene ikke gjelder lenger, at den er tilsidesatt, men det tjener Stortinget til ære å ha et lovverk som er riktig og oppdatert, og derfor bør man gjøre dette.

Så kan vi høre fra representanten Wickholm at informasjonsstrategien overfor Stortinget får stadig nye veier fra denne regjeringen. Nå kan vi få lese på departementets hjemmeside hvordan regjeringen har tenkt å håndtere saken og høyesterettsdommen fra Opplysningsvesenets fond. I media kan vi lese at de oppfatter dette forslaget som «spill og spetakkel fra opposisjonens side».

Vi leverer et forslag i dag av to årsaker. Den ene er at rettspraksis må samstemme med lovene våre. Den andre er at det kommer et budsjett til høsten, hvor jeg mener at Stortinget må gi et klart signal om at det er en klar forventning om at det tapet som fondet er påført, skal bli betalt av regjeringen. Vi unner selvfølgelig tomtefestere billige tomter, vi unner selvfølgelig regjeringen å få oppfylle sine valgkamplofter til tomtefestere som har ønsket å få disse tomtenes til en lav pris. Men når slike valgkamplofter skal oppfylles, så mener Kristelig Folkeparti at regjeringen må ta regningen selv og ikke la Kirken og Opplysningsvesenets fond betale for disse valgkamploftene.

Jeg har også lyst til å si i denne forbindelse – i og med at vi vet at debatter rundt Opplysningsvesenets fond ofte blir brukt i senere sammenhenger – at det er viktig for Kristelig Folkeparti å presisere at eierskapet, hvem som eier Opplysningsvesenets fond, og hva det fondet kan brukes til, virkelig har styrket seg i Kirkens favør.

Så jeg håper at den anbefalingen som representanten Wickholm ga til sine medrepresentanter fra regjeringspartiene, ikke følges, at vi stemmer for det forslaget, I og II, som ligger på bordet, at man gjør opp igjen den uretten man har gjort med hensyn til Opplysningsvesenets fond, og at man stiller opp med de pengene som regjeringspartiene har lovet til tomtefesterne, av egen kasse og ikke av andres.

Statsråd Rigmor Aasrud [18:59:51]: Stortinget behandler i dag et representantforslag i forbindelse med høyesterettsdommen av 12. mai i år, der flertallet kjente tomtefesteinstruksene ugyldig for så vidt den pålegger Opplysningsvesenets fond å regulere festeavgifter og innløse festetomter på instruksens vilkår. Regjeringen er i gang med å vurdere konsekvensene av Høyesteretts dom.

I representantforslaget går på at Stortinget ber regje-

ringen om umiddelbart å følge opp Høyesteretts dom ved å fremme forslag om å oppheve § 5 annet ledd i lov om Opplysningsvesenets fond. Denne bestemmelsen er hjemmelen for regjeringen til å gi en instruks med særskilte bestemmelser om innløsning og festeavgift for festetomter til boligformål. Høyesteretts dom innebærer, som nevnt, at tomtefesteinstruksene er kjent ugyldig i forhold til Opplysningsvesenets fond. Opplysningsvesenets fonds avgiftsreguleringer og innløsninger følger nå prinsippene i tomtefesteloven og de inngåtte festeavtaler. Fordi ugyldighetsvirkningen følger direkte av Høyesteretts dom, er det ikke umiddelbart nødvendig å oppheve verken tomtefesteinstruksene eller § 5 annet ledd i OVF-loven som følger av dommen.

I forslaget II blir regjeringen bedt om å erstatte OVF fullt ut for det økonomiske tapet som er påført som følge av den ugyldige instruksene. Tapet som følger av innløsningene av festetomter, er langt på vei klarlagt, og framgår for så vidt av framstillingen i forslaget. I tillegg til tapet ved innløsninger av festetomter oppstår det et tap ved at OVF for enkelte festere, i henhold til tomtefesteinstruksene, har innkrevd lavere festeavgifter i 2009 og 2010 enn den avgift som er avtalt i festeavtalen. Spørsmålet om framtidige avgiftsreguleringer for festere som har fått regulert ned festeavgiften etter 1. januar 2009 i henhold til instruksens regler, reiser kompliserte juridiske spørsmål. Eventuell oppregulering av de nedregulerte festeavgiftene vil også ha betydning for framtidige innløsningssummer som i henhold til tomtefesteloven fastsettes ut fra festeavgiften.

Departementet går nå gjennom disse problemstillingene og vurderer i den forbindelse også spørsmålet om kompensasjon til Opplysningsvesenets fond.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bente Thorsen (FrP) [19:03:05]: Dessverre har regjeringsflertallets vedtak i saken om endring i tomtefesteloven påført Kirken store økonomiske tap. Opplysningsvesenets fond er en viktig finansieringskilde for Den norske kirke. Dette er Kirkens eneste frie middel, og må tas vare på på en forsvarlig måte. Det manglet ikke på advarsler fra opposisjonen om først å få en domsavgjørelse på om vedtaket som var fattet i Stortinget med knappst mulig flertall, var gyldig. Dette flertallet vendte det døve øret til og lot vedtaket tre i kraft, med den begrunnelsen at en dom fikk de eventuelt rette seg etter i ettertid. Nå forventer vi at regjeringen snarest mulig tar grep for å innfri høyesterettsdommen og betale Opplysningsvesenets fond de pengene det har krav på.

I tillegg har regjeringens vedtak medført at den har satt seg selv i en vanskelig situasjon, og i forhold til tomtefesterne som har benyttet seg av det ugyldige instruksvedtaket. Men hvordan regjeringen vil løse de utfordringene den står overfor når det gjelder den enkelte som ble villedet til å stole på det ugyldige vedtaket, må bli en sak mellom staten og den enkelte. Det viktigste nå er at regjeringen erstatter Kirkens tap etter den – igjen – ugyldige tomtefesteinstruksene, setter av penger til dette i stats-

budsjettet for 2011, og snarest kommer til Stortinget med forslag om å oppheve annet ledd i § 5 i lov om Opplysningsvesenets fond. Det vil bli mye ryddigere for ettertiden hvis den blir opphevet for å etterkomme høyesterettsdommen. Det er det denne saken dreier seg om. Dersom regjeringspartiene skal bruke de juridiske problemene som de selv har skapt i saken, som unnskyldning for ikke å gå inn for å etterkomme dommen, er det, som sagt, ikke det som skal behandles i dag. I dagens møte behandler Stortinget saken om å etterkomme høyesterettsdommen, og det vil være merkelig om ikke regjeringspartiene går inn for dette.

Presidenten: Neste taler er Ine M. Eriksen Søreide, som også er komiteens leder.

Presidenten beklager, Ine M. Eriksen Søreide er leder for utenrikskomiteen nå. I forrige periode var Ine M. Eriksen Søreide leder av kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.

Ine M. Eriksen Søreide (H) [19:05:41]: Jeg takker for det, og det er selvfølgelig hyggelig å delta i debatt med mine gamle komitékamerater igjen.

Statsråd Rigmor Aasrud sa i sin innledning at man er i gang med å vurdere konsekvensene av denne dommen. Det er bare én konsekvens av denne dommen, og det er at regjeringen har innført en grunnlovsstridig tomtefesteinstruks og endret OVF-loven § 5, sånn at den skal gjøre det mulig å gjennomføre tomtefesteinstruksen. Det er altså én mulig konsekvens av vedtaket i Høyesterett, og det er at man må endre § 5 andre ledd i lov om Opplysningsvesenets fond. Hvis ikke, opprettholder man altså en grunnlovsstridig paragraf.

Det manglet ikke på advarsler mot å gjøre det regjeringa nå har gjort. Det manglet ikke på råd, det manglet ikke på juridisk ekspertise. Men regjeringa valgte å trumfe gjennom et lovvedtak, bruke flertallet sitt og dermed opp tre grunnlovsstridig. Man skal være klar over at Stortinget har hatt denne saken i mange runder. Det endte til slutt med at Kirkelig arbeidsgiver- og interesseorganisasjon førte saken til Tingretten, hvor staten deretter tapte saken fullstendig. Da måtte staten anke direkte til Høyesterett, hvor man også tapte saken.

Jeg synes det er viktig å legge merke til at denne saken, i likhet med saken om rederiskatten, viser noe veldig viktig. Den viser at Høyesterett gir en klar beskjed til regjeringa om at den ikke kan bruke, og misbruke, flertallet sitt til å trumfe gjennom grunnlovsstridige lover i Stortinget. Den viser altså at makt ikke trumfer rett. Det er en beskjed regjeringa er nødt til å ta med seg.

Vi var alle veldig klare på at dersom endringen av OVF-loven § 5 andre ledd skulle gjennomføres, krevde det grunnlovsendring etter reglene i § 112 i Grunnloven, som er helt annerledes og krever et helt annet flertall enn de vanlige reglene om lovendring. Dette visste regjeringa meget godt, at de ikke hadde noen sjanse til å få det igjennom i Stortinget, verken tidsmessig eller når det gjaldt flertallet. Derfor valgte de den prosedyren de nå har gjort.

Så registrerer jeg, og det synes jeg er interessant, at stats-

råden sier at de nå skal vurdere de ulike sidene av en eventuell erstatning. Jeg var sjøl til stede på Kirkemøtet der tidligere statsråd Trond Giske var veldig klar på at Kirken eventuelt skulle få erstattet sine tap dersom det viste seg å være en uriktig tomtefesteinstruks.

I proposisjonen om endringen av OVF-loven § 5 sies det at departementet understreker at det er en forutsetning at økonomien til Den norske kirke ikke skal svekkes som følge av instruksen. Det betyr altså at etter at Høyesterett har kjent instruksen grunnlovsstridig, går regjeringa to skritt tilbake og ikke lenger lover kompensasjon til Kirken, men sier at dette er noe vi skal vurdere. Det er en besynderlig utvikling i denne saken.

Anders Anundsen (FrP) [19:09:05]: Det er én ting som gleder meg ved de innleggene som statsråden og representanten Wickholm fra Arbeiderpartiet holdt, og det er at tonen er litt annerledes nå enn den tonen tidligere kirkeminister Giske har hatt i alle saker om Opplysningsvesenets fond i denne sal tidligere. Det er et godt tegn. Men så vet jeg selvfølgelig, ikke minst basert på erfaring fra tidligere i dag hvor kontroll- og konstitusjonskomiteen behandlet en sak knyttet til kryptering av helseregistre, at det sitter veldig langt inne hos statsråder å erkjenne at de kanskje burde gjort noe annerledes.

Jeg merket meg at statsråden fra denne talerstol ikke kommenterte noen av de utfordringene jeg direkte ga statsråden fra denne talerstol. Det synes jeg egentlige statsråden burde gjøre, for det er en ganske spesiell situasjon Stortinget nå har havnet i. Regjeringen har egentlig vill-ledet Stortinget til å fatte et grunnlovsstridig vedtak, og det er ganske dramatisk. Derfor kunne jeg fortsatt tenke meg å høre hvordan statsråden i dag vurderer hvor klokt det var av hennes forgjengere å tvinge igjennom salg av tomter som festes fra Opplysningsvesenets fond, til tross for den pågående rettslige prosessen. Hadde det ikke vært smart å bremse opp, stoppet opp og sagt at vi får vente og se utfallet, istedenfor å lage problemer for alle de tomtefesterne de nå har laget problemer for?

Kanskje burde hun også kommentere hvorvidt det hadde vært smart og ikke utsatt staten for det ytterligere tapet som staten er påført som følge av at anken etter dommen i Oslo tingrett ikke ble trukket.

Jeg kunne godt tenke meg å utfordre statsråden til å si et par ord om disse tingene.

Hans Olav Syversen (KrF) [19:10:59]: Det er noe som er veldig interessant i de sakene vi har hatt til behandling når det gjelder Kirken i det siste, og det er hvor opptatt regjeringspartiene og statsråder er av mindretallet. Det vektlegger man veldig mye. Og så glemmer man faktisk å få med seg – stort sett – hva konklusjonen fra flertallet er, om det er Kirkemøtet eller Høyesterett, og hva den egentlig går ut på.

Jeg må også si at det statsråden sa, er det aller minste man kan si etter å ha fått Høyesterett mot seg. Det er greit at man ikke skal be om unnskyldning og beklage, det får vi tåle at en flertallsregjering føler seg for god for. Men at man i det minste erkjenner at her har man trådt feil både

en og to ganger, det skylder man faktisk dem som har tapt på den måten regjeringen har opptrådt på.

Så ser jeg at statsråden skal ha ordet. Jeg har lyst til å spørre om, siden de nå på departementets hjemmesider sier at man arbeider med, er i dialog osv., hvordan man skal følge opp Høyesteretts dom. Vi hørte her at Opplysningsvesenets fond har sendt brev til statsråden om hvordan dette skal følges opp, og jeg vil gjerne nå ha klarhet i om regjeringen har tenkt å følge opp dette i dialog med Opplysningsvesenets fond. Eller er det et nytt diktat som skal presenteres?

Statsråd Rigmor Aasrud [19:12:52]: Som jeg sa i mitt innlegg, skal det ikke være noen tvil om at regjeringen tar til etterretning det flertallet som var i Høyesterett. Og vi kommer også til å gjøre de nødvendige lovendringer, men det er ikke behov for umiddelbart å gjøre lovendringer for at de forhold som høyesterettsdommen tar opp, blir endret. Tomtefesteinstruksen er ugyldig i forhold til Opplysningsvesenets fond, og de innløsninger som skjer fra OVF nå, følger de ordinære reglene som er nedfelt i tomtefesteloven.

Så er det flere her som problematiserer at vi ikke øyeblikkelig legger fram et helt nytt lovforslag. Men det er, som jeg sa i mitt innlegg, flere forhold som må avklares, og som vi er nødt til å bruke noe tid på. Jeg er opptatt av at vi nå skal få gjort ting riktig, slik at vi kan få denne saken ut av verden og få gjort de nødvendige opprettinger. Det dreier seg altså om de avgiftene som ble nedregulert som følge av tomtefesteinstruksen, og hvordan man skal forholde seg til det i forhold til tomtefesteloven. Det jobber vi med, og når vi har avklart det, skal vi selvsagt også ha en dialog med de som er involvert, når vi har klargjort det juridiske grunnlaget.

For dem som skal innløse tomtene sine, er det ikke noen tvil om hvilken rettstilstand som nå gjelder. 12. mai er gjennomskjæringstidspunktet, og de som innløser tomtene sine i ettertid, får gjort det etter tomtefestelovens bestemmelser.

Så spør Anundsen fra Fremskrittspartiet om det var riktig å anke. Jeg mener faktisk at det var riktig å anke. Nå har vi fått en høyesterettsdom i denne saken. Da er det klart hva grunnlaget er. Jeg registrerer at det var forskjellige syn også i Høyesterett i denne saken, men at flertallet landet på at dette ikke var i samsvar med den måten Høyesterett mener man skal fortolke Grunnloven på. Det tar vi selvsagt til etterretning.

Svein Harberg (H) [19:15:27]: Bare et par korte kommentarer.

For det første antydet jeg i mitt første innlegg at det kunne virke som om regjeringspartiene hadde lyst til å grave seg ned. Nå ser det ut til at de har gjort det, i og med at de er fraværende i denne debatten. Og jeg forstår at det må være vanskelig, etter anbefalingen fra arbeiderpartirepresentanten i starten her, å argumentere for hvorfor en skal stemme imot det en er for.

Så registrerte jeg at statsråden i sitt siste innlegg sa at hun tok til etterretning at Høyesterett hadde sagt det de

hadde sagt, og at det var behov for lovendring, men ikke nå. I sitt første innlegg sa hun at det ikke var behov for lovendring, fordi Høyesterett hadde opphevet loven.

Det er altså slik at når en går inn på denne loven i dag – jeg var der inne i går og søkte på Stortinget – ser en at dette avsnittet ligger der. Derfor synes vi det er riktig å ta Høyesteretts dom på alvor, at Stortinget viser at dette tar vi til følge. Vi tar det som en sak, vi fjerner dette avsnittet, så er det ute av loven – helt uavhengig av hva som skal skje med erstatningen. Derfor har vi bedt om punktvis avstemning. Dette kan en vitterlig ta stilling til i dag og si at nå gjør vi det. Jeg regner med at regjeringspartiene tar en ny runde på dette og tenker igjennom at nå signaliserer vi til folk at vi tar Høyesterett på alvor, vi fjerner dette fra loven, og så er det på plass.

Jeg vil igjen etterlyse hva som gjør at en vil stemme imot prinsippet om fullt ut å gi erstatning til Opplysningsvesenets fond. Det er masse diskusjon om summene. De summene som står i dommen, er bare en bit av det. Det er langt høyere summer, kanskje opp mot det dobbelte, som er realiteten når det gjelder erstatningen som Opplysningsvesenets fond mener de har rett på. Er det slik å forstå at en da må lete etter intensjonen med ikke å støtte dette i dag? Er det slik at en i regjeringspartiene har et klart ønske om å redusere dette mest mulig, og ikke erstatte fullt ut?

Ine M. Eriksen Søreide (H) [19:17:59]: Dette har på mange måter vært en oppklarende, men også en veldig pussig debatt.

Når statsråden i sitt siste innlegg sier at det er flere forhold som må avklares før man kan gjennomføre en lovendring, så er det helt ubegripelig. Det er kun én ting som trenger å gjøres, og det er å fjerne § 5 andre ledd i loven om Opplysningsvesenets fond. Det er akkurat like enkelt som det var å sette inn i loven det leddet som gjør tomtefesteinstruksen mulig å gjennomføre. Dette er gjort med et enkelt håndgrep, det er en enkel operasjon. Det krever ingen utredning, nettopp fordi den eneste grunnen til at andre ledd i § 5 ble opprettet, var at man skulle gjøre unntak fra første ledd. Paragraf 5 første ledd i lov om Opplysningsvesenets fond lyder:

«Eigedommane og kapitalen til fondet kan ikkje gjevast bort eller brukast opp.»

Så ønsket man nettopp å gi bort eller bruke opp fondets kapital. Derfor måtte man lage et nytt ledd i paragrafen, sånn at man skulle kunne gjøre det.

Når Høyesterett nå så klart og entydig har kjent dette vedtaket og denne lovteksten grunnlovsstridig, altså i strid med Grunnloven § 106, har regjeringa ikke noe annet valg enn fjerne andre ledd i paragrafen. Noe annet ville være helt merkelig. Og det er en like enkel operasjon som det var for regjeringa å sette leddet inn. Men dette må selvfølgelig skilles fra diskusjonen om erstatning og kompensasjon. Det er nettopp derfor forslaget nå har to deler, som det skal stemmes over separat.

For meg er det en gåte hvordan regjeringa, ved Rigmor Aasrud, kan mene at det er mange spørsmål å utrede før man kan tilbakestille § 5 i lov om Opplysningsvesenets fond til den opprinnelige tekst, slik den var før den grunn-

lovsstridige delen kom inn, nettopp fordi Høyesterett har kjent vedtaket grunnlovsstridig.

Det er også viktig å merke seg at Høyesterett er helt klare på at det er likegyldig for resultatet om det er instruksjonen eller om det er loven som ugyldig. Det er grunnlovsstridig sånn som den nå tolkes, og sånn som den nå brukes.

Dette er et ukomplisert juridisk spørsmål, et spørsmål som er så ukomplisert at regjeringspartiene her og nå uten problemer burde kunne stemme for forslaget om umiddelbart å rette opp det som nå framstår som en grunnlovsstridig tekst.

Så er det helt åpenbart at både instruksjonen og paragrafen er satt ut av spill med Høyesteretts dom. Nettopp derfor framstår det som enda mer merkelig at regjeringspartiene ikke kan gjøre det som må gjøres: ta konsekvensen av Høyesteretts dom. Jeg kan ikke forstå at det skulle være mer å utrede, at det skulle være mer å vurdere. Grunnloven sier én ting, dommen sier én ting, og § 5 andre ledd i loven om Opplysningsvesenets fond sier noe helt annet.

Dagrun Eriksen (KrF) [19:21:20]: Jeg har sittet og tenkt med meg selv: Har regjeringen tenkt å følge opp høyesterettsdommen? Har man egentlig tenkt å oppheve § 5 andre ledd i loven om Opplysningsvesenets fond? Da bør man ikke gi signal om å stemme imot I og skape tvil om hvorvidt man egentlig har tenkt å følge Høyesteretts dom, selv om det var et mindretall som sa noe annet.

Vi fjerner jo ikke loven over bordet, vi fjerner ikke ledd over bordet. Vi ber regjeringen fremme det forslaget som skal til, slik at paragrafen blir i samsvar med det Høyesterett har sagt vil være i tråd med Grunnloven.

Når jeg hører på argumentasjonsrekken når det gjelder II, om at det er litt vanskelig å komme ut av det juridiske uføre som den ugyldige instruksjonen har ført regjeringen inn i, vil jeg minne om at det var en del av opposisjonen som advarte mot å innføre den instruksjonen så lett, og tro at det ville være så enkelt.

Jeg må også spørre når det gjelder II: Har regjeringen tenkt å kompensere det tapet som fondet har fått, på bakgrunn av den ugyldige instruksjonen? Da bør man ikke også gi et signal nå om at man ikke ønsker å kompensere det økonomiske tapet som fondet er påført, som følge av den ugyldige instruksjonen.

Stemmer regjeringspartiene imot både I og II i dag, betyr det at de enten stemmer imot noe de er for, fordi

noen andre har fremmet forslag, eller så er de nå med og reiser tvil om de egentlig har tenkt å ordne opp i lovverket, slik at det blir i samsvar med Grunnloven, og om de har tenkt å kompensere det tapet som fondet har fått. Her bør det være et enstemmig vedtak i respekt for Grunnloven og i respekt for den dommen som Høyesterett har avsagt.

Presidenten: Anders Anundsen har hatt ordet to ganger og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Anders Anundsen (FrP) [19:24:12]: Representanten Syversen var inne på at denne regjeringen i kirkesaker har en veldig hang til å lytte til mindretallet. Og jeg blir litt oppgitt rett og slett når statsråden står her og sier at det var et mindretall også i Høyesterett. Høyesteretts dom er endelig. Det var 9-4, det er en knusende dom over denne regjeringens politikk når det gjelder Opplysningsvesenets fond og tomtefesteinstruksjonen – knusende! Det kan man ikke prate seg bort fra.

Jeg synes det er rart at vi ikke enstemmig vedtar i dag både I og II. I er en åpenbar og naturlig konsekvens av Høyesteretts dom. II er egentlig det samme, og befester – ikke beløpsfester, men befester – prinsippet om at OVF skal erstattes fullt ut.

Jeg vil utfordre statsråden på følgende: Hvis hun ikke ønsker å anbefale sine representanter i denne sal til å stemme for disse forslagene, kan statsråden fra denne talerstolen si: a) det kommer et lovendringsforslag, og b) det skal ytes full erstatning.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1 på tilleggsdagsordenen.
(Votering, se side 4352)

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Stortinget skal da votere i sakene på dagens kart.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2010 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
950		Forvaltning av statlig eierskap	
	96	Aksjer, for høye s med	4 400 000 000
		fra kr 582 700 000 til kr 4 982 700 000	

II

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet kan overskride bevilgningen under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 96 Aksjer, som følge av mindre endringer i endelig fastsatt emisjonsbeløp.

III

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet får fullmakt til på generalforsamlingen i Norsk Hydro ASA å stemme for styrets forslag om en rettet emisjon mot Vale S.A. slik at statens eierandel reduseres ned til ca. 34,5 pst. som redegjort for i Prop. 131 S (2010–2011).

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

IV

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet kan kjøpe aksjer i Norsk Hydro ASA slik at statens eierandel over tid økes til 39,9 pst.

V

Stortinget samtykker i at Nærings- og handelsdepartementet i statsbudsjettet for 2010 kan utgiftsføre kjøp av aksjer i Norsk Hydro ASA uten bevilgning under kap. 950 Forvaltning av statlig eierskap, post 96 Aksjer.

Presidenten: Fremskrittspartiet og Høyre har varslet at de ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 64 mot 41 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 19.32.33)

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten har Harald T. Nesvik satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme den varslede stortingsmeldingen om statlig eierskap senest i løpet av våren 2011.»

Votering:

Forslaget frå Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 56 mot 48 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 19.33.09)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:135 S (2009–2010) – representantforslag

fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Svein Flåtten og Trine Skei Grande om utarbeidelse av en stortingsmelding om statens eierskap – vert å leggje ved møteboka.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Det votes over forslag fra stortingsrepresentant Per Roar Bredvold på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti fremsatt i Stortingets møte 4. juni 2010:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag om tilleggsbevilgninger til politiet som følge av ekstrakostnader med hensyn til håndhevelse av det nye regelverket.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 73 mot 31 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 19.33.59)

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 11 (2009–2010) – om samarbeidet med Russland om atomvirksomhet og miljø i nordområdene – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: I sak nr. 5 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykkjer i ratifikasjon av Kaffiavtalen av 28. september 2007.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2010 gjøres følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
<i>Utgifter</i>			
450	1	Sivile vernepliktige Driftsutgifter, blir auka med frå kr 58 954 000 til kr 59 535 000	581 000
1719	1	Felles utgifter og tilskot til føretak under Forsvarsdepartementet Driftsutgifter, blir auka med frå kr 335 189 000 til kr 335 232 000	43 000
1720	1	Felles leing og kommandoapparat Driftsutgifter, blir auka med frå kr 2 642 083 000 til kr 2 642 205 000	122 000
1725	1	Fellesinstitusjoner og -utgifter under FST Driftsutgifter, blir auka med frå kr 1 715 903 000 til kr 1 716 504 000	601 000
1731	1	Hæren Driftsutgifter, blir auka med frå kr 4 561 305 000 til kr 4 569 119 000	7 814 000
1732	1	Sjøforsvaret Driftsutgifter, blir auka med frå kr 3 158 848 000 til kr 3 160 667 000	1 819 000
1733	1	Luftforsvaret Driftsutgifter, blir auka med frå kr 3 725 002 000 til kr 3 726 619 000	1 617 000
1734	1	Heimevernet Driftsutgifter, blir auka med frå kr 1 001 921 000 til kr 1 003 046 000	1 125 000
1740	1	Forsvarets logistikkorganisasjon Driftsutgifter, blir auka med frå kr 3 081 345 000 til kr 3 083 180 000	1 835 000
1790	1	Kystvakta Driftsutgifter, blir auka med frå kr 945 090 000 til kr 945 609 000	519 000
1795	1	Kulturelle og allmenntilgjengelige formål Driftsutgifter, blir auka med frå kr 274 023 000 til kr 274 042 000	19 000

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringen på egnet måte legge frem en sak om den økonomiske statusen for vernepliktige under og etter førstegangstjenesten, særlig sammenlignet med dem som ikke gjennomfører militær førstegangstjeneste.

Presidenten: Presidenten gjør oppmerksom på at det er Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti som står bak innstillingen, og presidenten antar derfor at Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 57 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.35.31)

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten har representanten Per-Kristian Foss på vegne av dem som står bak innstillingens romertall II, anmodet om at dette ikke tas opp til votering. Dersom ingen har innvendinger mot det, vil presidenten etterkomme anmodningen. – Presidenten anser det

som bifalt, og innstillingens II tas ikke opp til votering og bortfaller derved.

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget uttaler at det er kritikkverdig og uheldig at Stortingets lovvedtak av 1. februar 2007 om kryptering av helseregistre (Besl. O. nr. 52 (2006–2007)) ikke er iverksatt av de tidligere helse- og omsorgsministrene Sylvia Brustad og Bjarne Håkon Hanssen og nåværende helse- og omsorgsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen.

Presidenten: Det er Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre som står bak innstillingen, og presidenten antar at Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet ønsker å stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 57 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.36.32)

Videre var innstilt:

III

Innstilling 338 S fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om oppfølging av Stortingets vedtak om kryptering av helseregistre – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det satt fram åtte forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Jørund Rytman på vegne av Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 2, fra Jan Tore Sanner på vegne av Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre
- forslag nr. 3, fra Jørund Rytman på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 4–8, fra Jørund Rytman på vegne av Fremskrittspartiet.

Det voteses først over forslagene nr. 4–8, fra Fremskrittspartiet.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede mulighetene for å etablere et norsk kapitalforvaltermiljø med bakgrunn i investeringene som foretas gjennom Statens pensjonsfond utland. Dette kan fortrinnsvis gjøres ved at utenlandske forvalterselskap pålegges å opprette eller utvide sin norske virksomhet.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette et investeringsfond med formål å investere i bærekraftige bedrifter og prosjekter innenfor energi- og miljøsektoren, med spesiell vekt på nyskapende og miljøvennlig energiteknologi. Fondet må gjennom sin virksomhet underbygge Norges posisjon som energina-sjon.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen, i forbindelse med neste evaluering av Statens pensjonsfond utland, også foreta en utredning av alternative måter å organisere fondet på, herunder å skille ut forvaltningen av SPU fra Norges Bank.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak der SPU splittes i to ved at 95 pst. blir forvaltet iht. passiv indeksstrategi og at de resterende 5 pst. blir forvaltet iht. aktiv forvaltningsstrategi. Den delen som forvaltes aktiv (5 pst.) iht. dagens praksis, mens den andre delen av fondet (95 pst.) splittes opp i to ulike indeksfond. Ett blir underlagt NBIM, mens det andre blir lagt ut på anbud. I takt med at SPU's eiendomsportefølje bygges opp til å utgjøre 5 pst. av fondet, reduseres delen som indeksforvaltes fra 95 pst. til 90 pst.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen foreta en ny gjennomgang av de bedriftene som i dag er utelukket i Statens pensjonsfond utlands investeringsportefølje grunnet rigid praksis av de etiske retningslinjene.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.37.33)

Presidenten: Det voteses over forslag nr. 3, fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen pålegge Norges Bank for fremtiden å inngå arbeidsavtaler med sine forvaltere som også inkluderer nedsidebonus. Dette skal også gjelde eksterne forvaltere som NBIM inngår avtale med.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti ble med 75 mot 30 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.38.32)

Presidenten: Det voteses over forslag nr. 2, fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med neste evaluering av Statens pensjonsfond utland å sørge for at det også foretas en utredning av alternative måter å organisere fondet på, herunder spørsmålet om det i fortsettelsen skal være ett eller flere fond.»

Votering:

Forslaget fra Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 80 mot 25 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 19.39.04)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 1, fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å opprette et investeringsfond med formål å investere i bedrifter og prosjekter i fattige land og fremvoksende markeder, med en målsetting om samlet investeringsramme på minimum 10 mrd. kroner.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre ble med 74 mot 31 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 19.39.25)

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 10 (2009–2010) – forvaltning av Statens pensjonsfond i 2009 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 10

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 12 (2009–2010) – Finansmarknadsmeldinga 2009 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 11

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 3 (2009–2010) – om statsrekneskapen 2009 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Under debatten har Robert Eriksson satt fram to forslag på vegne av Fremskrittspartiet. Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for et system som i større grad ivaretar prinsippet om at fremtidige forhandlinger om regulering av folketrygdens pensjoner blir ført mellom pensjonistorganisasjoner og trygdedes organisasjoner på den ene siden og regjeringen på den andre.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en plan for Stortinget om en fjerning av avkortingen av gifte/samboende pensjonisters grunnpensjon i forbindelse med statsbudsjettet for 2011.

I

Grunnbeløpet i folketrygden blir satt til 76 124 kroner med virkning fra 1. mai 2010.

II

Særtillaget i folketrygden, både lav og ordinær sats, økes til 100 pst. av grunnbeløpet med virkning fra 1. mai 2010.

III

I statsbudsjettet for 2010 blir det gjort følgende endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
<i>Utgifter</i>			
611	1	Pensjonar av statskassa Driftsutgifter, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 21 600 000 til kr 22 200 000	600 000
612	1	Tilskott til Statens pensjonskasse Driftsutgifter, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 8 048 000 000 til kr 8 497 000 000	449 000 000
	70	For andre medlemmer av Statens pensjonskasse, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 90 000 000 til kr 95 000 000	5 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
615	1	Yrkesskadeforsikring Driftsutgifter, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 92 000 000 til 93 000 000	1 000 000
616	1	Gruppelivsforsikring Driftsutgifter, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 131 000 000 til kr 135 000 000	4 000 000
660	70	Krigspensjon Tilskott, militære, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 185 000 000 til kr 190 000 000	5 000 000
	71	Tilskott, sivile, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 435 000 000 til kr 448 000 000	13 000 000
664	70	Pensjonstrygda for sjømenn Tilskott, blir auka med frå kr 535 000 000 til kr 569 000 000	34 000 000
666	70	Avtalefesta pensjon Tilskott, blir auka med frå kr 1 415 000 000 til kr 1 460 000 000	45 000 000
667	70	Supplerande stønad til personar over 67 år Tilskott, blir auka med frå kr 330 000 000 til kr 340 000 000	10 000 000
2620	70	Stønad til einsleg mor eller far Overgangsstonad, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 2 722 000 000 til kr 2 797 000 000	75 000 000
2651	70	Ytingar under arbeidsavklaring Arbeidsavklaringspengar, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 27 579 000 000 til kr 28 405 000 000	826 000 000
2655	70	Uførheit Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 19 820 000 000 til kr 20 538 000 000	718 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 31 270 000 000 til kr 32 191 000 000	921 000 000
	72	Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 1 904 000 000 til kr 2 132 000 000	228 000 000
	76	Yrkesskadetrygd, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 70 000 000 til kr 72 000 000	2 000 000
2670	70	Alderdøm Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 42 868 000 000 til kr 44 816 000 000	1 948 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 68 777 000 000 til kr 70 823 000 000	2 046 000 000
	72	Ventetillegg, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 33 000 000 til kr 34 000 000	1 000 000
	73	Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 5 755 000 000 til kr 6 943 000 000	1 188 000 000
2680	70	Ytingar til gjenlevande ektefellar Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 1 270 000 000 til kr 1 308 000 000	38 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 1 025 000 000 til kr 1 055 000 000	30 000 000
	72	Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 97 000 000 til kr 100 000 000»	3 000 000

Det voterer alternativt mellom disse forslagene og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt:

I

Grunnbeløpet i folketrygda blir sett til 75 641 kroner med verknad frå 1. mai 2010.

II

a) Pensjonar i Statens pensjonskasse blir regulerte i

- samsvar med auken i grunnbeløpet pr. 1. mai 2010.
- b) Statens pensjonskasse blir gitt fullmakt til å regulere og tilpasse pensjonar som på grunn av særlege pensjonstekniske høve ikkje med eit rimeleg resultat kan regulertast i samsvar med punkt 1.
- c) Arbeidsdepartementet får fullmakt til å regulere pensjonar av statskassa på same måten som for statspensjonistar etter punkt 1.

III

I statsbudsjettet for 2010 blir det gjort følgjande endringar:

Kap.	Post	Formål	Kroner
<i>Utgifter</i>			
611		Pensjonar av statskassa	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 21 600 000 til kr 22 100 000	500 000
612		Tilskott til Statens pensjonskasse	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 8 048 000 000 til kr 8 417 000 000	369 000 000
	70	For andre medlemmer av Statens pensjonskasse, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 90 000 000 til kr 94 000 000	4 000 000
615		Yrkesskadeforsikring	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 92 000 000 til 93 000 000	1 000 000
616		Grupplivsforsikring	
	1	Driftsutgifter, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 131 000 000 til kr 135 000 000	4 000 000
660		Krigspensjon	
	70	Tilskott, militære, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 185 000 000 til kr 190 000 000	5 000 000
	71	Tilskott, sivile, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 435 000 000 til kr 446 000 000	11 000 000
664		Pensjonstrygda for sjømenn	
	70	Tilskott, blir auka med frå kr 535 000 000 til kr 565 000 000	30 000 000
666		Avtalefesta pensjon	
	70	Tilskott, blir auka med frå kr 1 415 000 000 til kr 1 453 000 000	38 000 000
667		Supplerande stønad til personar over 67 år	
	70	Tilskott, blir auka med frå kr 330 000 000 til kr 341 600 000	11 600 000
2620		Stønad til einsleg mor eller far	
	70	Overgangsstonad, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 2 722 000 000 til kr 2 786 000 000	64 000 000
2651		Ytingar under arbeidsavklaring	
	70	Arbeidsavklaringspengar, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 27 579 000 000 til kr 28 282 000 000	703 000 000
2655		Uførheit	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 19 820 000 000 til kr 20 316 000 000	496 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 31 270 000 000 til kr 32 054 000 000	784 000 000
	72	Særtilllegg, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 1 904 000 000 til kr 1 955 000 000	51 000 000
	76	Yrkesskadetrygd, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 70 000 000 til kr 72 000 000	2 000 000

Kap.	Post	Formål	Kroner
2670		Alderdom	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 42 868 000 000 til kr 43 950 000 000	1 082 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 68 777 000 000 til kr 70 518 000 000	1 741 000 000
	72	Ventetillegg, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 33 000 000 til kr 34 000 000	1 000 000
	73	Sært tillegg, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 5 755 000 000 til kr 5 900 000 000	145 000 000
2680		Ytingar til gjenlevande ektefellar	
	70	Grunnpensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 1 270 000 000 til kr 1 302 000 000	32 000 000
	71	Tilleggspensjon, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 1 025 000 000 til kr 1 051 000 000	26 000 000
	72	Sært tillegg, <i>overslagsløyving</i> , blir auka med frå kr 97 000 000 til kr 99 000 000	2 000 000

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslagene fra Fremskrittspartiet ble innstillingen bifalt med 81 mot 24 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.40.51)

Votering i sak nr. 13

Presidenten: Under debatten har Robert Eriksson satt fram to forslag på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å fremme forslag til endringer i arbeidsmiljøloven og eventuelt andre lover, som styrker små og mellomstore bedrifters fleksibilitet og mulighet til å praktisere hovedregel om gradert sykmelding.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å utrede muligheten for å etablere en kompetansepool etter mønster fra Nederland som virkemiddel i sykefraværsarbeidet.»

Votering:

Forslagene fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti ble med 57 mot 48 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.41.25)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:104 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Røe Isaksen, Bente Stein Mathisen, Svein Flåtten og Gunnar Gundersen om

praktisering av gradert sykmelding i små og mellomstore bedrifter – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 14

Presidenten: Det voteres over forslag fra Robert Eriksson på vegne av Fremskrittspartiet framsatt i Stortingets møte 27. mai 2010:

«Stortinget ber regjeringen fremme de nødvendige endringer slik at pensjonspoeng som er opptjent før 2010 skal regnes om til pensjon etter gamle regler, og at besteårsreglen ikke fravikes.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.42.16)

Votering i sak nr. 15

Presidenten: Det voteres over forslag fra Robert Eriksson på vegne av Fremskrittspartiet framsatt i Stortingets møte 27. mai 2010:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at reglene for fremgangsmåten ved beregning av levealdersjustering skal fastsettes i loven slik at eventuelle endringer må besluttes av Stortinget.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 81 mot 24 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.42.39)

Votering i sak nr. 16

Komiteen hadde innstilt:

Følgende personer gis pensjoner fra statskassen:

Nr.	Namn	Opplysninger om søkeren		Vedteke	Pensjon		Merknad
		Alder ved avskjeden (for etterlatne, noverande alder)	Pensjonsansiennitet		Brutto	Gitt frå	
<i>Utanriksdepartementet</i>							
1	Maxmillian John Njovu	64	-	05.05.2009	2 234,-	01.12.2008	
2	Nonna Bazhanova	70	-	14.05.2009	476,-	01.05.2009	
3	Blanka Provaznikova	59	-	30.05.2008	1 267,-	01.02.2009	
4	Alexander Prudnikov	60	-	25.06.2009	3 333,-	01.07.2009	
5	Haricharan Sood	60	-	13.08.2009	1 733,-	01.11.2009	
6	Turid Cuckovic	67	7	15.09.2009	6 811,-	01.08.2009	
7	Fernando Tamele	60	-	30.10.2009	3 190,-	01.12.2009	
8	Lucretia Rabanillo	69	-	03.12.2008	1 736,-	01.01.2009	
9	Hosheya Fadlallah	75	-	22.02.2010	1 320,-	01.02.2009	Enkjepensjon

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 17

Presidenten: Under debatten har Harald T. Nesvik satt fram et forslag på vegne av Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen åpne for å øke det kommersielle fisket av kongekrabbe, for å redusere bestanden til et bærekraftig nivå.»

Votering:

Forslaget fra Fremskrittspartiet ble med 75 mot 30 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 19.43.28)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:130 S (2009–2010) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Harald T. Nesvik, Oskar Jarle Grimstad, Tord Lien, Per Roar Bredvold og Torgeir Trældal om å tillate økt fangst av kongekrabbe – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 18

Presidenten: Under debatten har Akhtar Chaudhry satt fram følgende forslag:

«Stortinget samtykker i at følgende godtgjørelser fastsettes med virkning fra 1. mai 2010:

Stortingsrepresentanter	kr	719 900	pr. år
Regjeringsmedlemmer	kr	1 065 400	pr. år
Statsminister	kr	1 310 300	pr. år.»

Det voterer alternativt mellom forslaget og presidentskapets innstilling.

Presidentskapet hadde innstilt:

Stortinget samtykker i at følgende godtgjørelser fastsettes med virkning fra 1. mai 2010:

Storingsrepresentanter	kr	724 100	pr. år
Regjeringsmedlemmer	kr	1 071 600	pr. år
Statsminister	kr	1 317 900	pr. år

Votering:

Ved alternativ votering mellom presidentskapets innstilling og forslaget fra Akhtar Chaudhry ble innstillingen bifalt med 97 mot 8 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 19.44.38)

Anders Anundsen (FrP) [19:44:52] (fra salen): President! Jeg stemte feil.

Presidenten: Det er da avgitt 98 stemmer for innstillingen og 7 stemmer imot.

Votering i sakene nr. 19–37

Presidenten: Stortinget går så til votering i sakene nr. 19–37.

Alle disse sakene er andre gangs behandling av lov saker. For å spare tid, hvis Stortinget ikke har sterke innvendinger mot det, vil presidenten nå foreta en samlet votering av disse sakene. Det vil altså si at vi voterer over disse sakene samlet.

– Det anses vedtatt.

Det foreligger ingen forslag til anmerkning til lovvedtakene fra og med lovvedtak 68 til og med lovvedtak 86. Stortingets lovvedtak er dermed bifalt ved andre gangs behandling og blir å sende Kongen i overensstemmelse med Grunnloven.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 38 [19:46:05]

Referat

- (417) Representantforslag fra stortingsrepresentantene André Oktay Dahl, Anders B. Werp, Ingjerd Schou, Linda C. Hofstad Helleland, Elisabeth Aspaker og Michael Tetzschner om nasjonal strategi for økt og bedre bruk av sivil kompetanse i politiet (Dokument 8:155 S (2009–2010))

Enst.: Sendes justiskomiteen.

- (418) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Anders B. Werp, André Oktay Dahl, Trond Helleland og Elisabeth Aspaker om behandling av asylsaker (Dokument 8:156 S (2009–2010))

Presidenten: Representanten Heikki Holmås har bedt om ordet til referatsak nr. 418.

Heikki Holmås (SV) [19:46:42] (leder av kommunal- og forvaltningskomiteen): Vi har merket oss at referatsak nr. 418 er foreslått sendt justiskomiteen. Asylsaker blir i hovedsak behandlet i Utlendingsdirektoratet og delvis behandlet i politiet. Det skjer uansett ingenting i denne saken i løpet av sommeren, men jeg foreslår at vi sender den til kommunal- og forvaltningskomiteen, og så får vi til høsten eventuelt ta stilling til om den skal behandles sammen med andre saker som omhandler hele omorganiseringen i UDI og i politiet.

Presidenten: Presidenten foreslår at referatsak nr. 418 oversendes til justiskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for kommunal- og forvaltningskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.

– Det anses vedtatt.

- (419) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Erna Solberg, André Oktay Dahl, Anders B. Werp, Linda C. Hofstad Helleland, Sylvi Graham og Lars Myraune om bevaring av nærpoltimodellen og gjennomføring av en bredt anlagt politistudie (Dokument 8:157 S (2009–2010))

Enst.: Sendes justiskomiteen.

- (420) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mette Hanekamhaug, Tord Lien og Bente Thorsen om hospiteringsordning for programfaglærere (Dokument 8:154 S (2009–2010))

Enst.: Sendes kirke-, utdannings- og forskningskomiteen.

Votering i saken på tilleggsdagsordenen

Presidenten: Vi skal så votere over forslaget i Dokument 8:164 S for 2009–2010.

Forslagsstillerne har her, ved representanten Svein Harberg, bedt om at det foretas separat votering over de to romertallene som er å finne i Dokument 8:164 S for 2009–2010.

Forslaget lyder:

«I

Stortinget ber regjeringen umiddelbart følge opp Høyesteretts dom ved å fremme forslag om å oppheve 2. ledd i § 5 i lov om Opplysningsvesenets fond.»

Votering:

Forslaget I ble med 57 mot 48 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 19.48.28)

Presidenten: Forslaget lyder videre:

«II

Stortinget ber regjeringen erstatte Opplysningsvesenets fond fullt ut for det økonomiske tap fondet er påført som følge av den ugyldige instruks.»

Votering:

Forslaget II ble med 57 mot 47 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 19.48.57)

Presidenten: Dermed er dagens kart ferdigbehandlet.
Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 19.49.
